

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Заснований у 2005 р. Видається щомісяця. Відповідальний редактор Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій. Упорядник О. Натаров. Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviar.gov.ua/>. Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 1390 від 11.06.2003 р.

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

№ 10 (148) листопад 2018

У номері:

- *Відзначення 100-річчя НАН України*
- *Питання державної атестації наукових установ*
- *Інновації в оборонній промисловості*
- *Рекомендації з академічної доброчесності*
- *Репозитарій НБУВ (eVerLib)*

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2018

Київ 2018

ЗМІСТ

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень.....	3
Міжнародне співробітництво	3
Наука – виробництву	6
Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи	8
Наукова діяльність у ЗВО	22
До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення ...	25
Оцінки ефективності науки в Україні.....	39
Перспективні напрями наукових досліджень	40
Проблеми стратегії розвитку України	42
Наука і влада.....	44
Суспільні виклики і потреби	49
Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства ...	49
Міжнародний досвід.....	50
Формування та впровадження інноваційної моделі економіки	51
Міжнародний досвід.....	53
Проблеми енергозбереження	54
Міжнародний досвід.....	55
Зарубіжний досвід організації наукової діяльності.....	56
Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	58
ДОДАТКИ.....	61

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень

Міжнародне співробітництво

13.11.2018

«Горизонт 2020»: на кінець 2018-го українські учасники координують вдвічі більше проектів, ніж торік, а загальна кількість наших проектів зросла на чверть

За останній рік кількість проектів за участі українських науковців, що отримали фінансування в програмі «Горизонт 2020», зросла більш як на чверть, а кількість таких проектів, які координуються українськими організаціями – майже вдвічі. Такими є останні дані Європейської Комісії щодо участі України в «Горизонті 2020».

[Докладніше див. додаток 1](#)

07.11.2018

Програма «Наука заради миру та безпеки» доводить свою ефективність у діалозі Україна-НАТО, – заступник Генерального секретаря НАТО Антоніо Міссіролі

Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки» дає українським науковим установам можливість співпрацювати та обмінюватися досвідом із найпотужнішими інститутами союзників, вивчати та використовувати найкращі наукові практики задля зміцнення обороноздатності України.

[Докладніше див. додаток 2](#)

02.11.2018

Науковці України та Чехії вперше разом проведуть дослідження у межах двосторонньої співпраці – затверджено 10 спільних проектів

Уперше затверджено перелік з 10 українсько-чеських науково-дослідних проектів, які науковці України та Чехії спільно реалізуватимуть у 2019–2020 рр. Відповідний Протокол був підписаний під час другого засідання Спільного українсько-чеського комітету з науково-технологічного співробітництва.

[Докладніше див. додаток 24](#)

26.11.2018

Біотехнології, енергетика та регіональний розвиток – затверджено 6 проектів, які науковці України та Латвії разом виконуватимуть у 2019–2020 роках

Українські та латвійські вчені виконуватимуть 6 спільних науково-дослідних проектів у 2019–2020 рр. Їх перелік було затверджено під час Другого засідання українсько-латвійської Спільної Комісії з науково-технологічного співробітництва.

[Докладніше див. додаток 25](#)

01.11.2018

Стартував прийом заявок на конкурс спільних українсько-ізраїльських науково-дослідних проектів на 2019–2020 роки

Науковців вишів, науково-дослідних установ та підприємств запрошують взяти участь у конкурсі спільних українсько-ізраїльських науково-дослідних проектів для реалізації у 2019–2020 рр. Конкурс разом оголосили Міністерство освіти і науки України та Міністерство науки і технологій Держави Ізраїль 1 листопада 2018 р. ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Подача заявок буде відкрита до 31 січня 2019 р. До участі у конкурсі приймаються проектні пропозиції відповідно до таких пріоритетних напрямів: 1. Прикладна математика та теоретична фізика: теорія ймовірностей та алгебра; теоретична фізика; теорія графів та хімія. 2. Єврейська спадщина: проблеми спільної культурної та історичної спадщини.

Керівники та учасники проектів можуть подавати кілька заявок. Однак керівники не зможуть отримати фінансування більш ніж за одним проектом. Завантажити форму заявки можна [тут](#). Докладніше про конкурс, умови участі та фінансування проектів – в [інформаційному бюлетені](#).

Більше інформації також можна отримати за номером: (044) 287-82-15 (Андрій Остапенко).

15.11.2018

Спільний конкурс Національної академії наук України та Болгарської академії наук

Національна академія наук України та Болгарська академія наук на підставі укладеної між ними Угоди оголошують спільний конкурс українсько-болгарських проектів на 2019–2021 рр.

[Докладніше див. додаток 3](#)

30.11.2018

НААН і Корейський інститут сільськогосподарської економіки підписали меморандум про співробітництво

Національна академія аграрних наук України і Корейський інститут сільськогосподарської економіки підписали меморандум про академічне і науково-технічне співробітництво ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Зокрема, сторони планують співпрацювати в галузі агробізнесу, сільськогосподарської економіки, розвитку сільських територій, змін клімату і безпеки харчування. Документ передбачає обмін спеціалістами, реалізацію спільних дослідницьких проєктів, взаємодію в напрямку навчальних програм включно з розвитком наукового персоналу тощо. Документ є дійсним протягом п'яти років.

З корейської сторони меморандум підписав Президент інституту Чанг-гіл Кім, з боку НААН – директор Інституту аграрної економіки Ю. Лупенко. Церемонія відбулася у присутності Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея в Україні господина Ли Янг-Гу, Першого віце-президента НААН М.Гладія, віце-президента НААН М. Роїка та інших поважних гостей.

20.11.2018

В Узбекистані завдяки застосуванню розробок українських учених збирають рекордні врожаї

Узбекистан має намір поглиблювати співпрацю з Україною в галузі аграрної науки. Про це повідомив Надзвичайний і Повноважний Посол Узбекистану в Україні А. Абдуалієв під час урочистого засідання Загальних зборів Національної академії аграрних наук, присвяченого 100-річчю НААН ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Він наголосив, що країни досягли успіхів у напрямі практичної реалізації наукових розробок у галузі вирощування зернових, овочівництва, рибного господарства, садівництва. «Цей рік в Узбекистані оголошений Роком активного підприємництва, інновацій і технологій, тому ми дуже зацікавлені в роботі з українською наукою. Наведу простий приклад. Завдяки вашим агротехнологіям ми отримали 83 тонни кукурудзи з гектара. Тварини щодоби мають приріст 2 кг, тоді як середній показник у республіці 800 грамів», – повідомив А. Абдуалієв.

Крім того, Узбекистан імпортує до 60 % українського цукру та постачає до України мінеральні добрива в обсязі 22 % загальної потреби. «Нам залишається лише працювати далі, отже, я закликаю аграрну спільноту України до розширення міжнародної співпраці», – додав пан Посол, привітавши колектив академії зі 100-літнім ювілеєм.

13.11.2018

**Візит української делегації до Чорногорії та Боснії і Герцеговини
«Обмін досвідом щодо реагування на внутрішнє переміщення»**

Протягом 3–11 листопада 2018 р. делегація від України в межах Проекту Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень» здійснила візит до двох балканських держав, які зіткнулися з проблемою вимушеного переселення – Чорногорії та Боснії і Герцеговини. У складі делегації – співробітники Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерства соціальної політики України, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України та ін.

[Докладніше див. додаток 4](#)

14.11.2018

25 років членства України в IIASA

Стаття про співпрацю вчених Національної академії наук України з Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу (International Institute for Applied Systems Analysis, IIASA). Джерело: журнал «IIASA Options Magazine» ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

Наука – виробництву

22.11.2018

Михайло Гладій: НААН сформує базу науково обґрунтованих проектів, перспективних для інвестування

У сільському господарстві зберігається складна ситуація з інвестуванням, обсяг залучених коштів недостатній і не відповідає потребам галузі. У структурі НААН над науковим розв'язанням інвестиційної проблеми працює Інститут аграрної економіки.

[Докладніше див. додаток 58](#)

05.11.2018

Система державної підтримки сільгосптоваровиробників потребує вдосконалення – Інститут аграрної економіки

Практика державної підтримки аграрного сектора економіки останніх років, особливо поточного, свідчить про необхідність її суттєвого вдосконалення, заявив директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», академік НААН України Ю. Лупенко.

[Докладніше див. додаток 5](#)

21.11.2018

Відбувся успішний пуск ракети-носія «Вега»

21 листопада 2018 р. о 03:42 за київським часом з космодрому Куру у Французькій Гвіані здійснено успішний пуск європейської ракети-носія легкого класу «Вега» ([Державне космічне агентство України](#)).

Блок маршового двигуна РД-843 4-го ступеня ракети-носія розроблено Державним підприємством «Конструкторське бюро «Південне» імені М. К. Янгеля» та виготовлено Державним підприємством «Виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод» імені О. М. Макарова».

Ракета-носій вивела на сонячно-синхронну земну орбіту космічний апарат (КА) Mohammed VI-B масою 1108 кг, створений компанією Thales Alenia Space за участю Airbus на замовлення Королівства Марокко. КА призначений для картографування та землеустрою, регіонального розвитку, сільськогосподарського моніторингу, попередження та управління стихійними лихами, моніторингу змін у навколишньому середовищі та опустелювання, а також для прикордонного та прибережного спостереження.

Харченко В., академік НАН України, директор Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України

Про впровадження науково-технічних розробок у галузі міцності матеріалів і елементів конструкцій в екстремальних умовах експлуатації (стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 26 вересня 2018 року) // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С.50– 61.

У доповіді розглянуто важливі питання, пов'язані з впровадженням науково-технічних розробок Інституту проблем міцності ім. Г. С. Писаренка НАН України в галузі міцності матеріалів і елементів конструкцій в екстремальних умовах експлуатації. Ці розробки мають реальний попит серед провідних підприємств ракетно-космічної та авіабудівної промисловості, атомної енергетики, машинобудування, а також сприяють зміцненню обороноздатності України.

[Завантажити](#)

Бондаренко Б., Кожан О., Дмитрієв В., Рябчук В., Стратівнов Є., Сімейко К.

Розробка технології та створення дослідного виробництва наношаруватих графітових ущільнень екстремально високої стійкості для ядерних реакторів // *Nauka innov.* 2018, 14(5). – С. 68–74.

Вступ. У зв'язку з фактичним припиненням співпраці з Російською Федерацією, останнім часом виникла необхідність диверсифікації поставок не лише ядерного палива, а й виробів та матеріалів, необхідних для монтажу, експлуатації, технічного обслуговування та ремонту енергетичного обладнання.

Проблематика. До критично важливих виробів належать, зокрема, ущільнюючі прокладки для герметизації роз'ємних з'єднань обладнання реакторних установок з водо-водяним енергетичним реактором, наприклад, парогенераторів ПГВ-1000М. На сьогодні практично вичерпано наявні резерви раніше імпортованих з Росії прокладок з терморозширеного графіту (ТРГ) для модернізованих парогенераторів ПГВ-1000М та ПГВ-213 і має місце невідкладна потреба налагодження вітчизняного виробництва цих та інших ущільнюючих елементів з ТРГ.

Мета. Розробка технологічних засад виготовлення ущільнюючих елементів з ТРГ для устаткування АЕС <...> *Висновки.* Отримані результати досліджень можуть бути використані для створення дослідного виробництва ущільнюючих прокладок з ТРГ на вітчизняних підприємствах відповідного профілю.

Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи

09.11.2018

Привітання президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона з нагоди Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку

Дорогі друзі, аматори науки та вчені! Щиро вітаю вас зі Всесвітнім днем науки в ім'я миру та розвитку, який відзначається в різних куточках нашої планети щороку 10 листопада ([Національна академія наук України](#)).

«Наука до лісу не веде, а з лісу виводить», «Краще з розумним згубити, ніж з дурнем знайти», «На вродливого приємно глянути, а з розумним легко жити» – ці та чимало інших народних мудрощів свідчать про те, що інтелект з давніх давен цілком слушно вважали головною конкурентною перевагою та необхідною умовою добробуту.

Сьогодні випала чудова нагода знову нагадати нам усім, що досягненнями, які повсюдно роблять життя комфортнішим і безпечнішим, – від мобільного телефону до космічного апарата, – наша цивілізація зобов'язана розумним та працелюбним, найкращим своїм представникам, завдяки яким тільки й можливий поступ – технологічний, економічний, культурний.

У провідних державах, на які прагне рівнятись Україна, всебічне сприяння науково-технічному прогресові та інноваціям посідає перші місця в переліку національних пріоритетів. Адже кошти, витрачені на нові знання, розробки та технології, не даремні: це – інвестиції в майбутнє, і тільки такими їх слід розглядати.

Часи ніколи не бувають простими, а виходи зі скрутних ситуацій – самозрозумілими. Але, якщо вірити ще одному прислів'ю, – а все моє життя доводить, що вірити йому варто, – «хто знання має, той мур пробиває». Мур невігластва, безвідповідальності, байдужості. Будьмо розумними, залишаймося людьми!

Миру всім нам, доброго здоров'я і щастя!

З глибокою повагою, Президент Національної академії наук України академік НАН України Борис Патон

19.11.2018

Список молодих учених НАН України, які успішно пройшли атестацію або стали переможцями конкурсу на здобуття стипендій Президента України для молодих учених на поточні вакансії

Розпорядженням Президії НАН України від 07.11.2018 [№316](#) було затверджено список молодих учених НАН України, які успішно пройшли атестацію або стали переможцями конкурсу на здобуття стипендій Президента України для молодих учених на поточні вакансії ([Наукова молодь НАН України](#)).

12.11.2018

Інформація про підготовку та подання звітів про виконання науково-дослідних робіт молодих учених НАН України у 2017–2018 рр.

[Докладніше див. додаток 7](#)

12.11.2018

Подання звітів про виконання додаткових відомчих тем молодих учених НАН України у 2018 році

Відповідно до розпорядження Президії НАН України від 30.10.2018 №601 «[Про підготовку та подання звітів про виконання додаткових відомчих тем молодих учених НАН України у 2018 році](#)», у зв'язку із закінченням терміну виконання додаткових відомчих тем молодих учених НАН України, які виступали з науковими повідомленнями на засіданнях Президії НАН України у 2017 р., визначених згідно з розпорядженням Президії НАН України [від](#)

[12.02.2018 № 84](#), а також з метою затвердження результатів виконання додаткових відомчих тем у 2018 р. науковим установам НАН України, зазначеним у переліку, необхідно подати до кінця 2018 р. до відповідних відділень НАН України результати досліджень (звіти) про виконання додаткових відомчих тем, оформлених згідно з Порядком формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в Національній академії наук України (постанова Президії НАН України від 13.04.2011 № 111 зі змінами) ([Наукова молодь НАН України](#)).

06.11.2018

Результати атестації молодих вчених – стипендіатів НАН України та конкурсу на здобуття стипендій НАН України для молодих вчених на поточні вакансії

Згідно з Положенням про стипендії Національної академії наук України для молодих вчених, затвердженим постановою Президії НАН України від 02.03.2016 № 66, і змінами та Порядком проведення конкурсу на здобуття стипендій Національної академії наук України для молодих вчених, затвердженим постановою Президії НАН України від 21.03.2018 № 99, відділення НАН України і Комісія по роботі з науковою молоддю НАН України разом з науковими установами провели атестацію молодих вчених – стипендіатів НАН України та конкурс на здобуття стипендій НАН України для молодих вчених на поточні вакансії ([Наукова молодь НАН України](#)).

Розпорядженням Президії НАН України від 31.10.2018 [№606](#) було затверджено список молодих вчених НАН України, які успішно пройшли атестацію або стали переможцями конкурсу на здобуття стипендій НАН України для молодих вчених на поточні вакансії.

20.11.2018

Розширене засідання президій Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України, присвячене презентації 4-томного видання члена-кореспондента НАН України й академіка НАМН України І. М. Трахтенберга «На початку нового століття»

16 листопада 2018 р. у Великому конференц-залі НАН України відбулося розширене засідання президій Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України, присвячене презентації 4-томного видання «На початку нового століття», автором якого є член-кореспондент НАН України й академік НАМН України Ісаак Михайлович Трахтенберг. Цей захід також збігся з 95-річчям Ісаака Михайловича.

[Докладніше див. додаток 8](#)

20.11.2018

Загальні збори НАПН України

16 листопада 2018 р. відбулися загальні збори Національної академії педагогічних наук України на тему «Проблеми модернізації змісту освіти в умовах реформування української школи».

[Докладніше див. додаток 11](#)

20.11.2018

100-річчя –лише початок!

15 листопада весь потужний науковий потенціал аграрної галузі нашої країни та численні поважні гості зібралися в стінах Національної академії аграрних наук України, щоби урочисто відзначити знаменну дату – 100-річчя вітчизняної аграрної науки.

[Докладніше див. додаток 10](#)

14.11.2018

Засідання Президії НАН України 14 листопада 2018 року

14 листопада 2018 р. під головуванням першого віце-президента Національної академії наук України, голови Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академіка А. Наумовця відбулося чергове засідання Президії НАН України.

[Докладніше див. додаток 9](#)

06.12.2018

Вітаємо колег з почесними відзнаками

6 грудня 2018 р. Відділення історії, філософії та права НАН України скликало свій актив на загальні збори, присвячені 100-річчю від часу заснування Національної академії наук України.

[Докладніше див. додаток 59](#)

04.12.2018

Учені НАН України стали лауреатками української премії L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці»

30 листопада 2018 р. відбулася перша церемонія нагородження жінок-науковців українською премією L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці», яку отримали, зокрема, дві вчені Національної академії наук України – старший науковий співробітник Інституту математики НАН України кандидат фізико-математичних наук О. Ванєєва та старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії імені Л. В. Писаржевського НАН України кандидат хімічних наук Н. Щербань.

[Докладніше див. додаток 56](#)

29.11.2018

КУП НАН України провів I Міжнародну науково-практичну конференцію «Кібербезпека та захист персональних даних в Україні та Європейському Союзі»

28 листопада 2018 р. у Київському університеті права НАН України відбулася I Міжнародна науково-практична конференція «Кібербезпека та захист персональних даних в Україні та Європейському Союзі». Мета заходу – комплексний, системний аналіз проблем захисту особистих та персональних даних в інтернеті, проблеми законодавчого врегулювання в умовах євроінтеграції, розгляд актуальних аспектів вдосконалення національного законодавства, пошук креативних рішень, тощо.

[Докладніше див. додаток 69](#)

27 листопада 2018 року відбулася міжнародна науково-практична конференція «100-річчя НАН України: внесок у дослідження міграційних процесів на зламі тисячоліть»

Метою конференції був обмін результатами наукових досліджень щодо міграції населення, як важливого соціально-економічного процесу, який чинить значний вплив на демографічну ситуацію, ринок праці, якісні параметри населення та розробка науково обґрунтованих рекомендацій для політики.

[Докладніше див. додаток 60](#)

26.11.2018

26 листопада о 15:00 пройшла прес-конференція на тему: «Економіко-правові засоби стимулюючого впливу на розвиток Донбасу» (Зала 2)

Організатори: Інститут економіко-правових досліджень НАН України; Представництво Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні; ГО «Асоціація

вчених-внутрішньо переміщених осіб» ([Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України](#)).

Учасники: М. Рьотиг – директор Представництва Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі; Е. Лібанова – академік-секретар відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, академік НАН України, д. е. н., професор, експерт ООН; В. Устименко – директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України, член-кореспондент НАН та НАПрН України, д. юр. н., професор, залужений юрист України; Р. Джабраїлов – заступник директора з наукових питань Інституту економіко-правових досліджень НАН України, д. юр. н., доцент; І. Заблодська – директор Луганської філії ІЕПД НАН України, д. е. н., професор, заслужений економіст України.

[Переглянути відео: http://newsvideo.su/video/9741818](http://newsvideo.su/video/9741818).

23.11.2018

Надійний щит для захисту інформації

23 листопада 2018 р. в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського відбулося засідання за круглим столом на тему «Забезпечення Службою безпеки України інформаційної та кібернетичної безпеки в контексті імплементації Закону України «Про національну безпеку України». Організаторами заходу є Служба безпеки України, Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України та Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Під час круглого столу було підписано Угоду про співпрацю між Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського та Національною академією Служби безпеки України. Учасники зібрання конструктивно обговорили низку питань щодо пріоритетів у забезпеченні

інформаційної та кібербезпеки Службою безпеки України, а також завдання й основні напрями стратегічних комунікацій у контексті забезпечення національної безпеки України. Вони відзначали, що підписана угода про співпрацю мотивує до активної узгодженої спільної роботи.

Більше інформації про захід, а також фотоматеріали за поисланнями: [1](#), [2](#).

30.11.2018

У Київському університеті права НАН України пройшла VI Міжнародна українсько-швейцарська науково-практична конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі»

23 листопада 2018 р. в Київському університеті права (КУП) НАН України відбулася VI Міжнародна українсько-швейцарська науково-практична конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі. Співорганізатором заходу виступила Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

[Докладніше див. додаток 35](#)

27.11.2018

Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології»

22–23 листопада 2018 року в м. Київ відбувся Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології», який проводиться вже кілька років поспіль (2013–2017 рр.). Його ключова тема – формування програм щодо поводження з відходами для об'єднаних територіальних громад: проблемні питання та кращі практики. Організатори форуму – Всеукраїнська екологічна ліга, Національний молодіжний центр «Екологічні ініціативи» та Екологічна рециклінгова асоціація України. Захід відбувся за сприяння Програми малих грантів Глобального екологічного фонду та Програми розвитку ООН, Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи ([Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України](#)).

У роботі форуму взяли участь 300 представників органів державної влади та місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад, науковців, бізнес-структур та інших зацікавлених організацій.

Детальніше про Національний форум «Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології» можна ознайомитися на сайті Всеукраїнської екологічної ліги: <https://goo.gl/ZgAw1c>; <https://goo.gl/HFbo87>; <https://goo.gl/xDZbKG>.

100 років Академії

22 листопада 2018 р. у стінах ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» відбувся круглий стіл на тему «Роль економічної науки у суспільному розвитку: До 100-річчя заснування Української академії наук».

[Докладніше див. додаток 37](#)

21–23 листопада 2018 року в Міжнародному виставковому центрі відбувся III Міжнародний форум «INNOVATION MARKET»

На виставковій зоні форуму свої напрацювання презентували інститути НАН України, юні винахідники Малої академії наук, заклади вищої освіти Міністерства освіти і науки, стартап-проекти, автори винаходів і розробок.

[Докладніше див. додаток 39](#)

27.11.2018

II Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні»

22 листопада 2018 р. Навчально-науковим інститутом управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (м. Київ) проведено II Міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні» ([Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України](#)).

Загальна проблематика заходу стосувалася публічного управління, природокористування та охорони навколишнього природного середовища, економіки й підприємництва, логістики, розвитку фінансової системи в Україні та за кордоном, бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту й міжнародних економічних відносин.

Детально про захід можна ознайомитися за посиланням: <https://goo.gl/8sfFEx>.

20.11.2018

20 листопада 2018 р. в інформаційному агентстві «Укрінформ» відбудеться прес-конференція «Голодомор 1932-1933 рр. в Україні в науковому, освітньому та публічному просторі»

Організатори: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України; Інститут історії України НАН України; Український

науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору ([Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України](#)).

[Відео](#)

Читайте також:

[Дослідження Голодомору 1932-1933 рр.: нові аспекти висвітлення; 24 листопада 2018 р. головний науковий співробітник Інституту Наталія Левчук дала інтерв'ю для каналу UA.TV про наслідки Голодомору в Україні.](#)

30.11.2018

Перший ФізМатДень в Інституті математики НАН України: як це було

17 листопада 2018 р. в Інституті математики відбувся перший ФізМатДень – наукове свято, покликане популяризувати фізику й математику серед молоді. Програма свята передбачала ігротеку, математичний квест, демонстрації з фізики та популярні лекції. На захід завітали понад сто відвідувачів ([Національна академія наук України](#)).

Організаторами події стали Інститут математики НАН України і Київський академічний університет НАН України та МОН України за участі творчої лабораторії «5 НАУК», київського Природничо-наукового лицю №145, Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України, Інституту проблем математичних машин і систем НАН України, Інституту теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова НАН України, Київського університету імені Бориса Грінченка й українського виробника настільних ігор FEELINDIGO.

21.11.2018

Горобець О.

Міжнародна конференція з магنونіки

З 16 по 21 вересня в КПІ ім. Ігоря Сікорського на базі кафедри загальної та експериментальної фізики фізико-математичного факультету спільно з Університетом імені Адама Міцкевича (Познань, Польща) та Інститутом магнетизму НАН та МОН України було проведено Міжнародну конференцію «3rd International Advanced School on Magnonics 2018» («Третя міжнародна школа з магنونіки»).

[Докладніше див. додаток 15](#)

26.11.2018

Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»

15 листопада 2018 р. відбувся круглий стіл «Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та перспективи» у рамках Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики», присвяченої видатному вченому-економісту Овсію Ліберману ([Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України](#)).

Організаторами заходу виступили Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України та Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця. В обговоренні у рамках круглого столу взяли участь науковці Національної академії наук України, викладачі вищих навчальних закладів, а також представники університетів Німеччини, Швеції.

[ЗАВАНТАЖИТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ](#)

19.11.2018

Міжнародний науково-практичний семінар «Зміцнення засад у сфері бізнесу і прав людини: драйвери для України»

13 листопада 2018 р. в Інституті економіко-правових досліджень НАН України відбувся міжнародний науково-практичний семінар «Зміцнення засад у сфері бізнесу і прав людини: драйвери для України». Захід організовано та проведено за ініціативою Центру перспективних досліджень і співробітництва з прав людини у сфері економіки ІЕДП НАН України у співпраці з Ресурсним центром з питань бізнесу та прав людини (Великобританія) й Мережею Глобального договору ООН в Україні.

[Докладніше див. додаток 16](#)

23.11.2018

Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень

8–9 листопада 2018 р. з нагоди Всесвітнього дня науки у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка відбулася V ювілейна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених «Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень». ([Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#)).

Участь у конференції взяло 65 учасників, які мали змогу подискутувати на різноманітні теми, адже організатори навмисно об'єднали представників різних галузей знань, стимулюючи таким чином міждисциплінарні зв'язки у дослідженнях природничих і соціогуманітарних напрямів. Тематика виступів

торкалася економічних, правових, інформаційних та соціальних аспектів національної безпеки. Були представлені дослідження новітніх матеріалів та технологій для потреб суспільства; штучного інтелекту та засад сталого розвитку.

08.11.2018

Засідання Президії НАН України 7 листопада 2018 року

7 листопада 2018 р. під головуванням президента Національної академії наук України академіка Б. Патона відбулося чергове засідання Президії НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Розпочинаючи засідання, академік Б. Патон до 100-річного ювілею НАН України вручив науковцям Академії державні нагороди. На розгляд учасників зібрання було винесено дві основні теми. З доповідями до питання «Про перспективи нарощування видобутку нафти і газу в Україні» виступили головний науковий співробітник Інституту геологічних наук НАН України академік О. Лукін, ректор Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу академік Є. Крижанівський і директор Інститут економіки і прогнозування НАН України академік В. Геєць. Щодо співробітництва між Президією НАН України та Глобальним інноваційним співтовариством «Ideation» доповів В. Корсун (США).

Потому присутні розглянули низку поточних і кадрових питань.

16.11.2018

Відбулася Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація», присвячена 100-річчю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

6–8 листопада 2018 р. в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (НБУВ) відбулася Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація», присвячена 100-річчю від часу заснування цієї найбільшої вітчизняної книгозбірні ([Національна академія наук України](#)).

«Бібліотека сьогодні є закладом з найбільшим у країні культурним фондом рукописної й книжкової спадщини і науковою установою з величезним науковим фондом світової та української літератури, низкою важливих інститутів і підрозділів, а також з часів незалежності вона виконує функції, властиві бібліотеці Конгресу США, здійснюючи аналітичне забезпечення органів державної влади та управління», – зазначила під час свого виступу генеральний директор НБУВ член-кореспондент НАН України Л. Дубровіна.

Журналісти газети «Голос України» побували на урочистому засіданні у НБУВ і поділилися докладною інформацією про захід на сторінках видання (№ 213 (6968), 10 листопада 2018 р.) у публікації [«Найбільший у країні фонд рукописної й книжкової спадщини та аналітичний центр»](#).

08.11.2018

Урочисте засідання з нагоди відзначення 100-річчя НАН України і 90-річчя з дня народження видатного вченого та відомого хірурга, академіка Валентина Івановича Грищенка

6 листопада 2018 р. відбулось об'єднане урочисте засідання вченої ради Інституту проблем кріобіології і кріомедицини (ІПКіК) НАН України й Північно-східного наукового центру НАН України та МОН України з нагоди відзначення 100-річчя Академії та 90-річчя від дня народження видатного вченого, Голови Всеукраїнського товариства кріобіологів і кріомедиків, талановитого керівника й педагога, відомого хірурга, академіка Валентина Івановича Грищенка (1928–2011).

[Докладніше див. додаток 12](#)

Конференція «Основні напрямки інноваційного розвитку вугільної промисловості України»

6 листопада 2018 р. за запрошенням державного секретаря Міністерства енергетики та вугільної промисловості України директор Інституту економіки промисловості НАН України академік НАН України О. Амоша та завідувач відділу проблем перспективного розвитку ПЕК к. т. н. Д. Череватський з докладом «Шахтарські регіони після припинення інтенсивного вуглевидобутку» взяли участь у роботі конференції «Основні напрямки інноваційного розвитку вугільної промисловості України», що відбулася у приміщенні Міжнародного виставкового центру в складі XVI Міжнародного форуму «Паливно-енергетичний комплекс України: сьогодення та майбутнє» ([Інститут економіки промисловості Національної академії наук України](#)).

<...> Учасники форуму зробили наголос на необхідності підвищення ефективності роботи вітчизняних вуглевидобувних підприємств, але й визнали актуальність робіт з адаптації старопромислових шахтарських регіонів до реалій сьогодення, які обумовлені кризою світового видобування вугілля шахтним способом за економічними мотивами і вимогами обмеження використання викопного палива за мотивами забезпечення сталого розвитку людства.

05.11.2018

Боронь О.

З думкою про нове академічне зібрання Шевченкових творів (до 100-річчя Національної академії наук України)

В Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України 1 листопада 2018 р. відбувся круглий стіл «Академічні зібрання творів Тараса Шевченка: історія і сучасність (до 100-річчя Національної академії наук України)».

[Докладніше див. додаток 13](#)

27.11.2018

Міжнародний круглий стіл «Проблеми та перспективи сталого розвитку регіонів України в контексті євроінтеграційних процесів» (20 листопада 2018 року, м. Львів)

20 листопада 2018 р. в рамках Міжнародного конгресу «Науковий потенціал Західного регіону України у контексті міжнародного співробітництва: сучасний стан і перспективи розвитку», присвяченого 100-річчю створення Національної академії наук України, в ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України» відбувся Міжнародний круглий стіл «Проблеми та перспективи сталого розвитку регіонів України в контексті євроінтеграційних процесів» ([Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України](#)).

Мета заходу – представлення та обговорення результатів досліджень, здійснених науковцями академічних установ Києва, Львова та Ужгорода в рамках виконання Цільової програми Відділення економіки НАН України «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року».

Детально про захід можна ознайомитися за посиланням:

<http://ird.gov.ua/ird02/n3247>.

16.11.2018

НТК «Інститут монокристалів» приймає учасників конференції CNCH-2018!

З 12 по 16 листопада в НТК «Інститут монокристалів» НАН України проходила міжнародна наукова конференція 8th International Conference «CHEMISTRY OF NITROGEN CONTAINING HETEROCYCLES» (CNCH-2018) in Memoriam of Prof. Valeriy Orlov – у якій взяли участь понад 150 науковців з 10 країн світу.

[Докладніше див. додаток 26](#)

08.11.2018

Відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Сучасні технології обробки матеріалів», присвячена 100-річному ювілею Національної академії наук України

1 листопада 2018 р. в Інституті імпульсних процесів і технологій (ІПТ) НАН України (м. Миколаїв) відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Сучасні технології обробки матеріалів», присвячена 100-річному ювілею Національної академії наук України.

[Докладніше див. додаток 14](#)

Шашкевичівські наукові читання – 2018

1, 5–6 листопада 2018 р. у Львові, Підлиссі та Золочеві в рамках ушанування 175-річчя пам'яті поета і відходу у засвіти, 125-річчя перепоховання М. Шашкевича з Новосілок до Львова відбулися низка заходів у рамках «Шашкевичівських наукових читань-2018» за участі зарубіжних учасників. Організаторами заходу виступили Західний науковий центр НАН України і МОН України, Львівська національна галерея мистецтв імені Бориса Возницького, Відділ освіти Золочівської райдержадміністрації Львівської області, Інститут Маркіяна Шашкевича за сприяння департаменту освіти і науки Львівської ОДА. Мета заходів – актуалізувати усвідомлення громадськістю особливого місця Маркіяна Шашкевича у національному відродженні західноукраїнських земель й Наддніпрянщини, опрацювати й окреслити комплекс заходів для розширення впливу візії Будителя в сучасних умовах суспільства, насамперед у молодіжному середовищі, й у площині підготовки до відзначення 210-ліття уродин Шашкевича (2021 р.) [\(Західний науковий центр НАН України та МОН України\).](#)

[Маркіян Шашкевич «об'єднав» науковців і освітян США, Польщі та України](#)

13.11.2018

Презентація «Історії декоративного мистецтва України» у Хмельницькому (Відео)

У перші дні листопада відбулися дві події, які стали знаковими у культурно-мистецькому житті міста Хмельницький. 1 листопада 2018 р. вперше у Хмельницькому обласному художньому музеї (ХОХМ) відкрилася персональна виставка легендарного українського митця-«шістдесятника» Олександра Дубовика «Лабіринт значень» [\(Національна академія наук України\).](#)

2 листопада 2018 р. у виставковій залі з творами знаного художника відбулася презентація наукового п'ятитомного видання Інституту

мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України (ІМФЕ) – «Історії декоративного мистецтва України» (ІДМУ) (головний редактор – Г. Скрипник, науковий редактор – Т. Кара-Васильєва). Презентацію проводили директор ХОХМ О. Долінська та наукові співробітники відділу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ІМФЕ..., які по чергово розкрили концепцію кожного з томів видання, над яким відділ працював упродовж десяти років <...> Подію було висвітлено в новинах на Хмельницькому муніципальному телерадіоканалі «Місто». Відеосюжет можна переглянути за посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=YNqUgg8xPM4>.

Наукова діяльність у ЗВО

08.11.2018

Академічна наукова установа і заклад вищої освіти відкрили спільну лабораторію математичної фізики

Спільна науково-дослідна лабораторія математичної фізики функціонуватиме на базі відділу теорії функцій Інституту прикладної математики і механіки НАН України та кафедри фізики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

[Докладніше див. додаток 72](#)

30.11.2018

Київський університет права НАН України з офіційним візитом відвідали президент чартерної школи Global Outreach Charter Academy (США) та представник Фонду академічних та освітніх інновацій

16 листопада 2018 р. Київський університет права (КУП) НАН України з офіційним візитом відвідали президент чартерної школи Global Outreach Charter Academy (м. Джексонвілл, штат Флорида, США) С. Сорока та заступник Голови правління Фонду академічних та освітніх інновацій А. Синіцин ([Національна академія наук України](#)).

Основна діяльність Фонду пов'язана із запровадженням в Україні моделі шкільної системи на прикладі американських чартерних шкіл, зокрема школи Global outreach charter academy, засновником якої є виходець із України. Метою зустрічі було обговорення можливих напрямів співпраці, таких як: розроблення програм обміну для викладацького й адміністративного персоналу з метою їхнього стажування в чартерних школах та університетах США, стажування студентів у США з метою транскультурного обміну і практичного освоєння англійської мови, проведення спільних наукових досліджень та спільна організація міжнародних конференцій, симпозіумів тощо.

22.11.2018

Міжнародний форум інновацій Innovation Market

Новітні розробки науковців Шевченкового університету представлено на щорічному Міжнародному форумі інновацій Innovation Market.

[Докладніше див. додаток 18](#)

19.11.2015

Зустріч з представниками Держави Ізраїль

19 листопада КПП ім. Ігоря Сікорського відвідали голова економічного департаменту Міністерства закордонних справ Держави Ізраїль Міхаель Лотем та заступник Посла Держави Ізраїль в Україні Еміль Бен Нафталі ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

З гостями зустрілися ректор університету академік НАН України М. Згуровський, проректор з міжнародних зв'язків член-кореспондент НАН України С. Сидоренко, заступники керівника департаменту міжнародного співробітництва Є. Поліщук і К. Юдкова та ін. Під час зустрічі обговорювалися питання розвитку інноваційного бізнесу в Україні та діяльність у цій царині київських політехніків <...> Насамкінець учасники зустрічі розглянули можливості поглиблення зв'язків між інноваційними структурами обох країн як на системному, так і на локальному рівнях. Головну увагу в цьому контексті було, звісно, приділено, питанням зміцнення партнерських зв'язків між КПП ім. Ігоря Сікорського та відповідними компаніями і науковими лабораторіями Ізраїлю.

08.11.2018

Зустріч з представниками інноваційних структур зі США та Китаю

8 листопада представники керівництва КПП ім. Ігоря Сікорського та кількох його підрозділів зустрілися з делегацією представників інноваційних структур зі США та Китайської Народної Республіки ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

З боку гостей у зустрічі взяли участь засновники Ideation Innovation Management Platform В. Корсун і Д. Грехем (США), виконавчий директор компанії «Yau Lee» Росана Вонг (КНР, Гонконг), представник компанії «Yau Lee» Т. Леунг та професор Вонг. З боку Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» – ректор академік НАН України М. Згуровський, проректор з

наукової роботи академік НАН України М. Ільченко, проректор з міжнародних зв'язків член-кореспондент НАН України С. Сидоренко та ін. Учасники зустрічі обговорили питання створення на базі університету спільних лабораторій, які працюватимуть за цікавими для обох сторін напрямками. Точками дотику тут стали космічні технології моніторингу земної поверхні, проекти в галузі сталого розвитку, в тому числі у такому новому напрямку, як «smart mobility» («розумної мобільності»), та ін. <...> Насамкінець учасники зустрічі порушили деякі питання щодо організації роботи спільних лабораторій та домовилися підготувати конкретні пропозиції щодо їхнього створення, а також визначили осіб, які відповідатимуть за подальші комунікації.

16.11.2018

На базі Львівської політехніки відкрили перший в Україні інноваційний StartUp Market

Для молоді, яка має інноваційні ідеї та знає як втілити їх у життя, у НУ «Львівська політехніка» відкрили сучасний StartUp Market. Там винахідники безкоштовно розміщуватимуть стартапи, а зацікавлені інвестори у будь-який час зможуть ознайомитися з ними і надати ресурси для реалізації. Презентація StartUp Market відбулась 15 листопада 2018 р. на базі Tech StartUp School Львівської політехніки ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

<...> «Безкоштовно показати свою розробку в StartUp Market може кожен, хто має вже готовий винахід або проект, близький до готового виробу. Також нам потрібно, щоб розробка постійно та у готовому вигляді зберігалася у нас. Усе це для того, аби представники бізнесу у будь-який час могли ознайомитися з проектом та вирішити, чи готові вони у нього вкладати кошти. Крім того, інвестори зможуть надати рекомендації автору щодо удосконалення проекту», – пояснив директор Tech StartUp School Н. Подольчак.

06.11.2018

У Львівській політехніці відкрили лабораторію, яка дозволить співпрацювати з вченими інших міст та країн у режимі онлайн

На базі Інституту економіки та менеджменту НУ «Львівська політехніка» відкрили нову лабораторію, де планується проводити різноманітні заходи в режимі онлайн. Сучасне обладнання дозволить оперативно комунікувати з вченими та викладачами інших вишів, а також спільно працювати над розв'язанням дослідницьких проблем. У відкритті

лабораторії взяв участь заступник Міністра освіти і науки України Ю. Рашкевич ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

<...> «Відкриття таких лабораторій є важливою складовою в осучасненні навчального і науково-дослідного процесу. Вже зараз ми бачимо, як завдяки новітнім технологіям вчені можуть співпрацювати та оперативно обмінюватися науковим досвідом з колегами з інших міст та навіть країн. Презентований нині проект DocHub, який реалізується у межах програми ЄС Еразмус+, має пришвидшити впровадження на національному рівні освітньо-наукових навчальних програм відповідно до Болонських реформ», – зазначив Ю. Рашкевич.

Учасниками проекту DocHub є українські вчені з Харкова, Миколаєва, Дніпра, Львова та Києва, а також іноземні дослідники з Фінляндії, Франції, Литви та Ірландії.

До річниці Національної академії наук України: віхи історії і сьогодення

27.11.2018

Президент України Петро Порошенко привітав Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона зі 100-літнім ювілеєм

Шановний Борисе Євгеновичу! ([Національна академія наук України](#)).

Щиро вітаю Вас зі 100-літнім ювілеєм.

У день Вашого народження хочу висловити глибоку повагу. Високо ціную Вашу вірність обраній справі та самовіддане служіння Україні.

Ваш життєвий шлях і професійна діяльність позначені невтомною працею, творчим підходом до вирішення складних наукових і науково-технічних проблем, винятковим умінням передбачати перспективність досліджень і сприяти їх розвитку.

Український народ шанує Вас як талановитого організатора науки та видатного вченого. Ваша постать назавжди увійшла у вітчизняну історію.

Нехай талант, наснага й оптимізм і надалі допомагають Вам у всіх творчих задумах.

Бажаю Вам, Борисе Євгеновичу, міцного здоров'я, мирного неба, щедрої долі та нових звершень в ім'я України.

З повагою Петро Порошенко

27.11.2018

Привітання колективу та Президенту Національної академії наук України від Голови Верховної Ради України Андрія Парубія

Шановні друзі! ([Національна академія наук України](#)).

Щиро вітаю з 100-річним ювілеєм Академії – вищої наукової самоврядної організації України.

За цей час Академія пройшла складний і надзвичайний шлях, сформувавши провідні вітчизняні наукові школи світового рівня з різних галузей науки. Це той фундамент академічної науки країни, на якому ґрунтуються економіка та культура, сила і міць нашої держави.

Першим президентом Академії був видатний учений із світовим ім'ям В. І. Вернадський. І нині у її стінах панують славні традиції: сподвижництво, інноваційність та творчий пошук. Відрадно, що науковими установами Академії в різні галузі економіки України впроваджено десятки тисяч новітніх розробок, серед яких передові технології, зокрема інформаційні, сучасні машини, устаткування, матеріали, автоматизовані комплекси і системи, програмні продукти, бази даних і бази знань, сорти рослин, новітні методики та стандарти і це лише найзагальніший перелік.

Ваш славетний заклад не лише організовує і здійснює фундаментальні та прикладні наукові дослідження, а й сприяє формуванню державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, готує оцінки і прогнози суспільно-політичного, соціально-економічного і культурного розвитку держави. Відтак, Академія бере безпосередню активну участь у реформуванні всіх сфер суспільного життя.

У день сторічного ювілею бажаю вашому достойному колективу не зупинятись на досягнутому, гордо нести у майбутнє високе звання провідної наукової установи України!

Андрій Парубій

27.11.2018

Вітання Президентів Національної академії наук України академіку Борису Євгеновичу Патону від Президії НАН України

Дорогий Борисе Євгеновичу! ([Національна академія наук України](#)).

У цей знаменний день Вашого славетного Ювілею ми, члени Президії Національної академії наук України, Ваші колеги й однодумці з почуттям глибокої поваги і широкій любові гаряче Вас поздоровляємо! Усіх нас переповнює радість і гордість від того, що маємо честь розділити з Вами це незабутнє свято.

З моменту народження кожна людина пише книгу свого буття та, перегортаючи сторінку за сторінкою власний часопис, творить свою долю. Сторінки Вашої неповторної біографії сповнені самовідданого служіння науці та Батьківщині. Ви здобули загальне визнання вітчизняного і світового наукового співтовариства, беззаперечний авторитет талановитого вченого й організатора науки, мудрого і розсудливого керівника, справжнього патріота своєї країни.

Вам, глибокошановний Борисе Євгеновичу, судилося стати не тільки ровесником Академії, а й її безперечним лідером, ідейним натхненником і незмінним керманічем упродовж понад 55-ти років. За цей час Академія пережила часи свого найбільшого розквіту, її вчені посіли провідні позиції у стратегічно важливих напрямках розвитку науки – математиці, механіці, фізиці, хімії, біології, кібернетиці, енергетиці, матеріалознавстві, електрозварюванні, ракетно-космічній та інших галузях. Вашою незмінною увагою користуються й усі соціогуманітарні науки. За Вашої ініціативи й активної підтримки в Академії було створено низку нових інститутів, регіональні наукові центри, набула розвитку потужна дослідно-виробнича база.

Гідний послідовник свого легендарного батька, Ви продовжили і блискуче розвинули розпочату ним справу, піднісши Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона до рівня всесвітньо відомого центру в галузі зварювання, матеріалознавства, металургії і технології матеріалів.

Під Вашим науковим керівництвом було розроблено технології, устаткування і нові матеріали, що дозволяють виконувати зварювання в найрізноманітніших умовах: на землі, під водою, в космічному просторі. З Вашим ім'ям пов'язані розвиток електрошлакового зварювання, створення неперевершених зразків зварювальної техніки та нової індустріальної галузі – спеціальної електрометалургії. Завдяки Вам стала можливою поява проривної новації у сучасній хірургії – технології електрозварювання живих тканин, визнаної в Україні й світі.

Вашу багаторічну подвижницьку працю та Ваш величезний особистий внесок у скарбницю вітчизняної і світової науки заслужено відзначено найвищими державними і науковими нагородами, почесними званнями і преміями.

Дорогий Борисе Євгеновичу, завдяки Вашому високому професіоналізму, витримці, виваженим рішенням і результативним діям у кризові й відповідальні для країни часи, вдалося зберегти ядро вітчизняного науково-технічного потенціалу, відстояти Академію як потужний науковий центр.

Ви всім серцем вболіваєте за зміни, спрямовані на всебічний розвиток наукової сфери як важливої умови зміцнення суверенітету України, розбудови її як сучасної європейської держави. Ви самовіддано разом із вченими Академії продовжуєте працювати над вирішенням проблем загальнодержавного значення, створенням наукових підвалин розвитку економіки, зростання освіти і культури, зміцнення обороноздатності нашої держави.

Ми безмежно вдячні за те, що Ви постійно піклуєтеся про долю молодих талановитих вчених та дбаєте про соціальний захист ветеранів наукової праці.

Для всіх нас Ви є взірцем людяності й доброзичливості, інтелігентності і скромності, надзвичайної відповідальності та принциповості, працьовитості і відданості улюбленій справі. Ваші знання та життєва мудрість – це безцінний скарб, це те, чого всі ми так потребуємо зараз, у цей непростий час, який переживає Академія і вся наукова сфера України.

Дорогий наш Борисе Євгеновичу ! У цей визначний день з безмежною шаною, любов'ю та вдячністю щиросердо вітаємо Вас і бажаємо миру та злагоди, щастя і добробуту. Нехай кожен день додає Вам життєвих сил, оптимізму та наснаги для реалізації найсміливіших планів і задумів, а добре здоров'я сприятиме подальшій натхненній праці в ім'я науки, розвитку держави та загальноцивілізаційного поступу !

Президія Національної академії наук України

27.11.2018

Вітання Президенту НАН України академіку Борису Євгеновичу Патону від ЦК профспілки працівників НАН України

Дорогий Борисе Євгеновичу! ([Національна академія наук України](#)).

Центральний комітет профспілки працівників НАН України щиро і сердечно вітає Вас – видатного керманіча нашої Академії – у цей знаменний день славного Ювілею!

З Вашим ім'ям нерозривно пов'язана ціла епоха в історії НАН України: створення нових інститутів, регіональних наукових центрів, справжній розквіт наукових досліджень на стратегічних напрямках наукових пошуків.

Не менш важлива Ваша роль у збереженні Академії у складні і буремні 90-ті роки, та навіть і зараз, коли науково-технічна сфера стикається з багатьма проблемами і викликами. Завдяки Вашому авторитету, професіоналізму, витримці та відповідальним діям вдалося відстояти Академію як головний науковий центр Держави.

Дорогий Борисе Євгеновичу! Профспілці завжди імпонували Ваша людяність і чуйність, готовність допомогти, доброзичливість і скромність під час спілкування. Поряд з вирішенням питань суто наукових Ви завжди

приділяли велику увагу проблемам соціального захисту науковців – як молодих вчених, так і ветеранів наукової праці. За це Вам велика вдячність.

Дорогий Борисе Євгеновичу! Центральний комітет профспілки з великою шаною і повагою зичить Вам життєвих сил і наснаги, міцного здоров'я, звершення всіх задумів і сподівань!

За дорученням ЦК профспілки Голова Профспілки працівників НАН України А. І. Широков

27 .11.2018

Привітання Бориса Євгеновича Патона зі сторіччям

Урочистість та унікальність цього дня відчуває вся українська, та й світова наука. Президент Національної академії наук, Герой України, видатний учений і великий патріот відзначає своє століття та робить крок у наступне. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського щиро й сердечно вітає Вас із цим знаменним і урочистим ювілеєм! ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Кажуть, час не вибирають. Зате час уміє вибирати – тих людей, які відповідають його вимогам, темпові, повноті й напрузі. Наш час зробив свій вибір – йому знадобився саме Ваш талант ученого, керівника, господаря, Ваше прагнення зробити сильним науковий потенціал країни, Ваше вміння жити й працювати потужно, енергійно, наповнено. Саме вас – одного з сотень тисяч – було обрано долею стати на чолі науки в незалежній Українській державі. Продовжити справу потужного роду Патонів і великого вченого та подвижника – Вашого батька Євгена Оскаровича.

Ви – уособлення епохи. І людина, яка змінювала цю епоху. Цілеспрямовано, наполегливо, вимогливо, часом жертовно і завжди – самовіддано. Досягнення, якими Ви уславили українську науку, увійшли в її золоту скарбницю, та вони стали водночас і світовим надбанням.

Весь Ваш трудовий шлях був покладений на олтар служіння обраній справі й своїй державі. Очолівши Національну академію наук України в непростий час, на крутому історичному переломі, долаючи труднощі й негаразди, Ви впевнено взяли на себе цю велику відповідальність за неї, її минуле і майбутнє. Ви повели її вперед, розвіявши сумніви, ділом утверджуючи незворотність обраного курсу і вселяючи в людей віру в те, що Україна є державою інтелекту, наукового пошуку й дерзновенності думки.

Стоячи сьогодні на найвищій науковій вершині держави, ви першим зустрічаєте рвучкий вітер, приймаєте на себе головний тягар незгод і не хилитесь під бурями. Багато років Ви організовуєте на творчу, будівничу роботу потужні осередки науки, розкриваєте великий потенціал людей, які не бояться експериментувати, знаходять можливості для інновацій, прагнуть утвердження України як сучасної розвинутої держави.

А зробленого і створеного Вами особисто – від винаходів до наукових і друкованих праць – вистачить не на один науковий інститут. З плином часу не змінюються головні цінності світу – знання і мудрість. І цим здобутим капіталом Ви щедро ділитеся з людьми: знаннями, професійною майстерністю, відкриттями, викладеними у своїх книгах. Сотні Ваших учнів пішли у світи, і кожен несе в життя часточку Вашої мудрості, патріотизму, вогню душі й тепла серця.

У житті Вам часто доводилось бути першопрохідцем, тож закономірно, що й перша найвища нагорода молодій незалежній державі – Зірка Героя України – теж судилася саме Вам. Ви стали символом нашої країни, уособленням її інтелекту й подвижництва.

Кажуть, вічний двигун створити неможливо – ми не згодні. Він уже створений, і у нього – Ваше ім'я, бо саме Ви є вічним і невтомним двигуном української науки.

Щиро бажаємо Вам, дорогий Борисе Євгеновичу, міцного здоров'я і сили духу, щастя і благополуччя! Нехай Ваша творча енергія, цілеспрямованість, подвижництво, політична мудрість допомагають нашій Вітчизні і в часи випробувань, і в дні звершень. Хай високе відчуття цієї причетності додає Вам сил і насаги, творчості й натхнення, впевненості й твердості в досягненні мети! Нехай збуваються всі Ваші найзаповітніші мрії!

27.11.2018

Привітання Президента НАН України академіка Б. Є. Патона з нагоди 100-річного ювілею Національної академії наук України

Дорогі колеги! ([Національна академія наук України](#)).

Щиро вітаю всіх нас із видатною датою – 100-річчям від часу заснування нашої Академії!

Створення Української академії наук свого часу стало логічним підсумком тривалого розвитку наукової думки в нашій країні. Наша Академія пройшла довгий і гідний шлях, поділяючи злети та труднощі Батьківщини на всіх етапах її новітньої історії. Вона не раз засвідчувала свою відданість ідеалам наукової об'єктивності, академічної доброчесності та глибокої демократичності. Академія успішно поєднувала виплекані наукові традиції з новаторськими підходами до організації дослідницького процесу та впровадження одержаних результатів у практику суспільного життя.

В основу вищої наукової організації України було покладено задум Володимира Івановича Вернадського, за яким вона від початку мала і донині має визначальну особливість – об'єднує не тільки окремих учених, а й науково-дослідні установи, що, безперечно, є надійною базою як для ефективного розвитку вже наявних наукових напрямів, так і для започаткування багатьох нових.

Головним завданням Академії завжди був і залишається всебічний розвиток фундаментальних досліджень. Однак не менш важлива особливість діяльності НАН України – постійна спрямованість на вирішення актуальних практичних проблем. Цьому значною мірою сприяли органічне поєднання фундаментальних досліджень із прикладними, а також розвиток належної інфраструктури, насамперед дослідно-виробничої бази. Така організація роботи в Академії неодноразово давала змогу за потреби об'єднувати зусилля вчених для вирішення комплексних проблем різного характеру.

Зі здобуттям Україною незалежності НАН України вкотре вчасно та ефективно відреагувала на новопосталі потреби держави. По-перше, в умовах розриву економічних зв'язків і фактично цілковитої руйнації галузевої науки вона взяла на себе наукове супроводження економіки й окремих високотехнологічних виробництв. А по-друге, здійснила докорінну переорієнтацію всієї сфери своїх соціогуманітарних досліджень, започаткувавши або відновивши низку наукових напрямів, конче необхідних для становлення незалежної України.

Академія традиційно не залишається осторонь проблем, актуальних для нашого суспільства, особливо тепер, коли для України настали часи випробувань на міцність економічною кризою, анексією Криму, збройним конфліктом на Донбасі. Ми, зокрема, спрямували свої зусилля на задоволення потреб вітчизняного оборонно-промислового комплексу.

Зараз Академія, як і вся національна наукова сфера, перебуває в досить складному становищі. Проте не можна не згадати й про позитивні прикмети доби. Серед них – ухвалення нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яка заклала засади прогресивних змін у вітчизняній науці, а також інтенсифікація процесів інтеграції України до Європейського дослідницького простору.

Перетинаючи рубіж першого століття свого існування, Академія намагається дивитися в завтрашній день з надією та оптимізмом. Перекоаний, що найкращі часи української науки ще попереду. Тож зичу всім нам витримки, наполегливості та піднесеності духу, щоб і далі працювати для користі нашого народу та в ім'я розвитку науки й людства.

Хай живе Академія! Слава науковцям!

З глибокою повагою, Президент Національної академії наук України академік НАН України Б. Є. Патон

Вітання, що надійшли на адресу НАН України з нагоди 100-річного ювілею ([Національна академія наук України](#)).

[Корейська академія наук і технологій](#)

[В'єтнамська академія наук і технологій](#)

[Чеська академія наук](#)

[Японське товариство сприяння науці \(JSPS\)](#)

[Польська академія наук](#)
[Рада з науково-технічних досліджень Туреччини](#)
[Національна академія наук Грузії](#)
[Академія наук Угорщини](#)
[Університет науки і технологій республіки Корея](#)
[Академія наук Румунії](#)
[Академія науки та мистецтва Македонії](#)
[Корейський інститут передових наук і технологій \(KAIST\)](#)

12.12.2018

Академія урочисто відзначила своє 100-річчя

7 грудня 2018 р. в Національному академічному театрі опери та балету України імені Т. Г. Шевченка відбулись офіційні урочистості з нагоди 100-річчя Національної академії наук України – ювілейна сесія Загальних зборів НАН України та святковий концерт.

[Докладніше див. додаток 17](#)

10.12.2018

Урочисті збори наукової громадськості Донецького регіону з нагоди 100-річчя Національної академії наук України

30 листопада 2018 р. Донецький науковий центр НАН України та МОН України провів у Краматорську Урочисті збори наукової громадськості Донецького регіону з нагоди 100-річчя Національної академії наук України. У святковому засіданні взяли участь представники наукової й освітянської спільноти, промислових підприємств Донецької та Луганської областей, органів влади і громадськості.

[Докладніше див. додаток 70](#)

Урочистості з нагоди 100-річчя Національної академії наук України в Західному науковому центрі

Західний науковий центр НАН України і МОН України 19 листопада 2018 р. провів Урочисті збори наукової громадськості Західного регіону України з нагоди 100-річчя Національної академії наук України. Також у рамках відзначення 100-річчя НАН України у Львові 19–20 листопада 2018 р. відбувся міжнародний конгрес «Науковий потенціал Західного регіону України у контексті міжнародного співробітництва: сучасний стан і перспективи розвитку».

[Докладніше див. додаток 38](#)

30.11.2018

В Одесі відсвяткували 100-річчя Національної академії наук України

23 листопада 2018 р. в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень (ІПРЕЕД) НАН України (м. Одеса) відбулись урочистості з нагоди 100-річчя Національної академії наук України ([Національна академія наук України](#)).

У святковому засіданні взяли участь представники наукової і освітянської спільноти Південного регіону України, органів влади, громадськості та ЗМІ.

«Я вважаю, це свято не тільки для тих, хто працює в Національній академії наук України, це свято – для всієї України», – зазначив директор ІПРЕЕД НАН України академік Б. Буркинський. Він також наголосив, що є чим пишатися: це і наукові кадри, і напрацювання, які Академія дала не тільки для нашої країни, а й для всього людства.

Відеосюжет із місця події можна переглянути за посиланням: <https://goo.gl/YNJLx5>.

27.11.2018

«Довести пріоритетність відкриттів за українськими науковцями»

Інтерв'ю Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона газеті «Українське слово».

[Докладніше див. додаток 36](#)

24.11.2018

Суржик Л., Мазуренко С.

Академік Борис Патон: «...Це як зійти на високий пік. Починаєш бачити те, що раніше було недоступне зору»

Інтерв'ю Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона міжнародному громадсько-політичному тижневику «Дзеркало тижня».

[Докладніше див. додаток 27](#)

27.11.2018

«Ми здатні побудувати постійну станцію на Місяці»

Інтерв'ю Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона газеті «Сьогодні» (№ 212 (5825), 27 листопада 2018 р.) ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

27.11.2018

Двісті років на двох. Для служіння науці

Стаття до 100-річчя Національної академії наук України та її Президента академіка Бориса Патона. Джерело: газета «Голос України», № 224 (6979), 27 листопада 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

04.12.2018

Vivat, Akademia! Vivat, її президенту!

Один зі своїх листопадових випусків (№ 43-44 (1031-1032)) газета «Світ» присвятила подвійному академічному ювілеєві – 100-річчю НАН України та 100-річчю її Президента академіка Бориса Патона ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

28.11.2018

Сто років генію: Борис Патон відзначив подвійний ювілей

Сто років виповнилося першому Герою України, котрий святкує подвійний ювілей. Учений Борис Патон, який уже 56 років поспіль очолює Академію наук, народився в один рік і день разом із цією установою, йдеться в сюжеті ТСН.19:30 ([ТСН](#)).

[Відео](#)

27.11.2018

«Час минає, а зробити хочеться більше!»: Борис Патон відзначив 100-річний ювілей

Стаття з газети «Факты». Джерело: сайт видання, допис від 27 листопада 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

[Читати](#)

26.11.2018

Великий будівничий української науки

Стаття до 100-річчя Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона. Автори: академік О. Онищенко та генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського член-кореспондент НАН України Л. Дубровіна ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

26.11.2018

Рід Патонів: історія та генеалогія

Стаття до 100-річчя Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона. Автор: завідувач сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України кандидат історичних наук В. Томазов ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

30.11.2018

Борис Патон. Рядки унікальної біографії

Стаття журналіста М. Сороки до 100-річчя Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона. Джерело: сайт інформаційного агентства «Укрінформ» (допис від 28.11.2018 р.) ([Національна академія наук України](#)).

[Читати](#)

22.11.2018

Національний банк України ввів у обіг чотири пам'ятні монети, що разом входять до набору «До 100-річчя Національної академії наук України»

14 листопада 2018 р. Національний банк України ввів у обіг чотири пам'ятні монети, що разом входять до набору «До 100-річчя Національної академії наук України» – «Ера миру», «Ера змін», «Ера технологій», «Людина, час, простір».

[Докладніше див. додаток 19](#)

14.11.2018

Комісія для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії

14 листопада 1918 р. Гетьман України П. Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон Української держави про заснування Української Академії Наук (УАН) у м. Києві. Заснування Академії стало закономірним результатом патріотичної діяльності кількох поколінь українських вчених, які спрямовували свої зусилля на інтелектуальне самоствердження нації

[Докладніше див. додаток 21](#)

14.11.2018

Засідання Президії НАН України

Учасники чергового засідання Президії НАН України заслухали доповідь заступника директора Інституту історії України НАН України члена-кореспондента НАН України Г. Боряка «Діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії». Доповідач підкреслив, що у 100-річний ювілей Академії, коли сучасна Україна переживає складні економічні та політичні трансформації, не можна не згадати фундаторів Академії і членів Комісії. Саме вони були засновниками Академії і конституювали її 14 листопада 1918 р. Ця хронологічна віха стала початковою точкою відліку славетної сторічної історії Академії.

[Докладніше див. додаток 20](#)

13.11.2018

Про заснування Української академії наук у 1918 році

Стаття провідного наукового співробітника відділу української історіографії Інституту історії України НАН України доктора історичних наук О. Яся (Джерело: тижневик «Дзеркало тижня», Випуск № 42-43, 10-16 листопада 2018 р.).

[Докладніше див. додаток 22](#)

03.12.2018

Рік народження буремний – 1918-й

Стаття до 100-річчя Національної академії наук України та її Президента академіка Бориса Патона. Джерело: газета «Демократична Україна» (30 листопада 2018 р.) ([Національна академія наук України](#)).

[Читати](#)

Ставнюк В., доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Academia aeterna // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С.3–14.

«Академія вічна». Як школа Платона, вона сходить до античної цивілізації, визначальною рисою якої була свобода не підданого, а громадянина грецького поліса і римської цивітас. В умовах середньовічної цивілізації Академія зберігається у згадках про неї авторів християнських і класичних, а відроджується в межах обох «докласичних» Ренесансів — Каролінгського і Оттонівського. Остаточне ж її «повернення» у реалії постантичної європейської цивілізації відбувається в межах Відродження «класичного». Притулок мистецтв і наук, фундамент для заснованої на наукових принципах освіти, Академія Нової і Новітньої доби стоїть на сторожі добра, правди і гуманістичних завоювань людського духу. Сьогодні Академії виповнили світ і стали тією інституцією, в якій людство зберігає свою єдність у постійному зверненні до минулих поколінь, до минулих епох.

[Завантажити](#)

16.11.2018

4 телесюжети до 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

До ювілею найбільшої вітчизняної книгозбірні телеканал «UA: Перший» зняв і продемонстрував у своєму ефірі 4 відеосюжети.

[Докладніше див. додаток 23](#)

27.11.2018

До 100-річчя Національної академії наук України: стаття академіка Володимира Семиноженка в газеті «День»

«Наука повинна стати не лише повноцінним економічним, але й значущим політичним явищем». Під такою назвою в газеті «День» вийшла стаття генерального директора, академіка Володимира Семиноженка ([Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України](#)).

[Читати](#)

27.11.2018

Українська академія наук і становлення академічного літературознавства

Стаття академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України, директора Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України академіка М. Жулинського до 100-річчя Національної академії наук України. Джерело: газета «Літературна Україна», № 42 (5775), 15 листопада 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

[Завантажити](#)

14.11.2018

До сторіччя від дня народження члена-кореспондента НАН України Сергія Микитовича Баранова

14 листопада 2018 р. виповнилося 100 років від дня народження Сергія Микитовича Баранова – видатного вченого у галузі органічної хімії, хімії гетероциклічних сполук і вуглекислоти, доктора хімічних наук, професора, член-кореспондента НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Починаючи з 1966 р. С. Баранов є одним із організаторів та співробітником Інституту фізико-органічної хімії і вуглекислоти НАН України в Донецьку. Впродовж багатьох років (1967–1993 рр.) керував відділом спецметодів вуглекислого та органічного синтезу. З ініціативи вченого у 1966 р. в Донецькому державному університеті було створено одну з перших у країні кафедр вуглекислоти, котра готувала висококваліфікованих фахівців цього профілю. Основний напрям робіт С. М. Баранова – синтез і реакційна здатність гетероциклічних сполук. Розроблена вченим реакція гетерилування відкрила новий шлях спрямованого синтезу сполук заданої структури та властивостей. Детальні дослідження хімії різних класів речовин стали основою для синтезу багатьох нових сполук, виробництвом чималої кількості з яких займалася вітчизняна промисловість.

[Читати більше](#)

15.11.2018

Пам'яті видатного вченого академіка Олександра Вікторовича Топачевського

Минулого року наукова громадськість України відзначила 120-річчя від дня народження академіка Олександра Вікторовича Топачевського (1897–1975) – одного з корифеїв вітчизняної ботаніки та гідробіології. 2 листопада 2018 р. на фасаді будинку по вул. Прорізній, 10, де академік О. В. Топачевський жив і працював у 1965–1975 рр., було урочисто відкрито меморіальну дошку.

[Докладніше див. додаток 28](#)

23.11.2018

«Ним рухають мудрість і любов»

На сторінках міжнародного громадсько-політичного тижневика «Дзеркало тижня» (Випуск № 42-43, 10-16 листопада 2018 р.) було опубліковано статтю журналіста Валерія Дружбинського під назвою «Ним рухають мудрість і любов», присвячену відомому українському вченому-гігієністу, члену-кореспонденту Національної академії наук України, академіку Національної академії медичних наук України, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки та багатьох академічних премій, доктору медичних наук, професору Ісааку Михайловичу Трахтенбергу, який 11 листопада цього року святкував свій ювілей – 95-річчя від дня народження ([Національна академія наук України](#)).

У пропонованій статті йдеться про внесок ученого у розвиток вітчизняної медичної науки, його діяльність як блискучого публіциста й популяризатора науки, про особисті риси і життєві дороговкази ювіляра.

Детально читайте на офіційному інтернет-сайті видання за посиланням: <https://goo.gl/4yBpQ9>.

09.11.2018

Цікаве і корисне. 5 років із проектом «Дні науки»

Інтерв'ю координаторів осінніх «Днів науки» (10–11 листопада 2018 р.) з різних українських міст вітчизняним ЗМІ – Українському радію «Культура» (програма «Модуль знань»), телеканалу «UA: Харків» (ранкова передача «Твій ранок») і Харківській хвилі Українського радію (ток-шоу «Відкритий доступ»).

[Докладніше див. додаток 29](#)

Оцінки ефективності науки в Україні

07.11.2018

Оприлюднено проект регуляторного акта – наказу МОН «Деякі питання державної атестації наукових установ»

Основними цілями прийняття регуляторного акта є проведення незалежного оцінювання ефективності діяльності наукових установ відповідно до їх завдань, використання результатів державної атестації наукових установ центральними органами виконавчої влади, Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук України, іншими органами, до сфери управління (відання) яких належать наукові установи.

[Докладніше див. додаток 31](#)

14.11.2018

Засідання Президії НАН України

На засіданні Президії НАН України заслухано й обговорено інформацію головного ученого секретаря НАН України академіка НАН України В. Богданова про підсумки чергового етапу оцінювання наукових установ НАН України за період з червня по 10 листопада 2018 р.

[Докладніше див. додаток 30](#)

20.11.2018

14 проектів українських науковців отримали найвищу відзнаку країни у своїй сфері – Державну премію України в галузі науки і техніки

14 робіт з усього спектру напрямів – від медицини та ресурсозбереження до авіабудівництва й економіки – отримали найвищу відзнаку країни в своїй сфері – Державну премію України в галузі науки і техніки 2017 р.

[Докладніше див. додаток 71](#)

27.11.2018

Інформація НАПН України щодо звіту центру «CEDOS»

Нещодавно було опубліковано «Звіт за результатами дослідження умов ефективного використання державного фінансування в науковій діяльності НАПНУ» 2018 р. центру «CEDOS». Співробітники НАПН України, ознайомившись зі звітом, були вражені як невалідністю застосованих методик, так і професійною некомпетентністю команди «CEDOS», яка на підставі хибних підходів і процедур отримала помилкові висновки ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

[Аналітична записка Інститутів НАПН України](#)

Перспективні напрями наукових досліджень

13.11.2018

Українські вчені повертаються до експедиційних досліджень Південного океану – вони були призупинені на більш як 17 років

13 листопада 2018 р., група українських вчених вперше після 17-річної перерви вирушає в дослідницьку експедицію з вивчення стану Південного океану. До команди ввійдуть науковці Національного антарктичного наукового центру МОН України, Українського наукового центру екології моря та Інституту геофізики НАН України.

[Докладніше див. додаток 32](#)

23.11.2018

Науково-дослідна експедиція «Дунай – 2018»

Із 6 по 8 листопада 2018 р. Державна установа «Держгідрографія» Міністерства інфраструктури України спільно з Науковим гідрофізичним центром НАН України провели чергову спільну річкову науково-дослідну експедицію «Дунай – 2018», яка завершила цикл досліджень морського і річкового середовища, запланованих у поточному році.

[Докладніше див. додаток 33](#)

Павліщук В., академік НАН України, доктор хімічних наук, професор, заступник директора Інституту фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України

Сучасні проблеми молекулярного магнетизму (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 12 вересня 2018 року) // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С. 32–41.

У доповіді розглянуто результати досліджень, що проводяться в Інституті фізичної хімії ім. Л. В. Писаржевського НАН України, з вивчення молекулярного магнетизму поліядерних комплексів. Наведено оригінальні підходи до спрямованого синтезу поліядерних комплексів, із застосуванням яких створено кілька сотень нових мультиспінових систем. Особливу увагу приділено впровадженню отриманих результатів. Зокрема, розроблено високочутливі матеріали для неруйнівного контролю елементів конструкцій енергоблоків та літальних апаратів; наноккомпозити для магнітної експрес-сепарації біологічно активних речовин та діагностики онкологічних захворювань.

[Завантажити](#)

Корнелюк О., член-кореспондент НАН України, доктор біологічних наук, професор, завідувач відділу білкової інженерії та біоінформатики Інституту молекулярної біології і генетики НАН України

Комп'ютерні грід-технології та їх застосування в молекулярній біології (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 12 вересня 2018 року) // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С.42–49.

У доповіді наведено огляд розвитку комп'ютерних грід-технологій та їх застосування в молекулярній біології. У рамках Українського національного гріду створено віртуальну лабораторію MolDynGrid для вирішення завдань у галузях структурної біології та біоінформатики, зокрема моделювання молекулярної динаміки білків. Віртуальна організація VO:moldyngrid

інтегрована в EGI і є частиною її інфраструктури. На прикладі досліджень мутантних форм аміоацил-тРНК синтетаз, пов'язаних з нейродегенеративними захворюваннями, показано ефективність грид-технологій для моделювання динаміки білків. Коротко описано інші віртуальні організації біологічного та медичного профілю у складі Українського національного гріду. Обговорено перспективи грид-технологій для розвитку нанобіотехнологій та створення нових біомедичних препаратів в Україні.

[Завантажити](#)

Проблеми стратегії розвитку України

Резнікова О., Місюра А.

«Шляхи модернізації системи забезпечення національної безпеки у контексті розбудови національної стійкості». Аналітична записка

Необхідність протистояння загрозам гібридного типу та швидким і раптовим змінам безпекового середовища актуалізує питання розбудови національної стійкості. Це передбачає, зокрема, запровадження низки нових механізмів, які дозволять існуючим системам забезпечення національної безпеки набути здатності адаптуватися без значних втрат до нових умов, своєчасно й ефективно реагувати на широкий спектр загроз, які стає все складніше ідентифікувати, посилити належним чином спроможності різних суб'єктів тощо ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

Практика розробки і впровадження механізмів забезпечення національної стійкості набула вже певного поширення у світі. Як правило, країни починають застосовувати відповідні механізми у пріоритетних для себе сферах, серед яких найбільш типовими на даний час є протидія тероризму, захист критичної інфраструктури, кібербезпека, реагування на надзвичайні ситуації природного і техногенного походження, забезпечення безперервності бізнес-процесів тощо. Запровадження таких механізмів здійснюється, як правило, шляхом прийняття відповідних програм, планів дій, керівництв та інше.

Комплексний підхід до питань забезпечення національної стійкості притаманний нині лише небагатьом країнам, серед яких Велика Британія і США, де відповідні цілі та завдання визначаються на рівні стратегічних документів держави.

[Завантажити](#)

Сім викликів для нового етапу децентралізації

Для реформи децентралізації, яка в Україні увійшла у практичну стадію у 2015 р., настає принципово новий етап ([Інститут економіки та прогнозування НАН України](#)).

Якщо раніше 2020 р. як імовірний термін успішного закінчення процесу утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) згадувався переважно як абстрактний орієнтир, наразі офіційні представники влади вже предметно ставлять завдання провести чергові загальні вибори до органів місцевого самоврядування у жовтні 2020-го у новій адміністративно-територіальній структурі. Це означає, що 100-відсоткове покриття території об'єднаними громадами має завершитися навесні 2020-го, тобто приблизно за півтора року. Враховуючи, що у попередні чотири роки відбулося об'єднання 3,8 тисячі із 10,9 тисячі громад (утворилося 838 ОТГ), а 65 % громад залишаються необ'єднаними, необхідно різко прискорити впровадження реформи децентралізації. Отже, очевидно, що децентралізація із проривного харизматичного добровільного процесу неминуче переходить до етапу рутинної директивної реалізації...

Читайте більше у статті д. е. н., провідного наукового співробітника ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Я. Жаліла [«Чи з іскри полум'я заметься, або Сім викликів для нового етапу децентралізації»](#), опублікованій в газеті «Дзеркало тижня. Україна» 3 листопада 2018 р.

14.11.2018

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України станом на 01.11.2018 (за січень-вересень 2018 р.)

Відділом макроекономічної політики та регіонального розвитку Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України виконано щомісячний моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за січень-вересень 2018 р. ([Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України](#)).

Оперативна рейтингова оцінка (наростаючим підсумком) проводиться на основі 50-ти щомісячних та кварталних показників за 9-ма напрямками: I. Економічний розвиток; II. Зовнішньоекономічна діяльність; III. Інвестиційна діяльність; IV. Фінанси; V. Споживчий ринок; VI. Житлово-комунальне господарство; VII. Платоспроможний попит населення; VIII. Ринок праці; IX. Населення.

[ЗАВАНТАЖИТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ](#)

14.11.2018

Пропозиції НААН щодо землевпорядкування ОТГ передали на розгляд Парламенту та Уряду, – Ярослав Гадзало

Президент Національної академії аграрних наук України Я. Гадзало подав Голові Верховної Ради А. Парубію та Прем'єр-міністру В. Гройсману пакет документів щодо землевпорядкування об'єднаних територіальних

громад. Зокрема, йдеться про внесення змін до Земельного кодексу України і Законів України «Про землеустрій», «Про Державний земельний кодекс та про організацію землевпорядного забезпечення формування об'єднаних територіальних громад та землеустрій».

[Докладніше див. додаток 34](#)

Наука і влада

10.12.2018

Співробітники НАН України отримали державні нагороди з нагоди 100-річчя Академії

Президент України П. Порошенко підписав Указ «Про відзначення державними нагородами України працівників Національної академії наук України» – з формулюванням: «за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення науково-технічного потенціалу Української держави, багаторічну плідну працю та з нагоди 100-річчя від заснування Національної академії наук України» ([Національна академія наук України](#)).

[Указ Президента України № 414/2018 «Про відзначення державними нагородами України працівників Національної академії наук України»](#)

06.11.2018

Президент України заснував Фонд з підтримки освітніх та наукових програм для молоді

Президент України П. Порошенко ухвалив рішення про утворення в Україні спеціального Фонду з підтримки освітніх та наукових програм для молоді та підписав відповідний Указ. Про це Глава держави повідомив у Києві, під час зустрічі зі студентами та аспірантами.

[Докладніше див. додаток 40](#)

29.11.2018

Президентські стипендії – найпрацьовитішим і найрозумнішим!

Стипендії Президента України за свої інтелектуальні досягнення отримуватимуть двісті сімдесят школярів і студентів-першокурсників. Тридцять п'ять з них здобули цю нагороду вдруге, а восьмеро – втретє.

[Докладніше див. додаток 61](#)

21.11.2018

25 найкращих молодих учених зможуть щороку отримувати державні стипендії на честь Героїв Небесної Сотні, – постанова Уряду

Уряд визначив, як обиратимуть стипендіатів та призначатимуть державні іменні стипендії для найкращих молодих вчених, встановлені для вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні. Відповідну постанову було прийнято 21 листопада 2018 р.

[Докладніше див. додаток 42](#)

30.11.2018

В'ячеслав Кириленко: Національний фонд досліджень вже з наступного року зможе почати грантове фінансування науки

Національний фонд досліджень вже з наступного року зможе почати грантове фінансування науки. Для цього Урядом передбачено у Державному бюджеті нову бюджетну програму та кошти обсягом близько 262 млн грн.

[Докладніше див. додаток 62](#)

29.11.2018

В'ячеслав Кириленко обговорив з науковцями проблеми реалізації проекту «Велика українська енциклопедія»

29 листопада відбулась нарада під головуванням Віце-прем'єр-міністра України В. Кириленка з питань підготовки сучасного довідкового онлайн-сервісу і водночас багатотомного видання «Велика українська енциклопедія».

[Докладніше див. додаток 41](#)

29.11.2018

Презентація проекту «Культурна спадщина в атласній геоінформаційній моделі сталого розвитку України»

28 листопада 2018 р. в Інституті географії НАН України відбулася презентація робіт, що виконані у розвиток впровадження Меморандуму про співпрацю між НАН України та Міністерством культури України, підписаного 27 червня 2018 р. Президентом НАН України, академіком НАН України Б. Патонем, і Міністром культури України, Є. Нищуком.

[Докладніше див. додаток 43](#)

29.11.2018

Скарби повертаються додому

27 і 28 листопада 2018 р. в приміщенні Національного заповідника «Софія Київська» (м. Київ) відбулося XII засідання українсько-німецької комісії з питань повернення та реституції втрачених і незаконно переміщених під час та внаслідок Другої світової війни культурних цінностей.

[Докладніше див. додаток 44](#)

07.11.2018

Віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко обговорив з Міністром вищої освіти Кувейту Хамедом Аль-Азмі питання розвитку співробітництва у сфері освіти та науки

7 листопада у Кувейті відбулася зустріч Віце-прем'єр-міністра України П. Розенка з Міністром вищої освіти Кувейту Хамедом Аль-Азмі, у ході якої сторони обговорили низку важливих питань двосторонніх відносин у сфері освіти та науки ([Урядовий портал](#)).

Зокрема віце-прем'єр-міністр України акцентував увагу на важливості розширення договірно-правової бази двосторонніх відносин у сфері освіти та науки та ініціював підписання найближчим часом низки документів. «Ми вважаємо пріоритетним укладення Меморандуму між Міністерством освіти і науки України і Міністерством вищої освіти Кувейту про співробітництво в галузі освіти і наукових досліджень та пропонуємо повернутися до опрацювання проекту Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Кувейт про співробітництво у сфері науки і технологій», – сказав він. «Українська сторона зацікавлена у виконанні спільних наукових проектів, а унормування такого співробітництва значною мірою сприятиме його активізації», – підсумував П. Розенко.

19.11.2018

Голова ДКА Павло Дегтяренко відвідав з офіційним візитом США

В період з 13 по 18 листопада Голова ДКА П. Дегтяренко перебував з офіційним візитом у США ([Державне космічне агентство України](#)).

В рамках цього візиту 16 листопада відбулась робоча зустріч із заступником Адміністратора НАСА В. Герстенмайером, де були обговорені ключові питання щодо співпраці та можливих спільних перспективних проектів з дослідження космічного простору.

12.11.2018

Прошло засідання українсько-китайської Підкомісії з питань співробітництва в галузі космосу

8–10 листопада 2018 р. в м. Пекін (КНР) пройшло П'яте засідання українсько-китайської Підкомісії з питань співробітництва в галузі космосу Комісії з питань співробітництва між Урядом України та Урядом КНР ([Державне космічне агентство України](#)).

Українську делегацію, до складу якої також увійшли представники підприємств, залучених до практичного двостороннього співробітництва, очолював Голова ДКА П. Дегтяренко. На чолі широкої китайської делегації – Адміністратор Китайської національної космічної адміністрації Чжан Кецянь. Сторони переглянули стан виконання Програми українсько-китайського співробітництва у космічній галузі на 2016–2020 рр., узгодили пропозиції щодо її актуалізації та затвердили нову її редакцію. Оновлений варіант Програми містить понад 80 активних пунктів. Крім того, сторони оновили перелік перспективних проектів та напрямів співпраці на довготермінову перспективу. Серед них: спільна діяльність щодо попередження стихійних лих, плани стосовно боротьби з космічним сміттям та дослідження далекого космосу. Під час роботи Підкомісії було проведено низку зустрічей на підприємствах космічної галузі КНР. За результатами засідання Підкомісії було підписано підсумковий протокол.

02.11.2018

Серед молодих обдарованих науковців обирають найкращих

У Запорізькій області проводиться конкурс для обдарованої молоді у галузі науки, мета якого полягає у підтримці талановитої молоді, розкритті її здібностей та сприянні підвищенню науково-дослідницького інтересу до проблем розвитку Запорізького регіону.

[Докладніше див. додаток 49](#)

26.11.2018

Зустріч колективу НТК «Інститут монокристалів» з Головою ХОДА Юлією Світличною

26 листопада Голова Харківської ОДА Ю. Світлична відвідала НТК «Інститут монокристалів», де ознайомила з історією створення, науковими досягненнями Комплексу, відповіла на питання і провела особистий прийом громадян ([Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України](#)).

НТК «Інститут монокристалів» НАН України – це провідний мультидисциплінарний науково-технологічний центр в галузі функціонального

матеріалознавства, фізики, хімії і фармації, адже тут виконується повний цикл наукових розробок – починаючи з ідеї та фундаментальних досліджень до практичного створення матеріалів і готового обладнання на їх основі та організації виробництва.

Додаткова інформація за посиланнями: <https://goo.gl/iSajc2>; <https://goo.gl/vw3cr3>; <https://goo.gl/EiuCXj>.

20.11.2018

Голова Харківської обласної державної адміністрації Ю. О. Світлична відвідала Інститут радіофізики та електроніки імені О. Я. Усикова НАН України

Вона ознайомила з роботою інституту, його фундаментальними результатами і прикладними розробками, поспілкувалася з колективом та вручила науковцям відзнаки облдержадміністрації.

[Докладніше див. додаток 45](#)

До Всесвітнього дня науки в ім'я миру і розвитку працівників наукових установ та закладів вищої освіти Львівщини відзначено преміями Львівської обласної державної адміністрації та обласної ради

8 листопада 2018 р. у приміщенні у приміщенні Львівського Будинку вчених відбулося вручення премій обласної державної адміністрації та обласної ради працівникам наукових установ та закладів вищої освіти Львівської області.

[Докладніше див. додаток 6](#)

Про призначення обласних премій для працівників наукових установ та закладів вищої освіти у 2018 році

Розпорядженням голови Львівської обласної державної адміністрації від 29 жовтня 2018 р. № 1143/0/5-18 «Про призначення обласних премій для працівників наукових установ та закладів вищої освіти у 2018 році» призначено обласні премії відомим ученим і знаним фахівцям та молодим ученим і дослідникам ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

[Розпорядження голови ЛОДА № 1143/0/5-18 від 29 жовтня 2018 року](#)

Суспільні виклики і потреби

Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства

08.11.2018

МОН вдвічі збільшило кількість вишів та наукових установ, які отримали за кошти бюджету передплату на Scopus і Web of Science, – опубліковано наказ з їх переліком

Цього року МОН надало доступ до міжнародних наукових баз даних Scopus та Web of Science за кошти держбюджету вдвічі більшої кількості закладів вищої освіти та наукових установ, ніж 2017-го. Наступного року МОН планує забезпечити передплату не тільки для своїх закладів вищої освіти та наукових установ, а й для інших закладів – підпорядкованих НАН України, галузевим академіям, МОЗ, МВС, Міноборони тощо.

[Докладніше див. додаток 46](#)

13.11.2018

МОН хоче перевіряти наукові роботи на плагіат не лише текстів, а й ідей

Міністерство освіти і науки разом із USAID підготувало рекомендації для вишів щодо підтримки культури доброчесності у вишах, створило всі умови для університетів для підписання угод з компаніями, що допомагають перевіряти тексти робіт на плагіат. Однак цього недостатньо – Україна має забезпечити не лише технічну перевірку тексту робіт на плагіат, а й не допускати плагіату наукових ідей.

[Докладніше див. додаток 47](#)

27.11.2018

До 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського стартував репозитарій НБУВ (eVerLib)

До 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Інститут інформаційних технологій НБУВ підготував новий інформаційний ресурс, що репрезентує науковий доробок колективу НБУВ – РЕПОЗИТАРІЙ НБУВ (eVerLib) – електронний архів, що систематизує і зберігає в електронному вигляді копії документів наукового, довідкового, освітнього та методичного призначення.

[Докладніше див. додаток 48](#)

10.11.2018

Ernesto

Researchers Report Elsevier to EU Anti-Competition Authority

В письме, адресованном Европейской комиссии, Ассоциация университетов Европы выразила опасения относительно недостатка прозрачности и конкуренции на европейском издательском рынке, упоминая Elsevier и некоторых их коллег. Университеты особенно недовольны тем, что их собственные ученые проводят исследования, часто на средства налогоплательщиков, и пишут статьи для этих издательств, которые потом продают им научные журналы по чрезвычайно высоким ценам.

[Докладніше див. додаток 65](#)

07.11.2018

Peake T.

Researchers.One – A New Model for Open Access Publishing and Peer Review

«Существующая система научного издательства устарела и создает ненужные ограничения для создателей и потребителей научного контента, считают профессор статистики из Университета Северной Каролины Р. Мартин его коллега из Ратгерского университета Г. Крейн. Чтобы решить эту проблему, Мартин и Крейн создали собственную издательскую платформу открытого доступа Researchers.One, которая должна поддержать академическую свободу и расширить аудиторию ученых, и даже улучшить качество научных исследований ([Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері](#)).

<...> Researchers.One разрешает ученым самим контролировать весь процесс публикации исследования – подачу рукописи, рецензирование и окончательное решение о публикации. В Researchers.One нет редакторского совета и барьеров для публикации. Процесс рецензирования сохранен исключительно для улучшения качества работ. Доступ к опубликованным статьям бесплатный для всех. Зарегистрированные пользователи могут оставлять отзывы коллегам до и после публикации статьи. Регистрация бесплатна <...> Портал был запущен 1 сентября этого года и финансируется за счет собственных средств его создателей, пожертвований и сбора за публикацию, который составляет 10 долларов за статью. После оплаты этого сбора, статья становится бесплатно доступной всем читателям. Для подачи рукописи на портале необходимо зарегистрироваться...».

08.11.2018

Rabesandratana T.

Open-access plan draws online protest

Около 800 представителей научного сообщества подписали открытое письмо с критикой Плана S, назвав эту инициативу «слишком рискованной для науки. Напомним, 11 европейских национальных спонсорских организаций в начале сентября коллективно призвали публиковать все научные исследования, проведенные при их финансовой поддержке, в немедленном открытом доступе.

[Докладніше див. додаток 66](#)

Формування та впровадження інноваційної моделі економіки

09.11.2018

У МОН обговорили проект стратегії інноваційного розвитку України

Обговорено пропозиції та зауваження, що надійшли до проекту Стратегії інноваційного розвитку України.

[Докладніше див. додаток 50](#)

22.11.2018

Уряд підтримуватиме впровадження ефективних стартапів в Україні, – Геннадій Зубко

Уряд підтримуватиме впровадження ефективних стартапів в Україні. Про повідомив Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України Г. Зубко.

[Докладніше див. додаток 51](#)

06.11.2018

Молоді винахідники, які мають цікавий стартап-проект, можуть поборотися за навчання у досвідченого ментора і виграти грант на реалізацію задуму

Молодих новаторів та вчених запрошують взяти участь у щорічному конкурсі «Глобальні інновації через науку та технології» (Global Innovation Through Science and Technology – GIST Tech-I), який проводить Державний департамент США. Цьогоріч громадяни 132 країн світу презентуватимуть інноваційні ідеї науки та техніки, а також стартапи, що вирішують проблеми економіки та розвитку ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Докладна інформація про пропозицію: <https://goo.gl/HuyYVz>.

Довідково. GIST Tech-I – це міжнародний конкурс, що спрямований на визначення та відбір молодих учених та винахідників з усього світу, їх підготовку та заохочення. Як частина ініціативи GIST Tech-I працює над тим, щоб надати молодим новаторам можливості розвивати бізнеси, які вирішують проблеми економіки та розвитку.

Інновації в оборонній промисловості – базова вимога сучасності // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С. 88–93.

Перший віце-президент НАН України академік НАН України В. Горбулін у доповіді на відкритті пленарного засідання VI Міжнародної наукової конференції «Проблеми координації воєнно-технічної та оборонно-промислової політики в Україні. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки» зупинився на аналізі проблем функціонування системи створення та організації виробництва інноваційної конкурентоспроможної продукції на підприємствах ОПК України.

[Докладніше див. додаток 52](#)

29.11.2018

В НААН представили кластерну систему трансферу інновацій

На засіданні бюро Президії Національної академії аграрних наук розглянули кластерну систему трансферу інновацій із захистом інтелектуальних прав наукових установ на засадах комерційної концесії.

[Докладніше див. додаток 57](#)

05.11.2018

У НААН обґрунтовано Програму реформування аграрної науки

Надзвичайно актуальним завданням є розробка закону України, який би визначав основні принципи, пріоритети та шляхи розвитку аграрного сектору і сільських територій, в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Прийняття такого закону сприяло б комерцізації наукової та інноваційної діяльності, в формуванні ринку наукової продукції. Таку думку висловив в. о. першого віце-президента Національної академії України М. Гладій під час засідання Президії академії.

[Докладніше див. додаток 53](#)

21.11.2018

Исследование: Европа и Китай вкладывают в инновации больше других

Европа и Китай увеличили свои расходы на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы (НИОКР) больше, чем другие регионы мира: их инвестиции достигли 782 млрд долларов США (BNN-NEWS.RU).

Согласно докладу Global Innovation 1000, составленному Strategy& (компания аудиторской компании PricewaterhouseCoopers (PwC)), суммы, израсходованные на НИОКР, выросли во всех регионах мира, например: Китай +34 %, Европа +14 %, Северная Америка +7,8 %, Япония +9,3 %.

12.11.2018

Ромашенко С.

Немецкая экономика увеличивает инвестиции в инновации

Немецкая экономика инвестирует все больше средств в инновационные продукты и услуги. В 2017 г. отчисления на научные исследования и разработки выросли в годовом исчислении на 9,3 процента и составили 68,6 млрд евро, сообщило Объединение немецких фондов в поддержку экономики (Deutsche Welle).

[Читати](#)

03.11.2018

Пекин занял первое место в рейтинге Top-10 инновационных городов Китая

1 ноября Столичный институт научно-технического стратегического развития (Capital Institute of Science and Technology Development Strategy, CISTDS) опубликовал доклад «Формирование инновационных городов – Top-10 инновационных мегаполисов Китая» ([Деловой Казахстан](#)).

В докладе представлена общая система инновационного развития городов Китая в научно-технической сфере, которая была сформирована по 26 конкретным показателям, касающимся таких аспектов, как инновационные ресурсы, инновационная среда, инновационные услуги, инновационная эффективность и т. д. В докладе отмечается, что в соответствии с данной системой Пекин, Шэньчжэнь и Шахай вошли в тройку наиболее передовых и инновационных мегаполисов Китая. За ними в рейтинге следуют города Гуанчжоу, Нанкин и Ухань.

Проблеми енергозбереження

01.12.2018

Держенергоефективності та НАН України працюють над стимулами вирощування енергокультур для заміщення газу

Економічний ефект і стимули використання енергокультур при виробництві енергії обговорив Голова Держенергоефективності С. Савчук із директором Інституту економіки та прогнозування НАН України В. Гейцем.

[Докладніше див. додаток 54](#)

22.11.2018

Україна переймає китайський підхід у «зеленій» енергетиці: інновації + промислові потужності + інвестиції

Голова Держенергоефективності С. Савчук із генеральним менеджером компанії «Beijing TUS-Clean Energy Co., Ltd.» Енді Лю розглянули розвиток українського ринку відновлюваної енергетики та перспективи для реалізації спільних із китайським бізнесом проектів у цій сфері. Так, компанія «Beijing TUS-Clean Energy Co., Ltd.» (<http://www.tusenergy.com>) входить до холдингу «TUS-Holdings», має більше 30 дочірніх компаній та великий портфель «зелених» проектів за різними напрямками. Зокрема, основна ідея компанії – створити інноваційну систему екологічно «чистої» енергії, яка має ґрунтуватися на принципі «інновації + промислові потужності + інвестиції» та включати в себе спеціалізовані компанії, науково-дослідні інститути, регіональні енергетичні платформи та фонди. Такий підхід до розвитку відновлюваної енергетики важливий для України, де встановлюється все більше нових потужностей, а ресурсний потенціал величезний ([Держенергоефективності України](#)).

Ознайомившись із досягненнями та планами розбудови «зеленої» енергетики, сторони досягли згоди сфокусуватися на таких питаннях: стимулювання будівництва заводів з генерації енергії із сміття; встановлення потужностей з виробництва рідких біопалив; створення фонду «зелених» інвестицій; встановлення заводів з виробництва обладнання для «зелених» об'єктів.

07.11.2018

Засідання Президії НАН України

Учасники чергового засідання Президії НАН України заслухали і обговорили доповіді головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України академіка НАН України О. Лукіна, ректора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу академіка НАН України Є. Крижанівського та директора Державної установи

«Інститут економіки та прогнозування НАН України» академіка НАН України В. Гейця «Про перспективи нарощування видобутку нафти і газу в Україні». У виголошених доповідях та виступах в їх обговоренні було висвітлено важливі геологічні, технологічні та економічні аспекти проблеми нарощування видобутку нафти і газу в Україні. Наголошувалося, що від вирішення цієї проблеми залежить енергетична безпека країни та стабільність вітчизняної економіки і соціальної сфери.

[Докладніше див. додаток 55](#)

23.11.2018

Відео про проект UNIDO/GEF «Підвищення енергоефективності та стимулювання використання відновлюваної енергії в агро-харчових та інших малих та середніх підприємствах (МСП) України» ([Інститут відновлюваної енергетики НАН України](#)).

[Відео](#)

Міжнародний досвід

30.11.2018

Федосенко Н.

Єврокомісія оприлюднила стратегію 100 % скорочення шкідливих викидів до 2050 року

У країнах Європейського союзу шкідливі викиди можна скоротити до нуля протягом наступних 30 років. Стратегія досягнення цієї мети днями була представлена Єврокомісією в Брюсселі. Вона показує, як Європа може пройти цей шлях – інвестуючи в технологічні рішення, розширюючи повноважень громадян для узгодження дій у таких ключових сферах, як промислова політика, фінанси чи дослідження тощо.

[Докладніше див. додаток 67](#)

02.11.2018

Федосенко Н.

До 2030 року виробництво електроенергії на світових ГЕС збільшиться на 50 %

В той час як сонячна та вітрова енергетика постійно на слуху, побутує думка, що гідроенергетика в світі занепадає. Однак статистика розвінчує цей міф – на сьогодні світова гідроенергетика забезпечує близько 20 % всього виробітку енергії.

[Докладніше див. додаток 68](#)

07.11.2018

Великі гідроелектростанції дуже шкодять навколишньому середовищу: як саме?

Влада країн Європи та США поступово відмовляється від використання великих гідроелектростанцій, оскільки ті завдають великої шкоди екології та до того ж є економічно не вигідними, стверджують американські вчені ([BBC Україна](#)).

[Читати](#)

Зарубіжний досвід організації наукової діяльності

Світовий досвід організації наукової діяльності

Міжнародні та національні організації в галузі дослідження науки : короткий довідник / відп. ред. Б. А. Маліцький, Ю. О. Храмов. – Київ. «Видавництво «Фенікс», 2017. – С. 43–44.

ТОВАРИСТВО ІМ. Т. НЬЮКОМЕНА (The Newcomen Society) – міжнародне наукове товариство, яке вивчає та пропагує історію техніки і технології з давніх часів до наших днів. Поширює історичну інформацію через публікації, конференції, листування та інтернет-форуми. Діяльність Товариства охоплює всі аспекти технологій та великих відкриттів XVIII і XIX ст., автоматичних технологій XX ст., епоху цифрових технологій, зокрема розглядаються всі галузі машинобудування та виробництва, а також біографії і винаходи.

Товариство засновано в Лондоні 1920 р. і є найстарішим з історії техніки та технологій в світі. Носить ім'я Томаса Ньюкомена, який 1712 р. винайшов перший діючий паровий двигун, що привело до значних промислових і технологічних досягнень. Девізом Товариства є латинський вислів «memores simulaf fectamus agenda», що означає «пам'ятати про речі, які сталися, водночас докладаючи зусиль до того, що ще належить зробити». Грифон на гербі Товариства є символом пильності: озиратися назад, йдучи вперед.

Товариство розташовано в Музеї науки в Лондоні. Є регіональні відділення в Англії: Центральне (Бірмінгем), Північно-Західне (Манчестер), Північно-Східне (Ньюкасл), Західне (Бристоль) і Південне (Портсмут), а також одне в Шотландії (Глазго, Единбург). Американська філія створена 1923 р., відокремлена в 2007 р.

Товариство публікує Міжнародний журнал з історії техніки та технології та щоквартальний інформаційний бюлетень. Для членів Товариства доступний онлайн-архів з понад 1000 працями з історії багатьох галузей техніки, матеріалами та історичними артефактами.

28.11.2018

Гулиев И., вице-президент НАН Азербайджана, академик

Необходимо ли изменить порядок аттестации научных кадров?

Соблюдение единого международного эталона в областях науки и образования способствует евроинтеграции, значительно упрощая процедуру признания дипломов и ученых степеней в научном сообществе, позволяет интенсифицировать международный научный обмен, облегчает доступ к новым научным идеям, совместным исследованиям, научным грантам, новым технологиям и инвестициям. Соответственно, для модернизации и диверсификации экономики государство вдвойне заинтересовано в реформах системы аттестации научных кадров.

[Докладніше див. додаток 63](#)

14.11.2018

Состоялось очередное заседание Президиума Национальной Академии наук

На очередном заседании Президиума Национальной академии наук Азербайджана было принято постановление об утверждении Положения о Центре стратегических исследований при Президиуме НАНА, а также о создании и утверждении состава Научно-технического совета, деятельность которого будет направлена на определение целей научно-исследовательских и технологических проектов центра, принятие и оценивание подготовленных соответствующих отчетов ([Национальная академия наук Азербайджана](#)).

Республіка Білорусь

30.11.2018

Юрин А.

Стратегически важна. Академия играет ключевую роль в развитии страны

Председатель Совета Республики Национального Собрания РБ, член-корреспондент НАН Беларуси М. Мясникович: «Национальная академия наук состоялась как высшая государственная научная организация, объединяющая все научное сообщество страны. Она востребована в полном смысле этого слова в условиях суверенного государства».

[Докладніше див. додаток 64](#)

Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Верховод, Л. І. Соціологія культури та міжкультурна комунікація [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів ден. та заоч. навчання спец. «Соціологія» / Л. І. Верховод ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2018. – 255 с.

Навчально-методичний посібник охоплює теми лекцій, передбачені навчальною програмою з дисципліни «Соціологія культури та міжкультурна комунікація». Містить контрольні питання з кожної теми, завдання для засвоєння навчального матеріалу, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, та список літератури.

Цей навчально-методичний посібник стане в нагоді також аспірантам, викладачам, слухачам ліцеїв, коледжів, які цікавляться проблемами культури сучасного суспільства.

Шифр зберігання: ВА824715

Інноваційне промислове підприємство у формуванні сталого розвитку [Текст] : [колект.] монографія / [Амоша О. І. та ін. ; редкол.: Амоша О. І., Джвігол Х., Мішкєвіч Р.] ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Акад. екон. наук України. – Київ : ІЕП НАН України, 2018. – 295 с.

У монографії опрацьовано тенденції інноваційного розвитку підприємств в умовах формування сучасних тенденцій сталого розвитку в країнах Центральної та Східної Європи на прикладі Польщі та України. Монографію підготовлено згідно з планом реалізації проекту Горизонт 2020 «EIT RAW MATERIALS KAVA Project number 17111 – Inclusion of the ESEE region and Ukraine in innovative exploration developments».

Для керівників і фахівців центральних і місцевих органів влади, науковців, виробничників, представників бізнесу, профспілок, викладачів, аспірантів, студентів.

Шифр зберігання: ВА824489

Кузьмичов, А. І. Аналітика мережевих структур. Моделювання засобами WinQSB та MS Excel [Текст] : практикум / Кузьмичов А. І. ; Ін-т проблем реєстрації інформації НАН України. – Київ : Ліра-К, 2018. – 207 с.

Мережеві структури – загальне місце будь-якої діяльності в економіці та бізнесі, наукових дослідженнях, в організаційному та операційному

управлінні, навіть в особистому житті. Поєднання наочності мереж із потужним апаратом мережевого оптимізаційного та імітаційного моделювання визначило сучасний напрямок формування, аналізу та прийняття рішень різного рівня відповідальності. Практикум базується на спільному застосуванні шаблонів типових задач мережевого моделювання пакету WinQSB та допоміжних засобів Excel. Розрахований на широку аудиторію практиків, науковців, викладачів та студентів інститутів та факультетів менеджменту будь-якого прикладного спрямування.

Шифр зберігання: ВС64327

Малиновська, О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії [Текст] : [монографія] / Олена Малиновська ; Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ : НІСД, 2018. – 471 с.

У монографії подано огляд сучасної міграційної ситуації в світі, на Європейському континенті та в Україні. Проаналізовано чинники та наслідки міжнародної міграції, її значення для розвитку та безпеки. Розглянуто деякі теоретичні підходи до аналізу міграційної політики, міжнародно-правові документи у сфері міграції, надбання спільної міграційної політики Європейського Союзу. Основні напрями міграційної політики проілюстровано досвідом зарубіжних країн. Окрему увагу приділено формуванню та розвитку міграційної політики України, перспективам її подальшого удосконалення. Для широкого читацького загалу.

Шифр зберігання: ВА824037

Нагорна, Л. П. Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал [Текст] : [монографія] / Лариса Нагорна ; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – Київ : ШІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. – 379 с.

У монографії розкрито сутність основоположної у західній історичній культурології, але поки що незвичної для вітчизняної термінопрактики категорії «історична культура» – як фактора формування «образу минулого» у процесі взаємодії професійного історичного знання й колективної пам'яті соціумів. Історична культура представлена як новітній концепт раціональності в історичному пізнанні, як системне поєднання принципів артикулювання, інтерпретування, репрезентацій минулого, як вдала знахідка в системі категоріальної операціоналізації наукових понять. Аналізуються механізми циркуляції історичних ідей, які, будучи засвоєними суспільством, перетворюються на частину його ментального й вербального фонду й мотиваційний стимул. Розглянуто можливості використання модусів історичної культури в системі викладання та громадянської освіти.

Розрахована на науковців, політиків, журналістів, студентів – усіх, кого цікавить проблеми теорії історії й сучасні українські реалії.

Шифр зберігання: ВА785128

Пріоритетні напрями розвитку національної економіки України в контексті глобалізаційних викликів [Текст] : [колект.] монографія / [І. Ф. Прокопенко та ін.] ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. – 195 с.

У монографії досліджуються найбільш важливі напрями розвитку української економіки з урахуванням її особливостей в умовах сучасних глобалізаційних викликів. Аналізуються інноваційно-інвестиційний клімат в національній економіці, механізм стимулювання інноваційної діяльності підприємств, роль людського капіталу в забезпеченні економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Розраховано на науковців, студентів та фахівців-практиків.

Шифр зберігання: ВА824487

Фрунзе, И. А. Управление жизнеспособной интеграцией сложных экономических объектов: механизмы, методы и информационные технологии [Текст] : монография / И. А. Фрунзе ; под ред. чл.-кор. НАН Украины, д-ра экон. наук, проф. Лысенко Ю. Г., д-ра экон. наук, доц. Левицкого С. И. ; Вуз Укоопсоюза «Полтав. ун-т экономики и торговли» (ПУЭТ). – Полтава : ПУЭТ, 2018. – 256 с.

Монография посвящена инновационным методам управления интеграцией сложных экономических объектов на основе актуальных направлений решения прикладных задач методами системной динамики, экономико-математического моделирования. Предложены современные технологии информационного моделирования и программной реализации разработанных механизмов, методов и моделей на примерах решения конкретных задач в производстве и логистических системах.

Шифр зберігання: ВА824491

ДОДАТКИ

Додаток 1

13.11.2018

«Горизонт 2020»: на кінець 2018-го українські учасники координують вдвічі більше проектів, ніж торік, а загальна кількість наших проектів зросла на чверть

За останній рік кількість проектів за участі українських науковців, що отримали фінансування в програмі «Горизонт 2020», зросла більш як на чверть, а кількість таких проектів, які координуються українськими організаціями – майже вдвічі ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Такими є останні дані Європейської Комісії щодо участі України в «Горизонті 2020».

Зокрема, станом на листопад минулого року в основному списку «Горизонту 2020» було 90 прийнятих до фінансування проектів українських учасників на загальну суму 17,23 млн євро. Зараз їх число становить 114 проектів на 20,84 млн євро.

16 проектів наразі координуються українськими організаціями, а торік їх було 9.

Загалом у 2014–2018 рр. 694 українські установи та організації подали на розгляд у «Горизонт 2020» 1434 проектні пропозиції.

«Для нас дуже важливо, що кількість українських проектів та науковців, які отримують фінансування у межах «Горизонту 2020», постійно зростає. Адже доки в Україні триває реформа системи управління та фінансування науки, міжнародні проекти – це гарна можливість для українських дослідників одержати кошти під власний проект, при цьому залишаючись в Україні. І я хочу підкреслити, що це стосується не тільки державних організацій, а й з приватного сектору. Адже, наприклад, за статистикою саме їх зараз найбільше від України бере участь в «Горизонті 2020», – відзначила Міністр освіти і науки Л. Гриневич.

Так, загалом нині 100 українських організацій беруть участь у програмі «Горизонт 2020». З них 47 – це приватні прибуткові організації, 26 – науково-дослідницькі організації, 20 – виші, 3 – державні органи та ще 4 – інші організації.

Стосовно тематики проектів, то найбільше з них впроваджується за такими напрямками:

- дії Марії Складовської-Кюрі (40);
- безпечна, чиста та ефективна енергетика (12);
- розумний, екологічно чистий та інтегрований транспорт (8);
- клімат, навколишнє середовище, ефективне використання ресурсів і сировини (8);

- Європа у мінливому світі – інклюзивні, інноваційні та свідомі суспільства (6);
- продовольча безпека; сталий розвиток сільського та лісового господарства; морські, приморські ресурси та внутрішні води (7);
- науково-дослідницькі інфраструктури (6).

Довідково: 20 березня 2015 р. в Києві було вчинено Угоду між Україною і Європейським Союзом про участь України у програмі ЄС «Горизонт 2020» – Рамкова програма з досліджень та інновацій (2014–2020). Вона була ратифікована Верховною Радою України 15 липня 2015 р. Так Україна стала асоційованим членом «Горизонту 2020», що надало нашим учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими партнерами, а також відкрило можливості впливу на формування змісту Програми. Більше інформації про «Горизонт 2020» можна переглянути тут: <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>.

(вгору)

Додаток 2

07.11.2018

Програма «Наука заради миру та безпеки» доводить свою ефективність у діалозі Україна-НАТО, – заступник Генерального секретаря НАТО Антоніо Міссіролі

Віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції І. Климпуш-Цинцадзе зустрілася із заступником Генерального секретаря НАТО з нових викликів безпеці А. Міссіролі ([Урядовий портал](#)).

Йшлося про співпрацю у рамках Програми НАТО «Наука заради миру та безпеки», діалог НАТО-Україна щодо кібербезпеки, економічні та безпекові виклики для України в районі Азовського моря, можливість проведення засідання спільної робочої групи Україна-НАТО з питань науки та довкілля, а також гібридні виклики сучасного світу.

Віце-прем'єр-міністр зазначила, що Програма НАТО «Наука заради миру та безпеки» дає нашим науковим установам можливість співпрацювати та обмінюватися досвідом із найпотужнішими інститутами союзників, вивчати та використовувати найкращі наукові практики задля зміцнення обороноздатності України. «З 2014 року Україна займає передові позиції в Програмі НАТО «Наука заради миру та безпеки» серед країн-партнерів. На сьогодні у нас є 44 наукові проекти, які успішно працюють над вирішенням складних безпекових викликів», – підкреслила І. Климпуш-Цинцадзе.

Своєю чергою, А. Міссіролі наголосив, що Програма «Наука заради миру та безпеки» доводить свою високу ефективність у рамках співпраці Україна-НАТО, і таку позитивну динаміку потрібно продовжувати і надалі, додав він.

Також сторони обговорили безпекову ситуацію в районі Азовського моря. За словами Віце-прем'єр-міністра, Азовське море стало ще одним

серйозним викликом для України. Росія створює всі можливі перешкоди для вітчизняних морських портів, що спричиняє значні економічні втрати, а також створює підґрунтя для нових військових загроз. «Україна цінує солідарність європейських держав та швидку реакцію – у формі санкцій проти Росії, однак, переконана, що в ситуації з Азовським морем цього недостатньо», – наголосила І. Климпуш-Цинцадзе.

(вгору)

Додаток 3

15.11.2018

Спільний конкурс Національної академії наук України та Болгарської академії наук

Національна академія наук (НАН) України та Болгарська академія наук (БАН) на підставі укладеної між ними Угоди оголошують спільний конкурс українсько-болгарських проектів на 2019–2021 рр. ([Національна академія наук України](#)).

Умови конкурсу

До конкурсу з української сторони допускаються проекти вчених, які працюють в установах НАН України та партнерами яких є науковці БАН.

Узгоджені заявки подаються:

болгарськими співкерівниками проектів – до БАН;

українськими співкерівниками проектів – до НАН України українською та англійською мовами.

Форма подання заявок додається.

До участі у конкурсі не допускаються:

– проекти, які подані на конкурс після закінчення визначеного терміну конкурсу;

– проекти, які оформлені не за правилами;

– неузгоджені проекти;

– проекти, які подані тільки однією стороною.

Допущені до конкурсу заявки проходять паралельно незалежну експертизу. Експертизу проектів з української сторони здійснює НАН України, з болгарської сторони – БАН. Розгляд заявок здійснюється кожною зі сторін самостійно відповідно до власних правил. Інформація про проходження експертизи – конфіденційна.

Підсумки конкурсу підбиваються сторонами спільно на підставі результатів експертизи та згідно з обсягом встановленої квоти обміну. Рішення про підтримку відібраних проектів затверджується розпорядженням Президії НАН України. Результати конкурсу буде підбито в січні 2019 р. Затверджений перелік українсько-болгарських дослідницьких проектів, які реалізовуватимуться у рамках Угоди про наукове співробітництво між Національною академією наук України і Болгарською академією наук у

зазначений період, буде опубліковано на веб-сайті НАН України (<http://www.nas.gov.ua>).

Фінансування проектів здійснюється кожною установою-партнером окремо в рамках бюджетних програм установ.

Обмін ученими для проведення дослідницької роботи в рамках затверджених проектів здійснюється за встановленою квотою обміну.

Фінансові умови наукового обміну:

- Сторона, що направляє, або науково-дослідний інститут, у якому працює науковець, покриває витрати на проїзд своїх фахівців до місця призначення і назад.

- Сторона, що приймає, покриває витрати із забезпечення науковців житлом, добовими або харчуванням

- БАН покриває витрати на проїзд українських учених у межах Болгарії відповідно до програми візиту. НАН України не покриває витрати на проїзд болгарських учених у межах України відповідно до програми візиту.

Термін подання заявок закінчується 15 грудня 2018 р.

Заявки для участі в конкурсі з української сторони, підготовлені відповідно до встановлених НАН України форм, слід направляти разом із супровідним листом на ім'я начальника Відділу міжнародних зв'язків НАН України Мирончука Анатолія Святославовича на адресу: 01601 МСП, Україна, Київ 30, вул. Володимирська, 54, Президія Національної академії наук України, Відділ міжнародних зв'язків НАН України. Наявність електронних версій обов'язкова (надсилати у *форматі .doc* на адресу: petrushenko@nas.gov.ua).

Довідки – за телефоном: 234-37-28 (Ганна Григорівна Петрушенко).

([вгору](#))

Додаток 4

13.11.2018

Візит української делегації до Чорногорії та Боснії і Герцеговини «Обмін досвідом щодо реагування на внутрішнє переміщення»

Протягом 3–11 листопада 2018 р. делегація від України в межах Проекту Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень» здійснила візит до двох балканських держав, які зіткнулися з проблемою вимушеного переселення – Чорногорії та Боснії і Герцеговини. У складі делегації – співробітники Секретаріату Кабінету Міністрів України, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерства соціальної політики України, Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Представник Президента України в АРК, Координаційного центру з надання правової допомоги, Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України, Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем ВПО та забезпечення

гендерної рівності, Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ та ін. ([Національна академія правових наук України](#)).

Національну академію правових наук України у складі делегації представляли вчений секретар Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України к. ю. н. О. Петришин, завідувач Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем ВПО та забезпечення гендерної рівності Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, д. ю. н., професор Л. Наливайко та старший науковий співробітник Лабораторії к. ю. н., доцент І. Грицай.

Мета поїздки – дослідження політики і практики соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО), забезпечення довготривалих рішень на національному і місцевому рівнях.

5 листопада у столиці Чорногорії Подгориці відбувся офіційний прийом делегації та оглядовий семінар, де учасників вітали менеджер проекту Ради Європи М. Весович, голова Офісу програм Ради Європи у Подгориці А. Лонго та консультант Ради Європи М. Радович, Радник міністра праці та соціального благополуччя Чорногорії Б. Джуканович представила Регіональну житлову програму.

Особливу увагу в порядку денному було приділено впровадженню Регіональної житлової програми, ініційованої «країнами-партнерами» Боснією та Герцеговиною, Хорватією, Чорногорією та Сербією (яка, зокрема, підтримується Європейським Союзом, УВКБ ООН, ОБСЄ, Сполученими Штатами Америки та адмініструється Банком розвитку Ради Європи).

Відбувся візит української делегації до найбільшого на Балканах містечка для переселенців Коник, де живуть роми з Косово. Пройшли зустрічі з представниками Червоного Хреста, Неурядової Організації «Ювентас», директором Міністерства праці та соціального благополуччя, заступником омбудсмена, судьями Конституційного суду Республіки Чорногорія, фахівцями Міністерства з прав людини і біженців, Міністром юстиції федерації Боснії і Герцеговини.

7-8 листопада українська делегація перемістилась до Боснії і Герцеговини, де також, відвідала локацію проживання ВПО в місті Зениці.

Важливість обміну досвідом щодо особливостей урядових політик, спрямованих на підтримку ВПО, неможливо переоцінити, оскільки в Україні лише триває процес інтеграції цієї категорії громадян в територіальні громади, які, на жаль, поки що не готові сприяти вирішенню їх соціальних проблем. Візит надав можливість учасникам делегації в реальних умовах спостерігати проблеми громадян, які зазнали внутрішнього переміщення.

([вгору](#))

Додаток 5

05.11.2018

Система державної підтримки сільгосптоваровиробників потребує вдосконалення – Інститут аграрної економіки

Практика державної підтримки аграрного сектора економіки останніх років, особливо поточного, свідчить про необхідність її суттєвого вдосконалення, заявив директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», академік НААН Ю. Лупенко у своєму виступі на конференції «Хто освоїть 7 мільярдів? Три господарі – три стратегії», яка була організована Українською аграрною конфедерацією у Міжнародному виставковому центрі 30 жовтня 2018 р. ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Ключовими напрямками розвитку системи державної фінансової підтримки галузі, за результатами досліджень науковців Інституту аграрної економіки, мають стати концентрація державної підтримки на стимулюванні розвитку малих форм господарювання, продовження формування сприятливих умов оподаткування, створення спеціальної системи державної підтримки малих сільгоспвиробників.

Важливою складовою цього процесу має стати утвердження програмно-цільового методу формування та використання коштів державного бюджету на базі попередніх запитів сільгоспвиробників.

Крім того, необхідно запровадити спеціальні програми кредитування малих форм господарювання зі створенням Фонду кредитних та страхових гарантій, а також підтримки капітальних витрат – сільгосптехніки, сільгосптехніка та обладнання, зазначив науковець.

Такі підходи сприятимуть зростанню ефективності державної підтримки галузі та успішному освоєнню виділених коштів, підсумував Ю. Лупенко.

([вгору](#))

До Всесвітнього дня науки в ім'я миру і розвитку працівників наукових установ та закладів вищої освіти Львівщини відзначено преміями Львівської обласної державної адміністрації та обласної ради

8 листопада 2018 р. у приміщенні Львівського Будинку вчених відбулося вручення премій обласної державної адміністрації та обласної ради працівникам наукових установ та закладів вищої освіти Львівської області, призначених розпорядженням голови Львівської обласної державної адміністрації від 29 жовтня 2018 р. № 1143/0/5-18 «Про призначення обласних премій для працівників наукових установ та закладів вищої освіти у 2018 році». Львівська обласна рада, відповідно до Програми розвитку освіти Львівщини на 2017–2020 рр., виділа на вищевказані премії цього року 2,1 млн грн ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

Вручення обласних премій відбувається щорічно до Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку (10 листопада). У цьому році премії отримали 30 відомих учених і знаних фахівців (кожна премія розміром 18 220 грн) та 120 молодих учених і дослідників (розміром 12 945 грн кожна), наукові здобутки яких сприяють ефективному відтворенню, розвитку й використанню науково-технічного потенціалу області, виробництву та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції й утворюють високий авторитет науковців Львівщини в Україні та світі. Особливо важлива премія для молодих учених, адже є значною підтримкою і стимулюванням для подальшого проведення ними наукових досліджень.

Інвестиціями в науку можна назвати премії обласної державної адміністрації та обласної ради, які щорічно упродовж уже 17 років призначаються як відомих ученим, так і молодим науковцям Львівщини. Це – значна підтримка і стимул для працівників науки. Індекс цитувань праць учених – лауреатів премій – високий. Серед лауреатів премій для відомих учених – 28 докторів наук і двоє кандидатів наук, які мають значні наукові здобутки та високі рейтинги, а серед молодих – четверо докторів наук, 80 кандидатів наук, 15 аспірантів та 21 дослідник. Це – представники 18 установ Національної академії наук України, 23 закладів вищої освіти та від 2017 р. – 7 наукових установ різного підпорядкування Львівської області (Національної академії аграрних наук – 2, Національної академії медичних наук – 2 та ін.).

Голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України З. Назарчук сказав: «Шановна і дорога науково родинно! Сімнадцятий раз поспіль збираємось щороку, щоб відзначити працю і молодих, і поважних науковців, подякувати їм, обмінятися ідеями, думками – як цю працю реалізувати... Країни розвиваються завдяки науці. Скажімо, китайці запрошують наших фахівців природничо-технічного напрямку, тому що розуміють, що без науки економіка не може розвиватись. Китай ставить на наукоємні технології. Світ не стоїть на місці, бо стояти – означає

відстати... Науковці Західного регіону гідно представляють досягнення науки. Дякуємо владі за підтримку науковців. Це певний стимул і для колективів. Вірю, що наші молоді науковці – гідна зміна. Трохи покращиться ситуація – і буде наш Нобель».

Академік З. Назарчук також зазначив, що цього року робочою групою Західного наукового центру НАН України і МОН України спільно із департаментом освіти і науки Львівської ОДА підготовлено пропозиції щодо грантової підтримки науки та наукових працівників. Робоча група запропонувала для розгляду органам влади Львівщини декілька типів нових грантових програм. І вже у 2019 р. зможемо одну із запропонованих грантових програм втілити у життя (на конкурсній основі). Діючі премії для відомих і молодих науковців будуть збережені.

З привітаннями виступив голова Львівської обласної державної адміністрації О. Синютка, який подякував усім учасникам – лауреатам премій, за роботу та вагомий внесок у розвиток української науки. «Ви маєте сьогодні величезні можливості змінити українську науку і бути тими, хто закладе у неї щось абсолютно нове. Шана тим науковцям, які вже відсвяткували свої 70-ті та 80-ті дні народження. Вони – наш фундамент, база, яка дає можливість рухатись вперед. Але майбутнє за вами – молодими, освіченими, амбітними, ідейними. Ви маєте можливість змінити країну, не розмінюйтесь на дрібниці, пам'ятайте – успішними ми можемо бути лише у своїй країні», – зазначив О. Синютка.

Взяв участь в урочистостях з нагоди вручення обласних премій заступник голови Львівської обласної ради Володимир Гірняк. Вітаючи присутніх від імені депутатського корпусу Львівської обласної ради, подякував працівникам наукових установ та закладів вищої освіти за їхню роботу. «Незважаючи на складні обставини, ви працюєте самовіддано. Ви – це майбутнє. І вас не вистачає у владі», – сказав він.

Від імені голови Ради ректорів закладів вищої освіти Львівської області виступила проректор з наукової роботи Національного університету «Львівська політехніка» професор Н. Чухрай .

Науковці – лауреати премій, своєю чергою, подякували представникам Львівської облдержадміністрації та Львівської облради, організаторам цього урочистого заходу. Від імені відомих вчених виступив Я. Ільницький – доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Інституту фізики конденсованих систем НАН України.

Зі словами вдячності за таку вагому винагороду від імені молодих учених виступили О. Зотова – науковий співробітник лабораторії імунології та генетики неоплазій крові Державної установи «Інститут патології крові та трансфузійної медицини Національної академії медичних наук України» та Я. Хабурський – кандидат технічних наук, науковий співробітник Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України.

Урочисте вручення премій цього року приурочене до відзначення столітнього ювілею Національної академії наук України. 27 листопада 1918 р. було засновано Українську академію наук у м. Києві (УАН), яка, згідно зі Статутом, визначалася «найвищою науковою державною установою на Україні, що перебуває в безпосередньому віданню верховної власті». Академія постала як самоврядна установа. Перше установче, спільне зібрання Академії, що відбулося 27 листопада у приміщенні Наукового товариства у Києві, обрало Президентом УАН В. І. Вернадського. Створення Української Академії Наук, безумовно, є винятково важливою подією в історії української науки.

([вгору](#))

Додаток 7

12.11.2018

Інформація про підготовку та подання звітів про виконання науково-дослідних робіт молодих учених НАН України у 2017–2018 рр.

Відповідно до розпорядження Президії НАН України від 08.10.2018 № 565 «[Про підготовку та подання звітів про виконання науково-дослідних робіт молодих учених НАН України у 2017-2018 рр.](#)» науковим установам НАН України необхідно до кінця 2018 р. подати до відповідних відділень НАН України:

а) [акт здачі-прийняття робіт](#) за договором у 2018 р. та кошторис фактичних витрат із розрахунками за статтями, оформлені згідно з Порядком формування тематики та контролю за виконанням наукових досліджень в Національній академії наук України (постанова Президії НАН України від 13.04.2011 № 111 зі змінами) (у 3-х прим.);

б) Заключний звіт про виконання наукових досліджень у 2017–2018 рр. з зазначенням номеру протоколу та дати засідання вченої ради установи зі

списком публікацій за результатами виконання роботи та інформацію щодо участі у наукових конференціях, семінарах тощо (у 2-х прим.);

в) Витяг з протоколу засідання вченої ради про заслуховування результатів виконання у 2017–2018 рр. НДР молодих вчених НАН України (у 2-х прим.);

г) Заповнену [форму 1](#) (у 2-х прим. а також у електронному вигляді надіслати на e-mail: nm@nas.gov.ua);

д) Інші відомості, пов'язані з виконанням НДР молодих вчених НАН України (захист дисертацій, нагороди, авторські свідоцтва, патенти тощо) (у 2-х прим.);

е) Пропозиції щодо вдосконалення Положення про проведення конкурсу проектів НДР молодих учених НАН України, їх виконання та цільове фінансове забезпечення (далі – Положення), затвердженого розпорядженням Президії НАН України від 22.02.2013 № 119 (із змінами внесеними згідно з постановою Президії НАН України від 23.04.2014 № 98 та розпорядженнями Президії НАН України від 04.05.2016 № 277 та від 14.06.2016 № 378) ([Наукова молодь НАН України](#)).

(вгору)

Додаток 8

20.11.2018

Розширене засідання президій Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України, присвячене презентації 4-томного видання члена-кореспондента НАН України й академіка НАМН України І. М. Трахтенберга «На початку нового століття»

16 листопада 2018 р. у Великому конференц-залі НАН України відбулося розширене засідання президій Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України, присвячене презентації 4-томного видання «На початку нового століття», автором якого є член-кореспондент НАН України й академік НАМН України Ісаак Михайлович Трахтенберг. Цей захід також збігся з 95-річчям Ісаака Михайловича ([Національна академія наук України](#)).

Засідання відкрив віце-президент НАН України академік НАН України В. Кошечко, який привітав члена-кореспондента НАН України І. Трахтенберга зі славною датою та зачитав особисте вітання від президента НАН України академіка НАН України Б. Патона.

Академік НАН України В. Кошечко також вручив Ісаакові Михайловичу вітальну адресу від Президії НАН України та Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України. У своїй промові він наголосив, що заслуги І. Трахтенберга відзначено багатьма державними й академічними нагородами і преміями. За видатні здобутки Ісаака Михайловича нагороджено низкою орденів та медалей, зокрема він є повним кавалером Ордена «За заслуги».

На завершення виступу академік НАН України В. Кошечко вручив Ісааку Михайловичу високу академічну нагороду – відзнаку НАН України «За підготовку наукової зміни».

Із промовою та вітаннями виступив президент Національної академії медичних наук України, член-кореспондент НАН України й академік НАМН України В. Цимбалюк, який привітав Ісаака Михайловича Трахтенберга і вручив відзнаку НАМН України «Прослава».

Академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України академік НАН України та НАМН України С. Комісаренко презентував присутнім 4-томне видання «На початку нового століття», автором якого є Ісаак Михайлович Трахтенберг.

По завершенні презентації присутнім було продемонстровано документальний фільм, присвячений Ісааку Михайловичу Трахтенбергу.

Наприкінці засідання слово взяв член-кореспондент НАН України й академік НАМН України І. Трахтенберг, який подякував членам президій НАН України та НАМН України за вітання та високі нагороди. Він також поділився спогадами про своїх учителів, колег і друзів.

Закриваючи засідання, віце-президент НАН України академік НАН України В. Кошечко ще раз побажав Ісаакові Михайловичу Трахтенбергу й

учасникам розширеного засідання доброго здоров'я, творчої наснаги та великих успіхів на благо науки.

([вгору](#))

Додаток 9

14.11.2018

Засідання Президії НАН України 14 листопада 2018 року

14 листопада 2018 р. під головуванням першого віце-президента Національної академії наук України, голови Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академіка А. Наумовця відбулося чергове засідання Президії НАН України ([Національна академія наук України](#)).

На початку заходу було вручено нагороди науковцям Академії, які перемогли у конкурсі робіт, висунутих на здобуття премій академії наук України, Білорусі та Молдови за наукові результати, досягнуті при виконанні спільних наукових досліджень.

Потому присутні заслухали доповіді з двох питань.

Про діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії доповів заступник директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України член-кореспондент НАН України Г. Боряк ([докладніше про це дізнавайтеся в одному з наших матеріалів](#)).

У кулуарах біля зали засідань Президії НАН України в цей час було розгорнуто тематичну книжкову експозицію.

Головний учений секретар НАН України академік В. Богданов виступив із питання про нагородження відзнаками НАН України.

Учасники засідання також розглянули підсумки оцінювання наукових установ НАН України, про які їх поінформував академік В. Богданов.

На завершення зібрання академік А. Наумовець вручив членам і радникам Президії НАН України пам'ятні відзнаки на честь 100-річчя Національної академії наук України.

([вгору](#))

Додаток 10

20.11.2018

100-річчя – лише початок!

15 листопада весь потужний науковий потенціал аграрної галузі нашої країни та численні поважні гості зібралися в стінах Національної академії аграрних наук України, щоби урочисто відзначити знаменну дату – 100-річчя вітчизняної аграрної науки! ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Теплі слова вітання, рукостискання і обійми усміхнених і щасливих вчених-керівників науково-дослідних установ НААН, членів Президії НААН, очільників іноземних наукових установ, народних депутатів, високопосадовців передували пленарній частині заходу. Щирі слова привітання лунали від почесних гостей свята: заступника міністра аграрної політики та продовольства О. Ковальнової, заступника міністра освіти та науки України М. Стріхи, віце-президента Національної академії наук України В. Кошечка, президента Національної академії правових наук України О. Петришина, президента Чеської сільськогосподарської академії Я. Недельніка, Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея в Україні Лі Янг Гу, Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Узбекистан в Україні А. Абдуалієва, заступника голови Комітету ВРУ з питань аграрної політики та земельних відносин Г. Заболотного. Ученим Академії було вручено почесні грамоти і цінні подарунки від різних державних і наукових установ, трудовий колектив НААН на честь ювілею нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України. В ході святкових заходів відбулося урочисте погашення спеціальної поштової марки, випущеної з нагоди ювілею НААН «Укрпоштою», «100 років Національній академії аграрних наук України».

В ній узяли участь президент НААН Я. Гадзало, заступник міністра агрополітики О. Ковальова та заступник міністра освіти і науки М. Стріха. Дуже зворушливою виявилася церемонія відкриття меморіальних дошок на будівлі Академії – Володимиру Вернадському – організатору і очільнику (1918) Сільськогосподарського вченого комітету України при Міністерстві земельних справ (НААН України) та Михайлу Зубцю — академіку НААН, президенту НААН (1996–2011), Герою України.

У своїй доповіді президент НААН Я. Гадзало зазначив, що рівень соціально-економічного розвитку України, її авторитет на міжнародній арені багато в чому визначаються науковим потенціалом, бо саме перед ученими життя ставить складні і водночас напружені цікаві завдання, вирішення яких великою мірою визначає місце України у світовій спільноті. Тож наука нині стає все більш значущою часткою реальності, вона є визначальною складовою розвитку економіки та якісного покращення життя громадян. Повертаючись до історичного минулого, вчений нагадав про шляхи створення Академії. Відповідно до Постанови ВРУ № 2287-VIII «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» 16 листопада цього року на державному рівні відзначається 100 років з часу утворення у складі Міністерства земельних справ комітетів – вченого і сільськогосподарської освіти, що став предтечею Національної академії аграрних наук України. Першим головою вченого комітету наказом міністра земельних справ був призначений академік Володимир Вернадський. Вперше питання необхідності створення науково-освітньої Української хліборобської (аграрної) академії було обговорено й ухвалене відповідне рішення на Першому Всеукраїнському аграрно-економічному з'їзді 22–26 жовтня 1917 р.

Її «Статут» особисто розробив міністр земельних справ УНР М. Ковалевський. Однак, на жаль, зміна політичного керівництва в Україні не дозволила реалізувати цей проект. У часи Української Держави гетьмана П. Скоропадського (квітень-грудень 1918 р.), із початком дискусій щодо заснування Української академії наук, академік В. Вернадський у первісній організаційній структурі з 4 відділень запланував останнім створити відділення прикладного природознавства, яке б опікувалось науковими проблемами земельних, водних і лісових ресурсів. Однак у процесі обговорення від цієї ідеї відмовилися і включили цей напрям із певними застереженнями до фізико-математичного відділення Української академії наук, створеної 14 листопада 1918 р. У першому «Статуті» галузева наука у вигляді «сільськогосподарської біології» стала 15-м напрямом цього відділення з двома вакансіями для обрання академіків. 1920-ті для сільської інтелігенції були наповнені сподіваннями на подальший розвиток наукової сфери. Це стосувалося й організації галузевого дослідництва, спочатку в роки «військового комунізму», потім НЕПу під загальним підходом, що нині відносять до епохи українського ренесансу. Серед новітніх організаційних розбудов цього періоду – крайова організація ведення сільськогосподарської дослідної справи, в першу чергу за територіальним підходом, а потім – з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов. Новий етап в історії існування академічної галузевої думки розпочався після закінчення Другої світової війни. Постановою РНК УРСР і ЦК КП(б)У від 20 жовтня 1945 р. вітчизняна сільськогосподарська дослідна справа вперше офіційно репрезентувалася в системі АН УРСР через спеціально створений Відділ сільськогосподарських наук на чолі з академіком М. Гришком (1901–1964). Завдячуючи самовідданій праці 14 академіків та 17 членів-кореспондентів Відділення сільськогосподарських наук АН УРСР для подальшого розвитку галузевої науки, Рада Міністрів України 30 грудня 1956 р. вдруге відновлює академізацію організаційних основ існування вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи у вигляді Української академії сільськогосподарських наук на чолі з академіком АН УРСР П. Власюком. Відтак створюються 22 інституції і знову офіційно відновлюється обласна організація ведення галузевого дослідництва. За своєю організаційною побудовою УАСГН нагадувала АН УРСР. Однак 1962 р. УАСГН в чергове ліквідують, відновивши діяльність Відділу сільськогосподарських наук при АН УРСР. Другий термін перебування галузевої академічної думки в лоні «Великої Академії» тривав лише рік. Відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР №1 від 5 січня 1970 р. було створено Південне відділення ВАСГНІЛ, яке зобов'язало Міністерство сільського господарства СРСР передати в безпосереднє підпорядкування академії 19 науково-дослідних інститутів. Діяльність Пів ВАСГНІЛ здійснювалася секціями і проблемними координаційно-методичними комісіями в його складі. На початку діяльності було створено п'ять секцій: агрономії, лісівництва, тваринництва й ветеринарії, механізації й електрифікації, економіки й організації сільського

господарства. Згодом організували секцію зведеного планування і координації науково-дослідних робіт, а до завдань, які мала вирішувати секція лісівництва додали питання гідротехніки і меліорації. Проблемних комісій діяло 39, у тому числі із землеробства і рослинництва – 21, тваринництва й ветеринарії – 6, механізації та електрифікації сільського господарства – 6, економіки й організації сільського господарства – 6. З метою створення належних умов для технологічного завершення наукових розробок, комплексного підходу до наукового забезпечення всіх галузей АПК Постановою Ради Міністрів УРСР № 279 від 22 вересня 1990 р. було засновано Українську академію аграрних наук (УААН) як науково-методичний і координаційний центр розв'язання аграрних проблем в Україні. До створення УААН аграрні наукові установи були розпорочені у 14 міністерствах і відомствах. Ця постанова встановила чисельність дійсних членів (академіків) у кількості 25 осіб і такої самої кількості членів-кореспондентів. До цієї кількості додалися 12 академіків та 20 членів-кореспондентів ВАСГНІЛ, які на той час постійно працювали у наукових установах і ВНЗ України. 1996-го було створено науково-методичні центри, а від 1998-го, для більш дієвого впливу аграрної науки на розвиток галузі, організовано регіональні центри наукового забезпечення АПВ. Успіхи на ниві організації наукового забезпечення АПВ спонукали Президента України В. Ющенка Указом від 6 січня 2010 р. № 8/2010 надати УААН статусу національної, «... урахуваючи провідну роль Української академії аграрних наук у науковому забезпеченні розвитку агропромислового комплексу, значний внесок у підготовку наукових працівників, а також міжнародне визнання результатів діяльності...». «Нині Національна академія аграрних наук України є, і, я переконаний, залишиться як мінімум ще на наступне 100-річчя головним науково-методичним центром із наукового забезпечення високотехнологічного розвитку галузей агропромислового комплексу нашої держави», – наголосив Я. Гадзало. На початок 2018 р. Академія об'єднувала 104 дійсних члена (академіка), 109 членів-кореспондентів, 41 іноземних і 24 почесних членів – провідних вчених і фахівців аграрного профілю. НААН – це самоврядна державна наукова організація, яка структурно розділена на 6 галузевих відділень: відділення землеробства, меліорації та механізації; відділення рослинництва; відділення зоотехнії; відділення ветеринарної медицини; відділення аграрної економіки і продовольства; відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку.

НААН налічує 7247 працівників, із них 3749 науковців, у т. ч. 372 докторів наук, 1522 кандидатів наук. Академії безпосередньо підпорядковано 10 національних наукових центрів, 30 інститутів, 10 дослідних станцій, один біосферний заповідник, 150 державних підприємств дослідних господарств і 10 інших організацій. Відповідно до пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і інноваційної діяльності в установах НААН нині виконується 1443 завдання наукових досліджень, в тому числі 687 – фундаментальних, 668 – прикладних та 88 – пошукових, які затверджено

Постановою Президії НААН та погоджено Мінагрополітики. Теми фундаментальних досліджень установ НААН пройшли експертизу Експертної ради при НААН, позитивно оцінені та визнані доцільними для виконання, а теми прикладних досліджень погоджено Міністерством освіти і науки України.

Фундаментальні, прикладні і пошукові завдання об'єднані у 45 програмах наукових досліджень (ПНД) Академії, що закріплені за галузевими відділеннями. В НААН функціонують 11 наукових об'єктів, які мають статус національного надбаня. Здійснюються заходи із забезпечення умов для збереження, вивчення і розширення фонду мікроорганізмів, генетичних ресурсів рослин та тварин з корисними для людини ознаками і властивостями. Наукові об'єкти, що становлять національне надбаня і підтримуються науковими установами НААН, є підґрунтям для ефективного забезпечення багатьох галузей сільського господарства країни новітньою конкурентоспроможною науково-технічною продукцією, а також основою плідного міжнародного співробітництва із закордонними вченими з відповідних галузей науки. Національна академія аграрних наук України має визнаний у світі науковий потенціал і співпрацює з науковими установами 82 країн. Реалізація міжнародної співпраці установ НААН відбувається за схемою формування спільних науково-технічних програм, здобуття грантів, розвитку аграрного бізнесу шляхом комерціалізації завершених наукових розробок, зокрема технологій.

Установи НААН є членами майже 100 відомих міжнародних дослідних центрів і організацій, серед яких: Міжнародна організація з питань продовольства та сільського господарства при ООН (FAO), Міжнародний інститут генетичних ресурсів рослин, Міжнародна асоціація аквакультури, Міжнародний союз ґрунтознавців, Міжнародне протиепізоотичне бюро, Міжнародний центр досліджень і обробітку ґрунту, Міжнародний центр покращання кукурудзи і пшениці, Міжнародне товариство генетики тварин тощо. Національна академія аграрних наук України є засновником Європейської спілки Академій Аграрних Наук, до якої входить 12 аграрних академій Європейських країн. Основними пріоритетними науковими напрямками діяльності НААН на перспективу є: збалансоване використання, відтворення і управління природними ресурсами; біотехнологія, генетика, селекція біологічних і господарських ознак сільськогосподарських культур та тварин; органічне виробництво сільськогосподарської продукції; збереження та раціональне використання генофонду сільськогосподарських рослин і тварин, біотичного різноманіття екосистем; якість і безпечність рослинницької та тваринницької продукції; біобезпека та біозахист у ветеринарній медицині; розвиток аграрного ринку України, земельних відносин і використання сільськогосподарських земель, міжнародна інтеграція агропромислового сектора економіки; інноваційно-інвестиційні моделі його розвитку.

Підсумовуючи свій виступ, президент НААН Я. Гадзало наголосив: «Аналізуючи пройдений історичний шлях української аграрної науки, можна стверджувати, що збережений кадровий, якісний потенціал вітчизняної аграрної науки здатний забезпечити інноваційний поступ аграрного сектору економіки країни та успішно інтегруватися у Європейське співтовариство. Перекоаний, що НААН зустрине своє наступне сторіччя новими досягненнями, її вчені і надалі наполегливо та плідно працюватимуть заради розвитку науки і блага нашої держави».

([вгору](#))

Додаток 11

20.11.2018

Загальні збори НАПН України

16 листопада 2018 р. відбулися загальні збори Національної академії педагогічних наук України на тему «Проблеми модернізації змісту освіти в умовах реформування української школи» ([Національна академія педагогічних наук України](#)).

Вітаючи учасників зібрання від імені Міністра освіти і науки України Л. Гриневич, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування МОН України А. Шевцов зазначив, що Національна академія педагогічних наук України була й залишається головною науковою установою у справі забезпечення освітніх реформ, здійснюваних МОН України. Це стосується й Нової української школи, й вищої освіти, й розвитку загальнонаукових аспектів. А. Шевцов побажав загальним зборам плідної роботи й подальших успіхів ученим.

З центральною доповіддю виступив академік-секретар відділення загальної середньої освіти НАПН України О. Ляшенко. Він зазначив, що за роки незалежності зміст освіти в українській школі зазнав кардинальних змін. Основними його векторами стали спрямованість на цілі і цінності демократичного суспільства, особистісний розвиток учнів, виховання їх, як

громадян-патріотів України, орієнтація на опанування ключових компетентностей, необхідних людині у ХХІ столітті. Цивілізаційний розвиток вимагає постійної уваги і коригування змісту освіти. Це стосується розв'язання питань інклюзії, оцінювання, профільної школи, а також підготовки учителів до роботи в нових умовах й ін.

Збори обрали почесного академіка – професора Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, доктора медичних наук А. Чуприкова. Обрано також іноземних членів НАПН України: професора Радбудського університету Неймегена (Королівство Нідерландів) Й. Монкса; професора коледжу Європи (Королівство Бельгія) і Тільбурзького університету (Королівство Нідерландів) Яна Де Груфа.

Загальні збори НАПН України також вшанували хвилиною мовчання пам'ять академіка НАПН України В. Кузя, який нещодавно пішов з життя.

(вгору)

Додаток 12

08.11.2018

Урочисте засідання з нагоди відзначення 100-річчя НАН України і 90-річчя з дня народження видатного вченого та відомого хірурга, академіка Валентина Івановича Грищенка

Урочисте засідання Вченої ради Інституту проблем кріобіології і кріомедицини й Північно-Східного Центру Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України з нагоди

100-річчя Національної академії наук України (1918 р.)

90 років з дня народження ВАЛЕНТИНА ІВАНОВИЧА ГРИЩЕНКА (1928-2018)

та 90-річчя з дня народження видатного вченого, Голови Всеукраїнського товариства кріобіологів і кріомедиків, талановитого керівника та педагога, відомого хірурга, академіка НАН України Валентина Івановича Грищенка

6 листопада 2018 р. відбулось об'єднане урочисте засідання вченої ради Інституту проблем кріобіології і кріомедицини (ПКіК) НАН України й Північно-східного наукового центру НАН України та МОН України з нагоди відзначення 100-річчя Академії та 90-річчя від дня народження видатного вченого, Голови Всеукраїнського товариства кріобіологів і кріомедиків,

талановитого керівника й педагога, відомого хірурга, академіка Валентина Івановича Грищенка (1928–2011) ([Національна академія наук України](#)).

Засідання проходило в ІПКіК НАН України. На ньому було представлено такі доповіді:

1. «Вшанування 100-річчя з дня заснування Національної академії наук України» (академік А. Гольцев).

2. «Висвітлення творчої праці й ролі академіка НАН України В. І. Грищенка в діяльності Інституту проблем кріобіології і кріомедицини та його внесок у розвиток кріобіології і кріомедицини, наукового і прикладного напрямку кріобіології стовбурових клітин» (академік А. Гольцев).

3. «Життя в ім'я людей. Значення досліджень наукової школи академіка НАН України В. І. Грищенка та їх застосування в медичній практиці» (доктор медичних наук, професор О. Грищенко).

4. «Допоміжні репродуктивні технології: від ідеї створення – до визнання. Пам'яті вчителя, академіка В. І. Грищенка» (доктор біологічних наук М. Петрушко).

Спогадами про академіка В. І. Грищенка та враженнями від заходу поділилися співробітники ІПКіК НАН України та запрошені гості, серед них:

– заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри ендокринології та дитячої ендокринології ХМАПО, директор Інституту проблем ендокринної патології імені В. Я. Данилевського НАМН України член-кореспондент НАМН України Ю. Караченцев;

– заступник директора з наукової роботи Інституту сцинтиляційних матеріалів НАН України член-кореспондент НАН України Ю. Малюкін;

– головний спеціаліст відділу науки, вищої та професійної освіти управління освіти і науки Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації Г. Майський;

– головний лікар Харківського обласного клінічного перинатального центру Н. Пасієшвілі;

– голова Харківської обласної організації профспілки працівників охорони здоров'я О. Благовіщенська;

– заслужений лікар України, директор Українського медичного центру акушерства, гінекології та репродуктології Міністерства охорони здоров'я України доктор медичних наук, професор В. Пітько;

– завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава) доктор медичних наук, професор В. Шепітько;

– завідувач кафедри перинатології та гінекології ХМАПО доктор медичних наук, професор О. Грищенко;

– головний науковий співробітник лабораторії КСР ІПКіК НАН України доктор медичних наук, професор О. Прокопюк;

– старший науковий співробітник відділу кріобіології системи репродукції ІПКіК НАН України (у 1974–2013 рр.) кандидат біологічних наук Н. Чуб;

– завідувач кафедри перинатології та гінекології ХМАПО доктор медичних наук, професор О. Грищенко;

– головний науковий співробітник лабораторії кріобіології системи репродукції ІПКіК НАН України доктор медичних наук, професор О. Прокопюк.

([вгору](#))

Додаток 13

05.11.2018

Боронь О.

З думкою про нове академічне зібрання Шевченкових творів (до 100-річчя Національної академії наук України)

В Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України 1 листопада 2018 р. відбувся круглий стіл «Академічні зібрання творів Тараса Шевченка: історія і сучасність (до 100-річчя Національної академії наук України)», у якому взяли участь головно працівники відділу шевченкознавства, а також колеги з Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка ([Інститут літератури НАН України](#)).

Відкриваючи наукове зібрання, заступник директора з наукової роботи академік НАН України М. Сулима звернув увагу на той знаменний факт, що праця над академічним виданням творів Шевченка розпочалася одразу ж після заснування Академії, коли було створено постійні комісії історично-філологічного відділу: Комісію для видавання пам'яток новітнього українського письменства і Комісію для видавання творів Шевченка, Франка, Драгоманова. Перша з них під керівництвом академіка Сергія Єфремова готувала академічне видання творів Шевченка, з якого вийшли друком тільки третій і четвертий томи – листування (1929) і щоденник (1927). Науковий рівень цих томів багато в чому не перевершено і досі. М. Сулима наголосив на необхідності поглибленого вивчення історії академічних видань Шевченкових творів, щоб у роботі над проєктованим нині новим повним зібранням врахувати позитивний, а подекуди і драматичний досвід попередників.

Доповіді виголосили: С. Гальченко, к. ф. н., заступник директора з наукової та видавничої діяльності Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка «Академічне видання української класики: перспективи за сучасних безперспективних умов», О. Боронь, д. ф. н., завідувач відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка «Перспективи нового Повного зібрання творів Шевченка», С. Росовецький, д. ф. н., професор Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Про деякі моральні та організаційні аспекти академічного видання Шевченка», М. Назаренко, к. ф. н., доцент Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка «“Я не знаю (Б/б)ога”. До питання про уніфікацію Шевченкової орфографії», Р. Харчук, к. ф. н., с. н. с.

відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка «Уточнення коментарів до творів Шевченка з історичними сюжетами», Г. Карпінчук, к. ф. н., м. н. с. відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка «Не названі на ім'я: участь репресованих шевченкознавців у роботі над академічними зібраннями Шевченкових творів», Д. Єсипенко, к. ф. н., м. н. с. відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка «Електронна колекція, оцифроване і цифрове видання: Повне зібрання творів Шевченка у мережі».

Зацікавлену участь в обговоренні повідомлень і у жвавих дискусіях із приводу принципів укладання останнього на сьогодні Повного зібрання творів у 12 томах і нового – літературної спадщини у 10 томах – взяли д. ф. н. П. Михед, д. ф. н. Л. Скупейко, д. ф. н. В. Смілянська, к. ф. н. О. Федорук, к. ф. н. Н. Чамата та ін.

([вгору](#))

Додаток 14

08.11.2018

Відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Сучасні технології обробки матеріалів», присвячена 100-річному ювілею Національної академії наук України

1 листопада 2018 р. в Інституті імпульсних процесів і технологій (ІПТ) НАН України (м. Миколаїв) відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Сучасні технології обробки матеріалів», присвячена 100-річному ювілею Національної академії наук України ([Національна академія наук України](#)).

Організаторами цього заходу стали ІПТ НАН України, Південний науковий центр НАН України та МОН України, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Українське матеріалознавче товариство, Херсонська державна морська академія.

Голова Програмного комітету конференції, директор ІПТ НАН України член-кореспондент НАН України О. Вовченко у вітальному слові до учасників заходу, приуроченого до вікового ювілею Академії, зазначив, що за цей довгий час учені НАН України поклали на вівтар науково-технічного прогресу безліч результатів фундаментальних і прикладних досліджень світового рівня. На їхньому рахунку – чимало відкриттів і розробок, що знайшли широке застосування у промисловості, сільському господарстві й культурі. Для подальшого розвитку економіки держави необхідно створювати нові матеріали й обладнання для їх оброблення. Найважливішою метою сьогодення є збереження довкілля, а це нерозривно пов'язано з глобальною світовою проблемою утилізації відходів. Саме ці напрями визначили тематичне спрямування доповідей учасників наукового зібрання.

Загалом у роботі конференції взяли участь близько 100 науковців, серед яких представники закладів вищої освіти, академічних інститутів – професори, доктори і кандидати наук, аспіранти та наукові працівники. Увазі

присутніх було запропоновано 20 усних і 46 стендових доповідей, присвячених прикладним та фундаментальним проблемам сучасного матеріалознавства.

За результатами заходу вийшов друкований збірник «Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Сучасні технології обробки матеріалів»», електронну версію якого розміщено на офіційному сайті ІПТ НАН України: <http://www.iipt.com.ua/>.

(вгору)

Додаток 15

21.11.2018

Горобець О.

Міжнародна конференція з магنونіки

З 16 по 21 вересня 2018 р. в КПІ ім. Ігоря Сікорського на базі кафедри загальної та експериментальної фізики фізико-математичного факультету спільно з Університетом імені Адама Міцкевича (Познань, Польща) та Інститутом магнетизму НАН та МОН України було проведено Міжнародну конференцію «3rd International Advanced School on Magnonics 2018» («Третя міжнародна школа з магنونіки»). Перша така конференція відбулась у 2012 р. у Санта-Маргеріта Лігуре (Італія), друга – у 2016-му в Ексетері (Великобританія) ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

Магنونіка – наука, що вивчає спінові хвилі – передачу на відстань коливань магнетичного моменту атомів твердого тіла. У пристроях сучасної спінової електроніки вони замінюють електромагнетичні хвилі і мають аналогічне призначення. Наприклад, негативна та позитивна інтерференція спінових хвиль складає фізичну основу пристроїв спінової логіки. Спінові хвилі можна збуджувати та детектувати у ферромагнетичних, антиферромагнетичних матеріалах та феритах; їх можна заломлювати та фокусувати із застосуванням спеціальних лінз; їх дифракцію та інтерференцію можна здійснювати за допомогою магнетичних аналогів оптичних дифракційних ґраток та інтерферометрів. Спінові хвилі мають нанометрові масштаби довжин та частоти в межах від десятків ГГц до ТГц, що забезпечує одночасно мініатюризацію та швидкодію відповідних пристроїв керування спіновими хвилями. Існує широкий спектр матеріалів з нехтовно малим коефіцієнтом затухання для спінових хвиль, що вирішує проблему теплових втрат енергії.

У цьогорічній конференції взяли участь провідні експерти, науковці, фахівці в галузі магنونіки з України, США, Німеччини, Великобританії, Польщі, Індії та інших країн. На конференцію було надано 90 доповідей і до її відкриття був виданий збірник тез конференції. Це була дійсно визначна подія не тільки для КПІ ім. Ігоря Сікорського зокрема та української науки в цілому, але й для країн-учасниць, у яких магنونіка стрімко розвивається як

напряму фундаментальної науки та, водночас, як новітня інженерна дисципліна. На конференції було представлено огляд і введення в найсучасніші дослідження в цій захоплюючій галузі науки.

Тематика доповідей охоплювала як фундаментальні, так і прикладні аспекти магнетизму. Конференція надала прекрасну можливість поділитися останніми відкриттями, обмінятися думками та ідеями, обговорити майбутнє дослідження спінової хвилі та перспективи створення пристроїв на основі спінової хвилі.

([вгору](#))

Додаток 16

19.11.2018

Міжнародний науково-практичний семінар «Зміцнення засад у сфері бізнесу і прав людини: драйвери для України»

13 листопада 2018 р. в Інституті економіко-правових досліджень НАН України відбувся міжнародний науково-практичний семінар «Зміцнення засад у сфері бізнесу і прав людини: драйвери для України» ([Інститут економіко-правових досліджень НАН України](#)).

Захід організовано та проведено за ініціативою Центру перспективних досліджень і співробітництва з прав людини у сфері економіки ІЕДП НАН України у співпраці з Ресурсним центром з питань бізнесу та прав людини (Великобританія) й Мережею Глобального договору ООН в Україні.

У 2017 р. на базі Інституту економіко-правових досліджень НАН України створено [Центр перспективних досліджень і співробітництва з прав людини у сфері економіки](#) з метою сприяння вдосконаленню економіко-правового регулювання розвитку економічних відносин в Україні на засадах верховенства права, прав людини та соціальної відповідальності суб'єктів господарювання у контексті євроінтеграційних і глобалізаційних процесів. У 2018 р. між Інститутом і Ресурсним центром з питань бізнесу та прав людини (Велика Британія) було укладено Меморандум про взаєморозуміння та розпочато Спільний науково-прикладний проект [«Зміцнення засад у сфері бізнесу і прав людини: драйвери для України / Advancing Business and Human Rights Framework: Drivers for Ukraine»](#). Його метою є сприяння підвищенню обізнаності та розвитку прав людини у сфері економіки в Україні через поширення відповідних знань і вироблення науково-обґрунтованої аргументації для політико-правових і законодавчих удосконалень.

Проблематика семінару об'єднала значну кількість зацікавлених слухачів, у т. ч. зарубіжних, та 27 спікерів, серед яких разом із співробітниками Інституту були академік-секретар відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, академік НАН України, доктор економічних наук, професор Е. Лібанова; старший аналітик та представник Ресурсного центру з питань бізнесу та прав людини в регіонах Східної Європи та

Центральної Азії Е. Скибенко й аналітик і представник цього Центру у Західноєвропейському регіоні Йоханнес Бланкенбах (м. Берлін, Німеччина); голова Федерації профспілок, Заслужений працівник соціальної сфери України Г. Осовий, Представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з дотримання соціальних та економічних прав О. Степаненко; Урядова уповноважена з питань гендерної політики К. Левченко, голова правління Мережі Глобального договору ООН в Україні Т. Сахарук, а також представники Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Академії праці і соціальних відносин ФПУ, Мережі НУО Центральної та Східної Європи «Бенквоч», компанії «ДТЕК Енерго», юридичних компаній «A.S.A. Group», «Правова група «Юста-Експерт» та «Правозахист», підрозділів Федерації профспілок України та ін.

Програма науково-практичного семінару передбачала комплексний огляд питань забезпечення прав людини у сфері бізнесу в Україні, що стає дедалі важливішим протягом останніх десятиліть, у т. ч. з огляду на інтенсифікацію глобалізаційних, євроінтеграційних і міграційних контекстів, а також поточних складних викликів, що постали перед нашою державою. Тож, головні акценти семінару стосувалися міжнародно-правових засад сталого розвитку у площині прав людини, а також політики, законодавства та практики у сфері прав людини в сучасних умовах господарювання в Україні.

Матеріали проекту будуть опубліковані у першій збірці міжнародних науково-практичних досліджень із тематичної серії видань Центру перспективних досліджень і співробітництва з прав людини у сфері економіки ІЕПД НАН України.

Подію також було висвітлено на офіційному веб-порталі Федерації професійних спілок України – <http://www.fpsu.org.ua/news/61-nasha-borotba/14928-aktualno-biznes-i-prava-lyudini-pozitsiya-profspilok>, Союзу юристів України – <https://lawyersunion.org.ua/vidpovidalnyj-sekretar-rady-syuu-v-yatsenko-vzyav-uchast-u-vidkrytti-mizhnarodnogo-naukovo-praktychnogo-seminaru/>.

(вгорі)

12.12.2018

Академія урочисто відзначила своє 100-річчя

7 грудня 2018 р. в Національному академічному театрі опери та балету України імені Т. Г. Шевченка відбулись офіційні урочистості з нагоди 100-річчя Національної академії наук України – ювілейна сесія Загальних зборів НАН України та святковий концерт. У заході взяли участь Президент України П. Порошенко, Прем'єр-міністр України В. Гройсман, Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г. Зубко, Міністр освіти і науки України Л. Гриневич, Міністр культури України Є. Нищук, перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти народний депутат України О. Співаковський, інші українські високопосадовці, а також представники вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості, українських ЗМІ, творчої інтелігенції. Ведучим ювілейної сесії став провідний науковий співробітник відділу теорії та історії соціології Інституту соціології НАН України доктор соціологічних наук О. Шульга ([Національна академія наук України](#)).

На початку зібрання його учасникам було продемонстровано [документальний фільм про НАН України](#), який стисло відображає історію та сьогодення Академії.

Потому слово взяв Президент України П. Порошенко. Звертаючись до присутніх, він зазначив: «Цей рік проходить під знаком 100-річчя Української національної революції. Тепер ми віддаємо належне подіям і людям, які заклали основи української державності ХХ століття. Ці основи були достатньо міцними, щоб витримати всі бурі, які пронеслися над нашою землею.

Сьогодні відзначає 100-літній ювілей Національна академія наук України – найцінніший інтелектуальний спадок тієї великої доби. За цей час вона виросла в один із найпотужніших наукових центрів Європи. Результати її наукового пошуку прославили Україну в усьому світі. Важливо й те, що Академія завжди була національною – в найвищому розумінні цього слова. Засновник Академії Володимир Вернадський казав, що її роль полягає в тому, аби допомагати зростові української національної свідомості та української культури. Утвердження української науки було важливим для першого президента Академії, бо цим досягається всевітнє визнання української культури в одній із найважливіших паростей людської діяльності.

Таке розуміння ролі Академії повністю відповідало баченню культурної політики гетьмана Павла Скоропадського, яка передбачала, в тому числі, українізацію школи та створення українських університетів. А ще варто віддати належне мудрості гетьмана, який під час війни, як пише історія, не розпорядився відкласти справу Академії через потребу вирішення більш важливих і нагальних поточних проблем, а погодився вирішити її негайно і остаточно. Через чвари політиків Українська революція тоді не змогла перемогти, але розуміння великої мети її створення жило і давало сходи.

Українська Академія завжди була національною. В лавах дисидентського і правозахисного руху, в складі парламенту, який прийняв Акт проголошення незалежності України, ми бачимо сотні патріотів, які вийшли зі стін Академії наук.

Від імені Української держави, від імені Українського народу щиро вітаю Академію з ювілеєм і бажаю їй і далі перебувати на передньому краї пошуку знань, в утвердженні свободи і незалежності нашої держави!

А ще давайте згадаємо, що в один час із Академією народилася людина, якій судилося очолювати цю установу більшу частину її історії. З іменем Бориса Євгеновича Патона – великого вченого і беззаперечного лідера української науки – пов'язані високі здобутки і все життя нашої Академії. Вітаю Вас, дорогий Борисе Євгеновичу, з унікальним ювілеєм! Глибоко шаную Вас і все, що Вами зроблено. Бажаю доброго здоров'я і радості від справ і від людей, які Вас оточують!

Досвід і науковий потенціал Академії незамінний тепер, коли Революція Гідності відкрила перед Україною шлях до Євросоюзу і шлях до НАТО. Хочу наголосити, що ми не з порожніми руками входимо до європейського освітнього і наукового простору. Нас бачать важливим партнером, про що свідчить представництво закордонних гостей у цій залі. Радий разом із вами їх вітати – наших міжнародних гостей.

Реалізація Угоди про асоціацію, використання всіх переваг зони вільної торгівлі точно неможливі без активного наукового пошуку і впровадження його результатів. Очевидно, держава і наукова спільнота будуть шукати нових форм організації цього пошуку на основі європейських моделей і власного історичного досвіду. Рішення про це вже прийнято – і Президентом, і Верховною Радою, і Урядом. Давайте прискоримо роботу над цими змінами.

А ми – ми йдемо своїм шляхом. І наш вибір шляху доводиться захищати від російської агресії. Ми врахували досвід Української революції і наш недавній досвід. Тепер ми знаємо, що армія є не просто атрибутом, а головною гарантією Незалежності, головною гарантією української державності. А повага до неї, готовність її розбудувати, підтримати є невід'ємною частиною національної ідентичності. За останні чотири роки ціною великих зусиль всього народу України була створена армія. Армія, яка здатна захистити Україну, зупинити агресора. Як Верховний головнокомандувач визнаю вагому роль української науки в модернізації озброєння і появи на фронті нових зразків озброєнь і військової техніки. Вчені Академії ведуть активну роботу з виконання досліджень, які спрямовані на зміцнення оборони і безпеки держави. Зі зрозумілих причин не можу розповідати докладно, а наведу лише загальну інформацію. Науковцями було створено радіолокаційну станцію X-діапазону, наземний комплекс із далекої оптико-цифрової розвідки, системи виявлення безпілотних літальних апаратів і пересування особового складу і техніки супротивника. Розроблено також нові технології прозорої та кераміко-

композитної броні для додаткового захисту військової техніки і технології зміцнення стволів артилерійського озброєння, вдосконалення системи захисту інформації. Створено нові методи криптографічного аналізу. З робіт медичного призначення відзначаю вітчизняні біоматеріали для відновлення кісткової тканини, програмно-апаратні комплекси для виявлення у людини шокового стану в польових умовах, сучасну технологію кріоконсервації клітин крові. Цілу низку авторів цих робіт удостоєно в останні роки Державної премії України в галузі науки і техніки, інших державних нагород. «Укроборонпром» готовий і далі підтримувати і фінансувати такі роботи. Для цього ми знаходимо і будемо надалі знаходити джерела фінансування. Адже ідеться про саме існування Української держави. Від учених ми чекаємо орієнтації на кінцевий результат, на роботу в стислих часових рамках, на розуміння сучасних політичних і економічних реалій.

В Академії є великий досвід того, як робота на оборону забезпечує високу наукову вартість результатів. Ми добре знаємо, що завдяки їй українська наука вийшла на лідерські позиції в електрозварюванні, ракетно-космічній галузі, кібернетиці, енергетиці, матеріалознавстві. Знаємо і те, що завжди увага замовника приділялася доведенню наукових здобутків до стадії промислового виробництва. Впевнений, що тепер прийшов час згадати про цей досвід і адаптувати його зараз до наших сучасних реалій.

Армія захищає все, що є дорогим для нас, нашу землю, родини. А ще вона захищає нашу мову – основу основ нашої ідентичності. В день ювілею хочу нагадати, що негайно після заснування саме при Академії наук було створено окрему Правописно-термінологічну комісію, яку очолив академік Агатангел Кримський. Результат її роботи був схвалений спільним зібранням Академії наук та оприлюднений у 1921 році під назвою «Найголовніші правила українського правопису». Цей правопис відкрив можливості для масової україномовної освіти, преси і книговидавання для всього того процесу, який ми називаємо національним відродженням, який був брутально знищений репресіями і Голодомором. Після Революції Гідності відбувається динамічне утвердження нашої державної української мови в освіті, в публічному житті. Вона, нарешті, все впевненіше звучить на радіо, на телебаченні. Зростає присутність української книжки. Між іншим, 82 % наукових видань учених Національної академії наук друкуються українською мовою. Хочу наголосити, що в порівнянні з 2013 роком ця цифра зросла на 13 %. Решта друкуються англійською та іншими мовами Європейського Союзу. Вагому роль в приверненні уваги суспільства і влади до мовних проблем відіграли вчені, що працюють в Академії. Поза сумнівом, наукова експертиза допомогла Конституційному Суду прийняти справедливе рішення щодо недоброї пам'яті мовного закону 2012 року.

Шлях України в Європу йде через декомунізацію і відновлення української пам'яті, подолання ворожої пропаганди, розвінчання псевдотеорій, що служать агресору для розмивання української ідентичності, викриття безпідставності імперських амбіцій. Це – вклад науковців у нашу з

вами боротьбу. Впевнений, що робота українських вчених, завдяки якій ми вже повернули Україні імена героїв її визвольних змагань, точно буде продовжена.

За минулі 100 років багато чого змінилося. І зміни тривають. Історія не закінчується. Змінюватиметься і Національна академія наук України. Ми знайдемо розв'язання проблем оновлення науки і наукової сфери, зростання авторитету науки, інтеграції національної науки до європейського інтелектуального простору. До установ Академії і її керівних органів прийдуть нові молоді люди, молоді сили. Так як це відбулось і в минулому, коли Борис Патон став президентом у 43 роки. Їм належить здобувати нові плоди вічнозеленого дерева пізнання. Але які б зміни не відбулися, Академія завжди буде виконувати свою місію, визначену її засновником. Ця місія дуже почесна – служити Україні, служити її народу, працювати для нього, здобувати для нього силу і славу. Слава Національній академії наук і слава Україні!».

[По завершенні своєї промови Президент України вручив державні нагороди дванадцятьом із переліку співробітників Академії, яких він своїм Указом відзначив із нагоди 100-річного ювілею НАН України.](#)

Далі з вітальним словом до присутніх звернувся Прем'єр-міністр України В. Гройсман. «Сьогодні навіть важко уявити, яким був науковий прогрес за ці 100 років, як наука і технології змінили наше життя. Беззаперечно, славетна 100-річна історія Академії є переможною. Це – історія нових наукових перемог світового рівня, – зазначив глава Уряду. – Зі здобуттям нашої незалежності часи української науки були різними. Перед нею стоїть багато викликів і нових завдань. Ми розуміємо, як швидко розвиваються сьогодні наука і технології. І ми знаємо, що така велика прекрасна європейська держава як Україна має залишатись лідером з точки

зору науки і технологій. Перед нами стоять серйозні завдання. Україна має бути економічно сильною, а цього неможливо досягти без належного рівня підтримки науки і розвитку технологій. Особливо, коли йдеться про те, що ми кожного дня виборюємо своє право на незалежність, територіальну цілісність, власний вибір.

Нам потрібно сьогодні абсолютно по-новому подивитися на розвиток національної науки і її державну підтримку. Ми бачимо здобутки, які можемо використовувати в багатьох сферах – і в сфері оборони і безпеки, і в сфері медицини, транспорту, і для енергоефективності й енергоощадності. Це все – якість життя нашої країни і зміцнення нашої незалежності. Ми починаємо вибудовувати абсолютно нову інфраструктуру підтримки науки і технологій. Працює Національна рада України з питань розвитку науки і технологій. Створений і в 2019 році почне працювати Національний фонд досліджень України. Це все – інфраструктура, яка покликана забезпечити належний рівень підтримки і фінансування наукових розробок і нових технологічних рішень. Нам також потрібно забезпечити дуже швидкий трансфер наших наробок у реальний сектор економіки. Перед нами стоїть завдання побудувати сильну економіку, в якій наука буде мати достатньо серйозну питому вагу. І це все покладає нові завдання на Національну академію наук, на національні галузеві академії наук. Наступні 100 років будуть не менш динамічними, і ми будемо стикатися з новими викликами. Тому ми усвідомлюємо, що належний рівень підтримки науки є запорукою успіху нашої держави.

У цей 100-річний ювілей я хочу привітати Бориса Євгеновича Патона – людину-епоху, людину, яка є громадянином не тільки України, а громадянином світу. Я хочу побажати Вам, вельмишановний Борисе Євгеновичу, міцного здоров'я, благополуччя. Хочу побажати, щоб усе те, що Ви зробили, завжди поверталось сторицею Вам і всім, хто причетний до розвитку науки нашої держави.

Шановні науковці! Ще раз вітаючи вас зі 100-річним ювілеєм, хочу побажати, «щоби наступний період був не менш славетним для Національної академії наук України і для науки нашої прекрасної європейської держави».

Подякувавши Президентів України та Прем'єр-міністрів України і від імені присутніх привітавши нагороджених державними відзнаками, Президент Національної академії наук України академік Б. Патон підкреслив: «Весь час свого існування Академія докладала максимум зусиль для економічного, соціального, культурного розвитку української держави. Тому можна зі впевненістю сказати, що ця ювілейна дата є визначною не лише для самої Академії, але й в цілому для всієї науки, культури та всієї України. Підтвердженням цього є відзначення 100-річчя Національної академії наук на загальнодержавному рівні, забезпечене відповідними Указом Президента України та розпорядженнями Кабінету Міністрів».

Академік Б. Патон подякував Президентів України П. Порошенку – за високу оцінку роботи вчених Академії та за виступ, сповнений розуміння

сучасного стану науки, науково-технічного прогресу, справжньої турботи про їхню долю, – а також співголови Організаційного комітету з підготовки та відзначення 100-річчя заснування Національної академії наук України, Прем'єр-міністру України В. Гройсману – за теплі слова на адресу вчених Академії та велику роботу з підготовки святкових урочистостей.

«Дозвольте запевнити, що Національна академія наук України і надалі буде плідно працювати, зберігати та розвивати свої наукові школи і традиції, відігравати належну роль у житті нашого суспільства», – сказав на завершення свого виступу Президент НАН України академік Б. Патон.

Слід зазначити, що проявом великої уваги до ювілею Національної академії наук України стала присутність на сесії представників вітчизняної та зарубіжної наукової громадськості, творчої інтелігенції, засобів масової інформації, дипломатичного корпусу, міністерств та інших центральних органів державного управління. Так, участь у заході взяли делегації та представники ЮНЕСКО, Асоціації Європейських академій наук, Міжнародної асоціації академій наук, Австрійської академії наук, Національної академії наук Азербайджану, Національної академії наук Білорусі, Національної академії наук Республіки Вірменія, Національної академії наук Грузії, Естонської академії наук, Національної академії наук Республіки Казахстан, Китайської академії наук, Литовської академії наук, Академії наук Молдови, Польської академії наук, Словацької академії наук, Національної академії наук Сполучених штатів Америки, Міжнародного інституту прикладного системного аналізу й інших іноземних гостей.

Перед присутніми виступив, зокрема, Голова Президії НАН Білорусі, Президент Міжнародної асоціації академій наук (МААН) академік НАН Білорусі В. Гусаков. Від імені НАН Білорусі він привітав членів і гостей високого зібрання та подякував організаторам за можливість участі у цій зустрічі, присвяченій 100-річчю НАН України. «Ми з великою цікавістю стежили і стежимо за розвитком науки в Україні та її флагмана – Академії наук. Знаємо засновника і першого президента УАН геолога і геохіміка Вернадського, перших академіків УАН – істориків Багалія і Левицького, економіста Тугана-Барановського, філолога Петрова, біолога Кащенко, механіка Тимошенка та інших. Пам'ятаємо заслуги українських учених у галузі штучної ядерної реакції, перетворення ядер літію в ядра гелію, створення прискорювача заряджених частинок, трикоординатного радіолокатора дециметрового діапазону, а також технології автоматичного зварювання під флюсом корпусів танків, артилерійських систем і авіабомб, які відіграли важливу роль у перемозі у Великій вітчизняній війні. Ми вивчали в 1950-х роках ваш досвід із розроблення в лабораторії професора Лебедева першої в континентальній Європі універсальної електронної обчислювальної машини, а в 1960-х – зі створення в цій же лабораторії ЕОМ «Київ», за допомогою якої вперше в світі проводились експерименти з дистанційного управління технологічними процесами. Навіть цей невеликий екскурс переконливо свідчить, що історія Національної академії наук

України нерозривно пов'язана з видатними досягненнями в різноманітних сферах наукової діяльності.

1993 року українська Академія наук виявила ініціативу й організувала МААН і майже чверть століття виконувала функції її базової Академії наук. В полі її зору постійно перебували питання стійкого розвитку національних академій – членів МААН. Дозвольте особливу подяку за це далекоглядне рішення висловити Президентові НАН України академіку Борису Євгеновичу Патону.

Розвиток суспільства немислимий без науки, а прогрес у науці неможливий без взаємодії вчених як у галузі фундаментальної, так і прикладної науки, в тому числі в рамках широких взаємозв'язків між науковими організаціями й ученими Білорусі та України. Історичний фундамент нашого співробітництва закладався ще в радянський час, коли в післявоєнну Білорусь для відродження практично знищеної науки приїжджали відомі діячі з різних республік СРСР, у тому числі з України.

Досить прикметно, що нинішнє керівництво Білорусі й керівництво України послідовно провадить лінію на зміцнення механізмів науково-технічного співробітництва між нашими країнами на основі кооперації інтелектуальних ресурсів. Велике спасибі за це главам наших держав! Важливо підкреслити, що наукове і науково-технічне співробітництво білоруських і українських учених спрямовується, головним чином, на координацію дій та спільне вирішення найважливіших проблем, що становлять взаємний інтерес для наших держав і дедалі більше набуває цілеспрямованої динаміки. Зміцнюється партнерство, що дозволяє формувати спільні проекти як на тривалу перспективу, так і на короткотривалий період. Для цього є всі передумови. Функціонує білорусько-український центр з науково-технічного співробітництва, проводяться багаторічні дослідження в рамках Договору про співробітництво між Національною академією наук Білорусі та Національною академією наук України. Існує премія трьох країн – трьох академій – Білорусі, України і Молдови – за видатні досягнення в науці. Існує правова база для стійкої взаємодії, а саме – спільна робота в рамках програм транскордонного співробітництва Європейського Союзу (Польща – Білорусь – Україна), територіального співробітництва країн східного партнерства (Білорусь – Україна) і «Горизонт 2020», а також із виконання спільних проектів білоруського й українського фондів фундаментальних досліджень. У 2017 році підписано оновлену версію договору про співробітництво між нашими академіями. Нові перспективи відкрив для нас перший Форум регіонів Білорусі й України, який пройшов зовсім нещодавно в Гомелі. Ми отримали можливість прямо працювати на економіки наших держав.

Сьогодні ми виробили напрями співробітництва в таких галузях, як космічні дослідження, використання атомної енергії, формування штучного інтелекту, а також інформатика, нанотехнології, композиційні матеріали, біотехнології та інші.

Саме на ресурс науково-технічного розвитку й інтелект покладаються зараз основні надії у світі. Можна образно сказати так: спорт, наприклад, приносить відомість; торгівля, експорт утворює економічний базис; але тільки наука й інноваційні технології створюють країні справжній авторитет. У найближчій перспективі нам потрібно ставити ще амбітніші завдання щодо розроблення великих інноваційних проектів і програм, у тому числі зі створення спільних науково-виробничих центрів і підприємств у рамках формованих технопарків і зон, а також сформувати перелік пріоритетних тем для здійснення проривних спільних досліджень, розроблення і впровадження новітніх технологій у виробничу сферу, перспективи початку їх реалізації вже у 2019–2020 роках. І, в першу чергу, нам потрібно створити міжакадемічну раду, яка дозволить вирішувати всі ці та пов'язані з ними задачі.

Глибоко переконаний, що творчий потенціал білоруської й української науки, потенціал усіх країн – членів МААН дасть можливість на належному рівні забезпечити соціально-економічний розвиток наших країн і духовний розвиток наших суспільств».

Перед учасниками ювілейної сесії виступив також перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти народний депутат України О. Співаковський. «Для мене дуже велика честь стояти тут, перед вами, в цей історичний день сторіччя. Тому що 36 років тому я вступив до аспірантури Інституту математики НАН України, яку закінчив. Усе моє життя так чи інакше пов'язане з Національною академією наук України, – розповів він і наголосив: – Я хочу, щоб ми збагнули роль НАН України не тільки як майданчика, де створюються нові знання і нові технології. В першу чергу, роль Академії полягає в тому, що вона формує майбутню генерацію талановитої молоді. Синхронізація досвіду академіків і членів-кореспондентів та пасіонарної молоді якраз і забезпечує сталий розвиток України.

На жаль, ми недостатньо розуміємо роль людського капіталу в структурі національного багатства України. Так, розвинені країни світу мають сьогодні до 85 % людського капіталу у структурі національного багатства. І виключно цьому завдячують своїм потужним розвитком. За даними Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, у 1992 році в структурі національного багатства України ми мали 57 % людського капіталу. На жаль, сьогодні, через 27 років, – це лише 47 %. Ми повинні зрозуміти, що інвестиції в майбутнє – це інвестиції в Національну академію наук, в національні галузеві академії наук, в університетську науку. Якщо за наступні 3–5 років ми вийдемо на позначку 60-65 % людського капіталу в структурі національного багатства, то виведемо країну з нинішньої стагнації».

Звертаючись до науковців НАН України, О. Співаковський наголосив: «Ваша роль полягає в забезпеченні безперервності, наступності передачі ваших знань, ваших шкіл у майбутнє України. А майбутнє – це наша

талановита молодь, і вона має залишатися тут. Тому Верховна Рада України разом із профільним міністерством забезпечили ухвалення Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» і будуть і далі боротися за те, щоб головні норми цього закону виконувалися. Разом із Кабінетом Міністрів України – і це теж історична подія – ми забезпечили створення Національного фонду досліджень України. 262 млн грн на його діяльність у наступному році – це грантові фінансові ресурси, до яких будуть мати доступ наші молоді вчені».

О. Співаковський привітав НАН України та її Президента академіка Б. Патона зі 100-річними ювілеями і підкреслив, що Академія є інтелектуальним ядром, яке й далі розбудовуватиме Україну. На завершення він також зачитав учасникам святкового зібрання привітання від Голови Верховної Ради України народного депутата України А. Парубія і оголосив розпорядження очільника Парламенту щодо нагородження трудового колективу НАН України грамотою Верховної Ради України.

На урочистості прибув також Президент Китайської академії наук академік Бай Чунлі. Високий зарубіжний гість зазначив, що має велике задоволення приєднатися до відзначення двох сторічних ювілеїв – 100-річчя Національної академії наук України та 100-річчя її Президента академіка Б. Патона – «легендарної ікони української науки та інновацій». «У цей історичний для України момент дозвольте мені від імені Китайської академії наук та Всесвітньої академії наук найщиріше й найтепліше привітати Україну та всіх вас зі значними досягненнями та успіхом, якого ваша країна і Борис Патон як особистість досягли в науці й інноваціях. Деякі з цих значних здобутків Національної академії наук України й особисто академіка Бориса Патона мають найбільше світове значення та зробили визначний внесок у розвиток людської цивілізації», – сказав академік Бай Чунлі. Він також пригадав, що під час зустрічі керівництва НАН України з представниками іноземних делегацій, які прибули для участі в заходах до 100-річчя Національної академії наук України, висловив бажання Китайської академії наук постійно зміцнювати й розширювати співпрацю та обміни з українською Академією. За словами академіка Бая Чунлі, останніми роками дві академії здійснювали плідне і взаємовигідне співробітництво за широким спектром напрямів. «Якщо зазирати вперед, ми маємо всі підстави для подальшого розширення й розвитку цієї співпраці на основі вже досягнутого успіху – задля посилення нашого інноваційного потенціалу, вирішення спільних проблем, поліпшення якості життя й економіки, – переконаний він. – Як найбільша національна науково-дослідна організація Китаю Китайська академія наук відіграє багатofункціональну роль у науці та інноваціях, зокрема у проведенні досліджень і створенні розробок, у вищій освіті, проведенні наукової експертизи та сприянні економічному розвитку. Наші останні зусилля, успіхи та внесок у науку й інновації дають нам змогу залишатися на важливих і сильних позиціях у китайській науці та інноваціях. Ми добре розуміємо, що, співпрацюючи з іншими, будемо значно

сильнішими. Національна академія наук України є ідеальним партнером для Китайської академії наук. Ми бачимо багато напрямів, за якими можемо доповнювати одне одного зі взаємовигодною та користю для обох сторін. Саме цього й має на меті досягти китайська ініціатива «Один пояс, один шлях» – спільної користі. Завершуючи, скажу, що щиросердо бажав би скористатися зі свого візиту до вашої країни, зокрема на ваш подвійний 100-річний ювілей, аби посприяти співпраці та партнерству між нашими двома великими академіями й піднести його на новий, вищий рівень задля користі обох академій і наших двох величних країн. Ще раз висловлюю свої найщиріші й найтепліші вітання Національній академії наук України та її Президентові Борису Патону!».

Від імені вітчизняної університетської спільноти зі 100-річчям Академію привітав Голова Співки ректорів вищих навчальних закладів України, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка академік Л. Губерський. «Наша Академія має визначні успіхи. Їх знає увесь світ. Для нас же, освітян, важливо те, що одним із головних напрямів діяльності Академії є забезпечення нерозривного зв'язку між освітою і наукою, зокрема встановлення ефективної і постійної взаємодії академічних установ з університетами. І це зрозуміло, адже міжнародна практика свідчить насамперед про історичний зв'язок процесу формування академій з національними університетами. Наочним підтвердженням цього є історія і нашої Академії. Бо і саму ідею утворення Академії запропонували університетські професори Микола Василенко і Володимир Вернадський. Більшість перших співробітників Академії та її керівників були випускниками та викладачами Київського університету Святого Володимира. Зокрема, в різні часи Академію очолювали Володимир Вернадський, Микола Василенко, Орест Левицький, Володимир Липський, Данило Заболотний, Олександр Богомолець. 20 академічних кафедр із 30-ти, що існували в 1920-х рр., – а такою тоді була структура Академії, – також очолювали вихованці або працівники Університету. Серед них – Михайло Грушевський, Агатангел Кримський, Сергій Єфремов, Володимир Перетц, Георгій Пфейффер, Микола Крилов, Іван Шмальгаузен, Дмитро Граве, Павло Тутковський, Борис Срезневський, Костянтин Воблий, Олексій Гіляров та інші. Відтак, уже на початку зародження української Академії були закладені фундаментальні основи тісної та ефективної співпраці університетів і академічних установ.

Сьогодні практично немає українських університетів, які б не співпрацювали з інституціями Національної академії наук України. Провідні університетські науковці входять до складу Академії, наші об'єднані зусилля збагачують потенціал української науки та здійснюють творчі зв'язки університетів і Академії. Така співпраця стосується не лише наукової, але й освітньої роботи – як у підготовці наукових кадрів, так і в участі академічних учених у виробленні змісту вищої освіти та навчального процесу. Провідні вчені академічних інститутів ведуть дослідницькими дорогами студентів та

аспірантів, залучають їх до самостійного пошуку, демонструють своїх наукові нароби та формують школи наукової творчості.

Наведу приклад співпраці Академії і нашого Університету. З кінця 1980-х років успішно функціонує Відділення цільової підготовки Київського національного університету імені Тараса Шевченка при Національній академії наук України. Наші вчені проводять спільні дослідження. Академіки, члени-кореспонденти, доктори наук Академії здійснюють наукове керівництво докторантами й аспірантами, є членами спеціалізованих вчених рад Університету. Щорічно близько двохсот співробітників Академії залучаються до викладацької роботи та керівництва науковою практикою студентів в академічних установах», – розповів академік Л. Губерський.

Подякувавши Національній академії наук України та її Президентові академіку Б. Патону за всебічну співпрацю з вищою школою та постійну підтримку університетської науки, доповідач наголосив: «Сучасні світові тенденції вимагають утвердження єдності науки, освіти та інновацій. Саме на цьому неодноразово наголошував і наш Президент Петро Олексійович Порошенко. І тому нового змісту має набути співпраця університетів із науковими установами Академії. В нинішніх умовах на передній план виходить необхідність об'єднання наших ресурсів та інтелектуального потенціалу для досягнення спільних результатів. Передовсім це стосується пошуку нових джерел фінансування, створення науково-навчальних центрів для спільних досліджень у проривних галузях, вироблення ефективного механізму впровадження наукових результатів, поглиблення спільної діяльності із зарубіжними партнерами, поліпшення індивідуальної роботи з талановитою молоддю та активізація роботи зі створення спільних підручників, навчальних посібників і науково-популярної літератури. Безперечно, зусилля наших науковців і надалі мають спрямовуватися на розроблення актуальних проблем для забезпечення економічного зростання та, що особливо важливо сьогодні, для зміцнення обороноздатності нашої країни». На завершення свого виступу академік Л. Губерський привітав колектив Національної академії наук України з ювілеєм і побажав усім її співробітникам доброго здоров'я і нових звершень.

Далі слово було надано Генеральному конструктору – Генеральному директору Державного підприємства «Державне кийвське конструкторське бюро «Луч»» О. Коростильову. Привітавши присутніх зі 100-літнім ювілеєм НАН України від імені колективів цього та інших підприємств Державного концерну «Укроборонпром», гість ювілейної сесії відзначив: «Ми вступили в час глибоких позитивних змін у процесі розвитку науки і техніки нашої держави. Перше десятиліття незалежності України було нелегким часом для підприємств вітчизняного оборонно-промислового комплексу. За відсутності сталого замовлення на виробництво озброєння та військової техніки підприємства виживали за рахунок виконання іноземних замовлень, базуючись на попередніх наукових здобутках і досвіді.

У нинішній час здійснення військової агресії та введення воєнного стану поставило перед науковими організаціями та промисловістю важливу задачу розвитку наукоємних напрямів створення сучасних зразків озброєння та військової техніки з метою нарощування оборонного потенціалу країни. Держава спрямувала значні кошти на фінансування оборони, створення армії нового типу та її озброєння – не тільки в кількості, а й у якості. Це потребує значної уваги до розвитку напрямів теоретичної та прикладної науки у галузях: спецхімії (для розроблення та виробництва ракетних палив і вибухових речовин різних типів); конструкційних матеріалів (надлегких та високоміцних, у тому числі композитів); приладів оптоелектроніки, які повинні забезпечувати якісне денне та нічне бачення, вимірювання дальності та інше; точного приладобудування; диференціальних навігаційних систем; датчиків кутових швидкостей, лінійних та кутових прискорень; розроблення новітніх головок самонаведення та різного виду озброєння; інформаційних технологій тощо. Хочу відзначити плідну співпрацю з Інститутом проблем реєстрації інформації, Інститутом електрозварювання імені Є. О. Патона, іншими науковими установами НАН України. Нещодавні випробування нового озброєння, створеного в Україні, засвідчили, що наша держава спроможна розробляти та виробляти сучасне високотехнологічне озброєння світового рівня.

Завдяки діяльності Президії НАН України почався поступальний рух щодо вирішення конкретних завдань із розроблення новітніх зразків озброєння. Потрібно постійно продовжувати цю практику для швидкого впровадження результатів наукових досліджень у промисловість. У свою чергу, промисловість повинна тісно співпрацювати з установами Національної академії наук, узгоджувати з ними технічні завдання, розроблення зразків озброєння, проведення науково-дослідних робіт, мати взаємну відповідальність за впровадження наукових досягнень.

У процесі співпраці з науковими установами я переконався в тому, що Україна має високий потенціал як науково-технічних кадрів, так і інженерних кадрів промисловості. Дивлячись на їхній ентузіазм, я впевнений у нашому майбутньому. Хочу побажати Національній академії наук нових творчих досягнень, а науковцям – подальшого професійного росту. В усі часи ви доводили, що Україна є високотехнологічною державою, здатною забезпечити себе світовим рівнем науки і промисловості».

Варто зауважити, що з нагоди ювілею до Національної академії наук України надійшли й інші численні вітання від національних галузевих академій наук, іноземних та міжнародних наукових організацій, окремих осіб із поздоровленнями і побажаннями подальшого розвитку творчих зв'язків з Академією.

Академік Б. Патон у своєму заключному слові подякував за теплі слова і побажання, висловлені на адресу Національної академії наук України, всім, хто виступив, а також: Організаційному комітету з підготовки та відзначення 100-річчя заснування Національної академії наук, який здійснив велику

роботу з підготовки свята в Національному академічному театрі опери та балету України імені Т. Г. Шевченка й інших ювілейних заходів; організаціям і окремим особам, котрі надіслали вітання Академії з нагоди ювілею; міністерствам освіти і науки, культури, закордонних справ, інфраструктури, Національному банку, низці інших структур, що надали допомогу в підготовці та проведенні святкування; засобам масової інформації за інформаційну підтримку.

По завершенні сесії відбувся концерт класичної музики у виконанні оркестру «Київ-Класик» під керівництвом диригента Національного академічного театру опери та балету України імені Т.Г. Шевченка, Заслуженого діяча мистецтв України, артиста ЮНЕСКО в ім'я миру, доктора мистецтвознавства, професора Г. Макаренка. Ведучими святкового концерту стали А. Тулинська та В. Андрієвський.

Більше світлин шукайте [у фотоальбомі з Facebook-сторінки Академії](#).
([вгору](#))

Додаток 18

22.11.2018

Міжнародний форум інновацій Innovation Market

Новітні розробки науковців Шевченкового університету представлено на щорічному Міжнародному форумі інновацій Innovation Market, що розпочав свою роботу 21 листопада у Міжнародному виставковому центрі ([Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#)).

У день відкриття стенд КНУ імені Тараса Шевченка відвідала міністр освіти і науки Л. Гриневич. Пані міністр ознайомила з інноваційними розробками науковців нашого університету, а найбільше її зацікавили напрацювання у сфері лікування злоякісних новоутворень та швидкодіючих лікувальних гелів. Детальніше про ці унікальні винаходи гостям розповіла заступник декана хімічного факультету Н. Куцевол.

Окрім того на інноваційному ярмарку Університет демонструє й інші, не менш унікальні розробки, серед них:

- технологія мегагерцового сканування (оборонна галузь);
- програмне забезпечення макету оптичного пристрою для дистанційного визначення хімічних та біологічних агентів;
- малогабаритний голографічний інтерферометр;
- бактеріофаги – біотехнологія забезпечення якості зберігання продуктів посередництва;
- система ліквідації розливу нафти та нафтопродуктів;
- дерматотропний препарат у вигляді м'якої пов'язки та технологія отримання субстанції для препарату «Мелавіт» та ін.;
- екзоскелетон;
- абсорбційно-дифракційний аналіз властивостей захисних елементів з карбїду кремнію;
- високоекологічна гідроелектростанція.

Міжнародний форум «INNOVATION MARKET» – місце зустрічі новаторів, винахідників, виробників та вендорів провідних інноваційних технологій, експертів в сфері інновацій, авторів startup проектів, представників бізнесу, представників інвестиційно – фінансових установ, консультантів у сфері захисту інтелектуальної власності. Проводиться згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 864-р Про проведення Міжнародного форуму «INNOVATION MARKET».

([вгору](#))

Додаток 19

22.11.2018

Національний банк України ввів у обіг чотири пам'ятні монети, що разом входять до набору «До 100-річчя Національної академії наук України»

14 листопада 2018 р. Національний банк України (НБУ) ввів у обіг чотири пам'ятні монети, що разом входять до набору «До 100-річчя Національної академії наук України» – «Ера миру», «Ера змін», «Ера технологій», «Людина, час, простір» ([Національна академія наук України](#)).

Про це йдеться у повідомленні НБУ в [Facebook](#).

Загалом цей набір присвячується науці – найважливішому чиннику технічного та соціально-культурного прогресу, невід'ємній складовій духовної культури людства, яке вступило в епоху інформації.

Кожна монета має свій унікальний сюжет. Монети мають шестигранну форму, вони оздоблені тамподруком (кольоровим друком) і локальною позолотою (на кожній монеті вміст золота є не меншим ніж 0,0001 г).

Усі монети мають номінал 5 гривень, виготовлені зі срібла 999 проби, маса дорогоцінного металу в чистоті кожної – 15,55 г. Тираж – 4 000 штук (кожної).

Ціна НБУ на цей набір пам'ятних монет становить 2536 гривень (окремо ці монети не продаватимуться). Реалізацію здійснюють регіональні відділи Національного банку України та банки-дистриб'ютори: АТ «Ощадбанк», АБ «УКРГАЗБАНК».

ЕРА МИРУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Ліва монета:

- книга в оточенні квітів
- серце з обрисами материків (локальна позолота)
- напис «The era of peace»
- оливкова гілка на чорному тлі (тамподрук)
- рік карбування
- позначення металу та маси монети в чистоті
- голуб
- малі Державний Герб України
- логотип Банкотно-монетного двору
- напис «Ukraine Україна»
- руки – символ захисту та збереження життя
- номинал
- «золотий перетин» – символ «Божественної сутності» у добу Відродження
- червоне тло, заповнене серцями (тамподрук)

Права монета:

- напис «Ера миру»
- серця

Введення в обіг	Метал	Діаметр	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж
14 листопада 2018	срібло	шестигранна	спеціальний анциркулейтед	гладкий	4 000 шт.

ПАМ'ЯТНІ МОНЕТИ • 2018

ЕРА ЗМІН

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Ліва монета:

- спіраль часу
- стилізовані людські силуети
- напис «The era of changes»
- «Інь-Янь» на чорному тлі (тамподрук)
- рік карбування
- позначення металу та маси монети в чистоті
- напис «Ера змін»
- малі Державний Герб України
- логотип Банкотно-монетного двору
- напис «Ukraine Україна»
- мікросхеми та людський мозок (локальна позолота)
- номинал
- атом – символ досягнень науки і техніки
- архаїчне колесо – символ сонця, життєвого циклу, оновлення, мінливості

Права монета:

- мікросхеми

Введення в обіг	Метал	Діаметр	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж
14 листопада 2018	срібло	шестигранна	спеціальний анциркулейтед	гладкий	4 000 шт.

ПАМ'ЯТНІ МОНЕТИ • 2018

ЕРА ТЕХНОЛОГІЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

графічна літера «А»

яблуко з відбитком пальця людини (локальна позолота)

QR-код на чорному тлі (тамподрук)

рік карбування

позначення металу та маси монети в чистоті

напис «Era технологій»

малий Державний Герб України

логотип Банкотно-монетного двору

напис «Ukraine • Україна»

номинал

цифри двійкового коду на зеленому тлі (тамподрук)

дерево життя з плодами-яблуками

голова людини зі схемою пропорцій обличчя, визначеною Леонардо да Вінчі

Введення в обіг	Метал	Діаметр	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж
14 листопада 2018	срібло	шестигранна	спеціальний анциркулейтед	гладкий	4 000 шт.

ПАМ'ЯТНІ МОНЕТИ • 2018

ЛЮДИНА, ЧАС, ПРОСТІР

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

рівняння Ейнштейна « $E = mc^2$ »

переплетені символи чоловіка та жінки на чорному тлі (тамподрук)

геліоцентрична система світу

подвійна спіраль – символ генома людини на фіолетовому тлі (тамподрук)

рік карбування

позначення металу та маси монети в чистоті

схема нуклеїнових кислот

малий Державний Герб України

напис «The Human Time • Space»

логотип Банкотно-монетного двору

напис «Ukraine • Україна»

номинал

Вітрувіанська людина з малюнка Леонардо да Вінчі (локальна позолота)

дзеркальні силуети жінки та чоловіка

годинник

напис «Людина • Час • Простір»

Введення в обіг	Метал	Діаметр	Категорія якості карбування	Гурт	Тираж
14 листопада 2018	срібло	шестигранна	спеціальний анциркулейтед	гладкий	4 000 шт.

ПАМ'ЯТНІ МОНЕТИ • 2018

(вгору)

14.11.2018**Засідання Президії НАН України**

Учасники чергового засідання Президії НАН України заслухали доповідь заступника директора Інституту історії України НАН України члена-кореспондента НАН України Г. Боряка «Діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії» ([Національна академія наук України](#)).

Перед виголошенням доповіді академік НАН України А. Наумовець звернув увагу присутніх, що 100 років тому у цей день відбулася знаменна історична подія – Гетьман України Павло Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон Української держави про заснування Української академії наук у місті Києві. Заснування Академії стало закономірним результатом патріотичної діяльності кількох поколінь українських вчених, які спрямовували свої зусилля на інтелектуальне самоствердження нації. Створення Академії заклало основи потужного розвитку науково-технічного потенціалу нашої Батьківщини, піднесення вітчизняної науки, освіти, культури. Важливою віхою на шляху створення Академії була діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН, яка працювала з 9 липня по 17 вересня 1918 р.

У доповіді члена-кореспондента НАН України Г. Боряка було зауважено, що історія Академії є значно ширшою, ніж її офіційний столітній термін. Адже формування академічної спільноти на теренах нашої країни органічно пов'язане з долею багатьох поколінь українських інтелектуалів, які своєю невтомною працею уможливили цьогорічний академічний ювілей. Вагома роль у становленні академічної науки в Україні належить Науковому товариству імені Шевченка, яке було засноване у Львові 1873 р. Біля витоків Товариства стояли Олександр Кониський, Михайло Грушевський, Олександр Барвінський, Іван Франко, Володимир Гнатюк, Іван Пулюй, Іван Горбачевський, Володимир Кубійович, Іван Раковський та багато інших. Саме в ньому було створено фундамент для розвитку національної історичної науки, етнології, мовознавства, енциклопедистики, української наукової термінології.

Було особливо відзначено ключову роль Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН. Адже саме діяльність цієї Комісії заклала як організаційні засади, так і правові підвалини у будові Української академії наук. Її фундаторами були міністр народної освіти та мистецтв за доби Української Держави Павла Скоропадського, відомий історик права Микола Василенко і визначний природознавець, дійсний член Російської АН Володимир Вернадський.

До складу Комісії увійшли визначні вчені – академік Володимир Вернадський (голова), заслужений професор Харківського університету Дмитро Багалій, заслужений професор Томського університету Микола

Кашенко, ординарні професори Університету св. Володимира Богдан Кістяківський і Йосип Косоногов, ординарний професор Лазаревського інституту східних мов Агатангел Кримський, ординарний професор Петроградського політехнічного інституту Степан Тимошенко, ординарний професор Українського державного університету у Києві Михайло Туган-Барановський, представники Українського наукового товариства – професори Григій Павлуцький, Євген Тимченко, Павло Тутковський та інші визначні вчені.

Робота Комісії розпочалася 9 липня 1918 р., у ході якої із програмною промовою виступив В.І.Вернадський. Його виступ окреслив найважливіші проблеми та завдання щодо опрацювання проекту майбутньої Академії, а також початкові організаційні заходи. Передусім В. Вернадський обстоював позицію, що УАН має бути самоврядною, проте неодмінно державною установою з відповідним сталим фінансуванням, з широкими координаційними та експертними функціями. Він розумів місце та роль Академії у державному бутті України як найвищої наукової установи та загальнонаціонального центру інтелектуального та культурного життя.

Крім того, він відстоював тезу, що академічне життя повинно розгортатися синхронно з передовими духовними та матеріальними вимогами не лише української, а й світової людності.

Влітку 1918 р. Комісія опрацювала не тільки проект статуту УАН, а й склала робочі проекти трьох відділів майбутньої Академії. Так була окреслена базова організаційна структура Академії. Перший відділ – історично-філологічних наук, другий відділ – фізично-математичних наук, третій відділ – соціальних наук.

Доповідач підкреслив, що у 100-річний ювілей Академії, коли сучасна Україна переживає складні економічні та політичні трансформації, не можна не згадати фундаторів Академії і членів Комісії. Саме вони були засновниками Академії і конституювали її 14 листопада 1918 р. Ця хронологічна віха стала початковою точкою відліку славетної сторічної історії Академії.

Академік НАН України А. Наумовець від імені присутніх подякував члену-кореспонденту НАН України Г. Боряку за змістовну доповідь, відзначивши, що робота Комісії для вироблення законопроекту про заснування Української академії наук мала надзвичайно важливе значення для окреслення концепції та правових засад діяльності УАН, її організаційної структури, становлення Академії як провідного наукового центру держави, й побажав колективу Інституту історії України НАН України подальших успіхів у дослідженні початкового етапу історії Академії.

(вгору)

14.11.2018

Комісія для вироблення законопроекту про заснування УАН та її роль у створенні Академії

14 листопада 1918 р. Гетьман України Павло Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон Української держави про заснування Української Академії Наук (УАН) у м. Києві. Заснування Академії стало закономірним результатом патріотичної діяльності кількох поколінь українських вчених, які спрямовували свої зусилля на інтелектуальне самоствердження нації ([Національна академія наук України](#)).

Затверджує: № 710

Павло Скоропадський.

✓ 14 листопаду 1918 року. м. Київ.
Посвідчив: Державний Секретарь,
Сенатор *Сергій Заводський.*

Ухвалений Радою Міністрів Закон про за-
снування Української Академії Наук в м.
Київі.

1. Ухвалити докладені до цього
Статут та штати Української Академії
Наук в м. Київі та її установ і закон
цей перевести в життя з 1-го листопаду
1918 року.

2. З поміж перелічених у Статуті
наукових установ Академії, окрім по-
стійних комісій, витворюються в бiжучо-
му році: Фізичний Інститут, Геологічний
Інститут, Лабораторія для спроб
над матеріалами при Інституті приклад-
ної механіки, Ботанічний Сад, Акліма-
таційний Сад, Демографічний Інсти-
тут, Інститут для вивчення економіч-
ної кон'юнктури та народного госпо-
дарства України.

3. Академії Наук дається доручен-
ня розробити й подати на затвердження
законодатним порядком штати та обра-
хунок слов'янської класи при Історично-
Філологічному Відділі Академії згідно
з примірком третього до § 6-го Статуту
Академії.

4. Всі інші установи, які перелічено
в Статуті Академії, закладаються в ви-
робленій нею послідовності. При тому
їх діяльність зазначається Статутом, що
його вона сама затверджує, а штати по-
даються од Академії на затвердження
встановленим порядком.

5. Первісний склад Академії ста-
новлять дванадцять академиків, що
на подання од Міністра Народньої Осві-
ти та Мистецтва, призначає Пан Геть-
ман, по чотирі на кожен Відділ, з по-
серед таких осіб, яких місце їх побуту
дає спроможу негайно приступити до
діяльності в Київі. Ці дванадцять
академиків творять Спільне Зібрання та
Відділи Академії Наук.

6. Складені таким способом Спіль-
не Зібрання та три Зібрання Відділів
Академії Наук негайно приступать до

обрання зпоміж себе Голови—Президен-
та Академії, її Неодмінного Секретаря
та всіх інших виборних осіб, показа-
них Статутом, у порядку, який зазна-
чено Статутом. Перше Спільне Зібран-
ня Академії та перше Зібрання Відділів
скликають найстарші літами академики,
і вони-ж на тих Зібраннях головують
і подають на затвердження вибраних на
них службових осіб Академії, згідно з
порядком, показаним у Статуті. Ці пер-
ші Зібрання скликаються тільки для
обрання службових осіб.

7. Коли Пан Гетьман затвердить
Голову-Президента Академії, її Неодмін-
ного Секретаря та інших виборних служ-
бових осіб, котрі показано у Статуті,
тоді Спільне Зібрання та Зібрання Від-
ділів уважаються з'організованими та й
можуть, скликавшись тим порядком, що
показано в Статуті, приступити до обра-
ння дальших академиків та до вирішен-
ня других справ, які підлягають їхньо-
му віданню.

8. Уповноваження обраного таким
способом першого Голови-Президента
Академії та її Неодмінного Секретаря
мають силу аж доти, доки число акаде-
миків у Спільному Зібранні не досягне
24 академиків; тоді призначаються нові
вибори Голови-Президента та Неодмін-
ного Секретаря, згідно з Статутом Ака-
демії, на трьохріччя. Так само, перші
Голови Відділів вадержують свої упо-
новаження тільки доти, доки число ака-
демиків на Відділах не досягне: на Від-
ділі історично-філологічних наук се-
мерох академиків; на Відділі Фізично-
математичних наук десятиох академи-
ків, і на Відділі соціальних наук семе-
рох академиків.

9. Надати право Академії Наук ви-
значати обрахунковим порядком ті суми,
що потрібні кожного року на господар-
ські та організаційні трати, та вносити
їх на затвердження встановленим у
Статуті порядком, аж доки Академії
Наук остаточно з'організується і буде
спромога вести господарські трати в
обрахунок.

В. об. Голови Ради Міністрів
А. Рижецький.
Міністр Народньої Освіти
та Мистецтва *Стебницький.*

№ 73 Державний Вістник.

По Міністерстві Народньої Освіти та Мистецтва.

Українська Академія Наук:
14 листопаду 1918 року № 322.—При-
значаються дійсними членами Україн-
ської Академії Наук:

а) По Відділі історично-філологіч-
них наук:

1. Заслужений професор Харків-
ського Університету Дмитро Іванович
Вагалій.

2. Ординарний професор Україн-
ського Київського Державного Уні-
верситету Агафангел Юхимович Крим-
ський.

3. Заслужений професор Київської
Духовної Академії Микола Іванович
Петров.

4. Професор Чернівецького Універ-
ситету, др. Степан Смаль-Стопчій.

б) По Відділі фізично-математичних
наук:

1. Ординарний академик Російської
Академії Наук Володимир Іванович Вер-
надський.

2. Професор Київського Політех-
нічного Інституту Степан Прокопович
Тимошенко.

3. Професор Київського Політех-
нічного Інституту Микола Феодорович
Кашенко.

4. Заслужений ординарний про-
фесор Київського Університету Св. Во-
лодимира Павло Аполлонович Тутков-
ський.

в) По Відділі соціальних наук:

1. Ординарний професор Київського
Українського Державного Університету
Михайло Іванович Туган-Барановський.

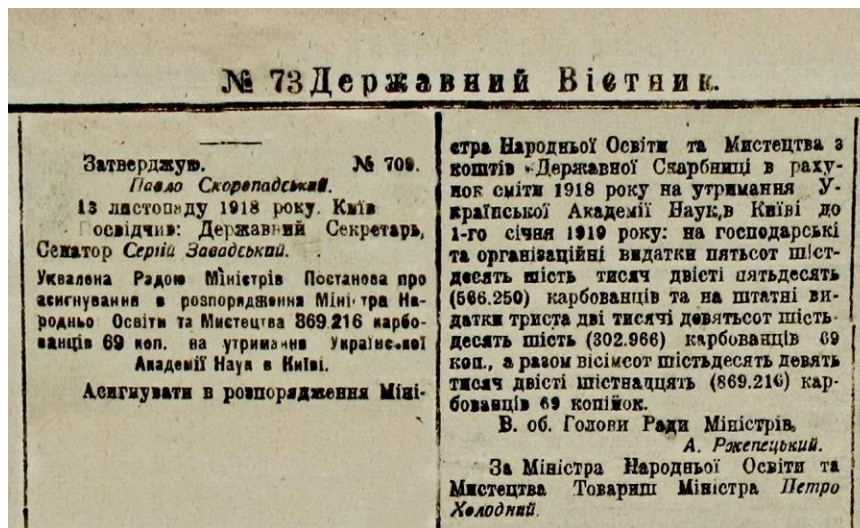
2) Професор Катеринославського
Університету Федір Васильович Тара-
новський.

3. Ординарний професор Київського
Політехнічного Інституту Володимир
Андрійович Косинський.

4. Член-секретарь Комісії по роз-
бору давніх актів Орест Іванович Ле-
виський.

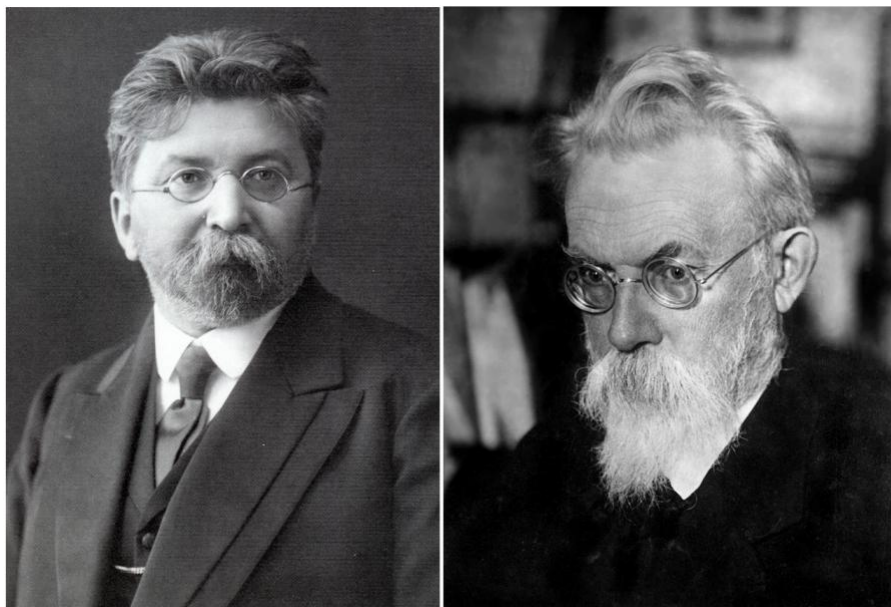
Гетьман Всієї України.

Павло Скоропадський.
Міністр Народньої Освіти і Ми-
стецтва, Сенатор *І. Стебницький.*

Важливою складовою у створенні Академії стала науково-організаційна діяльність Комісії для вироблення законопроекту про заснування УАН. Саме робота цієї Комісії заклала як організаційні засади, так і правові підвалини у розбудові Української Академії Наук.

Фундаторами Комісії стали міністр народної освіти та мистецтв Української Держави, відомий історик права Микола Василенко і визначний природознавець, дійсний член Російської АН Володимир Вернадський. Вони утворили своєрідний організаційний тандем, зосередившись на спільній місії – заснувати Українську Академію Наук.

Незважаючи на надзвичайно складні й несприятливі політичні та соціально-економічні умови, розгортання роботи Комісії відбулося протягом кількох тижнів. У травні 1918 р. було проведено попередні перемовини та досягнуто згоди між М. Василенком і В. Вернадським. А вже у червні 1918 р. Міністерство народної освіти та мистецтв повідомило про створення Комісії для заснування Академії.

До складу Комісії ввійшли визначні вчені – академік Володимир Вернадський (голова), заслужений професор Харківського університету Дмитро Багалій, заслужений професор Томського університету Микола Кащенко, ординарні професори Університету Св. Володимира Богдан Кістяківський і Йосип Косоногов, ординарний професор Лазаревського інституту східних мов Агатангел Кримський, ректор університету Св. Володимира Євген Спекторський, ординарний професор університету Св. Володимира Олександр Сперанський, ординарний професор Петроградського політехнічного інституту Степан Тимошенко, ординарний професор Українського державного університету у Києві Михайло Туган-Барановський, представники Українського наукового товариства – професори Григій Павлуцький, Євген Тимченко та Павло Тутковський, а також завідуючий Центральною дослідною станцією Всеросійського товариства цукро заводчиків Соломон Франкфурт. Секретарем Комісії став Вадим Модзалевський.

Робота Комісії розпочалася 9 липня 1918 р. Порядок денний роботи Комісії сформулював В. Вернадський, який виступив із програмною промовою. Його виступ окреслив найважливіші проблеми та завдання щодо проекту майбутньої Академії, а також початкові організаційні заходи.

В. Вернадський обстоював думку, що УАН має бути самоврядною, проте неодмінно державною установою з відповідним сталим фінансуванням, широкими координаційними та експертними функціями. Водночас він вважав, що майбутня Академія має домагатися повсюдного визнання у міжнародному академічному просторі. Особливу увагу В. Вернадський приділяв організації досліджень із прикладного природознавства, а також вивченню природних і виробничих сил України. Учений категорично відкидав тезу про академічну ізольованість і камеральну атмосферу робочих кабінетів майбутніх академіків. Натомість він стверджував, що Українську Академію Наук варто проектувати як найвищу національно-державну установу України, котра має найтісніше пов'язуватися з потребами та інтересами української економіки.

Зі згаданого виступу В. Вернадського розпочалася напружена, але, разом з тим, плідна діяльність Комісії. Для прискорення її роботи було створено п'ять робочих підкомісій, зокрема підкомісії для організації відділу фізично-математичних наук, відділу історично-філологічного та відділу соціальних наук, антропологічну підкомісію та підкомісію для придбання друкарні.

Майже на кожному засіданні Комісії заслуховувалися доповіді фахівців щодо створення Національної бібліотеки, організації архівної справи, заснування інститутів, установ, музеїв, кафедр, комісій, лабораторій, колекцій, природознавчих станцій у структурі Академії тощо.

Протягом літа 1918 р. Комісія опрацювала проект статуту УАН і склала робочі проекти трьох відділів майбутньої Академії. Так було окреслено базову організаційну структуру Академії. Перший відділ – історично-філологічних наук, другий відділ – фізично-математичних наук, третій відділ

– соціальних наук. На початку серпня 1918 р. у журналах роботи Комісії було зафіксовано, що проєктована Академія іменуватиметься Українською Академією Наук. Згодом було досягнуто компромісної згоди про спосіб конституювання першого складу академіків майбутньої Академії, який проєктувався з 12 осіб, призначених верховною владою Української Держави.

З огляду на тогочасний стан і завдання національно-державного будівництва на Українську Академію Наук було покладено важливі культурно-просвітницькі функції. Передбачалося, що вона має відіграти виняткову роль у формуванні національної свідомості народу за рахунок розвитку гуманітарних досліджень та відповідних установ і стати національним центром із вивчення, популяризації та розповсюдження української мови.

Комісія припинила свою діяльність 17 вересня 1918 р. Загалом було проведено 47 засідань – 23 засідання Комісії та 24 засідання у підкомісіях. Вражаючим був і результат, який зафіксували установчі документи, – законопроект та пояснювальна записка до нього, складені міністром М. Василенком. Крім того, було підготовлено академічний статут і проєкти організації трьох відділів Української Академії Наук.

Таким чином, Комісія для вироблення законопроекту про заснування УАН працювала лише 71 день. Такі темпи роботи за воєнно-революційної доби видаються просто неймовірними. Попри короткочасність роботи, Комісія відіграла визначну роль у створенні Академії. Можна стверджувати, що без напруженої праці, продемонстрованої усіма членами Комісії, Українська Академія Наук не відбулася б того драматичного 1918 року!

Нині у 100-річний ювілей Академії, коли сучасна Україна переживає складні економічні та політичні трансформації, слід із вдячністю згадати фундаторів Академії і членів Комісії.

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

Презентація про діяльність Комісії

Журнали засідань Комісії

Збірник праць Комісії (видання 1919 року)

«Статут і штати Української Академії Наук у м. Києві» (видання 1919 року)

(вгору)

Додаток 22

13.11.2018

Про заснування Української академії наук у 1918 році

Нещодавно на сторінках міжнародного громадсько-політичного тижневика «Дзеркало тижня» (Випуск № 42-43, 10-16 листопада 2018 р.) було опубліковано статтю провідного наукового співробітника відділу

української історіографії Інституту історії України НАН України доктора історичних наук О. Яся під назвою «Українська академія. Рік 1918» ([Національна академія наук України](#)).

У публікації автор звертається до історії створення Української академії наук (УАН, нині – Національна академія наук України): аналізує історичні передумови реалізації академічного проекту, розкриває основні етапи становлення Академії, особливості її організаційної структури на момент заснування, наводить уривки з архівних документів, цитати видатних вчених і державних діячів – засновників УАН тощо.

«Головні особливості в організації Української Академії Наук зв'язуються з тим, що вона твориться в ХХ сторіччю під впливом рівночасної сили двох потоків, які викликають її до життя і з яких один – то національна самосвідомість українського громадянства, а другий – то неминучі заходи, щоб видобутися з наслідків усесвітньої кризи...

В першій відділі – на відміну від Академій усього світу – мають науковий розвиток ті парости знаття, що для них основа – дослідження українського народу... В цій відділі Української Академії, що його викликано потребами української національної самосвідомості, закладається орган наукової праці, який іще ніколи і ніде не існував...».

«Ці уривки з пояснювальної записки (жовтень 1918 р.) міністра народної освіти і мистецтв Української Держави Миколи Василенка до законопроекту про заснування Української академії наук продукують доволі складні почування, – пише на початку своєї статті О. Ясь. – Стилiстичний колорит і патетичні звороти мимоволі виказують нервовий пульс доби, нестримний порив думки, довгоочікуване передчуття тріумфу й остраху за невідоме майбуття...

Питання про те, чому саме переломним часом для української наукової спільноти став славнозвісний 1918 рік, а не, приміром, 1917-й, генерує

чимало можливих відповідей і пояснень. На уявних шальках терезів розміщуються як епохальні контексти, так і персональні мотиви, організаційні традиції, політичні обставини, історичні факти, воєнні події тощо. Та над усіма ними незримо витає ідея Української академії, яка була дітищем не ХХ століття, а принаймні останніх десятиліть ХІХ.

Наприкінці цього століття, метафорично прозваного століттям націй, слов'янські народи переживали своєрідний культурний ренесанс. Саме тоді народилася низка національних академій: 1866 р. – Югославська академія наук і мистецтв у Загребі, 1872-й – Краківська академія наук, 1886-й – Сербська академія, 1888-й – Чеська академія наук, словесності і мистецтв. Натомість українське наукове життя було міцно затиснуте в лещатах імперського простору».

З повною версією статті можна ознайомитися на сторінках свіжого випуску тижневика «Дзеркало тижня» або на офіційному інтернет-сайті видання за посиланням: <https://dt.ua/SCIENCE/ukrayinska-akademiya-rik-1918-293604.html>.

([вгору](#))

Додаток 23

16.11.2018

4 телесюжети до 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

15 мільйонів книг, майже 900 співробітників, сотні тисяч читачів щороку. Все це про найбільшу вітчизняну книгозбірню – Національну бібліотеку України імені В. І. Вернадського (НБУВ), до 100-річного ювілею якої телеканал «UA: Перший» зняв і продемонстрував у своєму ефірі 4 відеосюжети: «Бібліотеці Вернадського 100 років. Історія», «Бібліотеці Вернадського 100 років. Архітектура», «Бібліотеці Вернадського 100 років. Структура», «Бібліотеці Вернадського 100 років. Артефакти». Із журналістами поспілкувались як фахівці Бібліотеки, так і звичайні читачі ([Національна академія наук України](#)).

Історія.

«Національну бібліотеку Української держави [нині – НБУВ] було створено 2 серпня 1918 року, а вже за рік, у 1919-му, радянська влада перейменувала її у Всенародну бібліотеку України, оскільки слово «національна» звучало недостатньо «патріотично», – розповідає директор Інституту книгознавства НБУВ доктор історичних наук Г. Ковальчук. – Арешти співробітників Бібліотеки розпочалися ще з 1929 року. В «українському буржуазному націоналізмі» звинувачували корифеїв. Наприклад, послідовно було розстріляно чотирьох директорів НБУВ. У 1941 році, в майже прифронтових умовах розпочалась евакуація фондів Бібліотеки (разом із усією Академією наук) до Уфи. Таким чином, основний фонд зберігся та згодом повернувся на місце. Бібліотеку відремонтували, тому що її будівля [мається на увазі філія НБУВ, яка розташовується на вулиці Володимирській, 62] дуже постраждала внаслідок вибуху в Червоному корпусі Університету [нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка], коли німці відступали з Києва. 1964 року сталася жахлива подія в історії Бібліотеки: через підпал розгорілася пожежа, під час якої постраждала частина фондів, насамперед відділ «Україніка». Чутки про те, що тоді згоріли рукописи та стародруки, абсолютно не відповідають дійсності, тому що займання сталось у сховищі, тоді як старовинні документи зберігалися на фасадній частині Бібліотеки. Проте історія ця досить дивна. Думаю, ми до кінця ніколи не дізнаємось, як усе було. У 1996 році Бібліотеці було присвоєно ім'я академіка Володимира Вернадського та статус національної. Доти вона називалася Центральною науковою бібліотекою Академії наук України. Бібліотеку роблять люди, які люблять бібліотечну справу та цю конкретну книгозбірню і працюють для того, щоб вона стала кращою».

Про свою роботу в НБУВ розповідає бібліотекар II категорії Т. Пантус: «Я – бібліотекар, але серед своїх мене називають знепилювачем. Я підходжу до полиць, беру книгу і чистою та сухою ганчіркою знепилюю її, а також оглядаю. Якщо помічаю пошкодження – передаю книгу для подальшої обробки. У цій бібліотеці я працюю вже 18 років і роботу свою люблю, бо вона продовжує книгам життя».

Враженнями від відвідання НБУВ поділився її читач із 40-річним стажем В. Король, який зараз вивчає творчість венеційського художника XVIII ст. Каналетто (справжнє ім'я – Джованні Антоніо Каналь). У фондах НБУВ зберігається, серед іншого, й видана в Оксфорді книга, присвячена цьому митцю. «Гортаючи книгу, я немов увіходжу до майстерні художника. На відміну від цифрового, електронного зображення в Інтернеті, надрукована у виданні репродукція дає змогу побачити більше відтінків і переходів між кольорами, що потрібно мені для відтворення цієї картини. Для мене

Бібліотека – це невичерпна скарбниця того, що створили люди», – говорить читач.

Відео

Архітектура.

Фонди НБУВ зберігаються у її двох дуже відмінних між собою корпусах – монументальному 27-поверховому хмарочосі та старовинній будівлі в київському середмісті. Докладніше про це журналістам розповіли фахівці – архітектори.

За словами куратора проекту Ukrainian Modernism Д. Соловійова, головний (або ж новий) корпус Бібліотеки сягає 77 м заввишки і складається з двох частин, котрі утворюють єдине ціле. У висотній частині розміщується книгосховище, а у 4-поверховій стилобатній – конференц-зала, читальні зали, а також службові приміщення. Крім того, будівля має 2 підземні поверхи. Корисна площа цього корпусу – 35 тис. м². «За всіма параметрами НБУВ є найбільшою книгозбірнею нашої країни. Урочисте відкриття цього корпусу відбулося 10 жовтня 1979 року. На подію приїхав сам Борис Патон – президент Академії. Він виголосив урочисту промову та першим перерізав стрічку. Загалом, архітектура модернізму, до якої й належить Бібліотека, надзвичайно фотогенічний. Тому якщо хочете назбирати лайків в Instagram – то вам у Вернадку», – радить Д. Соловійов.

«Вестибюль Бібліотеки прикрашено гігантським монументальним панно, виконаним у техніці енкаустики – воскового живопису. Його автори – українські художники Володимир Василенко і Володимир Прядко. Це панно у трьох сюжетах розкриває призначення науки – захист життя на Землі, – продовжує фахівець. – Перехід між підземними поверхами й читальними залами реалізовано не банальними сходами, а за допомогою пандусу, вздовж якого стоять 11 бюстів із білого мармуру – це видатні митці та вчені. Тут і Григорій Сковорода, і Ярослав Мудрий, і Тарас Шевченко й інші світила культури і науки. Бюсти створила авторська група скульпторів на чолі з Борисом Довганем. Освітлення в читальних залах теж реалізовано в незвичний спосіб. У стелю тут вмонтовано спеціальні акрилові розсіювачі світла. Завдяки ним до читальних зал потрапляє природне освітлення. Інтер'єр же нагадує мені космічний корабель: потрапляючи до нього, відчуваюсь як у декораціях фільму про зоряні війни».

Філія НБУВ у старовинній будівлі по вулиці Володимирській, 62, поєднує дві архітектурні епохи – неокласицизм і уже згаданий радянський модернізм. «Постало завдання – об'єднати пишність і респектабельність класичного стилю з новим віянням часу», – пояснює молодший науковий співробітник відділу образотворчих мистецтв Інституту книгознавства НБУВ О. Донець. До новацій належить, наприклад, барельєф, створений уже за часів СРСР. Його автор – відомий скульптор Володимир Климов. Основна тема барельєфу – навчання з книжок і навчання на виробництві. «У нас є також торшери в античному стилі з приватної колекції підприємця та

мецената Федора Терещенка, які було націоналізовано за радянських часів. Ще одна цікавинка колекції бронзових скульптур нашої Бібліотеки – дві жіночі скульптури на сходах. Вони зображують Гетевську героїню Міньйону та лісову німфу. Ми з'ясували, що ці скульптури було створено одночасно в одному й тому ж місці – майстерні французького бронзовика XVIII ст. Фердинанда Барбідьєна».

«У центральній читальній залі, – веде далі О. Донець, – прозора, скляна стеля, а також дуже великі вікна. Тому читач може при денному освітленні працювати тут майже весь день».

Відео

Структура.

Проте НБУВ – це, звичайно, не лише полиці з книгами та читальні зали. До її складу входять 5 інститутів і 56 відділів, які контролюють чимало важливих процесів – від реставрації книг до наукових досліджень. Журналісти відвідали найцікавіші структурні підрозділи Бібліотеки, якими їх провів завідувач сектору соціокультурних комунікацій відділу теорії і методології бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства НБУВ Р. Поліщук.

Про Фонд президентів України розповів молодший науковий співробітник відділу пошуку та обліку документів цього Фонду А. Кушерський. За його словами, працівники зазначеного підрозділу досліджують інститут президентства в Україні й за кордоном. «Але, напевно, найцікавіша частина нашої роботи – це робота з подарунками, які президенти України отримують під час офіційних візитів, а також від звичайних громадян. Найменший експонат нашої колекції – Конституція Іспанії 1978 року, яку Леонід Кучма привіз зі свого візиту до Іспанії. Найбільший експонат – килим, який прибув до нас із сонячного Таджикистану. На ньому зображено президентів країн – членів СНД. Цей килим унікальний: ми зверталися до колег у Казахстан і Білорусь, але там не підтвердили наявності подібного. Мій улюблений експонат – картина «Надійка», героїня якої полонить своїм теплим поглядом, що зазирає просто в душу та зігріває в холодні осінні дні». У колекції Фонду президентів України є й експонат, який уже встиг зажити собі слави серед відвідувачів, – скульптура «Слов'янські просвітителі Кирило і Мефодій», який виконує функції не лише музейного експонату: голову одного з просвітителів гості Бібліотеки так часто труть «на щастя», загадуючи при цьому бажання, що вже відполірували її до блиску.

У відділі реставрації Центру консервації і реставрації НБУВ працюють фахівці, які можуть відновити будь-яку книгу. Про свою щоденну роботу в цьому підрозділі розповідає провідний художній реставратор Н. Лук'янюк: «У наш відділ надходять, як правило, рідкісні видання – стародруки, рукописи, гравюри. Реставрація починається з очищення. Я, наприклад, беру пошкоджений аркуш із загнутими кінчиками, розрівнюю його й очищую, бо на ньому можуть бути пил і часточки сміття. Потім викладаю цей аркуш між

двома сітками і в такому вигляді занурюю у воду для промивання. Після цього сітку потрібно зняти й увібрати зайву вологу за допомогою спеціального фільтрувального паперу. Після промивання та просушування аркуш потрібно доповнити відсутніми частинами паперу. Для цього я беру пензель і накладаю на край основи аркуша шар клею, а потім – і дублювальний папір. Далі проводимо пензлем по поверхні і зриваємо зайві частини паперу по краях аркуша. Зайвий клей теж слід прибрати. Таким чином відновлюються частини тієї чи іншої сторінки, яких бракує. Після реставрації аркушів книжка зшивається, для неї виготовляється шкіряна оправа, і вона відправляється на полиці – до читачів».

Відео

Артефакти.

Останній із серії відеосюжетів присвячується книжковим скарбам Бібліотеки.

«У нас зберігаються пам'ятки, що датуються періодом від III тис. до н.е. до нашого часу. Це, зокрема, глиняні таблички. Їх у нас п'ять, дві з яких розшифровано, – розповідає виконувач обов'язків директора Інституту рукопису НБУВ кандидат історичних наук О. Степченко. – У фондах Інституту зберігаються київські глаголичні листки X ст. Це – найдавніша пам'ятка слов'янського письма. З них залишилося тільки 7 аркушів, у яких викладено церковний піснеспів»

«Найцінніша та найпопулярніша й найвідоміша зараз рукописна книга – Пересопницьке Євангеліє. Це – рукопис на 964 пергаментні сторінки, вагою 9,3 кг, вишукано оздоблений (і не тільки чотирма своїми мініатюрами), – продовжує вчена. – Від 1991 року на Пересопницькому Євангелії українські президенти присягають на вірність українському народові. Двоє перших президентів робили це на розгорнутій книзі. На жаль, оскільки в момент інаугурації людина дуже хвилюється, у неї пітніють долоні. Через це розмазуються фарби на ілюстраціях і на самому рукописі. Тому ми висунули вимогу, щоб надалі президенти присягали на згорнутому Євангелії».

За словами О. Степченко, серед скарбів Інституту рукопису НБУВ – 12 зошитів Григорія Сковороди та фонд Миколи Гоголя, зокрема його твори, деякі з яких написано його рукою, а також листування, біографічні документи тощо.

Унікальні пам'ятки українського та світового книговидання складають фонд відділу стародруків та рідкісних видань Інституту книгознавства НБУВ. «Найцінніша частина збірки – це українські друковані видання, – говорить завідувач цього відділу кандидат історичних наук Н. Бондар. – Відлік ми починаємо зі львівського «Апостола» Івана Федорова, росіянина за походженням. Свого першого «Апостола» він надрукував 1564 року в Москві, наступного – за 10 років у своїй приватній друкарні у Львові, до якого він переїхав із Москви. Нещодавно у нас викрали один із московських примірників цієї книги (їх у нас три). Поліція знайшла й повернула книгу, і

зараз вона знову зберігається у нашій Бібліотеці. Наступний артефакт, про який не можна не сказати, розповідаючи про українську друковану спадщину, – це «Острозька Біблія», надрукована 1581 року в Острозі, у друкарні, яку заснував князь Василь-Костянтин Острозький. Це – повна Біблія, надрукована канонічною церковнослов'янською мовою. Одне з унікальних видань нашої збірки – «Історія тварин» Аристотеля, надрукована у Венеції 1576 року, причому не на традиційному папері, а на пергаменті. У світі відомо про два примірники цієї книги». Н. Бондар також показала тележурналістам перше видання «Енеїди» Івана Котляревського (1798 р.) і «Кобзар» Тараса Шевченка 1840 р.

Усі ці дорогоцінні стародруки може потримати в руках і погортати будь-який читач. Щоправда, тільки під наглядом працівника НБУВ.

Як замовити книгу в Бібліотеці – пояснює молодший науковий співробітник відділу теорії та методології бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства НБУВ О. Бублик. Для отримання тієї чи іншої книги спочатку потрібно оформити замовлення, скориставшись генеральним (паперовим) або електронним каталогом. Знайшовши потрібну книгу в каталозі, слід заповнити бланк замовлення й передати його черговому бібліотекарю на 2-му поверсі НБУВ. Це замовлення отримують співробітники книгосховища Бібліотеки. Знайдену книгу спускають конвеєром донизу, де вона й потрапляє до рук читача.

[Відео](#)
([вгору](#))

Додаток 24

02.11.2018

Науковці України та Чехії вперше разом проводитимуть дослідження у межах двосторонньої співпраці – затверджено 10 спільних проектів

Уперше затверджено перелік з 10 українсько-чеських науково-дослідних проектів, які науковці України та Чехії спільно реалізуватимуть у 2019–2020 рр. Відповідний Протокол був підписаний під час другого засідання Спільного українсько-чеського комітету з науково-технологічного співробітництва, що відбулося у МОН України ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Українську делегацію очолив М. Стріха, заступник Міністра освіти і науки України, чеську – Я. Коларжикова, керівник відділу з менеджменту міжнародних науково-дослідних програм Міністерства освіти, молоді та спорту Чеської Республіки. У роботі за затвердженими проектами братимуть участь науковці вишів і наукових установ. Їхні дослідження стосуватимуться нових речовин та матеріалів, екології, біотехнологій, енергетики тощо. З повним переліком проектів можна ознайомитися [тут](#). Під час засідання сторони також представили основні досягнення державної політики у сфері

науки та технологій, обговорили стан та перспективи розвитку науково-технологічного співробітництва. Окрім цього, вони висловили обопільну зацікавленість у розвитку взаємовигідного науково-технічного співробітництва у пріоритетних для обох країн галузях.

([вгору](#))

Додаток 25

26.11.2018

Біотехнології, енергетика та регіональний розвиток – затверджено 6 проектів, які науковці України та Латвії разом виконуватимуть у 2019–2020 роках

Українські та латвійські вчені виконуватимуть 6 спільних науково-дослідних проектів у 2019–2020 рр. Їх перелік було затверджено під час Другого засідання українсько-латвійської Спільної Комісії з науково-технологічного співробітництва, що відбулося в місті Ризі (Латвійська Республіка) ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Відповідний протокол підписали очільники делегацій обох країн – М. Стріха, заступник Міністра освіти і науки України, та Д. Степановс, виконуючий обов'язки державного секретаря, в. о. директора департаменту вищої освіти, науки та інновацій Міністерства освіти і науки Латвійської Республіки.

Роботи покриватимуть широкий спектр сучасних досліджень – від природничих до соціальних наук. Зокрема, йдеться про дослідження у сферах новітніх технологій профілактики та лікування захворювань, біотехнологій, раціонального природокористування, енергетики та енергоефективності, нових матеріалів, особливостей та проблем регіонального розвитку і соціальної згуртованості.

Проекти фінансуватимуться Міністерством освіти і науки України і Міністерством освіти і науки Латвійської Республіки впродовж 2019–2020 рр. Їх виконуватимуть вчені з вишів та наукових установ.

Під час засідання сторони також обговорили основні досягнення у сфері науки та технологій, розвиток двосторонньої співпраці. Окремо було відзначено успішну реалізацію спільних українсько-латвійських науково-дослідних проектів у 2017–2018 рр.

У межах візиту до Риги українська делегація відвідала також Ризький технічний університет, Латвійський університет та Інститут органічного синтезу Латвії.

([вгору](#))

16.11.2018**НТК «Інститут монокристалів» приймає учасників конференції CNCH-2018!**

З 12 по 16 листопада в НТК «Інститут монокристалів» НАН України проходила міжнародна наукова конференція 8th International Conference «CHEMISTRY OF NITROGEN CONTAINING HETEROCYCLES» (CNCH-2018) in Memoriam of Prof. Valeriy Orlov – у якій взяли участь понад 150 науковців з 10 країн світу, серед яких – професори, керівники закордонних лабораторій та установ Німеччини, Франції, Бельгії, Італії, США, Канади, Чехії та інших країн ([Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України](#)).

За 5 дні роботи конференції було заслухано 45 усних доповідей провідних науковців-хіміків, стендова сесія представлена 80 постерами.

Крім того, компанія Elsevier на семінарі «Reaxys – the database for Science and Education» представила наукову веб-платформу для збору та обробки інформації та даних про хімічні сполуки, що опубліковані в літературі та патентах.

Також, в рамках конференції відбувся семінар «Хімія для фармації», лекторами якого стали провідні науковці України в галузі розробки, дослідження та аналізу лікарських засобів. Семінар відвідали представники більшості фармацевтичних компаній України: «Сперко Україна», ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», ТОВ «Фармхім», ПАТ «Фармак», Valartin pharma, ТОВ «Дослідний завод «ДНЦЛС», ТОВ «Фарма Старт» та ПрАТ «Лекхім-Харків», «Здоров'я» та ін.

Тематика семінару охоплювала широке коло актуальних питань розвитку фармацевтичної галузі України, зокрема синтез і біологічний скринінг лікарських субстанцій, забезпечення контролю якості та безпеки виробництва лікарських засобів, створення системи фармакопейних стандартних зразків, розробки та дослідження вітчизняних інноваційних лікарських засобів та технологій їх виробництва.

Головна мета семінару – перекинути «міст» між фундаментальними та прикладними дослідженнями харківських вчених та потребами і задачами фармацевтичних компаній – була успішно досягнута під час плідних дискусій.

Проведення такої потужної міжнародної конференції та представницького семінару вкотре підтвердило звання Харкова як провідного мультидисциплінарного наукового і технологічного центру країни, в якому науковці і освітяни успішно співпрацюють з представниками виробничого сектору.

([вгору](#))

24.11.2018

Суржик Л., Мазуренко С.

Академік Борис Патон: «...Це як зійти на високий пік. Починаєш бачити те, що раніше було недоступне зору»

27 листопада президентіві Національної академії наук України академіку Б. Патону виповнюється 100 років (DT.UA).

Неймовірно, але факт: народився Борис Євгенович того ж дня і року, коли й започаткувала свою діяльність Українська академія наук. І такий збіг дат вбачають знаковим чи навіть доленосним. Ось уже 56 років Б. Патон незмінно очолює Академію і вже став її живим символом, брендом. І «оберегом української науки», як назвав його світлої пам'яті академік Костянтин Меркурійович Ситник. Саме завдяки авторитетові Патона, на думку багатьох, вдалося зберегти наукову спадщину й академічне майно від численних зазіхань різних спритників та скоробогатків. Одні в НАНУ буквально моляться на Патона, інші демонструють відданість, здобуваючи собі певні преференції, треті звинувачують його в «консервації» НАНУ та її постарінні. І, хто б що не казав, останні багато в чому мають рацію. Територія Академії – це два різних світи. Один – цитадель на Володимирській вулиці, де розмістилися керівна верхівка та апарат НАНУ, і зовсім інший – збіднілі наукові установи, де в кращих лабораторіях на закордонні гранти ведуться дослідження світового рівня. Втім, ювілей, та ще й подвійний, – не привід для нарікань, а отже, як писав класик, переходимо до любові.

Про Б. Патона як талановитого організатора науки і вченого написано дуже багато, і нерідко його постать подається з «бронзовим напиленням», хоча в реальному житті він людина проста, добродушна, з тонким почуттям гумору. Напередодні ювілею Борис Євгенович погодився дати ексклюзивне інтерв'ю для DT.UA. Ця жива розмова з патріархом української науки і видатною особистістю, думається, зацікавить наших вдумливих читачів.

– Борисе Євгеновичу, як почуваетесь напередодні ювілейної дати?

– Знаєте, яким гаслом я завжди керувався? Залишатись оптимістом, попри все. І ось, хоч би там що, хоч би як складалося життя, я намагаюся цього принципу дотримуватись. Але це буває складно. Особливо з урахуванням нинішнього стану нашої науки. І стає дедалі складніше. Наша країна не розуміє, що наука їй потрібна. Сподіваюся, що не розуміє тільки тимчасово. Ну це як у тій старій пісні про свято зі сльозами на очах. Якось так і відчуваюся.

– Кажуть, життя прожити – не поле перейти. Ви пройшли довгий життєвий шлях. Які віхи на цьому шляху вам найбільш пам'ятні?

– Важко отак, ніби згори, окинути поглядом своє життя. Я вже казав, що намагаюсь дивитися на світ позитивно. Та ось яка парадоксальна штука: закарбовуються в пам'яті, швидше, якісь труднощі, якісь перешкоди,

переломні моменти, напевно. Одне можу сказати точно – життя в мене було насичене. А щодо віх – то перша, безумовно, юність і молодість. Час, коли людина формується, коли в ній закладаються якісь орієнтири, з якими вона простуватиме далі. Наступний період – мабуть, Друга світова війна. Так судилося, що вона почалася того дня, коли я захищав дипломну роботу в КПІ. Він тоді ще називався Київським індустріальним інститутом. Повертався я додому під наліт бомбардувальників. Боявся, що не вцілію. Але пощастило. У воєнні роки теж була велика скрута. І доти доводилося працювати багато, а тоді – взагалі, на межі сил і людських можливостей. З іншого боку, це дуже загартовує. Тільки уявіть собі, який героїзм продемонстрували наші люди! В евакуації нас, вчених Інституту електрозварювання, влаштували на «Уралвагонзавод» в Нижньому Тагілі. Цей завод виробляв вантажні вагони. Але з переходом на воєнні рейки перелаштувався для виробництва танків. Починали ми з трьох танків на день, а дійшли до 35! Ну що ще? Післявоєнна відбудова, звісно. Робота в Інституті електрозварювання. Після смерті батька мені довелося досить рано взяти на себе відповідальність за великий трудовий колектив. Без права на помилку й на відпочинок. Бо ти знаєш, що за тобою стоять люди, які на тебе покладаються. Вони бачать у тобі опору, підтримку. Не маєш права їх підвести. Ну й, нарешті, – президентство в Академії. Ось уже 56 років поспіль. Одна велика віха, яка триває для мене досі. Так, вийшло, що це стало моїм життям.

– Хто був вашим науковим і моральним авторитетом? Певно, насамперед ваш батько – всесвітньовідомий учений Євген Оскарівч Патон? Ваш дід Оскар Петрович Патон був дипломатом, прадід – з роду дворян. Звідки на теренах колишньої Російської імперії таке рідкісне прізвище – Патон?

– Ви маєте рацію, батько був найпершим і головним моїм наставником. І в житті, і в професії. Думаю, якби не він, я міг би й не піти в науку. Не в тому сенсі, в якому багато хто може подумати. Що буцім батько зробив мені «зелену вулицю», посприяв, де треба. Просто він «заразив» нас своїм прикладом. Знаєте, він ніколи – підкреслюю, НІКОЛИ! – не примушував нас із братом займатися наукою. Але ми завжди мали перед очима його приклад. Євген Оскарівч, як тепер кажуть, був фанатом своєї справи. Він буквально горів нею. Взагалі, в нашій родині поколіннями дітям спуску не давали. Працювати мусили всі. Хтось – на роботі, хтось – у школі, університеті чи інституті. Це дуже допомагало потім у дорослому житті. Знаю по собі. І я за це дуже вдячний своїм батькам. Вдячний за їхню суворість і непоблажливість. Те, що вони були суворими, не означає, що вони нас із Володею не любили. Їхня любов була розумна, а не сліпа. А розумні батьки завжди навчать дітей обходитися власними силами. Зараз багато нарікають на погане життя, на несприятливі умови, на все що завгодно — погоду, природу й так далі. І мало хто нарікає на себе. Проблема нашого суспільства в тому, що багато людей психологічно незрілі. Вони не звикли боротися за

себе, свій добробут. Їм важко бути ковалями свого щастя. А я вважаю, якщо не працювати день і ніч, а все жаліти себе й жаліти, шукати винних, плакатися, – діла не буде. Ми всі маємо звикнути багато й постійно працювати. Тільки тоді чогось досягнемо. Не раніше.

– Борисе Євгеновичу, пропонуємо повернутися до вашого родоводу. То ким же були ваші далекі предки, і звідки походить прізвище Патон?

– Предки мої родом із Західної Європи. Чи то з Шотландії, чи з Голландії. Точніше не скажу. Як я тепер уже знаю, вони займалися кораблебудуванням. До Російської імперії, до Петербурга потрапили десь на межі XVIII і XIX століть. Припускаю, їх привабило запрошення російської влади. Так і осіли. Працювали і на військовій службі, і на цивільній. Володіли маєтностями. Серед моїх прадідів були генерали, контр-адмірали, прокурори, придворні радники, дипломати. Кілька років тому два наших історики написали книжку, в якій розповідають про мою генеалогію. Думаю, вони знають про рід Патонів набагато більше, ніж я сам (*усміхається*). Скористаюся нагодою і подякую їм за копітку працю.

– Багато талановитих людей ще зі шкільних років вирізнялися серед однолітків і не були круглими відмінниками. Писалося, що червоний диплом ви не отримали через «незадовільно» з марксизму-ленінізму.

– Було таке. Не скажу, щоб я дуже через це переживав. Прикро, звісно, але не більше. Взагалі, багато людей, які заглиблюються у свій напрям, трохи втрачають зв'язок із реальністю. Спортсмени, вчені, митці – та хто завгодно. Якщо він захоплений тим, що робить. І ось за своїм профілем ти можеш бути ас, а в усьому іншому – «плаваєш». Не буду себе цим виправдовувати. Мабуть, десь недовчив. Але на той момент пріоритети були інші. Фізику, хімію, математику, матеріалознавство, скажімо, було важливіше знати, ніж філософію. Через незадовільну оцінку я не занепадав духом. Просто змирився з цим і пішов далі. А в школі – так, старався бути якщо не відмінником, то бодай твердим «хорошистом» з усіх предметів. А далі в житті, звісно, треба обирати щось одне і ставити його на перше місце. Бо так можна «розпорошитися» й не довести почате до кінця.

– Унікальна споруда в Києві – суцільнозварний міст імені Патона – відома всім. Євген Оскарівч відійшов в інший світ незадовго до його відкриття. Є світлина, на якій ви поруч із батьком стоїте біля новозбудованого мосту, замріяно вдивляючись у дніпровську далечінь. Розповідають, що ви були першим випробувачем мосту – промчали на «Победі» перед його відкриттям.

– Ми проїхалися мостом разом із батьком. Євген Оскарівч не мав звички підвозити нас із братом на службовій машині. Робив це тільки в якихось виняткових випадках. Або якщо ми справді чогось такого значного досягли. Це була така рідкісна винагорода, щоб не балувати нас (*усміхається*). Батько, на жаль, не дожив до відкриття мосту зовсім трохи. Три місяці. А це ж була видатна подія, і він до неї безпосередньо доклав руку. Пишаюся, що цей міст – один із символів Києва. І полегшує життя

людям, які щодня користуються ним. Батько був би задоволений, що творіння його рук служить людям. Він завжди цього хотів. Команду сконструювати міст давав, до речі, ще Йосип Сталін. З ним усе погоджувалось. Але вже в 1953 році, коли міст здали в експлуатацію, при владі був Микита Хрущов. Він був у добрих стосунках з моїм батьком, дуже цінував його, і тому запропонував присвоїти мосту ім'я Євгена Оскаровича. Так що це споруда дуже пам'ятна для мене, дорога. І знакова для всієї країни. Це був такий символ, що ми відродились після війни, вийшли на новий рівень роботи. І показали, що можемо, чого досягли.

– Аварії мостів, що трапляються у різних країнах, викликають запитання щодо міцності конструкцій наших мостів, зокрема й мосту Патона, який експлуатується без капремонту з часу його відкриття в 1953 році. Хто нині відповідає за його науковий супровід і технічний стан, а також інших великих мостів через Дніпро та інших складних споруд?

– Ніщо не вічне. Міст, звичайно, треба ремонтувати, оновлювати, зміцнювати. Наскільки мені відомо, за стан столичних мостів відповідає «Київавтодор». Можу запевнити, що Інститут електрозварювання й Академія в цілому готові надати необхідні консультації та допомогу, коли виникне така потреба. Підставимо плече. Ми й зараз тісно співпрацюємо з міською владою Києва. Я дуже радий і вдячний, що Київський міський голова Віталій Володимирович Кличко докладає зараз великих зусиль, щоб знайти фінансування і оновити цей міст. Бо конструкція вже давно працює з суттєвим перевищенням норм навантаження. В проект закладалося 10 тисяч машин на добу, а сьогодні їх по ньому проїжджає від 80 до 100 тисяч. До 10 разів більше, ніж заплановано було. Зовсім не дивно, що він втрачатиме стійкість, якщо тисне такий тягар.

– Ви очолили Академію в 1962 році. Прийняли її такою, як є, чи стали запроваджувати нові порядки, вимоги? Чи пригадуєте, якими були перші накази?

– Після виборів президента і президії ми працювали над зміною структури нашої Академії наук. Писали нову редакції Статуту. Створили кілька нових інститутів у тих напрямках, які треба було розвивати. Бо цього потребувала держава. Це – і хімія, і матеріалознавство, і теоретична фізика, кібернетика, економіка, ядерні дослідження. Багато їх було. Ми запропонували розгорнути цілеспрямовані фундаментальні дослідження. Щоб наука не залишалася тільки «чистою наукою», а могла давати більше практичного виходу. Зрозуміло, що фундаментальна наука – річ непередбачувана. Ви ніколи точно не знаєте, що може дати великий корисний практичний ефект. Але є й галузі, в яких дещо передбачити можна. І цим треба користуватись. Роботи було, як мовиться, непочатий край. Але нас це не розохотило. Ми знали, на що підписувалися. А... іще одне. В Академії налагодилися тоді досить тісні контакти з Держпланом, союзним

комітетом з науки і техніки. Найчастіше отримували всебічне сприяння від держави.

– **Які досягнення НАН України вважаєте найбільшими?**

– Почнімо з того, що найперше завдання Академії – фундаментальні дослідження. Ось за фундаментальними результатами, мабуть, і варто оцінювати те, що вона робить. Усіх результатів навіть неможливо згадати. Я вже не кажу про те, щоб перелічити зараз. Але кілька дуже визначних було. Таких, що прогрімали на весь світ.

Наприклад, перша в Союзі штучна ядерна реакція. Її провели в Харківському фізтеху на ядрі атома літію. Далі – отримання «важкої води», перший український радіолокатор. Дослідження нервових клітин, теорія неорганічного походження нафти і газу. ЕОМ, звичайно. Перша в континентальній Європі. І ще багато-багато всього. До ювілею Академії виходить книжка, яка так і називається – «100 видатних досягнень вчених НАН України». Кому цікаво – зможе скоро почитати там більше про все це.

Якщо говорити про якісь більш практичні речі, то ми й тут відзначилися дуже помітно. Створюємо нові сорти пшениці, кукурудзи. Вони стійкіші до несприятливих погодних умов. Дають дуже високі врожаї. З урожаїв цих культур годується вся Україна, і ще вистачає на експорт відправляти. Наші ядерники останніми роками активно працюють над подовженням терміну безпечної експлуатації українських АЕС. Ви, мабуть, чули, що цей термін спливає. А на побудову нових реакторів у нашої держави немає грошей. Вчені нашої Академії кажуть, що терміни можна продовжити на 20 років, а може, і більше. Це колосальна економія. На мільярди доларів у рік. Не буду втомлювати ваших читачів. Але, запевняю, ми марно державного хліба не їмо.

– **«Патонівський шов» – означає міцно й назавжди. Ваш батько прославився на весь світ у мостобудуванні, а ви сягнули інших висот, уперше застосувавши технологію зварювання в космосі. Крім того, вас вважають головним ініціатором унікальної технології зварювання живих тканин. *«Коли київські хірурги продемонстрували зварювання м'яких тканин тварин американським фахівцям, ті, не приховуючи захоплення, назвали розробку українських учених революцією в хірургії»* – це з публікації в нашому тижневику, датованої 2002 роком, «Патонівський шов у... хірургії». Кажуть, тепер апаратуру для зварювання хірурги використовують переважно американську.**

– Наскільки я знаю, і нашою апаратурою багато й активно користуються. В Інституті електрозварювання створювалися ж не тільки технології. Це і спеціальні прилади, які ці технології дозволяють застосувати. Ми раніше рахували, скільки проведено операцій, у яких використали зварювальну технологію. А потім збилися з ліку. Точно пам'ятаю, що дорахували до 200 тисяч операцій. Зараз, мабуть, їх уже на порядок більше. Ну й ми теж не стоїмо на місці. Інститут безперервно удосконалює вже

існуючі технології. І про нові не забуває. Зварювання має великі перспективи. Одне слово, немає межі досконалості (*усміхається*).

– **Свого часу ви генерували й реалізували ідею створення науково-технологічних комплексів (НТК). Така організаційна форма чудово зарекомендувала себе і зажила слави в часи СРСР. На сьогодні в Україні відомі лише кілька НТК. Наприкінці 1990-х почали створювати технопарки, але вижити вдалось одиницям. Витала ідея створити в Україні свою «Кремнієву долину», щоб фахівці в галузі інформаційних технологій працювали тут і більше вкладали в розвиток своєї країни. Що потрібно для того, аби Україна експортувала бренди, а не мізки?**

– Це комплексна проблема, багатоаспектна. Але, по суті, все впирається у відсутність потрібного базису, як сказали б раніше. Немає грошей, економіка не працює як слід. А це перше, з чого треба б почати. Я говорив, що не люблю, коли люди скиглять і нарікають, якщо вони пальцем об палець не вдарили й самі себе довели до поганого життя. Але тут трохи інша ситуація: Академія пропонує, її пропозиції беруться до розгляду, проте, зрештою, з добрих намірів нічого не виходить. Чому? А тому, що на рівні декларацій у нас усі з усіма згодні, всі виступають за все хороше і проти всього поганого. А з конкретними справами – вже проблема. Все нове й перспективне повинно мати законодавче забезпечення. Ну, пропонуємо ми свої розробки і технології, підприємці їх оцінюють, щось беруть у виробництво. Якщо вони не знають, що буде завтра, вони не захочуть ризикувати й інвестувати у продукт, із яким вийдуть на якийсь прийнятний рівень рентабельності не завтра-післязавтра – умовно, – а, наприклад, років через 5, 7, 10. Наше завдання, завдання вчених Академії, — зрозуміти закони світобудови і втілити творчі ідеї у прототипи. Завдання підприємця – довести цей прототип до масового виробництва й отримати з цього прибуток. Завдання держави – створити таке законодавче поле, в якому б той підприємець, який хоче з науковцями взаємовигідно співпрацювати, не боявся за свій капітал та свою власність і сміливо вкладав кошти. Що виходить у підсумку? А те, що науковці є (поки що є, і треба це цінувати). І підприємці є. І одні хочуть передати результат своєї роботи далі, аби він приносив якусь користь. А другі хочуть цей результат узяти й реалізувати на виробництві. А ось однієї ланки не вистачає. Це вже таке загальне місце. Ми постійно говоримо, що увага держави до вчених недостатня. Але ж і про бізнес вона не надто піклується. Наші економісти та інші соціогуманітарії рецепт знають, хоча цей рецепт – зовсім не секрет. Це ж відомі речі. І вам про них скажу. На той випадок, якщо державні мужі будуть читати нашу з вами розмову. Так звані податкові канікули для підприємців, спрощена звітність. А для підприємців-інноваторів – ще й додаткові пільги, бо вони рухають країну вперед. Це я зараз банальностями сиплю. Правда в тому, що ми вже втомилися подавати пропозиції органам влади. А позитивного ефекту поки нема.

Успішні приклади трапляються, проте їх одиниці. Ось зараз у КПІ проводять фестиваль для авторів креативних ідей. Фестиваль на честь Ігоря Сікорського. Наші вчені теж беруть у цьому участь. Щоразу повертаються звідти з нагородами. Є окремі стартапи, які започаткували науковці Академії. А це ж має бути правилом: якщо ти розумний, то неодмінно повинен бути заможним. Бо інакше люди шукатимуть кращої долі в інших місцях.

– Поговорімо про це докладніше. За період незалежності Академія зазнала величезних втрат наукового потенціалу, насамперед через «відплив мізків». Виїжджали, так би мовити, хвилями. Можна зрозуміти мотиви тих, хто виїжджав на початку і всередині 1990-х, однак зараз виїжджає не менше, а може, ще й більше, причому це переважно молоді науковці. І так триває роками під академічну мантру про турботу про наукову молодь.

– Чому мантру? Дозволю собі не погодитися. От зовсім недавно проводився конкурс на створення спеціальних лабораторій. Ними керуватимуть саме наші молоді вчені. Але там і критерії були жорсткі. Очолити лабораторії зможуть тільки ті, хто має досвід стажування за кордоном. І має наукові публікації в міжнародних журналах. Ці лабораторії зараз створюються. Але проблема молоді справді болюча. Без припливу молодих кадрів наука в Академії не буде розвиватися. Вона просто згасне, і на тому все скінчиться. Коли ми проводили оптимізацію на вимогу Кабміну, намагалися зберегти насамперед найкращих і наймолодших. Вибачте, повторюся знову: Академія, зі свого боку, намагається зробити те, що їй під силу. Але, може, настав час і Українській державі сказати своє вагоме слово? Гроші є, нема політичної волі. Наші вчені виходили на кілька мітингів і пікетів, хотіли донести свою позицію нагору. І був там один промовистий плакат. Якщо не помиляюся, на ньому науку порівнювали з армією. Наука – це теж атрибут держави. Цивілізованої держави. Це ж питання національної безпеки. Розумієте, у бюджеті Академії є загальний і спеціальний фонди. Загальний – те, що дає нам держава. Спеціальний – те, що ми отримуємо з інших джерел. Але всюди у світі розвиток науки – державний пріоритет. Чому в нас не так? Чому ми хочемо винайти велосипед? Чому вважаємо, що ми якісь інші, що в нас можна перевести науку на самозабезпечення, на «підніжний корм»? Наука – не та сфера, на якій економлять.

– За якої влади періоду незалежності найбільше уваги приділялося науці і в чому це проявлялося?

– Не було такого часу, коли б ми остаточно зітхнули з полегкістю. Весь цей період складається з етапів різного ступеня важкості стану науки. У держави немає розуміння, навіщо Україні наука і які пріоритетні напрями треба розвивати. Немає головного – державної стратегії в науковій сфері, основи основ. Тому все, що робилося раніше, і багато чого, що робиться зараз, половинчате, незакінчене. А багато чого взагалі треба було зробити, як кажуть, іще вчора, а то й позавчора.

– **Хто з українських державних діячів справив на вас найбільше враження і чому?**

– Розумієте, мало бути державним діячем, обіймати якусь високу посаду. Треба бути державником, дивитись уважно і бачити далеко вперед. У нас переважно живуть одним днем. За своє життя я бачив різних людей. У тому числі бачив їх у справі. Люди старого гарту тим і вирізнялися, що розглядали свою посаду як засіб служіння загальному благу. Не бачу за

української наукової спільноти і створив нашу Академію. Зауважте, це було в час, який, на перший погляд, ну зовсім цьому не сприяв. Знайшов гроші на перший період її роботи. Бачите, плодами того, що було закладено сто років тому, ми користуємося досі. І не без успіху. Нехай навіть перемінного успіху. Оце моя відповідь.

– **Ви мали доступ до високих кабінетів, до перших керівників країни. Коли ви востаннє зустрічалися з президентом чи очільником уряду і з якого приводу?**

– Свого часу справді доводилося по роботі часто спілкуватися з керівництвом. І республіканським, і союзним.

І тепер зустрічаємось, звичайно. З президентом України Петром Олексійовичем Порошенком зустрічались лише минулого року кілька разів. Зокрема, на підписанні угод про співпрацю між Україною та Білоруссю. І на його зустрічі з талановитими молодими вченими. А от з прем'єр-міністром України Володимиром Борисовичем Гройсманом ми бачилися в кінці 2016 року. Це була нарада з питань реформування наукової сфери і розвитку академічної науки. Сподіваємось іще раз зустрітись з найвищим керівництвом держави на урочистому відзначенні 100-річного ювілею Академії.

– **Які думки приходять до вас, коли проходите повз свій бюст на вулиці Б. Хмельницького? Кажуть, ви зверталися з проханням його демонтувати.**

– Було таке. Я справді цього бюста не хотів, і він мені досі не подобається. По-перше, він на мене не дуже схожий (*сміється*). І я взагалі не прихильник культу особи. Людину прикрашає скромність. Але в радянські часи так було заведено. На честь двічі Героя Соцпраці встановлювали такі погруддя. І мого клопотання про демонтаж не задовольнили. А потім якось не до того стало – іншими проблемами доводилося займатися.

– **Нещодавно уряд затвердив план заходів з реформування вітчизняної наукової сфери. Планом пропонується, зокрема, підготувати пропозиції щодо «удосконалення системи національних академій наук». Дедлайн – грудень 2018 року. Які пропозиції НАН України і ваша особисто стосовно «удосконалення»?**

– Моя думка така. Якщо держава реформує якусь сферу, то повинна під це виділяти гроші. Академія і сама почала процес змін зсередини. Я вважаю великим досягненням нашу методику оцінювання ефективності роботи науково-дослідних інститутів. В її основі – німецький досвід. Ми її апробували і вже застосовуємо. Цього року провели оцінювання понад півсотні установ. Раніше на вимогу Кабміну провели оптимізацію. Скоротили деякі інститути, звільнили багато співробітників. Ухвалили новий Статут Академії, набагато демократичніший. Він повністю відповідає новому Закону про наукову та науково-технічну діяльність. Чекаємо, коли нарешті почне виконуватися норма цього закону про обсяги фінансування науки. Бо написано – 1,7 % ВВП. А насправді і до піввідсотка ніяк не дотягнемо. Та й закон потребує ще вдосконалення, доопрацювання. Якщо по ширості. Ну, значить, буде нам робота на майбутнє.

– **Міжнародна асоціація академій наук (МАН), президентом якої ви були від початку її заснування 1993 року, існує? З якими пострадянськими країнами збереглися наукові контакти?**

– Та майже з усіма. Зв'язки перервалися тільки з Росією. Зі зрозумілих причин. Асоціацію я не очолюю вже більше року. Але вона продовжує працювати на базі Білоруської академії наук. До речі, нещодавно МАН святкувала свої 25 років. Це була і є ефективна форма співробітництва, на мій погляд. Було б неправильно розривати зв'язки, які налагоджувались роками. Зруйнувати завжди легше, ніж зберегти. Якщо зберегти можна – значить треба зберігати. А з країнами, які після розпаду Союзу не стали членами МАН, ми маємо окремі угоди, виконуємо спільні проекти. Працюємо. І дуже плідно працюємо.

– **У зв'язку з анексією Криму та війною на сході України вітчизняна наука зазнала відчутних втрат. Як відреагувала на це НАН України? Ви висували претензії до РФ щодо відшкодування втраченого майна?**

– Так, шкоди заподіяно великої... Втрати Академії – це передусім державні втрати. Якщо я не помиляюся, Україна вже висунула такі претензії в міжнародних судах. Не впевнений, чи варто їх дублювати. Наші юристи такої можливості поки що не розглядають.

– **Борисе Євгеновичу, свого часу ви відмовилися від пропозиції очолити АН СРСР, і на посаду її президента на зміну М. Келдишу прийшов А. Александров. Відмову ви мотивували начебто тим, що не хочете залишити Інститут електрозварювання. Ніколи не шкодували, що прийняли таке рішення? Адже в правлячих і професійних колах СРСР ви мали незаперечний авторитет. Відомо, що ви були проти зведення 3-го і 4-го ректорів ЧАЕС, аргументуючи це загрозливими наслідками через концентрацію енергоблоків поблизу густонаселених пунктів. Чорнобильська катастрофа підтвердила такі побоювання.**

– Жодного разу про свою відмову не шкодував, жодного. Якби отримав таку пропозицію ще раз, знову б відмовився. Інститут електрозварювання – дітище мого батька. Без перебільшення. І я туди старався вкладати свої сили,

щось розвивати, підтримувати. Я мав ще багато роботи в українській Академії, тому й не пішов у союзу. Це було б безвідповідально. Мені так здавалося. Тут уже була налагоджена робота, була неорана наукова нива. От на ній можна було виростити щось нове й продуктивне. Не останню роль відіграло те, що тут, у Києві, я народився і прожив велику частину життя. А дома, як кажуть, і стіни допомагають.

Щодо ЧАЕС. Академія у всіх своїх висновках – і письмово, і на різних зустрічах – намагалася донести до керівництва країни думку про неприпустимість спорудження такої великої атомної станції біля республіканської столиці. Мені боляче, що трапилась ця трагедія. До нас тоді не дослухалися, дуже шкода. Я тоді сприйняв це як неприємну несподіванку. Бо загалом Академію поважали, з нею рахувалися. Ми казали правду нашим можновладцям. А правда повинна бути сильнішою за страх. Особливо коли під загрозою мільйони життів. Ясно, що легше було запобігти лиху, ніж тепер пожинати гіркі плоди. Звичайно, Академія потім оперативно відреагувала. Ми одразу створили свій академічний штаб. Кілька тисяч співробітників до ліквідації наслідків залучили. Але вплив аварії розтягнеться на тисячі, десятки тисяч років. Хочу сподіватися, що це був добрий урок нам усім. Принаймні багатьох він привів до тями.

– Пригадується, великий хірург і мислитель Микола Амосов намагався «втекти від старості», займаючись бігом, фізичними тренуваннями, загартуванням організму. Раніше вас часто могли побачити на тенісному корті (у спорткомплексі «Наука» поруч з іншими академіками, зокрема Платоном Костюком). Ви захоплювалися й водними лижами. Як вам вдається підтримувати свою фізичну форму? У чому секрет вашої працездатності?

– Усе дуже просто. Нового слова тут не скажу. Рецепт на всі часи – гармонійний розвиток тіла і духу, фізичних та інтелектуальних здібностей. Недарма саме таким був ренесансний ідеал людини. Амосов був талановитим кардіохірургом і просто чудовою людиною. Але, на мою думку, він трохи перевантажив себе. Він дуже переживав за кожного пацієнта і дуже болісно сприймав кожну смерть. Якщо ви були знайомі з Миколою Михайловичем особисто або читали його видатну книгу «Думки і серце», та й багато інших праць теж, то зрозумієте мене. В академіка Амосова були як прихильники, так і противники його методу. Останні доводили, що не можна так виснажувати свій організм. Бо це до добра не доведе. Він і сам пізніше зізнавався, що помилився. Але помилка – теж досвід. Досвід того, як не треба робити. Фізична активність повинна бути помірною. Якщо займатися нею – то тільки задля поліпшення стану здоров'я, а не навпаки, правда ж? Я ніколи не займався спортом професійно. А вибирав такі види фізичної активності, щоб вони були цікавими й захопливими. Дуже довго займався тенісом і водними лижами, плавав. А 20 із гаком років тому пошкодив ногу на водних лижах. Травма, на жаль, дає про себе знати. Але від руху не відмовляюся, бо рух – це життя. Він тримає людину в тонусі, скільки б років їй не було. Не

можна зберігати ясність думки і гостроту розуму, якщо тіло занедбане. Тому, щоб працювати ефективно, я завжди намагався хоч кілька годин на тиждень присвятити підтриманню фізичної форми. Крім того, це добре знімає стрес. Це важливо, як мені здається, і для людей на керівних посадах. Бо їм переживань ніколи не бракує. Сам знаю.

– Попри публічність, ваше особисте життя завжди було, так би мовити, за кадром. Ваша родина, дім, дача... Чим любите займатися на дозвіллі, де його проводите?

– Майже все моє життя – це робота. Мабуть, так неправильно, але як уже склалося... Люди кажуть – профдеформація (*усміхається*). Були, звичайно, дні відпочинку. Але цих днів я не нарахую більше десяти. Ну, двадцяти. Є така хороша книжка – про Алісу в Дивокраї. Її в дитинстві дуже любила Олечка, моя онука. Один з героїв цієї історії дає Алісі знамениту пораду. Щоб залишатися на місці, треба бігти з усіх сил. А щоб рухатися вперед, треба бігти вдвічі швидше. По-моєму, дуже корисна порада. Якщо ти не прогресуєш, то деградуєш. І будеш пасти задніх. Постійно бути в курсі всіх подій і щодня працювати – це була навіть не моя примха чи «зацикленість». Це була потреба часу. Вона досі актуальна. Де б я не був – у Президії, Інституті електрозварювання, на дачі – намагаюся багато спілкуватися з колегами і, звичайно, знайомлюся з документами. Це теж частина моєї роботи. Її ніколи не буває мало. Була б шия, а ярмо знайдеться (*сміється*).

– Перепрошу ємо, Борисе Євгеновичу, але ми оминули увагою вашу родину.

– Давайте про родину. Я постійно мав був бути на людях. Така вже в мене посада. А сім'ю, навпаки, завжди хотілося захистити від надмірної уваги. Все-таки мої близькі не вибирали для себе публічного життя. Я вдячний їм, що вони жодним своїм словом чи вчинком не дорікнули мені. Розуміли специфіку моєї діяльності. І я вдячний також, що сім'я була і є моїм надійним тилом.

– Східна мудрість говорить, що навіть столітнє життя – це всього лише 36 тисяч днів. Чи правда, що з віком відчуття плину часу змінюється, і здається, що він летить стрімко, немов гірський потік?

– Істинна правда! В молодості думаєш: дні такі довгі, все життя попереду. Ще встигну! А потім озираєшся і бачиш, що воно сплигло як один день. Але в цьому є і хороший бік. Знаєте, це як піднятися на високий пік. Починаєш бачити те, що раніше було недоступне зору. Починаєш розуміти, на що треба було більше уваги звернути, що – відкинути, бо воно виявилось другорядним. Коли живеш сто років, перед очима змінюються режими, укладки, звичаї. Це, звичайно, пожива для розуму.

– Про що жалкуєте на схилі літ?

– Шкода, що мало часу приділяв мистецтву – музиці, живопису, художній літературі. У результаті не дуже добре на всьому цьому знаюся. Все робота, робота, робота... То часу не було, то сил. Хочу трохи заповнити цю прогалину. При нагоді читаю все, що трапиться під руку. Знов-таки, коли

є час. Але що поробиш... Ясно, що це не системно. Експертом, мабуть, уже не буду (*усміхається*). Але до якогось аматорського рівня, може, й доросту.

А просто сидіти й жалкувати – це не дуже продуктивно. Можеш виправити, надолужити те, що пропустив, — так роби! У більшості випадків не буває запізно. А не можеш зробити – змиристь і живи далі, не гризи себе. Самоїдство ще нікого щасливим не зробило. Тепер я, мабуть, дивлюся на ці речі трохи філософськи. Розумію, що всієї роботи не переробиш і всюди не побуваєш. Людський час дуже обмежений. Більше, ніж здається. Прагніть зробити більше – і щось та встигнете.

– Якби можна було повернути потік життя назад, що би ви хотіли змінити?

– Усі ми, як правило, розумніші заднім числом. Та тільки історія не знає умовного способу. Є конкретні обставини, є конкретний час. І треба щось вибирати, робити якісь вчинки. Якби довелося прожити таке саме життя ще раз – скоріш за все, зробив би знову так, як уже робив.

– Який меседж, або ж напуття, ви хотіли б висловити тим, хто щойно прийшов у науку чи прийде завтра?

– Насамперед, я би попередив, що наука – важка праця. Десь навіть виснажлива. Вимагає повної віддачі. Треба постійно самовдосконалюватись, дізнаватися щось нове. Науковий світ дуже конкурентний. Щоб реалізуватися, стати кимось помітним, треба бути на голову вищим за інших. Треба працювати найбільше і найкраще. Треба бути готовим, що інколи доведеться жертвувати. Відпочинком, сном, наприклад. Уявіть, що у вашій лабораторії проводиться довготривалий експеримент. І його не можна переривати. Ви не можете так просто взяти й піти додому о шостій вечора. Бо всі зусилля підуть прахом. Наука в цьому плані дуже відрізняється від деяких інших професій. Це не робота, що називається, «від дев'яти до шести». Це такий спосіб життя. І спосіб мислення. Для цього треба мати не тільки особливий склад розуму, а й певний світогляд. Якщо ви справді хочете присвятити себе науці. Чи ви молодший науковий співробітник, чи вже відомий фахівець у своїй галузі – не має значення. Перша заповідь для вас — праця, праця і ще раз праця! Без неї нічого не вийде. І ніколи не буде легко. Але це теж іще не все. Треба мати велику мету. І в професії теж.

– А яка мета була у вас? Чого особисто ви хотіли досягти?

– Спочатку хотів стати першокласним майстром своєї справи. Залишити якийсь відчутний слід. Як дослідник. Щось вдалося, щось – ні. Головне – почати й отримати перший важливий результат. До нього, звичайно, веде шлях проб і помилок. Особливо, якщо ви працюєте у мало розробленій темі. Якщо ви чогось досягли і якщо ваш напрям актуальний і перспективний – обов'язково прийдуть інші, які розвинуть вашу справу.

Пізніше з'явилась інша мета. Хотілося, щоб наука в Україні розвивалася. Це зараз ми намагаємося втримати її на плаву. А раніше були кращі можливості, ширший простір для маневру. Проте ми з вами вже домовилися

бути оптимістами (*усміхається*). Ще не такі труднощі переживали, і це переживем.

– **Не секрет, що багато науковців скептично ставляться до релігії. Вони мають іншу картину світу. А що ви думаєте про це?**

– Я не віруючий, але й не проти релігії. Мене батьки похрестили ще немовлям. Ну, похрестили, то й похрестили. Мені від цього гірше не стало. Я думаю, якісь загальнообов'язкові принципи потрібні. Щоб тримати людину в якихось межах пристойного. Щоб у суспільстві не було «війни всіх проти всіх», а були мир і порядок. Щоб був страх Божий. Або сумління. Називайте як хочете. Закон – це що? Це формалізована мораль. А яка мораль? А та, що виросла з тих самих десяти заповідей.

У радянські часи було не прийнято про таке говорити. Тепер цю тему можна піднімати, цікавитися, що і як. І виявляється, що серед моїх предків були протестанти за віросповіданням. Лютерани, євангелісти. А це люди дуже працьовиті і дуже скромні в побуті, в потребах. Дуже ощадливі. Я б сказав, аскетичні. Тільки не в церковному житті, а «в миру». От буквально недавно я читав у пресі про книгу одного німця. Філософа, по-моєму. Він проаналізував зв'язок між конфесійною належністю і рівнем добробуту людини. І виявив, що протестанти найбільший мали успіх у справах економічних. Бо вони багато працювали і мало споживали. Вони свої кровно зароблені гроші не в предмети розкоші вкладали, а в розвиток справи. У бізнес, як зараз кажуть. Думаю, раціональне зерно тут є. Це взагалі дуже повчальний приклад.

– **Які ваші плани після ювілейної дати? Як завше – за робочим графіком? Чи думаєте про передачу керівництва в надійні руки? Ім'я наступника(ів), гідного(их) очолити Академію, назвати не хочете?**

– А хіба можна наперед сказати результат демократичних виборів? Особливо коли невідомі навіть імена кандидатів на посаду. Якщо сказати – то яка ж це демократія? Керована, в кращому випадку. Але суть її все одно вихолощена. Тому, вибачте, не можу погодитися з такою постановкою питання. Уявіть, що про мене казатимуть люди, якщо я вам зараз назву ім'я наступника? Скажуть, що зловживаю становищем, що нав'язую свою думку. Так буде неправильно. Я не маю на це ні морального, ні офіційного права. Два роки тому ми в Академії ухвалили новий Статут. І в ньому як раніше, так і тепер сказано, що члени Академії обирають собі президента. На таємних виборах. Члени Академії – це більше півтисячі людей. У кожного з них є своя голова на плечах, своя позиція. Чи можу я щось їм радити чи від чогось відраджувати? Для мене відповідь тут очевидна: нічого такого я робити не можу і не буду. Коли дійде до чергових виборів, усе вирішуватимуть члени Академії.

Як мовилось у Соломона? Усе минає. Ніхто не вічний. Дату і годину, коли піду з президентства в Академії, назвати зараз не можу. Офіційно моя каденція закінчується в березні 2020 року. Як усе буде – час покаже.

Але якщо вас цікавить, то скажу про своє бачення, якою має бути людина на цій посаді. Недостатньо бути визначним чи видатним науковцем. Треба бути ще хорошим керівником, організатором науки. По-сучасному – ефективним менеджером. Одна справа – коли ти працюєш в адміністрації науково-дослідного інституту, і зовсім інша – коли працюєш у Президії всієї Академії. Повірте моему досвіду. Я пам'ятаю, як був заступником директора, а потім – директором Інституту електрозварювання. І пам'ятаю, як сів у крісло президента Академії наук. Різниця масштабів – разюча. Це треба розуміти.

– Борисе Євгеновичу, пропонуємо завершити нашу розмову на позитивній ноті. Що би ви побажали шанувальникам «Дзеркала тижня», які читатимуть це інтерв'ю?

– Бажаю доброго здоров'я і присутності духу. Це – насамперед. А також творчих ідей і натхнення, щоб їх утілювати. Наука – теж дуже творча сфера. То нехай наша з вами творчість робить життя кращим, а нашу країну – сильнішою і більш забезпеченою. І цивілізованою. Якщо не тільки хотіти, а й багато працювати, щоб плани стали реальністю, – усе вийде. Успіхів вам!

– Дякуємо, що погодилися на розмову, Борисе Євгеновичу. Всіх гараздів і довгих вам років життя!

– Спасибі!

***Стисла довідка.** Борис Євгенович Патон – український учений у галузі металургії, технології металів, електрозварювання та матеріалознавства, організатор науки, державний і громадський діяч. Із 1951-го – член-кореспондент, із 1958-го – академік, із 1962 р. – президент Академії наук УРСР (нині – Національна академія наук України, НАН України). Перший громадянин України, якому було присвоєно звання Героя України (1998 р.). Народився 27 листопада 1918 р. в Києві. У 1941 р. закінчив Київський політехнічний інститут. З 1942 р. почав працювати в Інституті електрозварювання АН УРСР (нині – Інститут електрозварювання імені Євгена Патона НАН України), який на той час було евакуйовано до м. Нижній Тагіл. З 1944 р. — завідувач відділу, з 1953-го . — директор цього Інституту. З 1993-го по 2017 р. — президент Міжнародної асоціації академії наук (МААН).*

Наукові дослідження академіка Б. Патона присвячено автоматизації зварювальних процесів та керуванню ними; новим процесам зварювання (електрошлакове, електронно-променеве, плазмове і лазерне, гібридне лазерно-дугове та лазерно-плазмове); розробці космічних технологій зварювання та пристроїв для їх реалізації; розв'язанню проблем створення магістральних нафтопроводів і газотранспортних систем (технології виробництва труб, спорудження трубопроводів, надійність, залишковий ресурс, діагностика матеріалів і конструкцій); методам і технологіям спеціальної металургії; зварюванню живих тканин. Заклав основи електрошлакового переплаву та спецелектрометалургії. Засновник нових науково-технічних напрямів – космічної технології і космічного

виробництва. Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Створив наукову школу.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1969, 1978). Лауреат Ленінської премії (1957), Заслужений діяч науки і техніки України (1968). Нагороджений орденами Держави (1998), Свободи (2013), князя Ярослава Мудрого I (2008), IV (2003) та V (1997) ступенів. Лауреат Державної премії СРСР (1950) і Державної премії України (2004). Нагороджений Почесною відзнакою Президента України (1993). Удостоєний багатьох державних нагород СРСР та іноземних держав. Лауреат золотих медалей імені М. Ломоносова (1981), С.Корольова (2003) та В. Вернадського (2004). Член багатьох академій наук.

([вгору](#))

Додаток 28

15.11.2018

Пам'яті видатного вченого академіка Олександра Вікторовича Топачевського

Минулого року наукова громадськість України відзначила 120-річчя від дня народження академіка Олександра Вікторовича Топачевського (1897–1975) – одного з корифеїв вітчизняної ботаніки та гідробіології. 2 листопада 2018 р. на фасаді будинку по вул. Прорізній, 10, де академік О. В. Топачевський жив і працював у 1965–1975 рр., за підтримки Департаменту охорони культурної спадщини Київської міської державної адміністрації було урочисто відкрито меморіальну дошку (ведуча заходу – А. Козленко). Цей пам'ятний знак виготовлено на Київському комбінаті «Художник» Національної спілки художників України, з граніту у техніці контррельєфу, під керівництвом Народного художника України М. Білика ([Національна академія наук України](#)).

Відкриваючи меморіальну дошку разом із онуком видатного вченого Олександром, директор Інституту гідробіології НАН України член-кореспондент НАН України С. Афанасьєв наголосив на далекоглядності й актуальності наукових ідей і справ О. В. Топачевського щодо вивчення, збереження та захисту живого довкілля (передусім у річках, озерах і морях), адже саме вода є основою життя на Землі, а її стан – показником здоров'я природних комплексів. Визначені О. В. Топачевським напрями досліджень нині успішно розвивають його послідовники.

Узяли участь в урочистості та поділилися спогадами природознавці, історики, близькі родичі О. В. Топачевського і, за традицією, його учні. Один із них, академік НААН України М. Мусієнко нагадав про найбільш яскраві етапи життєвого та наукового шляху цієї видатної особистості, його дослідження, теоретичну спадщину і педагогічний талант.

Будучи професором і деканом біологічного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), завідувачем лабораторії альгології Інституту ботаніки АН УРСР (нині – Інститут ботаніки імені М. Г. Холодного НАН України), а згодом – директором Інституту гідробіології АН УРСР (нині – НАН України), О. В. Топачевський виховав плеяду висококласних фахівців, серед яких – доктори наук, професори Н. Кондратьєва, О. Оксіюк, Л. Сіренко, Н. Масюк, М. Кузьменко, О. Мережко, В. Поліщук та інші – автори фундаментальних праць із гідробіології, класичної ботаніки, фізіології водних рослин. Досвід і практичні розробки українських гідробіологів широко застосовувались у США та Канаді, Середній Азії, Придунайських країнах, Росії. Рекомендації Інституту гідробіології, котрий був провідною в СРСР установою з вивчення проблеми «цвітіння» води, особистий авторитет його директора і виступи стурбованої громадськості змусили уряд УРСР відмовитися від планів подальшого зарегулювання великих річок (зокрема Десни), перегородження дамбами Дніпровсько-Бузького лиману та Керченської протоки. Це врятувало від затоплення й засолення сотні тисяч гектарів родючих земель, зберегло для нащадків унікальні вітчизняні природні комплекси.

Як видатний учений і організатор наукових досліджень О. В. Топачевський обирався академіком-секретарем Відділення загальної біології АН УРСР, був незмінним головним редактором заснованого з його ініціативи всесоюзного (нині – міжнародного) «Гідробіологічного журналу», постійним членом редколегій іноземних наукових періодичних видань, віцепрезидентом Всесоюзного гідробіологічного товариства та головою його українського відділення, членом президії Українського ботанічного товариства.

Відомий історик, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка С. Білокінь поділився спогадами про вченого й педагога, чиє ім'я з плином часу стає для нас дедалі значущішим. Промовець зауважив, що в історії цивілізованих країн наука важить не менше, ніж інші галузі людської

діяльності: її видатних постатей слід гідно шанувати, адже місце країни у світі великою мірою визначається її науковим потенціалом.

Різнобічну наукову, педагогічну й організаційну діяльність О. В. Топачевського відзначено званням Заслуженого діяча науки УРСР, урядовими нагородами. Його іменем названо науково-дослідний корабель Інституту гідробіології НАН України. 2009 р. у видавництві «Академперіодика» вийшла книга «Олександр Вікторович Топачевський. Минуле задля майбутнього» – збірка наукових статей, спогадів учнів, колег, друзів і родичів видатного вченого, а також біографічних досліджень, присвячених його життю і творчості.

Серед присутніх із промовама виступили також член-кореспондент НАН України П. Царенко, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», провідний науковий співробітник відділу загальної та санітарної гідробіології Інституту гідробіології НАН України доктор біологічних наук В. Щербак і син О. В. Топачевського, письменник А. Топачевський. Вони, зокрема, підкреслили, що ця зустріч є не звичайним вшануванням імені чи особи, а актом визнання союзу класичних наук (котрими від часів Аристотеля є ботаніка й зоологія) з новітніми (такими, як генетика та біохімія) у великій сім'ї природничих наук. І поєднала їх саме гідробіологія.

У виступах пролунало запитання, чи засвоїли ми історичні уроки від часів так званих «будов комунізму», коли саме річкам, озерам і морям було завдано найбільшої шкоди. Але те, що наші вчені не лише фіксують негативні зміни, а й сигналізують про них владі й суспільству, залишає надію. Бо поки живуть і діють природничі науки, житимуть Природа та Людина.

Чи збережеться наукова і духовна спадщина класичної школи природничих наук у майбутньому, залежить від кожного з нас.

(вгору)

Додаток 29

09.11.2018

Цікаве і корисне. 5 років із проектом «Дні науки»

Як виникла ідея проводити «Дні науки» в Україні? На кого вони розраховані і хто найчастіше їх відвідує? Які заходи організатори підготували для гостей цього разу (10–11 листопада 2018 р.)? Про це координатори проекту з кількох українських міст розповіли вітчизняним ЗМІ – Українському радію «Культура» (програма «Модуль знань»), телеканалу «UA: Харків» (ранкова передача «Твій ранок») і Харківській хвилі Українського радіо (ток-шоу «Відкритий доступ») ([Національна академія наук України](#)).

Гостями програми «Модуль знань» на Українському радіо «Культура» стали координатор київських заходів «Днів науки», молодший науковий співробітник відділу загальної та молекулярної патофізіології Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України С. Гончаров, координатор «Днів науки» в Одесі, лікар-інтерн Одеської обласної дитячої клінічної лікарні, лектор науково-популярного проекту «15x4» О. Петренко, координатор «Днів науки» в Івано-Франківську, директор Центру міжнародного співробітництва Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу кандидат технічних наук, доцент А. Воронич і координатор «Днів науки» у Харкові, студентка третього курсу Харківського національного медичного університету М. Омельченко.

Ідею «Днів науки» його організатори – молоді вчені Національної академії наук України – запозичили з європейського досвіду проведення науково-популярних заходів, говорить С. Гончаров: «В усіх цивілізованих країнах учені вважають своїм обов'язком звітувати перед суспільством про те, чим займаються і, відповідно, на що витрачають гроші платників податків. Це по-перше. А по-друге, в такий спосіб вони популяризують свою діяльність і здійснюють щось на кшталт рекрутингу нових кадрів, тобто зацікавлюють наукою людей, які, можливо, захочуть у майбутньому присвятити себе їй. Бо, на жаль, науковий фах зазвичай не дуже популярний серед населення. На започаткування «Днів науки» нас наштовхнуло також те, що саме 5 років тому в Україну прийшли «Наукові пікніки». Це – польський формат, що передбачає популяризацію здобутків науки у вигляді інтерактивних заходів, які відбуваються просто неба і зосереджуються на одній великій локації, наприклад у парку чи на майдані. Ми ж вирішили організувати заходи на кількох локаціях. Хоча вперше вони пройшли у стінах лиш однієї установи – Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України. До речі, кількість відвідувачів нас тоді приємно здивувала. Ми не очікували, що їх буде так багато – для першого разу. З іншого боку, чимало киян досі не знають, де розташовується і чим займається наш інститут і хто такий академік Олександр Богомолець, на честь якого названо вулицю, академічну установу і Національний медичний університет у Києві. Нагадаю,

що це – наш видатний учений, який заснував вітчизняну наукову школу патофізіології, а також геронтології та онкології. Він винайшов метод консервування крові, що врятував дуже багато життів під час Другої світової війни. Крім того, академік Олександр Богомолець очолював Національну академію наук України у 1930–1946 роках».

За словами С. Гончарова, кількість відвідувачів «Днів науки» важко передбачити – це нерідко залежить від погодних умов. «Судячи з того, наскільки активно в соціальних мережах поширюється інформація про наші події, гостей має бути більше, ніж у всі попередні роки. Аудиторія «Днів науки» строката, проте її левову частку складають старшокласники, студенти і молодь у перші роки після закінчення університету. Якщо ж точніше, то, за нашим опитуванням, вікова група науково-популярних заходів – це переважно люди від 12-14 до 35-40 років. Великий сегмент – молодь, яка приводить на «Дні науки» своїх дітей. Хоча діти – це здебільшого привід, насправді ж дорослі цікавляться тим, що ми розповідаємо і показуємо, нітрохи не менше. Серед постійних шанувальників наших подій є, звичайно, і люди похилого віку. Є й такі відвідувачі, які бували у нас дітьми, а тепер уже самі допомагають, волонтерять».

Відповідаючи на запитання ведучої про те, як формується перелік учасників «Днів науки», С. Гончаров зазначив, що щороку організатори пропонують усім охочим заповнити онлайн-анкету і долучитися до команди проекту. Передбачено можливість як колективної (для всієї наукової установи, закладу вищої освіти, музею тощо), так і індивідуальної (для окремих дослідників) участі у заходах. До остаточного переліку учасників потрапляють лише ті заявники, кандидатури яких схвалить експертна група «Днів науки»: декому відмовляють одразу, декого просять допрацювати запропоновану програму. «Цієї осені у Києві ми, однак, застосували інший підхід: оскільки проект відзначає 5-річний ювілей, ми вирішили самі звернутися до найкращих лекторів і демонстраторів із проханням виступити на наших заходах. Ми намагались обрати всі найкращі й найцікавіші теми», – зауважує науковець.

Усі заходи «Днів науки» безкоштовні, а вхід на всі локації – вільний, за винятком кількох екскурсій, кількість відвідувачів яких є обмеженою. Тому для цих подій було запроваджено онлайн-реєстрацію.

<...> Програма київських заходів «Днів науки»:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Kyiv.pdf

Програму одеських заходів «Днів науки» шукайте за посиланням:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Odesa.pdf

Facebook-сторінка:

<https://www.facebook.com/events/250061042310646/>

Програма івано-франківських заходів «Днів науки»:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Frankivsk.pdf

Facebook-сторінка:

<https://www.facebook.com/events/1141620445990406/>

Програма харківських заходів «Днів науки»:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Kharkiv.pdf

Facebook-сторінка:

<https://www.facebook.com/events/743228369369692/>

Програма житомирських заходів «Днів науки»:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Zhytomyr.pdf

Facebook-сторінка:

<https://www.facebook.com/events/169476090666352/>

Програма львівських заходів «Днів науки»:

https://dni-nauky.in.ua/programmes/Programme_2018_Lviv.pdf

Facebook-сторінка:

<https://www.facebook.com/events/1860112187377695/>

ЗАГАЛЬНИЙ ПРЕС-АНОНС:

<http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/News/Pages/View.aspx?MessageID=4343>

Посилання на інтерв'ю:

[Українському радіо «Культура»](#)

[Телеканалу «UA: Харків»](#)

[Харківській хвилі Українського радіо](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 30

14.11.2018

Засідання Президії НАН України

На черговому засіданні Президії НАН України члени Президії та запрошені заслухали й обговорили інформацію головного ученого секретаря НАН України академіка НАН України В. Богданова про підсумки чергового етапу оцінювання наукових установ НАН України за період з червня по 10 листопада 2018 р. ([Національна академія наук України](#)).

В обговоренні взяли участь Перший віце-президент НАН України академік НАН України А. Наумовець, академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В. Локтев, заступник академіка-секретаря Відділення загальної біології НАН України, директор Державної установи «Інститут еволюційної екології НАН України» академік НАН України В. Радченко, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я. Яцків, академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України академік НАН України Л. Лобанов, віце-президент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В. Кошечко.

Головний учений секретар НАН України нагадав, що за вже усталеною процедурою, передбаченою Методикою оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України, проведено оцінювання 27 наукових установ НАН України. В ньому взяли участь експертні комісії у складі 145 фахівців, з яких 33 % були представниками позаакадемічних установ України, а 11 % –

іноземними експертами. Експертні комісії відвідали всі установи, проаналізували надані ними матеріали та безпосередньо ознайомились з діяльністю 238 підрозділів. Висновки експертних комісій було передано до постійних комісій за науковими напрямками, які підготували звіти про діяльність оцінюваних установ та передали їх на розгляд до Постійної комісії НАН України з оцінювання ефективності діяльності наукових установ.

За результатами ретельного та неупередженого розгляду 24 наукових установи НАН України було віднесено до категорії «А», 2 – до категорії «Б» та одну – до категорії «В».

Далі академік НАН України В. Богданов звернув увагу на деякі важливі моменти, які свідчать про ефективність Методики оцінювання, зокрема, що жодна наукова установа не направлена на повторне оцінювання. Це свідчить про відповідальне ставлення до підготовки установами довідкових та статистичних матеріалів, набуття експертами та консультантами досвіду проведення експертного оцінювання.

Крім того, попри складності залучення до процесу оцінювання сторонніх, в тому числі, іноземних експертів, їх частка поступово зростає з кожним наступним етапом. І це є підтвердженням того, що за сучасних засобів комунікації цілком можливо досягти максимальної об'єктивності під час оцінювання.

Частка установ, яка отримала категорію А, досить значна. Це дозволяє стверджувати, що готуючись до оцінювання деякі установи заздалегідь переглянули свою структуру, внесли відповідні зміни до планів досліджень, актуалізували наукові напрями, що є головною метою підвищення ефективності організації діяльності установ НАН України.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

([вгору](#))

Додаток 31

07.11.2018

Оприлюднено проект регуляторного акта – наказу МОН «Деякі питання державної атестації наукових установ»

Проект наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання державної атестації наукових установ» (далі – регуляторний акт) розроблено відповідно до Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Основними цілями прийняття регуляторного акта є проведення незалежного оцінювання ефективності діяльності наукових установ відповідно до їх завдань, використання результатів державної атестації наукових установ центральними органами виконавчої влади, Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук

України, іншими органами, до сфери управління (відання) яких належать наукові установи, під час:

планування обсягу видатків державного бюджету для забезпечення наукової і науково-технічної діяльності наукових установ;

формування тематики наукових досліджень та науково-технічних розробок наукових установ;

розгляду питання щодо реорганізації, ліквідації наукової установи.

Проект наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання державної атестації наукових установ» та аналіз його регуляторного впливу розміщено на веб-сайті: <http://www.mon.gov.ua>.

Строк приймання пропозицій та зауважень до проекту регуляторного акта становить 1 місяць з дня оприлюднення проекту регуляторного акта та аналізу регуляторного впливу – до 08.12.2018.

Пропозиції та зауваження до проекту регуляторного акта та аналізу його регуляторного впливу просимо надавати в письмовій формі:

поштою за адресою: бульвар Тараса Шевченка, 16, м. Київ, 01601, МСП;

електронною поштою за адресою: melnyk@mon.gov.ua.

Пропозиції та зауваження також можна надсилати на адресу Державної регуляторної служби України: вул. Арсенальна, 9/11, м. Київ, 01011 або на електронну адресу: inform@dkrp.gov.ua.

([вгору](#))

Додаток 32

13.11.2018

Українські вчені повертаються до експедиційних досліджень Південного океану – вони були призупинені на більш як 17 років

13 листопада 2018 р., група українських вчених вперше після 17-річної перерви вирушає в дослідницьку експедицію з вивчення стану Південного океану. До команди ввійдуть науковці Національного антарктичного наукового центру МОН України, Українського наукового центру екології моря та Інституту геофізики НАНУ ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Уперше з 2001 року Україна бере участь у подібних дослідженнях. І це, звичайно, є визнанням як високого наукового потенціалу України, так і активної міжнародної позиції нашої держави у питаннях збереження вразливої екосистеми Антарктиди», – зазначив керівник Національного антарктичного наукового центру МОН Є. Дикий, який особисто очолюватиме експедицію.

Українська наукова команда має 3 амбітні цілі досліджень в Південному океані.

По-перше, на замовлення Комісії з захисту морських живих ресурсів Антарктиди (CCAMLR) буде здійснено дослідження запасів антарктичного криля. Криль – це основа харчового ланцюгу Океану, адже саме ним живляться вусаті кити, тюлені-крабоїди, пінгвіни тощо. Наразі Україна є однією з 6 країн (разом з Великобританією, Китаєм, Кореєю, Норвегією та Чилі), які не тільки ведуть промисловий вилов криля, а й досліджують його запаси. Спільно вони мають знайти відповідь на запитання: «Чи слід обмежити вилов криля? Чи навпаки – його достатньо для всіх, включаючи людину?».

Друге – уперше розпочнеться неперервний збір даних про стан вод в Океані завдяки надсучасному комплексу приладів Ferrybox. Він автоматично відбиратиме проби води протягом всього періоду експедиції та визначатиме 14 хімічних та біологічних показників.

По-третє, буде відібрано зразки «екологічного ДНК» (розчинене ДНК всього живого, яке перебувало в океанських водах протягом останніх трьох днів) для розробки комплексного «портрету екосистеми» – переліку всіх мешканців Океану від мікроорганізмів до китів.

У Кейптауні (ПАР) дослідники сядуть на риболовно-крилевий траулер «Море Содружества» (корпорація «Інтеррибфлот», Україна) і вирушать Південним океаном до берегів Антарктиди.

Вісім вчених працюватимуть на кораблі протягом місяця, а одна дослідниця лишиться на судні на весь період, доки вода Південного океану

буде вільна від криги. Також весь цей час, щонайменше до травня 2019, триватиме відбір проб системою Ferrybox та формування бази даних змінних параметрів стану Океану.

([вгору](#))

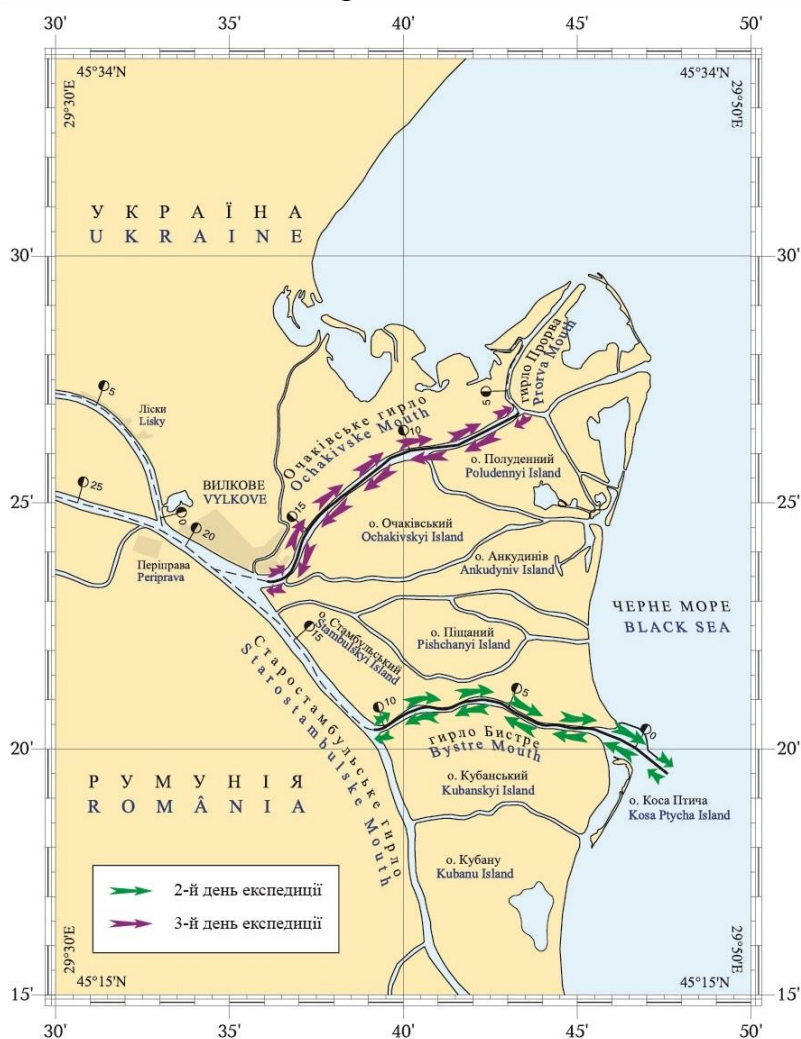
Додаток 33

23.11.2018

Науково-дослідна експедиція «Дунай – 2018»

Із 6 по 8 листопада 2018 р. Державна установа «Держгідрографія» Міністерства інфраструктури України спільно з Науковим гідрофізичним центром НАН України провели чергову спільну річкову науково-дослідну експедицію «Дунай – 2018», яка завершила цикл досліджень морського і річкового середовища, запланованих у поточному році ([Національна академія наук України](#)).

Ця експедиція є одним із додаткових заходів із розвитку морських наук, що приурочені до відзначення 100-річчя Національної академії наук України.

Картографічна схема району експедиційних досліджень акваторій гирла Бистре, Очаківського гирла дельти р. Дунай з використанням малого гідрографічного судна «Шляховик» і малого гідрографічного катера «Гідрограф-3» у період із 6 по 8 листопада 2018 р.

Під час експедиції було вивчено акваторії гирла Бистре, Очаківського гирла та Соломонова рукава дельти Дунаю з використанням спеціалізованих суден: малого гідрографічного судна «Шляховик» і малого гідрографічного катера «Гідрограф-3» (судновласник – державна установа «Держгідрографія»).

Заплановані експедиційні дослідження на окремих ділянках акваторії р. Дунай було зумовлено необхідністю отримання нових детальних гідроакустичних і геоморфологічних даних про рельєф дна, виявлення навігаційних небезпек, а також затонулих об'єктів, у тому числі замулених та малорозмірних.

Серед основних завдань гідроакустичних досліджень важливе місце посідає аналіз характеру й динаміки основних чинників седиментації дистанційними методами. Актуальність дослідження цих процесів визначається недостатньою вивченістю особливостей літологічних типів донних осадів і чинників закономірності їхнього розповсюдження, що має вплив на характеристики змін рельєфу дна.

Отримані гідроакустичні дані та побудовані відповідні геоморфологічні інформаційні моделі дна з урахуванням їхніх структурних і літологічних характеристик доповняють інформаційну базу банку океанографічних даних.

Ці гідрографічні дослідження дали змогу уточнити й підтвердити сучасний стан окремих ділянок суднового ходу р. Дунай, виявити загальний рельєф дна річкового русла, встановити характер і розташування навігаційних небезпек.

Спільні комплексні гідрографічні й гідроакустичні дослідження виконувались у дельті Дунаю з метою:

- створення безпечних умов судноплавства на внутрішніх водних шляхах України загальноєвропейського значення;
- отримання сучасних гідрографічних даних із внесенням їх до спільного банку океанографічних даних Міністерства інфраструктури України та НАН України;
- вивчення й моніторингу навігаційного стану зазначених акваторій р. Дунай;
- побудови відповідних геоморфологічних інформаційних моделей для різних ділянок дна з урахуванням їхніх структурних і літологічних характеристик.

Після подальших теоретичних узагальнень матеріали експедиційних досліджень буде використано в процесі коректури річкових карт, посібників для плавання тощо.

Під час експедиції було також продовжено процес удосконалення методології та організації проведення спільних річкових (морських) досліджень на спеціалізованих суднах державної установи «Держгідрографія» з використанням технічних засобів дослідження морського середовища цієї установи (зокрема, багатопроменевий ехолот) та

Наукового гідрофізичного центру НАН України (мобільний гідроакустичний комплекс).

Крім того, в ході виконання науково-технічних завдань експедиції «Дунай – 2018» виконувалося калібрування використовуваних вимірювальних приладів, а саме – мобільного гідроакустичного комплексу (в його складі – гідролокатори бокового огляду ГБО-50 і ГБО-100МП) та багатопроменевого ехолота Sea Bat 7101.

Частина спільних експедиційних досліджень проводилася на суміжних із Дунайським біосферним заповідником ділянках за погодженням із науковим керівництвом згаданого заповідника.

Враховуючи підсумки засідання Робочої групи з технічних питань Дунайської комісії, що відбулось у жовтні цього року, де, зокрема, розглядалося питання адаптації Основних положень плавання Дунаєм, додатково до виконання запланованих наукових експедиційних досліджень керівництво державної установи «Держгідрографія» здійснило контроль за технічним станом берегових і плавучих засобів навігаційного обладнання на українській ділянці річки Дунай відповідно до рекомендацій зазначеної Комісії.

При підготовці до проведення спільних експедиційних досліджень було виконано міжнародно-правовий аналіз особливостей навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства на прикордонних ділянках річки Дунай та досліджено правовий режим судноплавства в дельті Дунаю, що належить до внутрішніх водних шляхів загальноєвропейського значення.

Нагадаємо, що впродовж 2018 р. представники державної установи «Держгідрографія» та Наукового гідрофізичного центру НАН України провели дві спільні комплексні науково-дослідні експедиції: [«Дніпро – 2018»](#) та [«Чорне море – 2018»](#).

([вгору](#))

Додаток 34

14.11.2018

Пропозиції НААН щодо землевпорядкування ОТГ передали на розгляд Парламенту та Уряду, – Ярослав Гадзало

Президент Національної академії аграрних наук України Я. Гадзало подав Голові Верховної Ради А. Парубію та Прем'єр-міністру В. Гройсману пакет документів щодо землевпорядкування об'єднаних територіальних громад. Зазначені пропозиції підготовлені за підсумками круглого столу академії, який відбувся 17 жовтня ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Зокрема, йдеться про внесення змін до Земельного кодексу України і Законів України «Про землеустрій», «Про Державний земельний кодекс та про організацію землевпорядного забезпечення формування об'єднаних територіальних громад та землеустрій».

За словами Я. Гадзала, передбачено доповнити Кодекс новими нормами щодо встановлення меж об'єднаних громад, сільських, селищних і міських рад; запровадити розроблення схем землеустрою вказаних територіальних об'єднань і новий вид землепорядної документації – проектів землеустрою щодо формування масивів земель сільськогосподарського призначення. Також пропонується внесення до Державного земельного кадастру відомостей про землі в межах ОТГ, сільських, селищних, міських рад з вдачею витягів з кадастру цим об'єднанням і радам.

На переконання вчених, формування масивів земель сільськогосподарського призначення повинно здійснюватися з дотриманням наступних принципів:

– Зонування земель проводиться за типами (підтипами) землекористування із врахуванням придатності земель для вирощування сільськогосподарських культур, садівництва, виноградарства, хмільництва тощо, а також цінності інших природних ресурсів.

– Проектування основних елементів контурної організації землекористування забезпечується в районах розвиненої водної ерозії та системи лісосмуг – у районах дії вітрової ерозії.

– Розміри масивів земель визначаються диференційовано залежно від організаційних форм господарювання.

– Консолідація земель і земельних ділянок провадиться з використанням технічної документації з землеустрою щодо інвентаризації земель та відповідно до вимог чинного законодавства. Доцільно запровадити новий вид землепорядної документації – Проект землеустрою щодо формування масивів земель сільськогосподарського призначення.

Рекомендується розробити експериментальні схеми землеустрою для базових об'єднаних територіальних громад по законах (лісостеп, степ, Полісся, Карпатський регіон), передбачити для цього відповідні кошти державного бюджету. Держгеокадастру спільно з НААН здійснити розроблення Методичних рекомендацій по складанню вказаної схеми та також формування земель сільськогосподарського призначення.

Реалізація вказаних пропозицій допоможе забезпечити прискорення формування об'єднаних територіальних громад, впровадити ефективне місцеве самоврядування, організувати охорону та раціональне використання земельно-ресурсного потенціалу.

(вгору)

Додаток 35

30.11.2018

У Київському університеті права НАН України пройшла VI Міжнародна українсько-швейцарська науково-практична конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі»

23 листопада 2018 р. в Київському університеті права (КУП) НАН України відбулася VI Міжнародна українсько-швейцарська науково-практична конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі» ([Національна академія наук України](#)).

Співорганізатором заходу виступила Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Увагу учасників конференції було спрямовано на комплексний аналіз проблем і здобутків розвитку права інтелектуальної власності в Україні в умовах євроінтеграції, розгляд актуальних аспектів вдосконалення національного законодавства, пошук креативних рішень тощо.

У зібранні взяли участь провідні науковці, аспіранти, студенти закладів вищої освіти України й зарубіжних країн, представники Національної академії наук України, Міністерства освіти і науки України, Верховної Ради України, Міністерства внутрішніх справ України, Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності, Центру судової експертизи та експертних досліджень, духовенства, а також іноземні партнери й представники дипломатичних місій в Україні.

Почесними гостями конференції стали: Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Узбекистан в Україні А. Абдуалієв, радник Першого віце-прем'єр-міністра України С. Храпаций, виконавчий директор Асоціації приватних вузів З. Маруашвілі, ректор Академії бізнесу та консалтингу Д. Хведеліані, керівник грантових проектів асоціації приватних вузів Грузії Н. Чаландарішвілі, заступник керівника Секретаріату Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, радник Комітету Верховної ради України з питань науки та освіти С. Бондарчук, директор Інституту всесвітньої історії НАН України член-кореспондент НАН України А. Кудряченко, завідувач лабораторії правового забезпечення розвитку науки і технологій Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Г. Андрощук та ін. <...> Зі вступним словом до учасників конференції

звернувся ректор КУП НАН України Ю. Бошицький, який відзначив, що проведення конференції спільно з ВОІВ передбачає консолідацію зусиль вчених і практиків України й світу у розробленні стратегії інтелектуальної власності взагалі та тактики здійснення політики у цій сфері в окремих країнах. Україна прагне європейської інтеграції і пристала на концепцію адаптації її законодавства до вимог законодавства країн ЄС, є активною учасницею заходів ВОІВ із надання належної правової охорони і захисту прав на результати інтелектуальної діяльності й активно співпрацює з міжнародною спільнотою для реалізації завдань, що стоять перед співтовариством у цій сфері.

На адресу організаторів та учасників міжнародної науково-практичної конференції надійшли привітання від Генерального директора ВОІВ Ф. Гаррі, президента Національної академії наук України академіка Б. Патона, першого заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти О. Співаковського та директора Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Почесного ректора КУП НАН України академіка Ю. Шемшученка.

У своїх наукових доповідях учасники конференції обмінювалися думками з питань удосконалення правової охорони інтелектуальної власності в Україні, нормативно-правового регулювання інтелектуальної власності й інноваційної діяльності на національному й міжнародному рівні, особливостей і практики охорони торговельних марок в Україні та ЄС. Вони також обговорили проблеми інтелектуальної власності як інструменту розвитку економіки: проблеми і шляхи їх вирішення, сучасні тенденції розвитку права інтелектуальної власності, правового регулювання інтелектуальної власності у соціальних мережах, судові експертизи у сфері інтелектуальної власності – сучасний стан та перспективи подальшого розвитку тощо.

Конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі» стала майданчиком для обміну думками фахівців із зазначеної проблематики, а її рекомендації та пропозиції буде висвітлено у науковому збірнику конференції та надіслано до відповідних органів державної влади й управління.

Крім того, у рамках заходу відбулось урочисте підписання угоди про співпрацю між КУП НАН України й Асоціацією приватних вузів України, яка передбачає проведення спільних науково-практичних конференцій, симпозіумів, наукових досліджень, участь у програмах двостороннього обміну студентами, аспірантами та науково-педагогічними працівниками, організацію спільних літніх шкіл і спільну участь у грантових програмах, а також організацію спільної українсько-грузинської програми, яка дає унікальну можливість студентам КУП НАН України одночасно здобути вищу освіту як в Україні, так і в провідному університеті Грузії.

Більше світлин із заходу – на сайті [КУП НАН України](#).

(вгору)

27.11.2018

«Довести пріоритетність відкриттів за українськими науковцями»

Інтерв'ю Президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона газеті «Українське слово» (№ 27-28 (3748-3749), 4-25 липня 2018 р.; № 29-30 (3749-3750), 26 липня – 8 серпня 2018 р.; № 31-32 (3751-3752), 9-23 серпня 2018 р.) ([Національна академія наук України](#)).

– Національній академії наук України виповнюється цьогоріч 100 років. Яким був цей період для Академії і останні 56 років – особисто для Вас як її очільника?

– Це був непростий і, водночас, дуже цікавий час. Тому відповісти можна було б різнопланово та розлого. Проте, щоб не обтяжувати нашу розмову, коротко скажу так: 100 років Національної академії наук України – це п'ять поколінь висококваліфікованих українських учених, це їхній вагомий внесок у будівництво вітчизняного індустріального суспільства з потужним інтелектуальним потенціалом. А головне – це досвід служіння істині та людині в надскладних умовах революцій, війн, репресій, змін політичних режимів і соціально-економічних систем, глобальних впливів світових цивілізаційних зрушень. Зі впевненістю стверджую, що в ХХІ століття наша Академія увійшла повноцінно працездатною. Вона готова до того, що в нову історичну добу головною продуктивною силою будуть знання, інтелект, високі технології, цифрова культура, а пріоритетними стануть науки про життя та людину. Наші вчені здатні здійснювати наукове забезпечення побудови в нашій країні інноваційного, високотехнологічного, економічно заможного, демократичного, цивілізованого суспільства.

Що ж стосується мого президентства в НАН України, то це була і є суцільна смуга напруженої праці. Впродовж усіх 56 років. Без свят і буднів. Без поділу на робочий і вільний час. Цілодобово порядок денний задавали як особистий науковий інтерес, так і, звичайно, відповідальність за стан справ в Інституті електрозварювання та НАН України в цілому.

Як відомо, металознавство, матеріалознавство та зварювання, з'єднання металів і матеріалів – родинна стихія Патонів. Цій справі віддали найкращі роки та сили мій батько Євген Оскарович і старший брат Володимир. Мені випала честь продовжити сімейну традицію. Завдяки посаді президента Академії була змога долучити до проблеми електрозварювання практично всі науково-технічні та природничі установи Академії і багато організацій поза нею. Вдалося відкрити немало нових властивостей матеріалів у різних станах і середовищах. Було створено цілу низку ефективних зварювальних технологій, що відіграли визначальну роль для провідних галузей промисловості. Інститут електрозварювання став світовим центром зварювальної роботи. Це не мої або не лише мої слова: так оцінили роботу інституту наші авторитетні американські колеги ще в середині минулого століття.

Засновник і перший президент нашої Академії, всесвітньо відомий учений академік Володимир Вернадський хотів, щоб Українська академія наук мала чотири ваги. По-перше, міжнародну – щоб її визнано і включило в свої організації світове наукове співтовариство. По-друге, національну – щоб вона служила розвиткові національної самосвідомості і культури. По-третє, державну – щоб вона забезпечувала піднесення продуктивних сил країни і людини. По-четверте, загальнонародну – щоб вона відгукувалася на життєві потреби людськості. Цієї стратегії дотримувалися всі наступні президенти Академії, в тому числі і я. Послідовна її реалізація зробила Національну академію наук визнаною головною науковою установою України, ядром національної наукової системи, потужним рушієм технічного, технологічного, культурного прогресу, відомим у світі центром науки, іміджевим образом української держави і нації.

Звичайно, що до Академії є і можуть бути критичні зауваження та побажання. Наука, все життя, весь світ бурхливо змінюються. Хотілося б, аби нове покоління учених брало планки вище і йшло далі шляхом науково-технічного і соціального прогресу. Старше покоління академічних трудівників відкрило їм для цього широку дорогу.

– Які найвагоміші відкриття увійшли в історію НАН України та в історію світової науки?

– Перш ніж перейти до конкретних наукових результатів, зазначу, що головним завданням нашої Академії, відображеним у її Статуті, завжди був і залишається всебічний розвиток фундаментальних досліджень.

Світове визнання здобули фундаментальні здобутки за низкою напрямів математики, нелінійної механіки, теорії випадкових процесів і теорії ймовірностей, геометрії та функціонального аналізу, кібернетики, теоретичної фізики й фізики твердого тіла, фізики плазми, молекулярної біології та генетики, космічної галузі. В різні часи вченими Академії було запропоновано теорію квазіконформних відображень, теорію тиску гірських порід, теорію глибинного неорганічного походження нафти і газу, електронну теорію каталізу, фітогормональну теорію тропізмів, уперше в СРСР здійснено штучну ядерну реакцію, а саме – розщеплення ядра атома літію, одержано «важку воду», побудовано перший вітчизняний радіолокатор, визначено можливості прямого термоемісійного перетворення теплової енергії на електричну, встановлено механізм функціонування мембрани нервової клітини, створено першу на території континентальної Європи електронну обчислювальну машину.

Лише для переліку та коротких описів усіх важливих фундаментальних результатів знадобиться грубезний фоліант. Тому пропоную зупинитися детально на науках про життя, які, як стверджують науковці й інші фахівці, стають першорядними в новітню історичну добу.

Біологи нашої Академії зробили видатний внесок у скарбницю світової науки. На весь світ відомі прізвища Миколи Холодного, Данила Заболотного, Олександра Богомольця, Івана Шмальгаузена, Платона Костюка, Сергія

Гершензона, братів Андрія та Дмитра Гродзинських і багатьох-багатьох інших.

Так, академік Олександр Богомолець розробив учення про фізіологічну систему сполучної тканини, довів її провідну роль у патологічних процесах, зокрема її регуляторну роль у взаємовідносинах між пухлиною й організмом, і заклав основи для використання досягнень академічних медико-біологічних досліджень у вітчизняній клінічній медицині.

Академік Платон Костюк разом зі співробітниками вперше у світі зареєстрував кальцієву провідність мембрани нейронів – струми через окремі кальцієві потенціалзалежні канали, і встановив її саморегуляційні властивості. Завдяки цьому вдалося з'ясувати роль іонів кальцію як одного з найважливіших універсальних внутрішньоклітинних посередників.

У результаті відкриття мутагенної дії екзогенних ДНК академіком Сергієм Гершензоном було не тільки описано новий для науки феномен, а й уже в ранніх роботах висловлено припущення, що ДНК може відігравати принципову роль в обох найважливіших генетичних процесах – спадковості та мінливості, а також передбачено практичну перспективу цілеспрямованого впливу ДНК на окремі гени.

Під керівництвом академіка Володимира Беліцера було досліджено процеси зсідання крові, виявлено невідомі раніше центри полімеризації фібрину, з'ясовано молекулярні механізми його полімеризації та побудови тривимірної сітки фібрину – протеїнової основи тромбу. На основі отриманих моноклональних антитіл створено сучасні діагностичні імуноензиматичні тест-системи для раннього діагностування загрози тромбоутворення і для контролю ефективності антитромботичної терапії.

Серед фундаментальних відкриттів варто згадати й гормональну теорію тропізмів, розроблену академіком Миколою Холодним ще у 1926 році. Згодом вона отримала назву теорія Холодного-Вента та досі є фундаментом учення про фітогормони.

Академік Геннадій Полікарпов у 1964 році започаткував нову галузь біології – морську радіобіологію. Він також розробив наукові засади радіаційної та хімічної екології, а також концептуальної моделі впливу радіоактивних і нерадіоактивних забруднень на морські екосистеми.

Серед відкриттів, що знайшли широке застосування в сільському господарстві, – дослідження академіка Петра Власюка та його учнів щодо фізіологічної ролі мікроелементів у живленні рослин. Воно дало змогу розробити органо-мінеральну систему живлення рослин у сівозмінах і налагодити промислове виробництво та масштабне застосування мінеральних добрив із мікроелементами.

Мушу визнати, що чимало відкриттів, зроблених нашими вченими за радянських часів, залишилися, на жаль, поза увагою іноземних колег, оскільки оприлюднювались у російськомовних періодичних виданнях і були недоступними для ознайомлення вченими інших країн, а в низці випадків – і

взагалі засекреченими. Тому зараз нерідко важко довести пріоритетність тих чи інших відкриттів за українськими науковцями.

– А чи робляться в Академії відкриття світового рівня нині й чи можливі вони в майбутньому? Якщо так – то за якими напрямами?

– Що ж до нових відкриттів, то, безумовно, вони робляться. Так, групою вчених на чолі з академіком Юрієм Глебою вперше в світі було відкрито явище двобатьківського успадкування цитоплазматичних генів при соматичній гібридизації рослин. Це заклало фундаментальні наукові основи клітинної (генетичної) інженерії рослин. Роботи за вказаним напрямом стали підґрунтям для розроблення біотехнології культивування рослинних клітин, а також генетичної реконструкції рослин шляхом соматичної гібридизації.

Після аварії на Чорнобильській атомній електростанції академік Сергій Комісаренко разом зі співробітниками Інституту біохімії імені О. В. Палладіна НАН України дослідили стан імунітету в людей, які займалися ліквідацією наслідків цієї техногенної катастрофи. Першими у світі вони встановили, що низькі дози сумарної радіації – до 25 бер (250 мЗв) – спричинюють у ліквідаторів істотне зниження протипухлинного і противірусного імунітету, зокрема викликають зменшення кількості та пригнічення функціональної активності клітин – природних кілерів, а також порушення їхньої ультраструктури. Таке пригнічення «природнього» імунітету отримало назву «Чорнобильський СНІД».

Але зазвичай досягнути вагомості тих чи інших останніх відкриттів можливо лише згодом. Думаю, не буду оригінальним, якщо скажу, що принципово нові фундаментальні та прикладні наукові результати, ймовірно, можна отримати в молекулярній біології, генетиці, клітинній біології та біотехнології. Хоча й інші класичні розділи біології, такі як ботаніка та зоологія, не втрачають своєї актуальності, зокрема в контексті глобальних змін клімату.

– Чи користуються міжнародним визнанням досягнення науковців Академії?

– Безумовно. За прикладами навіть ходити далеко не потрібно. Буквально днями в ізраїльському парламенті – Кнессеті – в Єрусалимі відбулося вручення Премії Вольфа. Цю нагороду в галузі математичних наук за 2018 рік було присуджено членові-кореспонденту НАН України Володимирі Дрінфельду та його співавторові Олександрі Бейлінсону – за інноваційні роботи з алгебраїчної геометрії, теорії зображень і математичної фізики. Обидва науковці зараз працюють в Університеті м. Чикаго (США). Зазначу, що В. Дрінфельд упродовж тривалого часу був співробітником Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б.І. Веркіна НАН України в Харкові. Премії фундації імені Вольфа для лауреатів-математиків є, поряд із медаллю Філдса, найпрестижнішими відзнаками видатних досягнень.

Ще одна «свіжа» престижна нагорода – премія Галілео Галілея Міжнародної комісії з оптики (ICO) за 2017 рік, якої удостоївся головний

науковий співробітник Інституту радіофізики та електроніки імені О. Я. Усикова НАН України, що розташовується в Харкові, доктор фізико-математичних наук, професор Олександр Носич – за фундаментальні дослідження з математичної фізики щодо моделювання реальних пристроїв фотоніки та оптоелектроніки у порівняно складних умовах. Цією премією ІСО відзначає суттєвий розвиток оптики у складних умовах. Нагорода присуджується щорічно з 1994 р. Її лауреатами вже були відомі українські учені – Олег Ангельський (2007 р.) і член-кореспондент НАН України Марат Соскін (2009 р.).

У 2016 році Медаль ЮНЕСКО «За внесок у розвиток нанонауки і нанотехнологій» отримав перший віце-президент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік Антон Наумовець. Ця відзнака присуджується видатним ученим, організаціям і громадським діячам, які зробили внесок у розвиток науки і нанотехнологій згідно з пріоритетами ЮНЕСКО. Між іншим, серед учених, які свого часу отримали цю медаль, – кілька нобелівських лауреатів.

Того ж року високої міжнародної відзнаки – від Міжнародної академії астронавтики у категорії «Найкраща книга в галузі фундаментальних наук» – було удостоєно тритомну монографію «Dark Energy and Dark Matter in the Universe», опубліковану Видавничим домом «Академперіодика» НАН України. До колективу авторів цього видання увійшли вчені з шести наукових установ нашої Академії.

Крім того, серед науковців НАН України – кілька лауреатів міжнародної премії імені Александра фон Гумбольдта. Це – член-кореспондент НАН України Сергій Одулов (2001 р.), доктор фізико-математичних наук Марк Горенштейн (2002 р.) і член-кореспондент НАН України Ельмар Петров (2003 р.). Академік Олександр Гузь має кілька міжнародних відзнак – медаль Блеза Паскаля 2007 р. в галузі матеріалознавства Європейської академії наук, «Премію ICCES 2012 р. за досягнення впродовж життя» (на знак визнання його внеску в механіку й аналіз гетерогенних матеріалів, Європейську золоту медаль за виключні досягнення та Диплом якості (Diploma di Merito) Європейської Науково-Промислової палати 2013 року.

Почесною відзнакою НАСА та відзнакою Міжнародної академії астронавтики нагороджено академіка Ярослава Яцківа. До того ж, він – єдиний в Україні лауреат міжнародної премії Євросоюзу імені Рене Декарта (2003 р.) за дослідження зміни орієнтації земної осі у тілі Землі та просторі.

Про міжнародне визнання досягнень науковців нашої Академії свідчить велика кількість наукових публікацій в авторитетних зарубіжних високорейтингових наукових виданнях, участь наших учених у спільних наукових проектах відомих наукових центрів країн Європейського Союзу, США, Великої Британії, Японії, Республіки Корея. Українських дослідників постійно запрошуюють на міжнародні наукові конференції, симпозиуми, де вони ознайомлюють світову наукову спільноту з результатами своєї роботи. Свідченням високого авторитету та визнання вітчизняних наукових шкіл

вважаю і той факт, що практично в кожному з колективів лауреатів Нобелівської премії останніх років працювали або працюють зараз українські вчені.

– Як потенціал Академії допомагає та може допомогти нашій країні у подоланні кризи, передусім економічної? Що для цього науковці пропонують владі та бізнесу?

– Для державного та приватного сектору і для поліпшення економічної ситуації в Україні ми постійно пропонуємо результати своєї роботи. І беремо участь у їхньому практичному впровадженні.

Наприклад, одним із найактуальніших і найважливіших питань для нашої держави є розвиток енергетики та впровадження енергоощадних технологій. До проекту Енергетичної стратегії України на період до 2035 року наші вчені розробили механізми нарощування запасів і видобутку паливно-енергетичної сировини, які дають змогу забезпечити зростання відповідних показників у 2020 році для нафти – на 30 %, природного газу – на 60 %, а у 2025 році – нафти на 40 %, природного газу – на 95 %.

Напрацьовано також енергоощадні технології спалювання відходів вуглезбагачення для зменшення використання високоенергетичного вугілля на ТЕЦ, спалювання бурого вугілля в котлоагрегатах циркулюючого киплячого шару або в парогазових установках на твердому паливі з киплячим шаром під тиском, нагрівання металу в металургійних печах на основі використання кисню для спалювання природного газу. Все це дасть змогу зменшити споживання природного газу на 30–40 %. Для потреб комунальної енергетики наші фахівці створили водогрійний газовий котел, котрий заощаджує близько 40% природного газу і є на 30 % дешевшим від закордонних аналогів.

Здійснюються роботи зі вдосконалення та подовження ресурсу енергетичного обладнання вітчизняних електростанцій. Зокрема, створено принципово нову систему діагностування термонапруженого стану й оцінки спрацювання ресурсу високотемпературних роторів теплофікаційних турбін, апаратно-програмні комплекси «Регіна» для моніторингу роботи енергетичних систем. Для подовження терміну експлуатації енергоблоків українських АЕС фахівці Академії розробили і впровадили новітню технологію реконструкції опромінених зразків-свідків металу корпусів реакторів типу ВВЕР, котра відповідає сучасним світовим стандартам.

Значних успіхів досягнуто у виконанні державної цільової програми з розроблення і впровадження енергоощадних світлодіодних джерел світла й освітлювальних систем. Реалізовано, серед іншого, пілотні проекти освітлення на вулицях великих міст України, ділянках автомобільних доріг, у житлово-комунальному господарстві. Економія від впровадження таких систем значна – у 2014 році вона становила 52 млн кВт•год.

Невідкладного й докорінного поліпшення потребує національна сфера охорони здоров'я. Оскільки закупівля ліків і медичного обладнання іноземного виробництва є однією з найвитратніших статей держбюджету, то

гостро постає питання про створення та впровадження вітчизняних лікарських препаратів. І ефективність його вирішення залежить насамперед від співпраці академічних установ з українськими фармацевтичними компаніями та Міністерством охорони здоров'я України. Сьогодні в Академії вже існує унікальна база зі створення ліків і медичного обладнання, успішно здійснюється широкий спектр фундаментальних та прикладних досліджень, які дають змогу найближчим часом створити нові технології й засоби лікування цілої низки найпоширеніших захворювань. Крім того, для широкого впровадження фахівці НАН України пропонують свої розробки в галузі медичної апаратури. Серед них – прилади «Фазаграф» для оперативної реєстрації та розшифровування кардіограм, «Діабет+» для визначення функціонального стану людини та лікування цукрового діабету, «Тренар», який прискорює процес реабілітації пацієнтів після інсультів. Цифровий контактний мамограф, а цю розробку наших учених уже передано до серійного виробництва, дає змогу без частого застосування рентгенівського опромінення виявляти ще на ранній стадії виникнення злоякісні пухлини в молочній залозі.

Запатентовано і впроваджено в лікувальний процес технологію судинного скринінгу. До речі, ця унікальна технологія вже активно застосовується для обстеження й реабілітації бійців, поранених у зоні АТО. Так само, як і портативний програмно-апаратний ЕКГ-фотометричний комплекс, що уможливорює оперативне оцінювання функції серцевого м'яза та вегетативної регуляції, периферійної судинної системи.

Далі. Всі пам'ятають різкий спад української економіки в 2014–2015 рр. І лунали думки, що її локомотивом стало сільське господарство, забезпечивши левову частку валютних надходжень до держави. Тоді нам вдалося встояти завдяки рекордному врожаю основних зернових культур – пшениці й кукурудзи. І приємно відзначити, що надзвичайно великий внесок у забезпечення таких високих врожаїв зробив і продовжує це робити Інститут фізіології рослин і генетики НАН України. Йдеться про понад 140 нових високопродуктивних сортів м'якої озимої пшениці та кукурудзи його селекції. Впродовж останніх років сорти м'якої озимої пшениці висіваються на площі майже 2 млн га, що становить третину посівних площ цієї культури в Україні, а зібраний врожай здатен повністю забезпечити потреби нашої держави у продовольчому зерні. Наразі цей інститут має тисячі ліцензійних договорів із агрофірмами на використання сортів власної селекції в сільськогосподарському виробництві.

Є в наших установ чималі напрацювання й готові пілотні установки для виробництва різних видів біопалива, що здатні певної мірою сприяти енергетичній незалежності України та диверсифікувати надходження енергоносіїв.

Водночас, практичне використання наукових результатів гальмується – переважно через недостатню координацію робіт наукових колективів із вітчизняними промисловими підприємствами, які мало зацікавлені в

інноваціях. В Україні ще не набули достатнього розвитку ефективні інвестиційно-інноваційні механізми, котрі активізують попит на перспективні вітчизняні науково-технічні розробки. А широке використання таких розробок спроможне суттєво підвищити науково-технічний рівень підприємств різних галузей економіки.

Сказане стосується й фармакологічної галузі, яка завдяки співпраці з нашими вченими могла б відчутно поліпшити забезпечення українців доступними сучасними ліками. Одним із поодиноких, на жаль, прикладів успішного практичного впровадження вітчизняних фармпрепаратів є діяльність науково-технічного комплексу та двох спільних підприємств – ТДВ «ІНТЕРХІМ» і СП «Нові матеріали й технології», – заснованих Фізико-хімічним інститутом імені О. В. Богатського НАН України. На основі фундаментальних досліджень, що здійснюються в зазначеному інституті, ці підприємства у співдружності з фармакологами створюють вискоелективні лікарські препарати. Йдеться про перший вітчизняний анксиолітичний, снодійний і протисудомний засіб «Феназепам», анксиолітичний препарат денної дії «Гідазепам», перший оральний індуктор інтерферону з противірусними властивостями «Аміксин», оригінальний снодійний і анксиолітичний препарат «Циназепам». Вже організовано промислове виробництво цих препаратів в Україні, використання їх у медицині й експорт за кордон. Варто, до того ж, підкреслити, що «повний цикл» створення готових лікарських препаратів у формі таблеток реалізується з урахуванням вимог «Належної виробничої практики» (GMP) Європейського союзу. 2017 року на базі казахстанського ТОВ «Віва Фарм» було організовано виробництво трьох препаратів, серед них – оригінальні «Аміксин» і «Гідазепам», які будуть представлені на ринку лікарських засобів Казахстану.

Окремо хотів би розповісти про впровадження розробок, що здійснюються за результатами нашого щорічного конкурсу науково-технічних проектів. Його започатковано 2004 року з метою відбору великих проектів, в яких реально зацікавлене виробництво й результати виконання яких можуть дати відчутний економічний ефект. Обов'язковою умовою участі в цьому конкурсі є наявність партнера – зацікавленої виробничої структури, котра підтверджує необхідність створення і впровадження розробки паритетним фінансуванням проекту. По завершенні виконання проекту партнер впроваджує створений продукт або налагоджує його серійний випуск. За всі роки проведення конкурсу виконано понад 600 науково-технічних проектів.

Так, технологія зварювання живих тканин, створена Інститутом електрозварювання імені Є.О. Патона НАН України у співпраці з медичними закладами, дала змогу провести вже понад 200 тис. унікальних операцій, а авторів цієї роботи було удостоєно Державної премії України в галузі науки і техніки. В Україні, Росії, США і ЄС видано дозвіл на клінічне застосування

цього способу в хірургічній практиці. Отримані та підтримуються патенти України, США, ЄС, Канади, Австралії.

Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Київська міська клінічна офтальмологічна лікарня «Центр мікрохірургії ока» на основі створених інститутом оригінальних технологій оптичного запису інформації розробили і впровадили оптичні компенсатори з мікропризмовою структурою Френеля для діагностування й лікування косоокості у дітей і пацієнтів, хворих на вікову макулодистрофію. Надзвичайно важливо, що ці лінзи дають змогу успішно й неінванзивно лікувати косоокість у дітей вже в ранньому віці та нормалізувати їхній зір, що є справді революційною подією в офтальмології.

У Науково-технологічному комплексі «Інститут монокристалів» НАН України відпрацьовано конструкцію теплового вузла і технологічні параметри вирощування найбільших у світі кристалів сапфіру прямокутної форми. Ця розробка є затребуваною в аерокосмічній техніці, а також при створенні прозорої броні. Крім того, вона знайшла застосування в установках нового покоління для епітаксії електролюмінісцентних структур при виробництві світлодіодів. Додам, що згаданий академічний науково-технологічний комплекс і Інститут проблем реєстрації інформації та Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова нашої Академії вперше в світі створили технологію щільного запису інформації на сапфірових дисках, що забезпечує практично необмежений строк зберігання інформації.

В Інституті геофізики імені С. І. Субботіна НАН України створено маловитратну технологію відновлення й підвищення ефективності видобутку нафти, газу та газоконденсату. Її використання на малодобітних свердловинах Харківської, Сумської і Полтавської областей уможливило збільшення величини видобутку сировини в 6–8, а в деяких випадках – до 30 разів.

Налагодження Фізико-механічним інститутом імені Г.В. Карпенка НАН України дослідно-промислового виробництва поліольних компонентів забезпечило проведення робіт зі зміцнення й відновлення працездатності пошкоджених тріщинами бетонних і залізобетонних конструкцій на підприємствах Держбуду України та ДП «НАЕК «Енергоатом»».

Нарешті зазначу, що нещодавно Академія видала каталог своїх наукових розробок, які могли би бути впроваджені. Він містить понад 500 позицій за одинадцятьма тематичними напрямками – від інформаційних технологій до харчової промисловості, від медицини до декоративного садівництва. Це довідкове видання, що має назву «Перспективні науково-технічні розробки НАН України», ми розповсюджуємо, де тільки можливо, і розмістили у вільному доступі на веб-сайті НАН України, тож усі охочі можуть із ним ознайомитися. Там вказано все, що потрібно для того, хто забажає щось впроваджувати, – рівень інноваційної готовності, рівень технологічної готовності, ступінь захисту інтелектуальних прав та інше. І вже з'явилися

прикладі співпраці з бізнесом. Значний інтерес до цих розробок і технологій виявляють також закордонні замовники.

Не можу не згадати і про внесок наших учених-економістів у нормалізацію економічної ситуації в Україні. Вони виконують значний обсяг досліджень проблем соціально-економічного розвитку країни та реформування національної економіки. При цьому спеціальну увагу приділяють питанням євроінтеграції, зокрема адаптації вітчизняного законодавства в економічній сфері до стандартів ЄС, і прогнозуванню можливих наслідків ухвалення тих чи інших рішень. Зокрема, можна відзначити зроблені економістами НАН України оцінки впливу наслідків заходів із енергоефективності, зміни зовнішньоекономічної орієнтації виробництва. Завдяки діяльності фахівців Академії Україну вперше включено до так званого Європейського інноваційного табло – основного інструменту ЄС для оцінки якості науково-технічної та інноваційної політики. Крім того, вчені-економісти щороку надсилають до органів законодавчої і виконавчої влади сотні науково-експертних документів та інформаційно-аналітичних матеріалів. Серед них – пропозиції та зауваження до проектів законів України, погодження проектів наказів міністерств, рекомендації до різноманітних проектів із реалізації державної політики, матеріали й рекомендації до парламентських і комітетських слухань, матеріали до доповідей президентові, парламенту, уряду тощо.

Маю також відзначити ту велику роботу, яку виконують наші вчені-соціогуманітарії. Їхні напрацювання акумульовано, серед іншого, у двох національних доповідях. Першу – «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі» – було представлено громадськості в 2016 році. У цій праці досліджено історичні передумови формування соціокультурного феномену та новітні чинники трагедії Донбасу, соціально-економічні втрати України внаслідок подій на Донбасі. Там також визначено загрози, ризики та можливості розвитку нашої держави в економічній і соціополітичній сфері, а також пріоритети інтеграції українського суспільства. Аналіз світового досвіду демонструє, що більшість країн, які пережили події, подібні до тих, що мають місце на Донбасі, втілюють політику інтеграції суспільства. Така цілеспрямована політика потрібна й Україні. Основна ідея цієї доповіді полягає в тому, що інтеграція українського суспільства має стати домінантою державної політики України, а ідея соборності є і залишатиметься панівною як серед населення, так і серед політикуму.

Другу національну доповідь – «Україна: шлях до консолідації суспільства» – ми презентували у квітні цього року. У ній на основі сучасних теоретичних концепцій та аналізу політичних практик комплексно проаналізовано проблемні питання консолідації українського суспільства в ситуації внутрішньої соціально-економічної кризи та зовнішньополітичних викликів і загроз. Крім того, оцінено стан національної згуртованості, розкрито причини й чинники конфронтаційних явищ у суспільних

відносинах, обґрунтовано модель національної єдності та стратегію її досягнення. Стрижнева ідея цієї колективної праці полягає в тому, що успішний рух до національної єдності можливий лише завдяки налаштуванню на діалог. На цій основі розвивається атмосфера довіри, котра перетворюється на консенсус і партнерство, що передбачають вирішення суперечностей на платформі зближення цінностей і органічного суспільного єднання.

– Яке місце, на думку вчених Академії, має посісти Україна у міжнародному поділі праці? Розвиток яких галузей економіки науковці вважають найбільш перспективними, скажімо, у XXI столітті?

– Україна має значний потенціал для розвитку високотехнологічних галузей виробництва та сфери послуг. У жодному разі не можна обмежуватися роллю «аграрної супердержави», до якої нас готують деякі «експерти». Сільськогосподарське виробництво, звичайно, важлива складова національної економіки, але не воно визначатиме перспективи динамічного розвитку у XXI столітті. Рівень доданої вартості в цьому секторі є відносно невисоким, а конкуренція – особливо з боку країн, що розвиваються, – навпаки, зростатиме. Тому необхідно робити ставку на сучасні інформаційно-комунікаційні технології, нові матеріали та біотехнології. За двома першими напрямками в Україні існують значні традиції та напрацювання. В галузі біотехнологій теж є певні досягнення. Проблема полягає в тому, які саме ніші за цими напрямками визначити і які механізми ефективної комерціалізації результатів досліджень запровадити.

– Що корисного зроблено в Академії для посилення безпеки та зміцнення обороноздатності нашої держави?

– У зв'язку з подіями в Криму та на сході України ми у 2015 році започаткували академічну цільову науково-технічну програму «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави».

Згідно з основними принципами, закладеними в цій програмі, серед установ НАН України щорічно оголошується конкурс проектів за пріоритетними напрямками, котрі визначаються силовими міністерствами і відомствами України. Обов'язковою вимогою до проекту, що подається на конкурс, є погодження його технічного завдання підприємством оборонно-промислового комплексу, на якому в подальшому впроваджуватимуться результати роботи.

Із метою впровадження вже завершених розробок протягом 2016–2017 рр. НАН України підписала угоди про науково-технічне співробітництво з Державним концерном «Укроборонпром», Генеральним штабом Збройних Сил України та Міністерством оборони України. У межах виконання цих угод реалізуються заходи зі впровадження завершених академічних розробок на підприємствах ОПК. Деякі з робіт вже пройшли визначальні відомчі випробування, і сьогодні опрацьовується питання щодо їхнього включення до державного оборонного замовлення.

Звичайно ж, зі зрозумілих причин, я не можу говорити про всі роботи, але серед уже завершених проектів відзначу роботи за напрямом військової медицини, спрямовані на розроблення нових біоматеріалів для відновлення кісткової тканини, створення новітніх перев'язувальних матеріалів і комбінованих засобів для зупинки великих кровотеч, створення технології низькотемпературного зберігання клітин донорської крові тощо. Наразі ці розробки готуються до проведення клінічних випробувань.

Підкреслю, що Академія вважає зміцнення обороноздатності держави одним із пріоритетних напрямів своєї діяльності. Уже зроблено чимало, і наші вчені й надалі проводитимуть дослідження, спрямовані на створення нової наукової продукції подвійного призначення.

– Без сумніву, Академія – це наше велике національне надбання. Та чи забезпечує держава її діяльність на належному рівні? Як зараз фінансується НАН України? Яку заробітну платню отримують наукові співробітники? Чи трапляються нині вчинки на зразок зробленого академіком Євгеном Оскаровичем Патоном, який у роки Другої світової війни розділив присуджену йому державну премію на весь свій науковий колектив?

– Відповідно до нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», залишилося без змін положення попередньої редакції про те, що держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України. Цей показник визначається як наукоємність ВВП.

Маю зауважити, що існують порогові значення індикатора наукоємності ВВП, які визначають можливості наукової сфери реалізувати в державі свої основні функції – соціокультурну, пізнавальну, економічну. Якщо частка витрат на науку менша 0,4 % ВВП, то наука в країні може виконувати лише соціокультурну функцію, в інтервалі від 0,4 % до 0,9 % ВВП – спроможна давати певні наукові результати і здійснювати пізнавальну функцію в суспільстві. І тільки при витратах, які перевищують 0,9 % ВВП, наука починає виконувати економічну функцію. На жаль, упродовж останніх років наукоємність ВВП в Україні не перевищувала 0,4 % і, більше того, постійно скорочується. У поточному році державний бюджет передбачає на фінансування Національної академії наук України видатки в обсязі 3758603,0 тис. грн. Яким би значним не видавався цей обсяг, у доларовому еквіваленті він складає лише 128,3 млн \$, що аж в 3 рази менше відповідних показників 2008 та 2013 рр. (386,9 млн та 333,1 млн \$ відповідно). Фінансування вітчизняної наукової галузі суттєво відстає від показників навіть наших найближчих сусідів – країн Центральної та Східної Європи (Румунії, Угорщини, Польщі, Чехії, Словаччини), де обсяг видатків на одного співробітника у 3–10 разів вищий. Загалом такі бюджетні видатки не забезпечують навіть мінімальних потреб Академії – виплати в повному обсязі заробітної плати працівникам, оплати комунальних послуг і споживання енергоносіїв, утримання й розвитку матеріально-технічної бази

наукових установ, проведення перспективних наукових досліджень, спрямованих насамперед на забезпечення наукоємних галузей економіки, підвищення обороноздатності та національної безпеки держави.

Що стосується середньомісячної заробітної плати по Академії, то в 2017 році вона склала 6159,0 грн – на 1827,0 грн більше, ніж у 2016 році. Водночас, вона є суттєво нижчою від середньомісячної заробітної плати як по промисловості – 7484,1 грн, так і за всіма галузями економіки – 6374,0 грн. І, до речі, на забезпечення виплати заробітної плати нашим працівникам спрямовується близько 85 % видатків загального фонду держбюджету на діяльність Академії.

За останніми розрахунками мінімально необхідний обсяг фінансування НАН України у 2018 році за рахунок загального фонду держбюджету становить 4 млрд 157 млн 640,2 тис. грн. Необхідно додатково 399 млн 37,2 тис. грн на забезпечення виплати заробітної плати з нарахуваннями в режимі повної зайнятості. З відповідними пропозиціями ми неодноразово зверталися до Уряду, парламенту, Міністерства фінансів України.

З іншого боку, безумовно позитивним вважаю започаткування нової бюджетної програми НАН України «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» із обсягом фінансування у 2018 році в сумі 500,0 млн грн. Якщо коротко, ця програма передбачає адресну підтримку досліджень в окремих наукових підрозділах наших установ за результатами оцінювання їхньої діяльності, фінансування відібраних за конкурсами найважливіших для держави прикладних досліджень і науково-технічних розробок із високим ступенем готовності, в тому числі в інтересах національної безпеки та оборони, придбання новітнього та модернізацію наявного унікального наукового обладнання, підтримку, знов-таки на конкурсних засадах, талановитої наукової молоді, нарешті підтримку спільних наукових проектів із зарубіжними науковими центрами.

Ми, звичайно, розраховуємо на більш уважне ставлення і розуміння наших потреб із боку держави. Розвиток науки та практичне впровадження її результатів – це, без перебільшення, справа державної ваги і питання національної безпеки.

Ви також поцікавилися, чи трапляється нині в Академії щось подібне до відомого вчинку мого батька академіка Євгена Оскаровича Патона. Розумієте, річ у тім, що зараз обсяги державних премій у галузі науки і техніки далеко не такі великі, якими були раніше. Їх можна, радше, назвати певною символічною винагородою і заохоченням, ніж відчутною матеріальною підтримкою. Тому, звичайно, важко вимагати від людей філантропії і меценатства, коли вони ледве зводять кінці з кінцями. Проте, оскільки йдеться все ж про науковців, то отримані кошти наші лауреати, звичайно, нерідко витрачають на додаткове забезпечення досліджень – своїх власних і своїх колег. А це вже дуже важливо. Але не можу не пригадати й інше: з початком бойових дій на сході України в 2014 року чимало академіків і членів-кореспондентів нашої Академії робили благодійні внески для

допомоги в лікуванні та реабілітації поранених учасників АТО, які на той час були військовослужбовцями Державної прикордонної служби України. Тоді вдалося допомогти понад тридцятьом нашим захисникам. Цей випадок не був одиничним, але науковці – досить скромні люди і не звикли голосно заявляти про свою добротність.

– Однією з найбільших проблем України є еміграція та трудова міграція за кордон кваліфікованих кадрів, зокрема молодих. Не оминула ця проблема й наукову сферу. Чи вдається Академії запобігати так званому «витоку» мізків за кордон? Які заходи для цього вживаються?

– На жаль, підстав для оптимізму поки не так багато, як хотілося б. Адже останніми роками ситуація із залученням та закріпленням наукової молоді в Академії суттєво погіршилася. Чисельність наших молодих учених скорочується вже четвертий рік поспіль. Наведу деякі цифри, які, як на мене, красномовніше за будь-які слова описують нинішню непросту ситуацію: загальна кількість молодих учених порівняно з 2016 роком зменшилася на 7 %. Не настільки відчутно – лише на 1 % – проте так само скоротилася й чисельність молодих учених, які мають науковий ступінь кандидата наук. Відносно 2013 року це скорочення склало 27 % та 15 % відповідно.

Тривожним сигналом є й те, що за останні два роки з наукових установ НАН України звільнилося 25 молодих учених, які були стипендіатами Президента України. Це – 8 % від загальної кількості таких стипендіатів у нашій Академії. Зауважу, що ця престижна форма підтримки надається молодим науковцям за вагомі наукові здобутки.

У системі НАН України запроваджено різноманітні форми заохочення та підтримки молодих учених. Так, наприклад, раз на два роки проводяться конкурси і відбирається для фінансування 100 проектів науково-дослідних робіт молодих учених. Найкращим молодим ученим за результатами попереднього відбору надається можливість виступити з науковими повідомленнями на засіданнях Президії Академії і за тематикою цих повідомлень відкрити додаткові річні відомчі теми та бути їхніми керівниками. Річний обсяг фінансування цих тем складає 70 тис. грн для докторів наук і 50 тис. грн. – для кандидатів наук.

На підтримку молодих науковців в НАН України спрямовано й видавничий проект «Наукова книга. Молоді вчені». Його суть полягає в тому, що молоді вчені виборюють право опублікувати монографію у провідному науковому видавництві країни – «Науковій думці». Від 2009 року у рамках проекту світ побачили 53 видання, з них 6 книг – у 2017 році. На цей рік заплановано видати ще 10 робіт молодих науковців.

Гадаю, що керівництво нашої держави все ж розуміє необхідність створення умов, за яких українські вчені не залишали б країну й не виїжджали б працювати за кордон назавжди. Таке розуміння вважаю вкрай важливим. Принаймні один позитивний крок у цьому напрямі вже зроблено. За новою бюджетною програмою НАН України, про яку вже йшлося, буде започатковано конкурс на створення молодіжних дослідницьких лабораторій

(груп) із досить солідним їхнім фінансуванням. До речі, положення про конкурс на здобуття таких грантів НАН України вже затверджено, і, сподіваюся, невдовзі буде оголошено й сам конкурс.

– Якими важливими результатами вже встигли заявити про себе молоді вчені НАН України? Про кого з них слід згадати окремо?

– У нашій країні функціонує, хоч і не без проблем, багаторівнева система фінансової підтримки талановитих молодих учених, представлена у вигляді стипендій, премій, грантів. Ми організуємо активну й результативну участь своїх молодих науковців у конкурсах на здобуття цих форм підтримки. Наприклад, 2017 року молоді вчені установ НАН України здобули 29 премій Президента України і Верховної Ради України для молодих учених, які присуджуються за вагомі наукові здобутки при проведенні фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок. Для адресної підтримки найталановитіших молодих учених НАН України та створення додаткових можливостей і стимулів для проведення ними фундаментальних наукових досліджень із пріоритетних напрямів науки в галузі природничих, технічних, гуманітарних і суспільних наук було надано 23 гранти Президента України. Стипендій Президента України було удостоєно 289 молодих науковців Академії, а 4 молодих докторів наук віком до 35 років – відзначено іменними стипендіями Верховної Ради України. Такими формами підтримки молодих учених держава оцінила їхні наукові здобутки.

У квітні 2017 року мені випало брати участь у зустрічі з Президентом України Петром Олексійовичем Порошенком і молодими вченими. Глава держави тоді наголосив на важливості державної підтримки молодих учених і висловив переконання, що наші молоді вчені будуть представниками України в майбутній Європі. Маю надію, що ці, без сумніву, вкрай необхідні наміри будуть реалізовані.

Талановита молодь у наших академічних лавах, безумовно, є. І оскільки Вас цікавили саме конкретні особистості, з приємністю представлю кількох перспективних молодих науковців.

Серед них – старший науковий співробітник Інституту фізики НАН України доктор фізико-математичних наук Семен Єсилевський, до речі, відомий у мережі Інтернет блогер. Дослідження, якими він займається в рамках проекту програми ЄС «Горизонт 2020», дали змогу заявити про відкриття принципово нового способу транспортування лікарських препаратів у крові людини. Він полягає у зв'язуванні спеціально модифікованих молекул лікарських препаратів із ліпопротеїновими частинками плазми крові. Ефективність цього способу підтверджено даними комп'ютерного моделювання біофізичних систем на атомарному рівні (так званої молекулярної динаміки) і результатами біологічних експериментів, проведених французькими партнерами. Важливо й те, що фізичний принцип такого транспортування застосовний для широкого кола лікарських засобів – протипухлинних препаратів, нейропротекторів, антибіотиків, противірусних

засобів тощо. Результати цих досліджень опубліковано в престижному міжнародному науковому журналі «Nature Communications» і мають великий потенціал для подальшого практичного використання у медичній практиці.

Ще одна наша надія – провідний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України кандидат технічних наук Олександр Дячук. До сфери його наукових інтересів належить широке коло проблем, насамперед економічні, екологічні (кліматичні), технологічні проблеми функціонування енергетики України, прогнозування та системний аналіз соціально-економічних та енерго-екологічних систем. Він також цікавиться питаннями оптимізації енергетичного балансу, низьковуглецевого розвитку економіки та синергетичного розвитку економіки й енергетики на національному, міжнародному і глобальному рівнях. О. Дячук брав участь у численних міжнародних наукових проектах, зокрема спільних проектах НАН України та Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (PIASA), проектах Програми розвитку ООН і багатьох інших. У доробку цього молодого вченого – вже понад 100 друкованих наукових праць.

Відзначу також наукового співробітника Інституту прикладних проблем механіки і математики імені Я.С. Підстригача НАН України (Львів) кандидата технічних наук Ростислава Лесюка. Він виконав комплекс оригінальних теоретико-експериментальних робіт із моделювання методом Монте-Карло фотовольтаїчних вікон на основі квантових точок і похідних матеріалів та встановив оптимальні геометричні й спектральні параметри композитів для досягнення максимальної потужності та прозорості фотовольтаїчного вікна. Такі дослідження зможуть знайти практичне застосування в галузі сонячної енергетики. Результати роботи отримали міжнародне визнання, їх опубліковано в журналах із високим імпакт-фактором. Як стипендіат фонду Фулбрайта Р. Лесюк проводив дослідження в Університеті Штату Північна Дакота (США), а нині в співпраці з німецькими вченими здійснює дослідження в Технічному університеті Дрездена й Університеті Гамбурга.

Варто згадати й докторанта Інституту загальної та неорганічної хімії імені В. І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук Сергія Солопана. Він брав участь у цілій низці міжнародних і вітчизняних наукових проектів із розроблення магнітних матеріалів, що можуть використовуватись як індуктори гіпертермії злоякісних пухлин. У рамках одного з проектів програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» займався розробленням технології синтезу плівок нелінійних діелектричних матеріалів на основі ніобатів-танталатів срібла, які знаходять широке застосування в техніці зв'язку міліметрового діапазону. А під час виконання проекту за Сьомою рамковою програмою ЄС синтезував наночастки та тонкі плівки літійпровідного матеріалу, а зараз, використовуючи цей досвід, разом із колегами з інших установ нашої Академії розроблює твердотільні літій-йонні акумулятори. До речі, С. Солопан – лауреат премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних

досліджень та науково-технічних розробок, премії Президента України для молодих вчених. Він також двічі був стипендіатом Національної академії наук України.

Серед молодих співробітників академічних установ є і надзвичайно талановиті та перспективні науковиці. Одна з них – докторант Інституту математики НАН України кандидат фізико-математичних наук Олена Ванеєва. Вона є членкинею міжнародних наукових товариств – American Mathematical Society, European Women in Mathematics та Southeastern European Network in Mathematical and Theoretical Physics – і має високі індекси цитування. Її h-index Web of Science становить 11, Scopus – 12, Google Scholar – 13. Разом зі співавторами О. Ванеєва розробила новий метод розв’язання задачі групової класифікації, що базується на відображенні між класами диференціальних рівнянь. За допомогою цього методу виконано класифікації лівських симетрій декількох класів нелінійних еволюційних рівнянь, що моделюють реальні фізичні й біологічні процеси. Це дало змогу виокремити з класів ті рівняння, котрі є найбільш цікавими для застосування, та побудувати їхні точні розв’язки. Результати вже знайшли своє застосування в задачах тепломасообміну, теорії горіння і фізики плазми й отримали міжнародне визнання. Крім того, О. Ванеєва виграла грант імені Абеля для наукового стажування в Університеті Кіпра, який присуджується Абелівським комітетом і Міжнародним математичним союзом.

Ще одна перспективна дослідниця – науковий співробітник Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України кандидат фізико-математичних наук Олена Карпель. Вона виділила клас мір на деяких топологічних просторах, популярних у сучасній математиці та отримала їхню повну класифікацію за допомогою простих, або легко обчислюваних, інваріантів, що вже використовується в теорії динамічних систем. За роботу «Міри на канторівській множині та їх класифікація» О. Карпель отримала Золоту медаль та премію конкурсу Наукового товариства імені Шевченка в Америці та Фундації «Україна – США». Зазначу, що це – єдиний міжнародний конкурс для молодих математиків із України, які займаються науковою роботою на Батьківщині.

Звичайно, наведений мною перелік не є вичерпним, але в межах інтерв’ю неможливо згадати про всіх яскравих представників нашої наукової молоді. Та кожен із них, без сумніву, вартий, добрих слів і всілякої підтримки.

– Нині в Україні спостерігається зростання суспільного запиту на наукові знання, принаймні подані в популярній, доступній широкому загалу формі. Як Ви гадаєте – чому? З чим пов’язаний цей феномен? І як до популяризації науки долучені вчені Академії?

– Якщо на щось зростає попит, це означає, що до людей приходять усвідомлення необхідності того, чого їм на даний момент бракує. Вважаю зростання запитуваності науково-популярних ініціатив логічним, адже Україна розвивається, її громадяни починають потребувати розумної,

зваженої, експертної розмови про свою країну та світ навколо. Тішуся, що це відбувається. За результатами щорічного моніторингу, який проводить Інститут соціології НАН України, наші вчені користуються високим ступенем довіри – їм довіряють 48 % опитаних. 74 % населення країни вважає неможливим розвиток української держави та економіки без розвитку вітчизняної науки. Обнадійливим є і той факт, що кожен другий українець цікавиться новинами науки й техніки, а для 13 % опитаних вони дуже цікаві, для 38 % – досить цікаві. Тобто простір для створення й розширення науково-популярних проектів є. І науковці нашої Академії дуже активно долучені до цієї вкрай важливої діяльності.

2007 року НАН Україна ініціювала заснування наразі найбільшого національного науково-популярного проекту – Всеукраїнського фестивалю науки. Цього травня він відбувся вже вдванадцятье. В його межах пройшли різноманітні заходи, розраховані на різні категорії учасників: дні відкритих дверей в академічних установах, виступи провідних вітчизняних і закордонних учених, виставки, екскурсії до лабораторій та музеїв. Широко використовувались і нові форми популяризації науки на кшталт наукових квестів, пікніків, кафе, зелених лабораторій. Слід зазначити, що фестивалі науки як ефективна форма спілкування науковців із широкою громадськістю проводяться сьогодні майже в усіх європейських країнах. Наша Академія наук уже стала повноправним членом Європейської асоціації організаторів наукових заходів, яка діє за підтримки Єврокомісії та об'єднує 68 організацій із 36 країн Європи.

Далі. Серед вагомих науково-популярних проектів сучасної України – ініційовані молодими вченими НАН України «Дні науки», котрі проходять двічі на рік – у травні та листопаді. Прикметно, що й своє професійне свято вітчизняні вчені відзначають теж двічі. Фестиваль і весняні «Дні науки» присвячуються професійному святу вітчизняних науковців – Дню науки, який був встановлений Указом Президента України і відбувається щороку в третю суботу травня. Осінні «Дні науки» приурочено до заснованого ЮНЕСКО Всесвітнього дня науки в ім'я миру та розвитку, котрий відзначається в одну й ту ж дату – 10 листопада. Додаткові – «нервові» – «Дні науки» вже є невід'ємною академічною складовою Всесвітнього тижня мозку в Україні. Це – всесвітня науково-популярна кампанія, що покликана привернути увагу до досліджень у галузі нейронаук і вивчення мозку. Вона розрахована як на фахівців, так і на пересічних громадян, котрі не мають професійних знань із цієї тематики. Вчені НАН України є також постійними учасниками заходів іншого всеукраїнського науково-популярного проекту – «Наукових пікніків в Україні». Зауважу, що за столичною програмою бюджету участі «Дні науки» та «Наукові пікніки в Україні» виграли фінансування для реалізації спільного проекту «Рік науки для Києва» і вже почали проводити різноформатні науково-популярні заходи, передбачені цим проектом. Заходи є безкоштовними для всіх, без винятку, відвідувачів і триватимуть упродовж цілого 2018 року. Крім цих масштабних науково-

популярних ініціатив, існує й низка інших. Наприклад, Весняний і Осінній День астрономії, який щоберезня і щовересня проводять наші астрономи. При Інституті археології НАН України функціонує науково-популярний лекторій «Про що розповідає археологія», який, поряд із лекціями, передбачає також екскурсії до місць розкопок або до історико-культурних пам'яток. Тенденція останнього часу – започаткування науково-популярних конференцій, розрахованих на найширше коло осіб. На жаль, усі ці ініціативи не перерахувати в межах однієї розмови, але, повірте, їх надзвичайно багато і вони вже мають свою постійну аудиторію, яка поступово розширюється.

Результати своєї роботи ми регулярно презентуємо в межах спеціалізованих виставок. Зовсім нещодавно, 5 червня, Академія вже вдруге брала участь у виставці-презентації продукції київських виробників «Зроблено в Києві», яку організувала Київська міська державна адміністрація. 55 академічних установ представили там понад 300 своїх науково-технічних розробок за різними напрямками. Близько 400 розробок експонувалися на виставці-презентації, що діяла в рамках XII Всеукраїнського фестивалю науки. Зазвичай Академія долучається також до виставок медичного та оборонного спрямування. А минулого року вона виступила співорганізатором ще й Міжнародного форуму «Innovation Market», який, за задумом, має слугувати майданчиком для зустрічі винахідників, новаторів, авторів інноваційних технологій і стартап-компаній із представниками виробничого сектору, органів влади, інвестиційно-фінансових установ, економістами, консультантами у сфері захисту інтелектуальної власності. Дуже добре, що щороку кількість і, головне, якість цих заходів зростає.

Не можу не згадати і про те, що науковці НАН України активно контактують із засобами масової інформації та висловлюють свою фахову думку практично з усіх важливих питань внутрішньоукраїнського життя та міжнародних відносин. Наші провідні вчені постійно з'являються на телебаченні та радіо, в тому числі мережевих каналах і станціях, на сторінках провідних друкованих та електронних видань. Чимало дослідників мають особисті профілі в соціальних мережах, а також ведуть блоги й авторські колонки на інформаційно-аналітичних Інтернет-ресурсах. Про події з життя Академії ми повідомляємо також на її офіційному веб-сайті та Facebook-сторінці. Тож слідкуйте за оновленнями – і будете в курсі цікавих новин.

Загалом, просвітницька й науково-популяризаторська діяльність дає позитивний суспільний ефект і вже стала доброю традицією для нашої Академії. Будемо продовжувати займатися цим і надалі.

– Як уже було сказано, для НАН України 2018 рік є особливим, бо це – рік її великого ювілею. Як він відзначатиметься? Що важливого й вартото уваги заплановано до цієї дати?

– 100 років Академії виповниться в листопаді поточного року, і цей ювілей має стати визначною подією не тільки для її вчених, а й для широких кіл вітчизняної та закордонної громадськості. З ініціативи Національної

комісії України у справах ЮНЕСКО рішенням 39-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 100-річчя НАН України включено до Календаря пам'ятних дат, що відзначатимуться у 2018 році на рівні ЮНЕСКО. Керівництво нашої держави також розуміє непересічність цієї дати, про що свідчить, зокрема, Указ Президента України «Про відзначення 100-річчя Національної академії наук України». Водночас, на думку вчених Академії, відзначення її ювілею на державному рівні має не тільки вшанувати її досягнення, а й спонукати до ґрунтовної розмови про роль і місце науки в сучасній державі та сприяти налагодженню тісних комунікацій науки з владою і суспільством.

Уряд затвердив підготовлений за участі НАН України план різноманітних за формою та змістом заходів із нагоди ювілею. Заплановані насамперед наукові сесії загальних зборів Академії, її відділень, урочисті засідання вчених рад наукових установ, збори регіональних наукових центрів, наукових товариств, наукові конференції з пріоритетних наукових проблем, читання, дні відкритих дверей в академічних наукових установах, виставки наукових і науково-технічних досягнень і багато іншого. До організації та проведення ювілейних заходів широко залучаються, в тому числі, наші молоді дослідники. Рада молодих вчених НАН України та Національний центр «Мала академія наук України» планують провести за участі наукової молоді, студентів і школярів «наукові пікніки» й інші сучасні просвітницькі заходи. Значна частина заходів із цього переліку вже відбулася в столиці та регіонах нашої держави. Зокрема, 100-річчю Академії присвячувалися вже згадуваний XII Всеукраїнський фестиваль науки та міжнародна конференція «Стан та перспективи співпраці Україна-ЦЕРН», котра тривала у травні в Харкові.

Центральною ж подією стане ювілейна сесія Загальних зборів НАН України. Вона має відбутися на початку грудня цього року в Національному академічному театрі опери та балету імені Тараса Шевченка. Результати роботи Академії будуть презентовані суспільству на виставці наукових і науково-технічних досягнень установ НАН України.

З нагоди ювілею світ побачить низка видань, які зараз готуються до друку. Маю на увазі передусім ґрунтовну узагальнювальну працю «Національна академія наук України. 1918–2018: до 100-річчя від дня заснування». Ця книга покликана відобразити місце і значення НАН України в розвитку вітчизняної науки, освіти й культури, її роль у піднесенні економічного і людського потенціалу України у ХХ ст., внесок у творення незалежної держави, а також завдання Академії на сучасному етапі, можливості та перспективи її подальшого поступу. З винаходами, науковими теоріями та відкриттями, науково-технічними здобутками вчених нашої Академії за всі роки її історії читацьку аудиторію ознайомить ювілейне видання «100 видатних досягнень вчених НАН України». Друком вийдуть також довідкове видання «Національна академія наук України. 1918-2018. Хронологія», збірник документів і матеріалів у трьох книгах «Національна

академія наук – 100: головні тенденції розвитку і здобутки», подарункове видання «100 років поступу Національної академії наук у цифрах і фактах», монографія «Історія Української академії наук у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського».

Фундаментальний доробок Академії, її історію, наукові школи буде всебічно представлено й за допомогою сучасних Інтернет-технологій. Так, до ювілею планується завершити створення Віртуального, або ж електронного, музею НАН України, котрий включатиме систему віртуальних екскурсій, мультимедійну репрезентацію експонатів та електронні наукові каталоги і бази даних.

У штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі сподіваємося презентувати документально-публіцистичний фільм про Академію та ювілейні книжкові й періодичні видання.

Тобто планів маємо дуже багато, ювілейний рік надзвичайно насичений роботою.

– І, насамкінець, не можу не запитати Вас про те, що цікавить і мене, й багатьох людей, які читатимуть це інтерв'ю: в чому полягає секрет Вашого довголіття? Чим потрібно займатися, як працювати та відпочивати, аби прожити насичене, цікаве й довге життя? Що Ви могли б порадити зі свого багатого досвіду?

– Насправді в цьому немає жодного секрету, про який не було б відомо вашим читачам. Практично все вже сказано до мене, можна скористатися досвідом попередніх поколінь, хоча, звичайно, їм жилося значно важче, ніж нам тепер. Зі свого особистого досвіду можу тільки підтвердити, що потрібно гармонійно поєднувати розумову працю з фізичною активністю. Багато років я захоплювався спортом – тенісом, водними лижами, плаванням. Зараз теж намагаюся бути в русі, бо рух – це життя. Ще один невід'ємний «інгредієнт» в рецепті довголіття – оптимістичний погляд на світ. Він допомагає не розгубитися й не занепасти духом навіть у найважчі, здавалося б, моменти. А взагалі від спліну, нудьги і марного самоїдства мене завжди рятувала і, думаю, продовжила мої дні постійна та активна праця.

Сенека колись говорив: коли ви не знаєте, в якому напрямі рухатися, жоден вітер не буде попутним. Дуже слушний вислів. У роботі і, загалом, у житті я завжди мав перед собою певну мету. Конкретна ціль і зусилля, докладені для її досягнення, – ось те, що додавало впевненості в собі. Глибоко переконаний, що багато чого в нашому житті залежить від нас самих, нашої волі та здатності діяти і змінюватись, а не плисти за течією. Та є одна річ, про яку раджу не забувати: не можна жити тільки роботою. Розвивайтеся в різних напрямках, збагачуйте себе мистецтвом, подорожами, спілкуванням з цікавими людьми. Не замикайтеся у стінах лише своєї професійної діяльності, бо ризикуєте не побачити світ у різних його проявах. Живіть повноцінним, повнокровним життям, але головне місце в ньому має належати обраній справі та праці, й ще раз праці, заради цієї справи.

(вгору)

100 років Академії

22 листопада 2018 р. у стінах ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» відбувся круглий стіл на тему «Роль економічної науки у суспільному розвитку: До 100-річчя заснування Української академії наук» ([Інститут економіки та прогнозування НАН України](#)).

Організаторами заходу виступив відділ економічної історії на чолі з д. е. н. В. Небрат.

У роботі круглого столу взяли участь академік НАН України В. Геєць, член-кореспондент НАН України А. Гриценко, член-кореспондент НАН України С. Кораблін, член-кореспондент НАН України А. Даниленко, член-кореспондент НАН України В. Сіденко та інші представники академічної спільноти (Інститут економіки та прогнозування НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, Інститут економіки промисловості НАН України та ін.), а також провідних економічних кафедр національних університетів (ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Національний університет «Кієво-Могилянська академія», Київський національний торговельно-економічний університет, Львівський національний університет ім. Івана Франка та ін.).

Засідання Круглого столу відкрив директор Інституту академік НАН України В. Геєць, виступивши з вітальним словом на тему «Роль академічної науки у процесах суспільної трансформації».

У виступах учасників розглядалися питання історії Української академії наук та ретроспективи академічних економічних досліджень (В. Небрат, В. Фещенко, М. Кічурчак), ролі економічної науки в суспільних реформах (В. Сіденко, Ю. Бажал), актуальних проблем і перспектив академічних досліджень (В. Лагутін, В. Антонюк, Л. Черенько).

У ході засідання відбулася дискусія стосовно місця Академії наук у процесах суспільних трансформацій, міжнародного визнання українських вчених-економістів, можливості оцінки втрат економічної науки за радянських часів, взаємодії академічної науки та економічної освіти. До дискусій долучились В. Геєць, А. Гриценко, С. Кораблін, Н. Супрун, О. Балакірева.

([вгору](#))

Урочистості з нагоди 100-річчя Національної академії наук України в Західному науковому центрі

Західний науковий центр НАН України і МОН України 19 листопада 2018 р. провів Урочисті збори наукової громадськості Західного регіону України з нагоди 100-річчя Національної академії наук України. Збори відбулись у архітектурній перлині Львова і України – Львівському

національному академічному театрі опери і балету імені Соломії Крушельницької ([Західний науковий центр НАН України та МОН України](#)).

100-річний ювілей є свідченням того, що закладені у далекі та непрості роки Володимиром Вернадським, згодом – першим президентом Академії, основоположні принципи її статутної діяльності успішно витримали випробування часом. Висока освіченість, свідомо громадянська позиція провідних учених Академії викликають не тільки повагу, але й утверджують високий дух науки та освіти, величі нашої історії, нашого народу.

В урочистому засіданні взяли участь представники наукової інтелігенції вісьмох областей Західної України, наукову роботу яких координує Західний науковий центр: дійсні члени (академіки) та члени-кореспонденти НАН України та Національних галузевих академій наук, керівники академічних установ й закладів вищої освіти регіону, наукові та науково-педагогічні працівники. Присутніми були також представники органів державної влади та місцевого самоврядування, глави консульських установ Львова і зарубіжні вчені.

Здобутки учених Західного регіону України високо оцінив у своїй доповіді голова ЗНЦ НАН України і МОН України академік НАН України З. Назарчук. Керівник науковців Західного регіону висловив також побажання: «З нагоди 100-річного ювілею Національної академії наук України з приємністю вітаю кожного дослідника, який віддає свої сили і насагу для продовження і примноження традицій української науки. Нехай ваша щоденна праця буде оточена пошаною, а знання, які ви поширюєте серед своїх співвітчизників, проростають і дають плоди у вигляді інновацій і нових технологій. Бажаю Всім міцного здоров'я та нових творчих злетів.»

Також у рамках відзначення 100-річчя Національної академії наук України у Львові 19-20 листопада 2018 р. відбувся міжнародний конгрес «Науковий потенціал Західного регіону України у контексті міжнародного співробітництва: сучасний стан і перспективи розвитку».

З ювілеєм науковців привітав голова Львівської ОДА О. Синютка, який зазначив: «Коли сто років тому гетьман Павло Скоропадський проголосив створення Академії наук, для української науки це був важкий час випро-бувань, викликів та відповідей на запитання, що ставило суспільство. Українські науковці по праву увійшли в еліту світового наукового співтовариства. У новому бюджеті обов'язково буде бюджет вищої школи та академічної науки. Успіх держави та української науки – у наших руках».

Голова Львівської ОДА вручив державну нагороду – звання «Заслужений діяч науки і техніки» директорові ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», а також оголосив Подяку голови облдержадміністрації шістьом провідним науковцям академічних установ Львівщини.

«100 років Національної академії наук – це 100 років науки високого, європейського класу. Впродовж усього цього часу було нелегко втримати високе знамено Академії наук. Честь і хвала тим людям, які це зробили. Бажаю усім здоров'я, сил і наснаги до нових наукових відкриттів та звершень. Зі святом!» – зазначив під час виступу на урочистостях голова Львівської обласної ради О. Ганущин.

О. Ганущин зачитав привітання учасникам зборів Голови Верховної Ради України А. Парубія, вручив Подяки Львівської обласної ради кращим науковцям.

Від громади міста Львова науковців привітав міський голова Львова А. Садовий, вручивши п'ятьом із них Подяки за вагомі досягнення у науковій роботі.

Головний учений секретар Національної академії наук України академік НАН України В. Богданов оголосив вітання Президента Національної академії наук України академіка НАН України Б. Патона учасникам Урочистих зборів та усім тим, хто займається подвижницькою науковою працею, хто бачить у невтомному творчому пошукові сенс свого життя.

Академік В. Богданов вручив нагороди Президії НАН України:

– академікам та членам-кореспондентам НАН України, які працюють у західному регіоні – Пам'ятну відзнаку на честь 100-річчя НАН України – за плідну високо-про-фе-сійну працю, вагомий особистий внесок у вирішення науково-технічних проблем, впро-вадження наукових розробок;

– працівникам Національних галузевих академій наук України, закладів вищої освіти, науково-виробничих об'єднань та інших організацій – Ювілейну почесну грамоту на честь 100-річчя НАН України – за досягнення у вирішенні найважливіших наукових і науково-технічних проблем, впровадженні розробок в народне господарство та практику соціально-культурного виробництва, підготовці і вихованні кадрів, активну участь у громадському житті та самовіддану суспільну працю.

З привітаннями учасникам урочистих зборів виступили:

– голова науково-координаційної ради Західного наукового центру в Івано-Франківській області – ректор Івано-Франківського національного

технічного університету нафти і газу академік НАН України Є. Крижанівський;

– голова Наукового товариства ім. Шевченка – директор Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України академік НАН України Р. Кушнір;

– член Президії Національної академії аграрних наук України – ректор Львівського національного аграрного університету академік НААН України В. Снітинський;

– голова Ради ректорів закладів вищої освіти Львівщини – ректор Національного університету «Львівська політехніка» член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України Ю. Бобало;

– директор «Представництва Польської академії наук в Україні» професор Г. Собчук;

– голова Регіональної ради підприємців у Львівській області Р. Сорока;

– директор Львівської обласної Малої академії наук учнівської молоді І. Бородчук з учнями.

Академічні нагороди за вагомі досягнення у науковій і науково-організаційній роботі та з нагоди 100-річчя Національної академії наук України багатьом науковцям будуть вручені на урочистих засіданнях вчених рад наукових установ.

За поданням Західного наукового центру відзнаками Закарпатської та Чернівецької обласних державних адміністрацій, Закарпатської та Чернівецької обласних рад та міських рад Ужгорода і Чернівців нагороджено науковці установ НАН України, які діють на їхній території.

Урочисті заходи з нагоди 100-річчя Національної академії наук України, які проводить Західний науковий центр, відбуваються за сприяння Львівської обласної державної адміністрації, Львівської обласної ради, Львівської міської ради, Корпорації «Енергоресурс-інвест», Науково-виробничого підприємства «Електрон-Карат» та ін.

Завершилися Урочисті збори святковим концертом за участю мистецьких колективів закладів вищої освіти Львівщини (режисер-постановник концерту – директор Народного дому «Просвіта» Національного університету «Львівська політехніка», заслужений працівник культури України С. Шалата).

[Програма наукового конгресу «Науковий потенціал Західного регіону України у контексті міжнародного співробітництва: сучасний стан і перспективи розвитку»](#)

(вгору)

Додаток 39

21–23 листопада 2018 року в Міжнародному виставковому центрі відбувся III Міжнародний форум «INNOVATION MARKET»

Міжнародний форум «INNOVATION MARKET» – місце зустрічі новаторів, винахідників, виробників та вендорів провідних інноваційних технологій, експертів в сфері інновацій, авторів startup проектів, представників бізнесу, представників інвестиційно-фінансових установ, консультантів у сфері захисту інтелектуальної власності (<http://innovationmarket.com.ua/>).

Проводиться згідно з [розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 864-р Про проведення Міжнародного форуму «INNOVATION MARKET»](#).

На виставковій зоні було представлено понад 300 учасників. Зокрема, свої напрацювання презентували інститути НАН України, юні винахідники Малої академії наук, заклади вищої освіти Міністерства освіти і науки, стартап-проекти, автори винаходів і розробок.

Триденна програма конференц-заходів була присвячена обговоренню широкого спектру тематик з розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності в освіті, науці, енергетиці, екології, фінансовому та банківському секторі.

В перший день програми Форуму відбувся розгляд інновації у сфері освіти, також проведено круглий стіл на тему «Стратегічні засади інноваційного розвитку в умовах світової глобалізації».

В другий день для представників малого та середнього бізнесу презентували державні та міжнародні програми підтримки та фінансування, а також найбільш ефективні інструменти для виходу українських підприємств на міжнародні ринки.

В третій день експерти розглянули практичні кейси з розвитку стартап-проектів та залучення інвестицій.

Також на Форумі в рамках програми заходів Державної системи охорони інтелектуальної власності було презентовано Центр підтримки технологій та інновацій (TISC), створений на базі Національного офісу інтелектуальної власності (НОІВ), проведено IP Марафон – конкурс серед команд на кращий проект з комерціалізації винаходів.

[Прес-реліз «INNOVATION MARKET 2018»](#)

[Анонс заходу на порталі НАН України](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 40

06.11.2018

Президент України заснував Фонд з підтримки освітніх та наукових програм для молоді

Президент П. Порошенко ухвалив рішення про утворення в Україні спеціального Фонду з підтримки освітніх та наукових програм для молоді та підписав відповідний [Указ](#). Про це Глава держави повідомив у Києві, під час

зустрічі зі студентами та аспірантами ([Офіційне інтернет-представництво Президента України](#)).

«Дуже важливо, щоб розвиток науки, щоб підтримка талановитої молоді, студентів, аспірантів, молодих вчених відбувалася ефективно і на державному рівні», – наголосив він.

Під час спілкування П. Порошенко назвав незадовільною нинішню ситуацію, коли сотні, а може й тисячі талановитих молодих людей змушені виїжджати з України для того, щоб продовжити займатися наукою. Саме тому й було прийнято рішення про створення зазначеного Фонду, який сприятиме роботі молодих науковців та розвитку галузі в нашій державі.

«Ми маємо створити всі можливості для того, щоб талановита українська молодь мала всі можливості реалізувати свій потенціал у нас, в Україні», – підкреслив Глава держави.

«І для цього я прийняв рішення про заснування Фонду Президента з підтримки освітніх та наукових програм для молоді для того, щоб підтримати молодь. Найталановитіша молодь, навіть якщо вона не має для цього достатньо коштів, повинна мати підтримку Президента і держави», – сказав П. Порошенко, зауваживши, що молоді люди отримують можливість навчатися, або навчатись в аспірантурі, виграти гранти і здійснювати свої наукові розробки.

Таке рішення, на переконання Глави держави, є «абсолютно правильним шляхом». «І мені приємно це оголосити в такому колі, коли тут присутні найкращі студенти і аспіранти. Ви є, кажуть, надія ваших вчителів. Не тільки вчителів – надія всього українського народу і надія Президента», – сказав П. Порошенко.

Президент наголосив на важливості підтримки талановитої української молоді, яка займається академічною та прикладною наукою. При цьому він відзначив, що завдяки, в тому числі й українським вченим вдалося значно посилити обороноздатність країни та відродити українську армію. «Ми говоримо про створення спеціальних наукових хабів на базі провідних університетів України, таких як Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Київський політехнічний університет, інших. Це ініціатива не лише держави. Ми намагаємось залучити найкращих світових виробників для підтримки та розвитку українських наукових розробок», – зазначив П. Порошенко та додав, що багато з таких розробок вже знаходять своє втілення у військово-промисловому комплексі України.

«Нам потрібно мати плеяду молодих вчених, які мають, в тому числі і західний досвід, впевненість в собі і будуть на рівних дискутувати з академіками», – сказав П. Порошенко.

«Фонд власне для цього і створюється. Надати відповідну грантову підтримку, вільні кошти для того, щоб талановита наукова молодь могла з'їздити закордон, навчитися, повернутися і робити науку в Україні. І ця робота має бути практично пов'язана з практичним застосуванням», – сказав П. Порошенко.

На його думку, саме тоді, коли держава, влада та науковці об'єднуються, можливі позитивні зміни у цьому напрямку. Президент зазначив, що добре розуміє обсяг роботи, яку необхідно зробити для того, щоб зрушити українську науку вперед: «І щодо інституціонального «прокрустового ложа» старої системи української науки і Академії наук, і щодо необхідності реформування, і щодо зміни форматів для того, щоб саме не через фіксовану бюджетну дотацію, а через грантові програми мати можливість підтримувати молодих і талановитих».

«Об'єднаємося і робимо ці зміни і ці реформи разом», – зазначив Глава держави.

«Я твердо переконаний, що це єдино можливий і правильний шлях», – ще раз підкреслив він.

За словами П. Порошенка, Україну у цьому готові підтримати країни Європейського Союзу. Зокрема, питання підтримки української науки нещодавно обговорювалося під час візиту в Україну Канцлера Німеччини А. Меркель. Президент зауважив, що разом з Канцлером Меркель було започатковано низку програм, починаючи від підтримки будівництва дороги Запоріжжя-Мелітополь на Маріуполь і підтримки відбудови інфраструктури Донбасу, і закінчуючи спеціальним фондом енергоефективності, підтримки та розвитку науки та інших надзвичайно важливих програм.

«Створений Фонд і кошти, які, я сподіваюся, будуть закладені в бюджеті, підтримка Уряду, Міністерства – об'єднаними зусиллями ми точно вийдемо на перемогу. Фонд підтримає вас на шляху здійснення ваших мрій. Я всім бажаю перемог. Обов'язково бажаю віри в себе, бо без цього перемог не буде», – сказав Глава держави.

[\(вгору\)](#)

Додаток 41

29.11.2018

В'ячеслав Кириленко обговорив з науковцями проблеми реалізації проекту «Велика українська енциклопедія»

29 листопада відбулась нарада під головуванням Віце-прем'єр-міністра України В. Кириленка з питань підготовки сучасного довідкового онлайн-сервісу і водночас багатотомного видання «Велика українська енциклопедія» [\(Урядовий портал\)](#).

У нараді взяли участь представники державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво», Державної архівної служби, Національної академії наук України, Державного комітету телебачення і радіомовлення, Міністерства інформаційної політики, Міністерства фінансів, Міністерства освіти і науки, Міністерства молоді та спорту, Київської міської державної адміністрації.

Директор державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво» А. Киридон повідомила про хід реалізації проекту «Велика українська

енциклопедія», поінформувала про проблеми у підготовці друкованого видання і електронного довідкового ресурсу на базі енциклопедії – «ВУЕ».

Учасники обговорили організаційні та нормативно-правові механізми розв'язання порушених питань, можливостей збільшення фінансування, активізацію співпраці «Енциклопедичного видавництва» з Національною академією наук, Міністерством молоді та спорту, розглянули питання оцифрування архівів для мультимедійної версії енциклопедії, інформаційної підтримки проекту.

За результатами наради напрацьовано відповідне протокольне рішення.

Довідково. [Велика українська енциклопедія](#) – перша в незалежній Україні універсальна національна енциклопедія, видання якої готує державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво». 2016 р. вийшов друком перший том енциклопедії на літеру «А-Акц». Готуються одночасно два варіанти енциклопедії: друкований багатотомний і електронний мультимедійний сервіс.

([вгору](#))

Додаток 42

21.11.2018

25 найкращих молодих учених зможуть щороку отримувати державні стипендії на честь Героїв Небесної Сотні, – постанова Уряду

Уряд визначив, як обиратимуть стипендіатів та призначатимуть державні іменні стипендії для найкращих молодих вчених, встановлені для вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні. Відповідну постанову було прийнято 21 листопада 2018 р. під час засідання Кабінету Міністрів. Документ було розроблено Міністерством освіти і науки спільно з ГО «Родина Героїв Небесної Сотні» та Радою молодих учених при МОН ([Урядовий портал](#)).

Стипендії для молодих вчених започатковані на честь: Дмитра Максимова; Назарія Войтовича; Романа Гурика; Устима Голоднюка; Юрія Поправки.

Щороку до Дня Гідності та Свободи – 21 листопада – у кожній з номінацій призначатимуть по 5 стипендій терміном на 1 рік. Їх розмір становитиме два прожиткові мінімуми для працездатних осіб на початок бюджетного року (наразі це близько 3,5 тис. грн). Стипендії виплачуватимуться додатково до посадового окладу, академічних стипендій, різних доплат і надбавок.

«Дуже знаково, що це рішення Уряд прийняв саме сьогодні, в День Гідності і Свободи. Завдяки тому, що запрацює ще один канал підтримки молодих вчених, ми зможемо залучати більше молоді до науки, дати більше коштів нашим талановитим дослідникам. І водночас так ми можемо віддати шану тим Героям, що полягли за нашу свободу», – відзначила Міністр освіти і науки Л. Гриневич.

Стипендіатів обиратимуть на конкурсних засадах. Для цього МОН створить комісію з відбору претендентів, до якої можуть входити представники родин Героїв, чийми іменами названі номінації, ГО «Родина Героїв Небесної Сотні», наукової спільноти, рад молодих вчених, Міністерства освіти і науки.

Претендувати на отримання стипендій можуть молоді вчені – наукові та науково-педагогічні працівники, аспіранти, ад'юнкти, докторанти вишів і наукових установ. Вік кандидатів не має перевищувати 35 років (40 років – для докторів наук та тих, хто навчається в докторантурі) станом на 1 січня того року, в якому починається виплата стипендії.

Кожен претендент обов'язково повинен мати вагомі наукові результати з того напрямку, в якому працює або навчається. Вони підтверджуються такими формами, як монографії, наукові статті, зокрема в Web of Science, Scopus, Index Copernicus, охоронні документи на інтелектуальну власність тощо. Також неодмінно враховуватиметься активна громадська позиція.

Конкурс на здобуття стипендії та перелік стипендіатів затверджуватимуться наказами МОН.

Нагадуємо, що раніше Уряд [заснував](#) 50 академічних стипендій на честь 10 наймолодших Героїв Небесної Сотні.

([вгору](#))

Додаток 43

29.11.2018

Презентація проекту «Культурна спадщина в атласній геоінформаційній моделі сталого розвитку України»

В ювілейні дні Національної академії наук України 28 листопада 2018 р. в Інституті географії НАН України відбулася презентація робіт, що виконані у розвиток впровадження Меморандуму про співпрацю між НАН України та Міністерством культури України, підписаного 27 червня 2018 р. Президентом НАН України, академіком НАН України Б. Патоном, і Міністром культури України, Є. Нищуком ([Інститут географії НАН України](#)).

Проект «Культурна спадщина в атласній геоінформаційній моделі сталого розвитку України. Концепція та електронний макет моделі» виконувався за підтримки Українського культурного фонду.

На заході були присутні 57 осіб: представники Управління охорони культурної спадщини Міністерства культури України, Управління культури і мистецтв Вінницької ОДА, Департаменту культури і туризму Полтавської ОДА, викладачі та студенти Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, освітяни – представники Відділення наук про Землю Київської Малої академії наук, співробітники інститутів Національної академії України та небайдужі громадяни.

Процес обговорення результатів проекту розпочав директор Інституту географії НАН України, академік НАН України Л. Руденко. У своєму привітальному слові до присутніх він відзначив ключову роль культури у парадигмі сталого розвитку та акцентував увагу на стратегічному завданні географічної науки у вивченні пріоритетних проблем розвитку культурної спадщини, вказав на необхідність співпраці науковців та управлінців у формуванні системи заходів щодо їх вирішення. Леонід Григорович висловив подяку Українському культурному фонду та Міністерству культури України за підтримку проекту.

Керівник проекту, старший науковий співробітник Інституту географії НАНУ В. Чабанюк презентував Концепцію розбудови атласної геоінформаційної системи культурної спадщини (АГІС КС) України, зокрема висвітлив теоретико-методологічні засади атласного підходу до вирішення проблем сталого (збалансованого) розвитку та сфери культурної спадщини, особливості структурно-функціонального підходу до створення АГІС КС, а також окреслив концептуальні та технологічні підходи до створення АГІС КС.

Координатор проекту, провідний науковий співробітник Інституту географії НАНУ К. Поливач розкрила стратегічне бачення сталого розвитку України і місце в ньому культурної спадщини. Проаналізувала сучасний стан історико-культурного потенціалу України, його вплив на соціально-економічний розвиток та розглянула екологічні аспекти збереження і використання об'єктів культурної спадщини. Катерина Анатоліївна підкреслила значимість проекту в контексті реалізації цілей таких документів світового рівня як «Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», Декларація Ханчжоу, резолюції Генеральної Асамблеї «Культура і сталий розвиток» та ін. Вона презентувала підготовлені в рамках проекту наукове видання «Культурна спадщина в атласній геоінформаційній системі сталого розвитку України» та монографію «Реляційна картографія. Теорія та практика», розроблений веб-ресурс «Атласна ГІС культури», що його буде розміщено на сайті Інституту географії (<https://igu.org.ua>) та електронну інтерактивну карту «Публічна частина Державного реєстру нерухомих пам'яток України» (<http://publicregistry.heritage.in.ua>).

Член-кореспондент Академії НАН України О. Кендзера проголосив вітання до учасників заходу від академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України, академіка НАН України О. Пономаренка, в якому було відзначено актуальність та значущість здійсненої роботи й необхідність її впровадження. Наголошувалося, що мета та завдання даного проекту відповідають основним напрямкам, окреслених Меморандумом про співпрацю між НАН України та Міністерством культури України.

В обговоренні взяли участь заступник начальника Управління охорони культурної спадщини Міністерства культури України Ю. Нечипоренко, доцент кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка І. Винниченко, заступник головного

редактора «Українського географічного журналу» Є. Стеценко, завідувач Відділення наук про Землю Київської Малої академії наук З. Курлова, завідувач сектору палеогеографії Інституту географії Ж. Матвіїшина, математик Є. Терехова, студент 4-го курсу факультету географії НПУ імені Драгоманова О. Мартинчук.

Учасники позитивно оцінили представлений проект та висловили ряд пропозицій щодо мережування результатів проекту та його сталості.

([вгору](#))

Додаток 44

29.11.2018

Скарби повертаються додому

27 і 28 листопада 2018 р. в приміщенні Національного заповідника «Софія Київська» (м. Київ) відбулося XII засідання українсько-німецької комісії з питань повернення та реституції втрачених і незаконно переміщених під час та внаслідок Другої світової війни культурних цінностей. Зібрання проходили під спільним головуванням членів української та німецької частин комісії: з українського боку – першого заступника міністра культури України С. Фоменко, з німецького – посла з особливих доручень Федерального міністерства закордонних справ Німеччини, статс-секретаря у відставці, доктора М. Янсена ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У роботі бібліотечної частини Комісії брали участь з боку України – Л. Дубровіна, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, з боку Німеччини – О. Гаманн, керівник відділу Східної Європи Державної бібліотеки міста Берліна.

Учасники засідання фахово й предметно обговорили актуальні питання незаконно переміщених культурних цінностей з фондів архівів, бібліотек, музеїв. Зокрема мова йшла і про повернення в Україну Грамоти Петра Першого 1708 р., втраченої Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського під час Другої світової війни, а також повернення до Німеччини бібліотеки Науково-дослідного інституту цукрової промисловості, що нині зберігається в Україні.

Крім того, серед важливих питань розглядалися законодавчі ініціативи в Україні, пов'язані з питаннями повернення та реституції культурних цінностей, форми співпраці між німецькими та українськими експертами, спільний українсько-німецький проект з оцифрування документів, стан справ з пошуковою роботою щодо виявлення культурних цінностей. Ішла мова й про цікаву широкому загалові підготовку спільної виставки художніх творів німецького живописця Едуарда Дега.

Корифеї бібліотечної справи двох країн Л. Дубровіна та О. Гаманн детально обговорили питання майбутньої співпраці у своїй галузі, адже заплановано спільні цікаві проекти двох потужних книжкових зібрань –

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і Державної бібліотеки Берліна. І, як уже традиційно склалось, вони обмінялись новими книжковими й поліграфічними виданнями своїх країн.

У ділових заходах також бувають емоційні й хвилюючі моменти. Саме такі відчуття були у всіх діячів культури, коли українським членам Комісії німецькі колеги передали картину Сергія Васильківського, яка була втрачена Харківським художнім музеєм під час Другої світової війни.

([вгору](#))

Додаток 45

20.11.2018

Голова Харківської обласної державної адміністрації Ю. О. Світлична відвідала Інститут радіофізики та електроніки імені О. Я. Усикова НАН України

15 листопада 2018 року напередодні 100-річчя від дня заснування Національної академії наук України голова Харківської обласної державної адміністрації Ю. О. Світлична з робочим візитом відвідала Інститут радіофізики та електроніки (ІРЕ) імені О. Я. Усикова НАН України ([Національна академія наук України](#)).

Вона ознайомила з роботою інституту, його результатами у галузі фундаментальних наук і прикладними розробками, поспілкувалася з колективом та вручила вченим відзнаки облдержадміністрації.

«Інститут радіофізики та електроніки – це визнаний науковий центр. Він визначає рівень національних наукових досягнень. І мені дуже приємно, що один із 26 об'єктів Національного надбання знаходиться саме в цьому науковому закладі, – сказала Ю. Світлична. – А видатні вчені харківського інституту беруть активну участь у проектах та міжнародних програмах разом із НАТО, європейськими країнами і країнами Азії».

Під час спілкування з колективом установи керівниця області відзначила наукові досягнення та важливі роботи вчених і запевнила співробітників інституту в підтримці його подальшого розвитку з боку обласної влади.

Відзначаючи досягнення вчених ІРЕ імені О. Я. Усикова НАН України, Ю. Світлична передала державну нагороду – Орден княгині Ольги III ступеня – завідувачеві відділу біологічної фізики, професору Г. Шестопаловій та вручила нагороди обласної державної адміністрації науковцям цієї установи: провідному науковому співробітнику, професору А. Фісуну, завідувачу відділу, професору К. Лукіну, старшому науковому співробітнику І. Іванченку, старшому науковому співробітнику Ю. Сидоренку, науковому співробітнику Д. Попову, науковому співробітнику Т. Рохмановій.

Більше інформації та фото можна знайти на офіційному сайті Харківської обласної державної адміністрації:

<https://kharkivoda.gov.ua/news/95936> ; <https://kharkivoda.gov.ua/galerei/95940>.

Відео доступне за посиланням:

<https://www.youtube.com/watch?v=XC8jtgq9GbU&feature=youtu.be>.

([вгору](#))

Додаток 46

08.11.2018

МОН вдвічі збільшило кількість вишів та наукових установ, які отримали за кошти бюджету передплату на Scopus і Web of Science, – опубліковано наказ з їх переліком

Цього року МОН надало доступ до міжнародних наукових баз даних Scopus та Web of Science за кошти держбюджету вдвічі більшої кількості вишів та наукових установ, ніж 2017-го. [Відповідний наказ з повним переліком](#) був опублікований 8 листопада 2018 р. на сайті Міністерства ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Зокрема, торік підключення до Scopus отримали 67 закладів, а зараз – 135. До Web of Science минулого року доступ надали 64 закладам, а цього – 105.

[«Влітку ми оголосили відбір для вишів та наукових установ МОН на другий цикл передплати за кошти держбюджету до Scopus та Web of Science. Щоб отримати доступ, заклад мав відповідати низці критеріїв.](#) Загалом нам надійшло 148 заявок, з яких 13 – не від наших установ. Із 135 заявок від закладів МОН понад 100 отримали високі бали і матимуть підключення одразу до обох баз. Для порівняння – торік тільки 29 установ отримали доступ і до Scopus, і до Web of Science», – розказав генеральний директор директорату науки МОН Д. Чеберкус.

Підключенням до баз будуть охоплені всі регіони країни – 24 області та м. Київ. Причому здебільшого доступ буде у вишах, розміщених не тільки в обласних центрах, а в районних. Наприклад, в таких містах, як Кривий Ріг,

Мукачєво, Краматорськ, Бердянськ, Глухові, Кам'янець-Подільському, Умані тощо.

«Одна з наших цілей – щоб доступ до баз отримала якомога більша кількість науковців, студентів, аспірантів. Тому, по-перше, цього року ми ще більше розширили географію підключень, а, по-друге, залишили правило минулого року: установа, що отримала доступ, зобов'язана надавати його у комп'ютерних залах своїх бібліотек всім охочим – попри те, які установи та заклади вони представляють», – відзначив керівник директорату.

Водночас він наголосив, що МОН уважно стежить за тим, як підключені за кошти бюджету установи користуються базами. І така статистика здебільшого є позитивною: українські науковці стали вп'ятеро частіше користуватися Scopus та Web of Science.

«Звісно, ми мали й негативні приклади того, коли заклади мінімально використовували надану можливість. Однак ми ще коли домовлялися про надання послуг, то на прохання МОН компанії-постачальники погодилися проводити в Києві та регіонах семінари й тренінги. Й ми помітили, що такі заходи позитивно вплинули на динаміку користування, зокрема, там, де вона була досить невітальною», – зауважив Д. Чеберкус.

Окремо він анонсував, що наступного року МОН планує забезпечити передплату не тільки для своїх вишів та наукових установ, а й для інших закладів – підпорядкованих НАН, галузевим академіям, МОЗ, МВС, Міноборони тощо.

([вгору](#))

Додаток 47

13.11.2018

МОН хоче перевіряти наукові роботи на плагіат не лише текстів, а й ідей

Міністерство освіти і науки разом із USAID [підготувало рекомендації для вишів щодо підтримки культури доброчесності у вишах](#), створило всі умови для університетів для підписання угод з компаніями, що допомагають перевіряти тексти робіт на плагіат. Однак цього недостатньо – Україна має забезпечити не лише технічну перевірку тексту робіт на плагіат, а й не допускати плагіату наукових ідей. На цьому наголосив заступник Міністра освіти і науки України Ю. Рашкевич під час прес-конференції «Практичні кейси впровадження академічної доброчесності в українських закладах освіти» 13 листопада 2018 р. в Києві ([Урядовий портал](#)).

«Сьогодні всі університети та наукові установи в Україні мають можливість підписати угоди з компаніями, що надають послуги перевірки тексту на наявність запозичених частин тексту, і забезпечити своїм аспірантам та докторантам перевірку дисертаційних робіт на плагіат. Також група експертів розробила широкі рекомендації, які можуть бути використані як модулі для навчання, як основа спецкурсів з академічного письма. І зараз

ми дискутуємо на тему, як перейти на інший рівень відстежування академічної доброчесності – на рівень глибшого аналізу наукового змісту роботи. Однак боротьба з плагіатом наукових ідей мусить бути справою широкої наукової громадськості, і МОН чи жоден інший орган ніколи не зможе робити це самостійно», – зазначив Ю. Рашкевич.

У межах прес-конференції також було оголошено про старт акції #СтопПлагіат.

«Академічна доброчесність – це етичні норми і регламентні норми, які мають впливати на якість освіти та довіру до результатів наукових досліджень. Ми переконані, що коли єдиним голосом всі представники освітньої спільноти будуть говорити, що академічна доброчесність є запорукою якісної освіти – це вплине на розуміння людей. Ми закликаємо всі освітні заклади долучитися до акції #СтопПлагіат», – заявив А. Сідляренко, голова компанії Unicheck Україна, онлайн-сервісу пошуку плагіату.

Наразі до акції вже доєдналися понад 20 закладів вищої освіти України.

«Останнім часом дедалі більше досить гучних випадків, пов'язаних із плагіатом, і може скластися враження, що ситуація погіршилася, але я вважаю, що це лише свідчить, що збільшилась кількість небайдужих людей. І ми хотіли б закликати небайдужих людей об'єднатися під одним голосом в акції #СтопПлагіат і спільно шукати розв'язання цієї проблеми. Ми зі свого боку намагаємося проводити певні просвітницькі роботи щодо академічної доброчесності», – додав координатор Проекту сприяння академічної доброчесності в Україні (SAIUP) Т. Тимочко.

Нагадуємо, що МОН зацікавлене, щоб [більше компаній співпрацювало з Міністерством для вдосконалення антиплагіатних перевірок.](#)

([вгору](#))

Додаток 48

27.11.2018

До 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського стартував репозитарій НБУВ (eVerLib)

До 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Інститут інформаційних технологій НБУВ підготував новий інформаційний ресурс, що репрезентує науковий доробок колективу НБУВ– [РЕПОЗИТАРІЙ НБУВ \(eVerLib\) \(Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського\).](#)

РЕПОЗИТАРІЙ НБУВ – це електронний архів, що систематизує і зберігає в електронному вигляді копії документів наукового, довідкового, освітнього та методичного призначення:

- присвячені історії НБУВ;
- що відповідають основним напрямам наукової діяльності НБУВ;
- створені науковими співробітниками, аспірантами НБУВ або у співпраці з іншими особами.

РЕПОЗИТАРІЙ НБУВ забезпечує постійний безкоштовний доступ до електронного архіву засобами інтернет-технологій. Репозитарій є частиною загального електронного інформаційного ресурсу НБУВ.

Скорочена назва: eVerLib.

Інтернет-адреса: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib>

Повна назва:

• **Укр.:** Репозитарій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

• **Англ.:** Electronic Vernadskyi National Library of Ukraine Repository

Основне призначення – накопичення, систематизація та довгострокове зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів НБУВ, надання відкритого доступу до них засобами інтернет-технологій, поширення цих матеріалів з метою інтеграції у середовище світового науково-освітнього товариства.

Мета та завдання:

• Забезпечити централізоване і довготривале зберігання в електронному вигляді повнотекстових наукових ресурсів.

• Сприяти накопиченню інтелектуальних здобутків колективу НБУВ.

- Сприяти зростанню позитивного іміджу та популяризації наукових здобутків вчених та спеціалістів НБУВ шляхом репрезентації їх наукової продукції у глобальній мережі.

- Сприяти інтеграції наукових інформаційних ресурсів НБУВ у світовий науковий інформаційний простір.

- Сприяти збільшенню індексу цитування наукових публікацій співробітників НБУВ шляхом надання до них вільного доступу широкому колу користувачів.

- Створити надійну і доступну систему обліку наукових публікацій співробітників НБУВ.

РЕПОЗИТАРІЙ НБУВ передбачає виконання таких **функцій**:

- **Наукової**, що спрямована на розвиток науково-дослідної роботи.

- **Довідково-інформаційної**, що спрямована на задоволення інформаційних запитів з основних напрямів діяльності НБУВ.

- **Акумулятивної**, що сприятиме збагаченню бібліотечних ресурсів НБУВ електронними документами та цифровими копіями друкованих видань та їх надійному збереженню.

([вгору](#))

Додаток 49

02.11.2018

Серед молодих обдарованих науковців обирають найкращих

Традиційно до Міжнародного дня студента у Запорізькій області проводиться конкурс для обдарованої молоді у галузі науки. Лауреатів визначає комісія обласного конкурсу, до складу якої входять науковці всіх вищих навчальних закладів області ([Запорізька обласна державна адміністрація](#)).

Метою цього конкурсу є підтримка талановитої молоді, розкриття її здібностей та сприяння підвищенню науково-дослідницького інтересу до проблем розвитку Запорізького регіону.

Учасниками конкурсу є молоді виключно із Запорізької області, зокрема, студенти вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації всіх форм власності, молоді спеціалісти промислових підприємств, установ та організацій області віком до 35 років, молоді науковці (доктори, кандидати наук, докторанти, аспіранти, викладачі, здобувачі, наукові працівники віком до 35 років).

Як повідомила начальник Управління молоді, фізичної культури та спорту облдержадміністрації Н. Власова, цього року на розгляд конкурсної комісії було подано 94 наукові роботи, серед яких першість за кількістю тримають Запорізький національний технічний університет, Таврійський державний агротехнологічний університет (м. Мелітополь) і Запорізький національний університет.

Найпопулярнішими номінаціями залишаються технічні та економічні науки, а саме: фізико-математичні науки; біологічні, хімічні, екологічні; географічні та геологічні науки; технічні науки; сільськогосподарські науки, економічні. Не залишилися осторонь молоді науковці, які представили роботи в галузі історії та культурології, філософії та соціології, філології, юриспруденції, педагогіки та психології, медицини та фармацевтики, мистецтвознавства, архітектури та дизайну, державного управління та політології, фізичного виховання та спорту, менеджменту управління.

([вгору](#))

Додаток 50

09.11.2018

У МОН обговорили проект стратегії інноваційного розвитку України

9 листопада МОН спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень провели круглий стіл для обговорення пропозицій та зауважень, що надійшли до проекту Стратегії інноваційного розвитку України ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

Учасниками заходу стали представники вишів, наукових установ, громадських організацій та бізнесу, експерти Національного інституту стратегічних досліджень.

Відкриваючи круглий стіл, заступник Міністра освіти і науки М. Стріха відзначив, що в представленому на обговоренні проекті Стратегії викладено основні засади державної політики, яка має сприяти активізації інноваційної діяльності в Україні та формуванню засад переходу до інноваційної моделі розвитку. Водночас, Стратегія потребує незначного доопрацювання щодо деяких пропозицій та зауважень, висловлених під час громадського обговорення.

Під час круглого столу учасники прийшли до висновку, що Стратегія:

- дозволяє визначити напрямки, механізми і можливі варіанти вирішення проблем, які існують у національній інноваційній системі України;
- сприятиме створенню умов для здійснення інноваційної діяльності та комерціалізації технологій, розбудові національної інноваційної системи, наданню державної підтримки інноваційній інфраструктурі, зменшенню ризикованості інноваційної діяльності;
- сприятиме створенню платформи для партнерства між державним, приватним та громадським секторами.

За результатами розгляду пропозицій та зауважень, що надійшли до проекту Стратегії, учасники круглого столу прийняли рішення внести редакційні правки в проект Стратегії щодо прийнятих пропозицій та зауважень.

([вгору](#))

22.11.2018

Уряд підтримуватиме впровадження ефективних стартапів в Україні, – Геннадій Зубко

Уряд підтримуватиме впровадження ефективних стартапів в Україні. Про це під час конференції «Муніципалітети за стале зростання» повідомив Віце-прем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України Г. Зубко ([Урядовий портал](#)).

«Зараз ми хочемо підтримати проекти, які в першу чергу дають можливості побудувати співпрацю між регіонами, областями, громадами. Це може бути як сталий проект, так і стартап. Він може стосуватися не тільки питань розвитку інфраструктури, це можуть бути і бізнес-проекти. І ми працюємо над тим, щоб до 50 % з ДФРР спрямовувались саме на ефективний регіональний розвиток», – зазначив Г. Зубко.

Він нагадав, що цього року в конкурсі, у рамках Програми підтримки секторальної політики України, що фінансується Європейським Союзом, здобули перемогу 70 найкращих регіональних стартапів. Проекти будуть реалізовуватися в Україні протягом наступних двох років за 5 напрямками – інноваційна економіка та інвестиції, сільський розвиток, розвиток людського потенціалу, розвиток туризму, загальноукраїнська солідарність.

Найбільш креативні та інноваційні стартапи – створення Карпатської мережі регіонального розвитку (Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська і Чернівецька обл.); будівництво радіотелевізійної передаючої станції в Попаснянському районі на Луганщині; розвиток сільського підприємництва та інфраструктури агротуристичного кластера «ГорбоГори» (Львівська обл.); розбудова спортивно-культурного простору на набережній річки Тетерів у місті Житомир; створення та просування на вітчизняний та світовий туристичний ринок комплексного туристичного продукту міста Білгород-Дністровський (Одеська обл.).

([вгору](#))

Інновації в оборонній промисловості – базова вимога сучасності // Вісник НАН України. – 2018. – № 10. – С.88–93.

10–11 жовтня у Києві в Міжнародному виставковому центрі відбулася VI Міжнародна наукова конференція «Проблеми координації воєнно-технічної та оборонно-промислової політики в Україні. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки», яка вже традиційно проходить у рамках Міжнародної спеціалізованої виставки засобів захисту, озброєння, військової та спеціальної техніки, технологій і товарів подвійного використання «Зброя та безпека». У конференції взяли участь представники НАН України.

У рамках XV Міжнародної спеціалізованої виставки «Зброя та безпека – 2018», яка проходила в м. Києві з 9 по 12 жовтня 2018 р., вже за традицією відбулася VI Міжнародна наукова конференція «Проблеми координації військово-технічної та оборонно-промислової політики в Україні. Перспективи розвитку озброєння та військової техніки», присвячена обґрунтуванню перспектив розвитку озброєння і військової техніки (ОВТ) та обговоренню питань посилення взаємодії Збройних Сил України і вітчизняної оборонної промисловості та науки. Організатори конференції – Міністерство оборони України та Міністерство освіти і науки України.

У заході взяли участь представники міністерств – організаторів конференції, Національної академії наук України, закладів вищої освіти, підприємств Державного концерну «Укроборонпром», Державного космічного агентства України, силових структур, оборонної промисловості України та інших організацій і відомств.

На відкритті пленарного засідання було зачитано виступ заступника Міністра оборони України генерал-лейтенанта І. Павловського, в якому він звернув увагу присутніх на проблеми координації військово-технічної та оборонно-промислової політики в Україні. Доповідь заступника Міністра освіти і науки України доктора фізико-математичних наук М. Стріхи було присвячено розробкам подвійного використання, що створюються в закладах вищої освіти України. Далі з пленарною доповіддю виступив перший віцепрезидент НАН України академік НАН України В. Горбулін, який зупинився на аналізі проблем функціонування системи створення та організації виробництва інноваційної конкурентоспроможної продукції на підприємствах ОПК України. Нижче наведено скорочений текст його виступу.

За словами академіка В. Горбуліна, попри всім відому істину, що впровадження інновацій при розробленні та виробництві нового ОВТ можливе лише за умови ефективної взаємодії науковців, замовників озброєння, розробників та виробників, в Україні є багато прикладів того, що навіть наявний потенціал науки практично не використовується в оборонній сфері.

У листопаді цього року виповнюється 100 років від дня заснування Національної академії наук України, яка ніколи не стояла осторонь вирішення науково-технічних проблем розвитку озброєння і військової техніки. У зв'язку з подіями в Криму та на сході України Академія ще у 2014 р. провела інвентаризацію своїх наукових напрямів з метою уточнення того, які установи могли б виконувати дослідження для створення інноваційних технологій подвійного призначення в інтересах ОПК. Було сформовано два переліки таких робіт. У жовтні 2014 р. свої пропозиції Академія направила Президенту України і Кабінету Міністрів України з проханням розглянути їх і прийняти рішення щодо можливого включення окремих її розробок до Державного оборонного замовлення (ДОЗ).

Академія поінформувала Міністерство оборони України щодо своєї готовності розпочати в рамках ДОЗ виконання відібраних робіт, а також запропонувала передбачити у 2015 р. окремим рядком додаткове фінансування НАН України для започаткування комплексу робіт за напрямом «Наукові дослідження і розробки з проблем розвитку ОПК».

Однак ці пропозиції не було враховано, тому НАН України з власної ініціативи, без цільового фінансування започаткувала у 2015 р. виконання цільової науково-технічної програми «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави» за рахунок скорочення інших конкурсних програм та зменшення фонду зарплати інститутів. У 2015 р. на це було спрямовано 25 млн грн, у 2016 р. – 30, у 2017 р. – 39, а у 2018 р. – 50 млн грн (загалом 144 млн грн).

Академія щороку надсилає анотовані звіти про завершені проекти до РНБО, Міноборони, Генштабу ЗСУ, Центрального науково-дослідного інституту озброєння і військової техніки, Укроборонпрому. У 2015–2017 рр. установи НАН України вже завершили виконання 44 проектів Програми. У 2018 р. продовжується виконання 20 проектів і розпочато 22 нових проекти. Загалом серед 86 проектів Програми 49 призначені для підприємств Укроборонпрому; 10 – для ДКА України; 12 – для Міноборони та Генштабу; 17 – для впровадження на інших підприємствах і в організаціях ОПК.

Із завершених проектів Програми можна відзначити дослідження, спрямовані:

- на створення перспективних структур броньованого захисту;
- розроблення маскувальних покриттів для мінімізації помітності техніки в НВЧ-, ВЧ- та ІЧ-діапазонах;
- удосконалення технологій процесів обробки каналів нарізних стволів для підвищення їх живучості;
- створення радіолокаційної станції Х-діапазону для виявлення і класифікації рухомих об'єктів;
- впровадження сучасних технологій з подовження ресурсу авіаційної і бронетанкової техніки, лазерного і дугового зварювання тонкостінних елементів керма і сопла керованих ракет, а також підводного зварювання корпусів військових кораблів в екстремальних умовах.

Окремо слід сказати про роботи за напрямом військової медицини, спрямовані на створення портативних програмно-апаратних комплексів для визначення глибини шокового стану в польових умовах, розроблення нових біоматеріалів для відновлення кісткової тканини, створення новітніх перев'язувальних матеріалів та комбінованих засобів для зупинення великих кровотеч, створення технології низькотемпературного зберігання клітин донорської крові тощо.

[Завантажити повний текст](#)
(вгору)

05.11.2018

У НААН обґрунтовано Програму реформування аграрної науки

В умовах, коли аграрний сектор відіграє дедалі більшу роль в економіці України, Національна академія аграрних наук України має достатній потенціал для самореалізації прикладної науки, проте його реалізація неможлива без правого врегулювання питань з розширення самоврядних повноважень, оптимізації оподаткування галузі, розпорядження ресурсами, створення Фонду саморозвитку тощо ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Таку думку висловив в. о. першого віце-президента Національної академії України М. Гладій під час засідання Президії академії.

Засідання Президії було присвячене обговоренню проекту Програми реформування аграрної науки.

«Сьогодні є дуже важливою чітка конкретизація пріоритетних напрямів досліджень та інновацій, які, згідно з законодавством, Кабінет Міністрів України повинен подавати на розгляд Верховної Ради. Крім того, за законом держава також зобов'язана формувати ринок наукової і науково-технічної продукції», – додав М. Гладій.

При цьому надзвичайно актуальним завданням є розробка закону України, який би визначав основні принципи, пріоритети та шляхи розвитку аграрного сектору і сільських територій, в короткостроковій і довгостроковій перспективі. Прийняття такого закону сприяло б комерцізації наукової та інноваційної діяльності, в формуванні ринку наукової продукції.

Відповідний законопроект наразі розробляють науковці Інституту аграрної економіки. Він має створити засади для розширення самоврядних повноважень, оптимізації оподаткування галузі, розпорядження ресурсами, створення Фонду саморозвитку тощо.

«Прохання всім науковим установам і закладам освіти долучитися до його підготовки», – звернувся М.Гладій до присутніх.

Участь у засіданні взяли заступник міністра аграрної політики та продовольства України О. Ковальова, голова Асоціації ректорів аграрних вишів, ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України С. Ніколаєнко, члени і радники Президії, керівники науково-дослідних установ НААН.

Читайте також:

[Ярослав Гадзало доручив фіналізувати Програму реформування аграрної науки протягом 10 днів;](#)

[Ярослав Гадзало: До кінця року НААН має створити мережу міжрегіональних наукових центрів.](#)

([вгору](#))

01.12.2018

Держенергоефективності та НАН України працюють над стимулами вирощування енергокультур для заміщення газу

Економічний ефект і стимули використання енергокультур при виробництві енергії обговорив Голова Держенергоефективності С. Савчук із директором Інституту економіки та прогнозування НАН України В. Гейцем ([Держенергоефективності України](#)).

«Україна має близько 4 млн га малородючих земель, які можна із користю задіяти саме для вирощування енергетичних культур», – підкреслив С.Савчук.

За підрахунками експертів, при використанні енергокультур із 1 млн га та середній їхній врожайності 11,5 млн тонн/рік потенційно можна заміщувати в еквіваленті близько 5 млрд м³ газу в рік.

Тобто, задіявши весь потенціал вирощування енергокультур, обсяг заміщення газу може сягнути в еквіваленті близько 20 млрд м³ у рік, що дорівнює 2/3 газових потреб України.

Такі проекти вже реалізуються, зокрема, у Волинській, Львівській, Житомирській та Хмельницькій областях. Наприклад, на 1700 га вітчизняна компанія збирає в середньому близько 34 тис. тонн врожаю енергокультур у рік. Потім сировину постачають на твердопаливні котельні для генерації тепла.

Якщо встановлювати котельні на біомасі та використовувати місцеву сировину, то можна створити цілий енергетичний кластер, який дозволить:

- забезпечити громаду необхідною енергією;
- залучити в обіг малопродуктивні землі;
- заощадити кошти на закупівлі газу;
- підвищити зайнятість населення.

Окрім безперечних переваг використання енергокультур, сторони обговорили деталі підготовки і впровадження таких проектів. Зокрема, при вирощуванні енергокультур повернення інвестицій відбувається тільки після третього року реалізації проекту.

Щоб зацікавити інвесторів вкладати кошти у такі проекти, потрібно передбачити механізми підтримки на державному та місцевому рівнях.

Отже, сторони дійшли згоди провести фінансово-економічні розрахунки для розробки механізмів стимулювання вирощування енергокультур.

([вгору](#))

07.11.2018**Засідання Президії НАН України**

Учасники чергового засідання Президії НАН України заслухали і обговорили доповіді головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України академіка НАН України О. Лукіна, ректора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу академіка НАН України Є. Крижанівського та директора Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академіка НАН України В. Гейця «Про перспективи нарощування видобутку нафти і газу в Україні» ([Національна академія наук України](#)).

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б. Патон, головний геолог Акціонерного товариства «Укргазвидобування» М. Мачужак, генеральний директор ПрАТ «Науково-дослідне і конструкторське бюро бурового інструменту» Я. Кунцяк, перший віце-президент Українського союзу промисловців і підприємців С. Прохоров, почесний директор Інституту газу НАН України академік НАН України І. Карп, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я. Яцків, завідувач відділу геології вугільних родовищ Інституту геологічних наук НАН України доктор геологічних наук М. Євдошук.

У виголошених доповідях та виступах в їх обговоренні було висвітлено важливі геологічні, технологічні та економічні аспекти проблеми нарощування видобутку нафти і газу в Україні. Наголошувалося, що від вирішення цієї проблеми залежить енергетична безпека країни та стабільність вітчизняної економіки і соціальної сфери.

Як впливає з доповідей, в Україні на сьогодні є реальна можливість суттєвого збільшення власного видобутку нафти і газу, причому у досить стислий час, зокрема за рахунок відновлення законсервованих свердловин, освоєння морського шельфу та великих глибин Дніпровсько-Донецької западини й Прикарпаття.

Для того, щоб запропоновані шляхи нарощування видобутку стали реальністю, потрібні не лише економічні та інші стимули з боку держави, а й активне використання науково-технічних розробок вітчизняних науковців. Це пояснюється особливостями надр України та необхідністю зменшення негативного впливу видобувних робіт на стан довкілля.

Доробок вітчизняних учених з цього питання, як відзначалося, досить значний й заслуговує на підтримку пропозиція щодо створення державної ключової лабораторії для вирішення проблем нафтогазової галузі шляхом об'єднання науково-технічного потенціалу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу та профільних наукових установ НАН України. Це створить механізм для залучення додаткових коштів, у тому числі від Національного фонду досліджень, діяльність якого має розпочатися найближчим часом. Також було зауважено, що, крім

нарощування видобутку, треба не забувати про необхідність ефективного використання та зменшення споживання енергоресурсів. Наукові установи мають і надалі розвивати відповідні дослідження та розробки.

Президія НАН України ухвалила відповідний проект постанови.

([вгору](#))

Додаток 56

04.12.2018

Учені НАН України стали лауреатками української премії L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці»

30 листопада 2018 р. відбулася перша церемонія нагородження жінок-науковців українською премією L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці». Премія є частиною глобальної Програми L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці», започаткованої компанією L'ORÉAL у 1998 р. з метою заохочення молодих жінок до вибору професії науковця та відзначення талановитих жінок-науковців, які працюють в галузі природничих наук.

Реалізація української Програми L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці» відбулася під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО й за підтримки НАН України та Громадської організації «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності»».

У заході, зокрема, взяли участь директор з корпоративних комунікацій «L'ORÉAL Східна Європа» пані С. Мішар, генеральний директор компанії «L'ORÉAL Україна» пан М. Савчук, віце-президент НАН України, керівник сектору науки Національної комісії України у справах ЮНЕСКО академік Національної академії наук України А. Загородній.

До складу журі Премії, співголовами якого є академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України, директор Інституту біохімії імені О. В. Палладіна НАН України академік Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України С. Комісаренко й академік-секретар Відділення економіки НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України академік Національної академії наук України Е. Лібанова, увійшло ще п'ятеро науковців Академії: заступник директора з наукової роботи Інституту математики НАН України доктор фізико-математичних наук, професор О. Антонюк; завідувач відділу сенсорної сигналізації Інституту фізіології імені О. О. Богомольця НАН України доктор біологічних наук, професор Н. Войтенко; завідувач відділу клітинної біології і біотехнології Інституту харчової біотехнології та геноміки НАН України член-кореспондент НАН України А. Ємець; провідний науковий співробітник відділу фізики біологічних систем Інституту фізики НАН України доктор фізико-математичних наук С. Єсилевський; завідувач відділу фізичної хімії дисперсних мінералів Інституту біоколоїдної хімії імені Ф. Д. Овчаренка НАН України М. Лебовка.

Відповідно до умов конкурсу журі Премії розглянуло 255 заявок і відібрало 10 фіналісток: 6 представниць установ НАН України та 4 – закладів вищої освіти. Переможницями української премії L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці» 2018 р. стали:

- старший науковий співробітник Інституту математики НАН України кандидат фізико-математичних наук О. Ванєєва;
- старший науковий співробітник Інституту фізичної хімії імені Л. В. Писаржевського НАН України кандидат хімічних наук Н. Щербань;
- доцент Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника кандидат біологічних наук М. Байляк.

Докладнішу інформацію про премію L'ORÉAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці» розміщено за адресою: <http://forwomeninscience.in.ua/>.

Більше світлин із церемонії нагородження шукайте у фотоальбомі за посиланням: https://www.facebook.com/pg/divchataSTEM/photos/?tab=album&album_id=1111813892332024.

(вгору)

Додаток 57

29.11.2018

В НААН представили кластерну систему трансферу інновацій

На засіданні бюро Президії Національної академії аграрних наук розглянули кластерну систему трансферу інновацій із захистом інтелектуальних прав наукових установ на засадах комерційної концесії ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Представлена система розмежовує методи і механізми наукової і інноваційної діяльності, визначає участь партнерів-провайдерів у розробках

наукових установ, реалізації бізнес-моделей трансферу інновацій на механізмах комерційної концесії або франчайзингу. «Для розвитку агропромислового комплексу потребує реформування аграрної науки на інноваційній основі. Це означає максимальне залучення інтелектуального потенціалу наукових установ щодо впровадження прогресивних інструментів та методів модернізації виробничої бази, зниження її ресурсоемності і енергозалежності, збільшення продуктивності і прибутковості виробництва», – наголосив Перший віце-президент НААН М. Гладій.

Результатами реалізації кластерної системи має стати сформована ринково-адаптована підприємницька мережа НААН, збільшення капіталізації нематеріальних активів установ, їхнє долучення до інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів з повним комплексом захисту прав інтелектуальної власності на основі договорів комерційної концесії. Для бізнесу це можливість отримати доступ до проектів трансферу інновацій.

За результатами обговорення запропоновано скоригувати Програму інноваційно-інвестиційного розвитку НААН відповідно до запропонованою кластерної системи, розробити пакет договірних документів, сформувати інноваційні кластери та залучити в них стартапи галузі наукоємного бізнесу.

Участь в обговоренні взяли науковці Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України, Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва, Громадської спілки «Аграрний союз України», ННЦ «Інститут аграрної економіки», Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

([вгору](#))

Додаток 58

22.11.2018

Михайло Гладій: НААН сформує базу науково обґрунтованих проектів, перспективних для інвестування

У сільському господарстві зберігається складна ситуація з інвестуванням, обсяг залучених коштів недостатній і не відповідає потребам галузі. Про це заявив перший віце-президент Національної академії аграрних наук України М. Гладій під час засідання президії академії ([Національна академія аграрних наук України](#)).

Зокрема, у першому півріччі поточного року капітальні інвестиції у сільське господарство склали 26,9 млрд грн, що лише на 9,8 % більше ніж за аналогічний період минулого року. Для порівняння, у 2017 р. темп приросту інвестицій становив 42 %. Більше того, у загальному обсязі інвестицій понад 80 % – це власні кошти виробників.

«Особливо відчутний брак інвестицій для малих сільськогосподарських підприємств, фермерських і селянських господарств. У деяких регіонах інвестиційна не забезпечує навіть умов простого відтворення аграрного

капіталу. Негативний інвестиційний імідж держави стримує залучення прямих іноземних інвестицій, ресурсів з кредитних і фондових ринків», – повідомив М. Гладій.

У структурі академії над науковим розв'язанням інвестиційної проблеми працює Інститут аграрної економіки. Його діяльність зосереджена на інвестиційному забезпеченні стратегій розвитку АПК і сільських територій, прогнозів інвестицій, методів і практики розроблення інвестпрограм.

Рішенням президії Інституту доручено сформулювати рекомендації органам влади щодо стратегічних напрямів інвестиційного забезпечення агросектора. «Без інвестицій сьогодні неможливо уявити собі інноваційний розвиток. Тому потрібно попрацювати в цьому напрямі усім відділенням, сформулювати базу перспективних, науково обґрунтованих інвестиційно-інноваційних проектів. Такі проекти можуть стати візитною карткою і нашої академії, і аграрної галузі загалом», – наголосив М. Гладій.

(вгору)

Додаток 59

06.12.2018

Вітаємо колег з почесними відзнаками

6 грудня 2018 р. Відділення історії, філософії та права НАН України скликало свій актив на загальні збори, присвячені 100-річчю від часу заснування Національної академії наук України. Участь у зборах взяла велика група науковців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Гостей привітали з ювілеєм академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, академік НАНУ В. Смолій і віце-президент НАН України академік С. Пирожков.

Цікавий екскурс в історію заснування Української академії наук – проекту 1918 р. зробив у своїй доповіді доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАНУ О. Ясь. Перспективи вдосконалення правового статусу Національної академії наук окреслив директор Інституту держави і права імені В. І. Корецького НАН України академік Ю. Шемшученко. Актуальну роль академічної філософії як «нового просвітництва» для діалогічної цивілізації розкрив директор Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, член-кореспондент НАНУ А. Єрмоленко. А про стан і перспективи вітчизняної науки у дзеркалі соціологічних досліджень розповіла завідувач відділу Інституту соціології НАНУ, доктор соціологічних наук Т. Петрушина.

Генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, член-кореспондент НАНУ Л. Дубровіна презентувала учасникам зборів чудове чотири томне видання, яке щойно побачило світ: «Національна академія наук України – 100. Головні тенденції розвитку і здобутки». Вона підкреслила, що робота творчого колективу бібліотеки імені

В. І. Вернадського, який очолював академік НАН України О. Онищенко, готувалась саме до 100-літнього ювілею Національної Академії наук. Нині це найбільш повний літопис здобутків академії за її вікову історію.

В. Смолій вручив великій групі науковців ювілейні відзнаки на честь 100-річчя Національної академії наук України. Серед відзначених – і наші колеги, працівники Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Пам'ятними медалями на честь 100-ліття НАН України нагороджено генерального директора НБУВ Л. Дубровіну, заступників генерального директора Л. Муху і В. Горового, директора Інституту архівознавства Л. Яременко. Відзнакою й медаллю «За професійні здобутки» – директора Інституту інформаційних технологій К. Лобузину, відзнакою й медаллю «За наукові досягнення» – директора Інституту книгознавства Г. Ковальчук.

Щиро вітаємо колег з нагородами!

([вгору](#))

Додаток 60

27 листопада 2018 року відбулася міжнародна науково-практична конференція «100-річчя НАН України: внесок у дослідження міграційних процесів на зламі тисячоліть»

Організатори: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України спільно з Представництвом Польської академії наук у Києві. Метою конференції був обмін результатами наукових досліджень щодо міграції населення, як важливого соціально-економічного процесу, який чинить значний вплив на демографічну ситуацію, ринок праці, якісні параметри населення та розробка науково обґрунтованих рекомендацій для політики. Наразі вкрай важко оцінити масштаби зовнішньої міграції українців, але її учасниками, без сумніву, є мільйони українських громадян ([Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України](#)).

Серед учасників конференції: Е. Лібанова – директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, академік НАН України, С. Пирожков – віце-президент Національної академії наук України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук, академік НАН України, Г. Собчук – директор Представництва Польської Академії Наук у Києві, професор, (Польща), П. Качмарчик – директор Центру міграційних досліджень Варшавського університету, професор, (Польща), М. Ярошевич – старший науковий співробітник Центру навчальних програм, доктор філософії (Польща), С. Інмакулада – науковий співробітник Інституту економіки, географії та демографії CSIC (Іспанська національна дослідницька рада) (Іспанія), І. Вернер – голова Державної служби статистики України, М. Волинець – голова Конфедерації Вільних профспілок України, В. Воскобойник – президент Всеукраїнської Асоціації компаній

міжнародного працевлаштування, Н. Власенко – радник Голови Державної служби статистики України та інші представники академічної науки в галузі економіки, соціології, соціальних і регіональних досліджень, наукових шкіл системи вищої освіти, неурядових дослідницьких центрів та організацій громадянського суспільства.

Відкривши конференцію, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, академік НАН України Е. Лібанова надала слово Віце-президенту Національної академії наук України, Голові Секції суспільних і гуманітарних наук, академіку НАН України С. Пирожкову. Наступним взяв слово Голова Державної служби статистики України І. Вернер. Роботу першої дискусійної панелі розпочала академік НАН України Е. Лібанова доповіддю «Українська еміграція: віддзеркалення ситуації в суспільстві» ([презентація](#)).

Директор Центру міграційних досліджень Варшавського університету, професор П. Качмарчик (Польща) продовжив дискусію виступом «Contemporary migration from Ukraine to Poland: Challenges and opportunities» («Сучасна міграція з України до Польщі: виклики та можливості») ([презентація](#)). Провідний науковий співробітник сектору міграційних досліджень Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, доктор наук з державного управління О. Малиновська виступила з доповіддю «Еміграція vs імміграція: напрями та механізми політики репатріації» ([презентація](#)).

Автори доповідей відповіли на питання присутніх, після чого відбулася загальна дискусія. Під час дискусії було зазначено, що в останні роки має місце різке зростання кількості заробітчан у країнах ЄС, передусім у Польщі, на тлі посилення темпів зменшення обсягів міграцій до Росії. Загалом від 2014 р. спостерігається збільшення загальних масштабів трудової міграції під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх економічних та соціо-політичних чинників.

У другій дискусійній панелі, модератором якої був завідувач сектору міграційних досліджень Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник О. Позняк, виступили старший науковий співробітник Центру навчальних програм, доктор філософії М. Ярошевич (Польща) із доповіддю «Migration interdependences in the Eastern Partnership region» («Міграційна взаємозалежність у регіоні Східного партнерства») ([презентація](#)), науковий співробітник Інституту економіки, географії та демографії CSIC (Іспанська національна дослідницька рада) С. Інмакулада (Іспанія) із доповіддю «Return from the EU: patterns and profiles in Argentina, Romania, Senegal and Ukraine» («Повернення з ЄС: візерунки та профілі в Аргентині, Румунії, Сенегалі та Україні») ([презентація](#)), Президент Всеукраїнської Асоціації компаній міжнародного працевлаштування В. Войскобойник із доповіддю «Посилення трудової міграції з України до країн Європи: причини та наслідки» ([презентація](#)) та доцент кафедри соціології Українського Католицького

Університету, кандидат соціологічних наук Д. Миронович із доповіддю «Виклики сучасної міграції: українська спільнота в Парижі» ([презентація](#)).

Під час загальної дискусії доповідачі відповіли на питання присутніх, учасники конференції обговорили основні тенденції зовнішніх міграцій в Україні, їх причини та передумови, наслідки масштабних міграцій.

У третій дискусійній панелі свої доповіді представили провідний науковий співробітник Інституту соціології НАН України, доктор економічних наук, професор І. Прибиткова – «Перехід України до економіки постіндустріального типу як передумова розвитку пересувних ринків праці» ([презентація](#)), генеральний директор Київського інституту соціології, доктор філософських наук, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія» В. Паніотто – «Мережеві методи у дослідженні міграційних процесів» ([презентація](#)) та завідувач сектору міграційних досліджень Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник О. Позняк – «Особливості зовнішніх трудових міграцій населення України на сучасному етапі» ([презентація](#)).

Результати експертного обговорення усіх дискусійних панелей були узагальнені модераторами дискусійних панелей під головуванням заступника директора Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, член-кореспондента НАН України, доктора економічних наук О. Макарової.

([вгору](#))

Додаток 61

29.11.2018

Президентські стипендії – найпрацьовитішим і найрозумнішим!

29 листопада в КПІ імені Ігоря Сікорського переможцям III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України та IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових предметів було вручено дипломи лауреатів стипендії Президента України ([Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»](#)).

«Для Київської політехніки особлива честь вітати в своїх стінах майбутнє України, – наголосив, відкриваючи урочистості, ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського академік НАН України М. Згуровський. – Мала академія наук відшукує молоді таланти, підтримує їх і дає путівку в життя. Ми будемо дуже раді, якщо частина тих, хто сидить у цьому залі, стане студентами Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського та інших вищих навчальних закладів України». І додав, що щороку до КПІ вступають до ста п'ятдесяти кращих випускників МАН.

Дипломи і нагороди юним лауреатам вручила Міністр освіти і науки України Л. Гриневич.

<...> Розуміючи, що ви маєте великий шанс стати ядром будівництва країни, я хочу підказати вам формулу успіху: правильно і вдало поставлена для себе мета, помножена на працю й наполегливість, дає успіх. І не буває інакше, – сказала, виступаючи перед юними лауреатами, Л. Гриневич. – Тому, не сумніваючись у ваших талантах, я хочу побажати вам одне: щоб ви ніколи не втрачали натхнення, наполегливості й терплячості, потрібних для великої праці. І це приведе до успіху. А ваш успіх – це успіх України. Це наш успіх!».

Стипендії Президента України за свої інтелектуальні досягнення отримуватимуть двісті сімдесят школярів і студентів-першокурсників. Причому, як зауважила Л. Гриневич, тридцять п'ять з них здобули цю нагороду вдруге, а восьmero – втретє!

Студентам-першокурсникам українських вишів, які вибороли своє право на стипендії ще в статусі старшокласників – членів Малої академії наук, нагороди вручали заступник директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Ю. Сафонов та представники керівництва тих ВНЗ, які вони обрали для подальшого навчання. Ти з них, хто влився до родини київських політехніків, одержали свої дипломи з рук ректора Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» М. Згуровського.

Слід додати, що, можливо, день вручення дипломів запам'ятається стипендіатам ще й іншими цікавими заходами, що їх запланували організатори урочистостей: оглядом експозицій Державного політехнічного музею при КПІ ім. Ігоря Сікорського; презентацією науково-популярної платформи Post It від її творців; ознайомленням з виставкою «Доля дванадцяти», підготовленою до 100-ліття Національної академії наук України, яке відзначається цього місяця, та іншими.

[Відео](#)

Читайте також: [Міністр занепокоєна, що молоде покоління втрачає наполегливість і терпіння – з виступу Лілії Гриневич перед лауреатами стипендії Президента України.](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 62

30.11.2018

В'ячеслав Кириленко: Національний фонд досліджень вже з наступного року зможе почати грантове фінансування науки

Віце-прем'єр-міністр України В. Кириленко за дорученням Прем'єр-міністра В. Гройсмана взяв участь у засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Від імені Прем'єр-міністра В. Кириленко звернувся до членів Нацради, у вступному слові наголосив, що після виконання передбачених Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» процедур, пов'язаних з утворенням Національного фонду досліджень, фонд запрацює, будуть визначені пріоритети його діяльності,

оголошені перші конкурси, розпочнеться укладання перших грантових угод ([Урядовий портал](#)).

«Національний фонд досліджень вже з наступного року зможе почати грантове фінансування науки. Для цього Урядом передбачено у Державному бюджеті нову бюджетну програму та кошти обсягом близько 262 млн гривень», – наголосив урядовець.

В. Кириленко також зазначив, що на початку листопада своїм рішенням Уряд окреслив нові завдання у сфері наукової діяльності як для Національної ради, так і для центральних органів виконавчої влади – затверджено план заходів щодо реформування української наукової сфери. Зокрема, затверджено процедуру атестації наукової діяльності закладів вищої освіти, на основі якої їм надаватиметься базове фінансування. У Державному бюджеті з цією метою передбачено кошти обсягом 100 млн грн, а загалом на наступний рік на забезпечення наукової сфери України Уряд виділив 9,364 млрд грн, що на 12,5 % більше, ніж у 2018 р.

На засіданні Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, що проходило під головуванням Міністра освіти і науки Л. Гриневич, обговорили формування пропозицій Кабінету Міністрів України щодо персонального складу Наукової ради Національного фонду досліджень України, організаційні заходи, пов'язані з формуванням і початком роботи фонду, формування рекомендацій щодо бюджету Національного фонду досліджень як головного розпорядника бюджетних коштів на 2019 р.

Нагадаємо, перше засідання Національної ради України з питань розвитку науки і технологій відбулося 16 січня 2018 р. під головуванням з Прем'єр-міністра України В. Гройсмана. [Національна рада України з питань розвитку науки і технологій](#) – це постійно діючий консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів, головні функції – формування засад державної політики у сфері наукової діяльності, інтеграція української науки в світовий науковий дослідницький простір тощо.

Читайте також: [МОН підготує проекти рішень Уряду, які пришвидшать старт роботи Нацфонду досліджень – підсумок 2-ї Нацради розвитку науки і технологій](#)

([вгору](#))

Додаток 63

28.11.2018

Гулиев И., вице-президент НАН Азербайджана, академик

Необходимо ли изменить порядок аттестации научных кадров?

О мерах по усовершенствованию системы присуждения ученых званий и научных степеней.

Статья 1. <...> Одной из малочисленных отраслей, пока оставшихся закрытой для глубоких реформ, является сложившаяся система аттестации научных кадров. Отличаясь удивительной живучестью, этой системе удалось

оказать успешное сопротивление всем попыткам ее совершенствования и изменения – как в бывшем СССР, так и в независимом Азербайджане. Обсуждение злоупотреблений и нарушений в деятельности руководства ВАК Азербайджана не является предметом этой статьи, хотя даже один подобный факт заслуживает самого тщательного разбирательства и принятия серьезных мер. Надеюсь, что недавно назначенный на одну из самых важных в научной иерархии Азербайджана должность – руководителя ВАК опытный управленец Фамиль Мустафаев оперативно и принципиально разберется с этими позорными явлениями. Более того, уверен, что это назначение преследует цель реформирования положения в этой сфере, а не сохранения, а тем более усиления существующих реалий. Необходимость в такой реформе назрела давно. И эта статья является попыткой заострить внимание на важных проблемах системы присуждения ученых званий и научных степеней в стране ([Национальная академия наук Азербайджана](#)).

Советский орган присуждения научных степеней и ученых званий – ВАК СССР – был учрежден в 1932 г., фактически начав работу в 1934 г. как важный элемент управления и тотального контроля над наукой и полностью воплотив в себе сталинскую модель управления обществом и общественными явлениями, став основным рычагом осуществления идеи о создании «своей, красной профессуры». Ранее в Российской империи ученые степени присуждались непосредственно в институтах и университетах, а после Октябрьской революции и массового исхода ученых, до принятия в 1934 г. соответствующего постановления Совета Народных комиссаров, в стране вообще не существовало системы ученых степеней и званий. Создание единого централизованного аттестационного органа было вызвано общим дефицитом квалифицированных и одновременно идеологически выдержанных ученых, необходимостью формирования адекватного ученого корпуса. После развала СССР, когда ВАК как общесоюзная структура прекратила свою деятельность, в России и в некоторых из бывших советских республик были образованы аналогичные структуры, в том числе в Азербайджане, Армении, Белоруссии, Кыргызстане, Узбекистане и Таджикистане. В Грузии был создан Совет ученых экспертов Грузии, Казахстане – Комитет по контролю в сфере образования и науки, Молдове – Национальный совет по аккредитации и аттестации, Туркмении – Высший профессионально-аттестационный комитет Высшего совета по науке и технике при президенте Туркменистана, воссозданный в 2007 г. вместе с Академией наук Туркменистана. В Украине ВАК была упразднена в декабре 2010 г., а ее функции были переданы Департаменту аттестации кадров Министерства образования и науки, а в настоящее время эти функции исполняет Аттестационная коллегия Министерства образования и науки. В Литве, Латвии и Эстонии в первый же год независимости была введена и действует принятая в европейских странах система аттестации научных кадров. Из бывших соцстран ВАК была сохранена только в Болгарии, но впоследствии, в 2010 г. также была упразднена. Являясь главными

государственными органами по регулированию и контролю в сфере аттестации научных работников, все указанные выше структуры выполняют, в основном, следующие функции:

- регламентация деятельности диссертационных советов (создание советов, утверждение и изменение их состава, полномочий, приостановление, возобновление и прекращение их деятельности);
- определение требований к программам подготовки и перечню экзаменов в докторантуре;
- определение перечня рецензируемых научных журналов и изданий для опубликования основных научных результатов диссертаций;
- определение и контроль за соблюдением порядка организации подготовки и защиты научных диссертаций;
- присуждение ученых степеней и присвоение ученых званий на основе анализа аттестационных дел и диссертаций соискателей;
- признание и установление эквивалентности документов иностранных государств об ученых степенях и ученых званиях на территориях указанных стран.

В последние годы в связи с развитием компьютерных и информационных технологий почти повсеместно указанные государственные органы стали также определять оригинальность текстов (отсутствие фактов плагиата) всех представляемых диссертаций с помощью соответствующих компьютерных программ. В разных странах СНГ эти функции ранжируются по-разному, но неизменной функцией всех указанных органов является утверждение решений диссертационных советов о присуждении учёных степеней и присвоении ученых званий. Система послевузовского образования и подготовки ученых в различных странах отличается по степени централизованности управления. В некоторых странах, таких как Франция и Япония, вопросы подготовки и аттестации ученых регулируются центральным правительством, а в США и Великобритании роль государства в управлении производством докторов крайне мала. В США, где автономные и многочисленные исследовательские институты производят около 20 тыс. докторов в год в области естественных и технических наук, более систематизированы докторские программы. Япония производит наименьшее число докторов в год (в относительных величинах). Это отражает низкий статус фундаментальной науки в стране и низкий уровень государственного финансирования. Управление осуществляется централизованно, сверху вниз, и у университетов нет возможности реформировать докторские программы. В Европе докторские программы менее систематизированы, чем в США и Японии, и отражают различное национальное наследие институтов. В отличие от постсоветских стран в системе подготовки научных кадров европейских стран диссертация на соискание ученой степени доктора философии является лишь одним из элементов выполнения программы подготовки к получению ученой степени, а в саму программу входит освоение значительного количества специальных курсов. Красноречива и

международная научная статистика, позволяющая сравнить некоторые наукометрические показатели сопоставимых по населению стран бывшего СССР, где существуют ВАКи и где от них отказались сразу. Интересно также сопоставить страны, имеющие к приобретению независимости более-менее равные стартовые условия, и Финляндию, получившую эту независимость от России в 1917 г.

Страна	Население (млн)	Кол-во статей в индекс научных журналов в 2016 г.	Индекс научно-исследовательской активности 2014 г.	Глобальный инновационный индекс 2016 г. Место / Баллы
Азербайджан	9,7	480	148,7	101 / 29,64
Армения	2,9	521	184,6	60 / 35,14
Беларусь	9,5	937	342	79 / 30,4
Кыргызстан	6,3	101	17,2	-
Узбекистан	32,4	357	140,9	-
Гаджикистан	9,0	48	18,4	86 / 29,6
Литва	2,8	2181	457	36 / 41,76
Латвия	1,9	1257	203	34 / 44,33
Эстония	1,3	1482	514	24 / 51,73
Финляндия	10,5	10.545	4877	5 / 60

Я далек от мысли, что все проблемы нашей науки связаны только, именно и исключительно с наличием и деятельностью ВАК – это было бы несправедливо. Проблемы нашей науки известны, они регулярно и открыто обсуждаются общественностью, государством принимаются последовательные меры по ее реформированию и повышению эффективности. В целом, в сложившейся ситуации проблему модернизации системы аттестации научных кадров высшей квалификации необходимо рассматривать в контексте реформирования всей системы подготовки ученых кадров в целом. Но то, что ВАК уже давно не соответствует сегодняшним мировым трендам развития науки и аттестации научных кадров, более того, что ВАК в его нынешнем виде стал препятствием для развития науки, и что эти проблемы замалчиваются – это однозначно. Возложенные на ВАК при ее формировании задачи, отраженные в Положении о ВАК, утвержденном в 2003 г. Г. Алиевым, такие как участие в формировании научного потенциала страны, развитие национальных информационных ресурсов, разработка предложений по повышению эффективности подготовки высококвалифицированных научных кадров, использование результатов научных диссертаций, сегодня забыты, уступив место приятной монопольной прерогативе – присуждению ученых степеней и званий.

В ходе обсуждений с коллегами из других постсоветских стран выяснилось, что Азербайджан в этом плане не является исключением, и что все они, сохранившие старую советскую систему аттестации научных кадров, испытывают в той или иной степени подобные проблемы. Не случайно, что почти во всех постсоветских государствах, включая саму родоначальницу ВАК – Россию, идут бурные обсуждения вокруг несоответствия существующей системы аттестации научных кадров общепринятым мировым стандартам, необходимости ее модернизации и расширения полномочий самих научных организаций в этом направлении. Звучат абсолютно противоположные предложения, начиная с полной ликвидации ВАК и передачи ее полномочий научным организациям, до укрепления и еще большего расширения полномочий ВАК. Лишь в одном мнении совпадают – реформы в системе аттестации научных кадров назрели и необходимы.

В мае 2017 г. после продолжительных дискуссий научная общественность России добилась предоставления некоторым научным и учебным организациям права на самостоятельное присуждение ученых степеней. Постановлением Правительства РФ (от 11 мая 2017 года № 553) было утверждено «Положение о порядке формирования перечня научных организаций и образовательных организаций высшего образования, которым предоставляется право самостоятельно присуждать ученые степени», согласно которому некоторые признанные научные организации получили право самостоятельно создавать диссертационные советы, устанавливая их полномочия и присуждать ученые степени кандидата и доктора наук. Среди них – Объединенный институт ядерных исследований, Физико-технический институт им. Иоффе, МГИМО, Высшая школа экономики, Академия народного хозяйства, Московский, Санкт-Петербургский и ряд других университетов. Этим же документом определены критерии включения научных организаций в этот перечень. Например, организация должна иметь не более 1 % отмены вышестоящим органом решений диссертационных советов этой организации о присуждении учёных степеней по итогам последних трех лет. Учитывается также объём затрат на научные исследования и разработки, количество научных публикаций в научных журналах, индексируемых в базе данных Web of Science, количество обучающихся по программам магистратуры и программам подготовки научно-педагогических кадров. Как считают российские эксперты, в соответствии с установленными критериями правом самостоятельно присуждать учёные степени смогут воспользоваться не более 50 образовательных и около 30 научных организаций России.

Целесообразность передачи научно-квалификационных полномочий ВАК учёным советам НИИ, как это сделано во многих странах, с разной интенсивностью в течение ряда лет обсуждается и в научных кругах Азербайджана. Учитывая почти полную схожесть ситуаций в области науки и идентичность систем аттестации научных кадров в Азербайджане и

некоторых других постсоветских государствах, тональность и содержание дискуссий в них на указанную тему не сильно отличаются.

Естественно, что у процесса постепенной отмены полномочий ВАК есть и противники, особенно среди «старой научной гвардии», которыми высказывается мнение «о неизбежности девальвации системы учёных степеней и званий» в результате утраты государственного контроля над аттестацией научных и научно-педагогических кадров. При этом противники постепенного сокращения полномочий ВАК забывают, что основной причиной, подтолкнувшей РФ к изменению сложившихся за 80 лет правил присуждения учёных степеней и званий стала констатация почти безнадежного отставания РФ по многим направлениям мировой науки и технологиям. ВАК РФ перестал влиять на научно-технологическое развитие страны, не препятствует защите тысяч диссертационных работ, не представляющих никакой научной ценности и новизны, зачастую являющихся бессовестным плагиатом и компиляцией.

Все сказанное в полной мере относится и к ВАК Азербайджана, который увлекся процессом мелочной регламентации вопросов защиты диссертаций – начиная от вида, количества и размера знаков на странице до частоты заседаний диссертационных советов, но «не видит лес за деревьями» – массу околонучной писанины, которая успешно защищается и служит исключительно карьерным амбициям гордых носителей дипломов «докторов философии».

Одним из главных факторов, диктующих необходимость изменений в указанном направлении, является то, что Азербайджан – участник «Болонского процесса», формирующего во всех странах, присоединившихся к Болонской конвенции единое образовательное пространство. Смысл единого образовательного пространства как раз состоит в унификации стандартов научно-образовательных систем стран-участниц, что подразумевает установление двух степеней высшего образования – бакалавриата и магистратуры, единых сроков для прохождения бакалаврской и магистерской подготовки, единых минимальных стандартов знаний, которыми должен владеть обладатель каждой из степеней, и т.д. Но, сказав А, надо бы сказать и Б. Логическое продолжение этого процесса предполагает введение порядка присуждения профессиональных докторских степеней, аналогичных степеням, предусмотренным принятой UNESCO Международной стандартной классификацией образования. Ведь соблюдение единого международного эталона в областях науки и образования способствует евроинтеграции, значительно упрощая процедуру признания дипломов и ученых степеней в научном сообществе, позволяет интенсифицировать международный научный обмен, облегчает доступ к новым научным идеям, совместным исследованиям, научным грантам, новым технологиям и инвестициям. Соответственно, для модернизации и диверсификации экономики государство вдвойне заинтересовано в реформах системы аттестации научных кадров.

(вгору)

30.11.2018

Юрин А.

Стратегически важна. Академия играет ключевую роль в развитии страны

Национальная академия наук Белоруссии отметила свое 90-летие ([Поиск](#)).

Решение о создании академии на базе Института белорусской культуры было принято в октябре 1928 г. Сегодня в составе НАНБ семь отделений наук. Функционируют 100 организаций, в которых работают более 15 тыс. человек, из них 427 докторов и 1707 кандидатов наук, 226 профессоров и 499 доцентов. Доля исследователей в возрасте до 29 лет составляет почти 30 % состава академии.

Программа юбилейных мероприятий была обширной. К 90-летию НАНБ приурочили Третью Международную научно-практическую конференцию «Наука – инновационному развитию общества». В ходе форума ученые разных стран обменялись накопленным опытом, рассказали о своих разработках и достижениях. Интересные дискуссии развернулись на секционных заседаниях, которые прошли в организациях Академии наук.

Центральным событием стало торжественное собрание научной общественности страны. Чтобы поздравить своих коллег с юбилеем, в белорусскую столицу приехали известные ученые стран СНГ, зарубежных академий наук, мировых научно-исследовательских организаций и центров.

Перед началом собрания председатель Президиума НАНБ В. Гусаков, отвечая на вопросы журналистов, заявил, что по итогам нынешнего года все разработки академических ученых будут внедрены в производство. «Мы наладили сотрудничество с рядом промышленных, сельскохозяйственных и других предприятий, которым предлагаем свои разработки. При этом их окупаемость сегодня составляет от 5 до 100 белорусских рублей на каждый вложенный рубль», – пояснил В.Гусаков.

Председатель Президиума НАНБ обратил внимание на то, что белорусская наука развивается в русле ряда мировых приоритетов: «Мы достигли успехов в космосе, заканчиваем разработку электромобилей, создали суперкомпьютер, который выполняет 20 триллионов операций в секунду. В этом году налажено производство 47 медицинских препаратов, не уступающих зарубежным образцам. Хорошие результаты достигнуты в области биотехнологий».

Радует руководителя НАНБ и кадровая ситуация в Академии наук. «К нам с удовольствием идет молодежь, средний возраст составляет 47 лет. Ежегодно принимаем 320-350 самых талантливых молодых ученых», – отметил В. Гусаков.

<...> Поздравление коллективу НАНБ направил А. Лукашенко. На торжественном собрании его зачитал первый заместитель главы

администрации президента М. Рыженков. «Академия наук, являясь стратегически важным объектом, играет ключевую роль в развитии страны, росте отечественной экономики и укреплении национальной безопасности. Поэтому на заре создания суверенной Белоруссии было принято перспективное решение о сохранении высокого статуса организации. В зоне вашей ответственности – научное сопровождение важных государственных программ, использование космического пространства, разработка современных био- и нанотехнологий, создание интеллектуальной экономики, популяризация историко-культурного наследия народа, участие в глобальных международных проектах», – говорится в поздравлении. Президент РБ убежден, что профессионализм, глубокие знания ученых академии, их стремление к новым открытиям всегда будут направлены на решение важнейших для укрепления независимости страны задач.

Поздравил ученых НАНБ с юбилеем и председатель Совета Республики Национального Собрания РБ М. Мясникович, который в начале 2000-х длительное время возглавлял академию и является ее членом-корреспондентом. «Национальная академия наук состоялась как высшая государственная научная организация, объединяющая все научное сообщество страны. Она востребована в полном смысле этого слова в условиях суверенного государства. Парламент будет оказывать всяческое содействие, чтобы создать комфортные условия для научно-исследовательской деятельности», – подчеркнул М. Мясникович.

Глава верхней палаты парламента поддержал активную деятельность НАНБ на международной арене. Он считает, что чем больше будет проектов с участием зарубежных коллег, тем больше появится стимулов для более эффективной работы. Нужно также активнее мотивировать ученых к созданию объектов интеллектуальной собственности.

На торжественном собрании лучшим сотрудникам НАНБ были вручены награды. Дипломы получили также лауреаты конкурса на соискание премий для молодых ученых.

Внимание участников торжеств привлекла и выставка последних достижений НАНБ. На ней были представлены свыше 300 научно-технических разработок. Экспозиция была разделена на семь кластеров, связанных с приоритетными научными направлениями.

К числу наиболее ярких инновационных разработок можно отнести: офисный суперкомпьютер «Скиф-Гео», космическую систему дистанционного зондирования Земли, исследовательский комплекс для автоматизированной оценки состояния нано- и микроструктур биологических клеток, 3D-биопринтер, покрытие на титановых имплантатах, многофункциональную 3D-платформу для разработки и реализации методик медико-биологических и биофизических исследований, персональный электротранспорт, беспилотные авиакомплексы. Много интересных инновационных решений было представлено на стендах с разработками в области медицины, агротехнологий, машиностроения. Также были

развернуты экспозиция книг ученых-гуманитариев и археологическая выставка.

[\(вгору\)](#)

Додаток 65

10.11.2018

Ernesto

Researchers Report Elsevier to EU Anti-Competition Authority

«...Издательство Elsevier является крупнейшим научным издательством в мире и имеет чистую прибыль около 3 миллиардов долларов в год. Издательство Elsevier настойчиво защищает свои авторские права, обращаясь в суд против пиратских сайтов, распространяющих научные статьи бесплатно, и требуя блокировку их доменов ([Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері](#)).

<...> Недавно повесткой дня Европейского союза стала жалоба от исследователей доктора Джонатана Теннанта (Dr. Jonathan Tennant) и профессора Бьорна Брембса (Prof. Dr. Björn Brembs), которые пожаловались на компанию RELX Group, частью которой является издательство Elsevier, в Европейскую антимонопольную службу.

<...> Похожее заявление поступило от Ассоциации университетов Европы (EUA), которая представляет интересы 800 высших учебных заведений в 47 странах по всей Европе.

В письме, адресованном Европейской комиссии, организация выразила опасения относительно недостатка прозрачности и конкуренции на европейском издательском рынке, упоминая Elsevier и некоторых их коллег. Университеты особенно недовольны тем, что их собственные ученые проводят исследования, часто на средства налогоплательщиков, и пишут статьи для этих издательств, которые потом продают им научные журналы по чрезвычайно высоким ценам.

<...> Как отметил доктор Джонатан Теннант, подавший жалобу на Elsevier, добиться конкуренции сложно, потому что каждая научная статья уникальна и важна сама по себе. Статьи нельзя заменить, к ним или есть доступ, или нет. Вторая проблема заключается в том, что Elsevier и другие издательства держат в тайне условия своих соглашений с университетами и научно-исследовательскими институтами, что само по себе многими рассматривается как антиконкурентная практика.

Если добавить сюда проблему авторских прав, сильную концентрацию рынка и чрезвычайно высокую прибыль издательств, то становится понятно, почему «рынок» научного издательства находится в таком печальном положении и негативно влияет на весь научно-исследовательский сектор, считает Теннант.

Ни Теннант, ни Брембс не предлагают решения этой проблемы. Они оставляют эту задачу Европейской комиссии...».

[\(вгору\)](#)

08.11.2018**Rabesandratana T.****Open-access plan draws online protest**

«Около 800 представителей научного сообщества подписали открытое письмо с критикой Плана S, назвав эту инициативу «слишком рискованной для науки. Напомним, 11 европейских национальных спонсорских организаций в начале сентября коллективно призвали публиковать все научные исследования, проведенные при их финансовой поддержке, в немедленном открытом доступе ([Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері](#)).

<...> Так, в письме критикуется решение спонсорских организаций прекратить оплачивать публикацию статей в так называемых «гибридных» журналах научных обществ, таких как, к примеру, Американское химическое общество. Бизнес-модель гибридных журналов подразумевает как подписку, так и открытый доступ к отдельным статьям, если их авторы заплатили специальный редакторский сбор. Большинство научных журналов сейчас используют эту бизнес-модель.

«Это означает, что План S заблокирует доступ как раз к тем журналам, которые осуществляют тщательный и качественный процесс рецензирования», – значится в письме.

Один из авторов Плана S Роберт Жан-Смитс (Robert-Jan Smits) отметил, что «глубоко уважает» работу научных обществ, но не поддерживает чрезвычайно высокую стоимость подписки на некоторые их журналы. Предполагалось, что гибридные журналы станут своего рода переходной моделью, промежуточным звеном, которое должно было помочь журналом перейти на модель полного открытого доступа. Вместо этого, отметил Смитс, гибридные журналы превратились в прибыльные предприятия за счет государственного финансирования.

Согласно Плану S, оплачивать редакторский сбор за публикацию в открытом доступе должны спонсорские организации. Однако Линн Камерлин (Lynn Kamerlin), биолог из Уппсальского университета и один из авторов открытого письма, считает, что так План S станет стимулом для журналов публиковать большее количество научных статей в ущерб качеству.

<...> Камерлин считает, что определение открытого доступа в Плане S дано слишком узко. Она надеется, что вместо безоговорочной поддержки этой инициативы, спонсорские организации разработают модели, которые уважают авторский выбор и разнообразие открытого доступа...».

([вгору](#))

30.11.2018

Федосенко Н.

Єврокомісія оприлюднила стратегію 100 % скорочення шкідливих викидів до 2050 року

У країнах Європейського союзу шкідливі викиди можна скоротити до нуля протягом наступних 30 років. Стратегія досягнення цієї мети днями була представлена [Єврокомісією](#) в Брюсселі. Передбачається 8 сценаріїв розвитку подій. Два з них прогнозують скорочення викидів парникових газів до нуля. Інші сценарії враховують скорочення викидів на 80-95 % ([EcoTown.com.ua](#)).

Стратегія показує, як Європа може пройти цей шлях – інвестуючи в технологічні рішення, розширюючи повноважень громадян для узгодження дій у таких ключових сферах, як промислова політика, фінанси чи дослідження тощо.

Віце-президент відповідальний за енергетичний союз Марош Шефкович, зазначив:

«Ми не можемо безпечно жити на планеті з невідконтрольним кліматом. Але це не означає, що для зменшення викидів ми повинні жертвувати життєвим способом європейців. В останні роки ми показали, як зменшити викиди, створюючи процвітання, місцеві робочі місця та покращуючи якість життя людей. Європа неминуче продовжить трансформуватися. Наша стратегія зараз показує, що до 2050 року реально зробити Європу процвітаючою з кліматично нейтральною економікою».

Скорочення викидів на 100 % «цілком можливим» назвав єврокомісар із питань захисту клімату Мігель Аріас Каньєте. За його словами, це потребуватиме значних інвестицій: до 290 млрд євро на рік. З іншого боку, країни ЄС могли б заощадити ці кошти на імпорті енергоносіїв:

«ЄС вже розпочав модернізацію та трансформацію в напрямку кліматично нейтральної економіки. І сьогодні ми активізуємо наші зусилля, пропонуючи стратегію для Європи, щоб стати першою у світі економікою з нейтральним кліматом до 2050 року. Необхідно досягти довгострокових цілей Паризької угоди завдяки сучасним технологіям, зупинити імпорт викопного палива та вкладати кошти в суттєве покращення щоденного життя всіх європейців: жоден європейський регіон не повинен залишатися осторонь».

У документі ЄК йдеться насамперед про відмову від використання нафти, природного газу та вугілля, під час згоряння яких в атмосферу викидається вуглекислий газ. Крім того, пропонується різко скоротити емісію парникових газів під час промислового виробництва та в сільському господарстві. Скороченню вмісту CO₂ в атмосфері мають також сприяти лісопосадки. За планом Єврокомісії, в 2050 р. більше половини всього енергоспоживання має припадати на електроенергію – це як мінімум удвічі більше ніж нині. Європейці не лише їздитимуть на електромобілях, але частково

опалюватимуть житло електроенергією, 80 % якої вироблятиметься з відновлюваних джерел і 15 % на АЕС.

Згідно з нинішніми цілями ЄС на період до 2030 р., передбачається зниження викидів парникових газів на 40 % порівняно з рівнем 1990 р. однак деякі фахівці вважають, що цього недостатньо. Зокрема Вендел Тріо, директор [Climate Action Network](#), заявив:

«Через три роки після прийняття Паризької угоди ЄС нарешті починає дебати щодо збільшення кліматичних заходів відповідно до цілей Угоди. Вибравши стратегію скорочення шкідливих викидів до 2050 року, ЄС матиме змогу запобігти кліматичній катастрофі. Але цього недостатньо. У терміновому порядку ЄС має значно збільшити цілі, визначені на 2030 рік».

([вгору](#))

Додаток 68

02.11.2018

Федосенко Н.

До 2030 року виробництво електроенергії на світових ГЕС збільшиться на 50 %

В той час як сонячна та вітрова енергетика постійно на слуху, побутує думка, що гідроенергетика в світі занепадає. Однак статистика розвінчує цей міф – на сьогодні світова гідроенергетика забезпечує близько 20 % всього виробітку енергії ([EcoTown.com.ua](#)).

Потужність ГЕС у світі становить 1267 ГВт, з них гідроакумулюючих – 142,1 ГВт. Найбільшими виробниками гідроенергії (ГЕС та ГАЕС) у світі є США, Канада, Бразилія, Китай та Росія. Перше місце в світі належить Китаю – 27 %, Бразилія – 8,6 %, США – 7,7 %, Канада – 7,5 %, Росія – 4,7 %. Відсоток гідроенергетики у забезпеченні енергопотреб в Китаї становить 17 %, у Бразилії, Канаді, Венесуелі, Австрії – більше 50 %, а Норвегія та Парагвай – майже 100 % своїх потреб в електроенергії отримують за рахунок гідроресурсів. Зокрема Норвегія є класичною країною гідроенергетики. Вона посідає перше місце у світі з виробництва електроенергії на душу населення (більше 20 тис. кВт-г). Майже всю електроенергію в країні – 81 млрд кВт-г в рік – виробляють гідроелектростанції.

В той же час Україна, яка має величезні водні запаси, використовує їх лише на 50 %. Встановлена потужність ГЕС та ГАЕС в об'єднаній енергетичній системі України (ОЕС У) становить 7350 МВт. У балансі потужності енергосистеми України частка гідроелектростанцій не перевищує 9,1 %. До того ж в Україні існує дефіцит маневрових та регулюючих потужностей. На початку ХХІ століття в енергетичному комплексі України гідроелектростанції посідають третє місце після атомних та теплових. Встановлено, що економічні та технічні можливості використання українських гідроресурсів дорівнюють близько 20 млрд кВт-год – сьогодні їх використовується не більше половини. Саме завдяки розчищенню від

забруднень і побудові сучасних екологічних ГЕС українські річки можуть отримати друге життя.

За підрахунками фахівців, світова потреба в енергії до 2030 р. зросте майже до 60 % і може досягти 30000 млрд кВт-г. Досвід найрозвиненіших країн світу показує, що саме гідроенергетика є тією міцною ланкою, що утримує енергобаланс. Вчені стверджують, що до 2030 р. виробництво електроенергії на ГЕС збільшиться на 50 % та складе більше 4500 млрд кВт-г. при чому, це відбуватиметься передусім за рахунок країн, що розвиваються. Роль інших відновлюваних джерел енергії також зросте, однак вони не зможуть надійно працювати без акумулюючих потужностей ГАЕС.

([вгору](#))

Додаток 69

29.11.2018

КУП НАН України провів I Міжнародну науково-практичну конференцію «Кібербезпека та захист персональних даних в Україні та Європейському Союзі»

28 листопада 2018 р. у Київському університеті права НАН України відбулася I Міжнародна науково-практична конференція «Кібербезпека та захист персональних даних в Україні та Європейському Союзі» ([Київський університет права НАН України](#)).

Даний захід був присвячений 70-річчю з дня прийняття ООН Загальної Декларації Прав Людини, Міжнародному дню боротьби з корупцією і нещодавньому набуттю чинності Загального регламенту захисту даних (GDPR).

Із вітальними словами до учасників конференції звернулися модератор заходу, професор кафедри цивільно і кримінально-правових дисциплін КУП НАН України П. Біленчук та О. Гринчак – перший заступник начальника Департаменту кіберполіції Національної поліції України, які відмітили, що конференція має на меті комплексний, системний аналіз проблем захисту особистих та персональних даних в інтернеті, проблеми законодавчого врегулювання в умовах євроінтеграції, розгляд актуальних аспектів вдосконалення національного законодавства, пошук креативних рішень, тощо.

Учасники конференції наголосили на тому, що технології в нашому сучасному житті мають надзвичайно важливе значення. У світі все частіше відбуваються значні кібератаки, які призводять до значних збитків, перебоїв у роботі бізнесу та державних органів, а також достатньо багато зламів приватних компаній з метою викрадення персональних даних фізичних осіб. Це свідчить про те, що сфера кіберзлочинності, кібертероризму тільки набирає обертів, а розповсюдження кількості пристроїв, які використовують, створює ще більше нових можливостей для кібератак.

В роботі конференції взяли участь О. Соболев – Президент Асоціації Wireless Ukraine, О. Ананьїн, старший науковий співробітник Державної прикордонної служби України, С. Казьмірук – експерт-поліграфолог, Ю. Приходько – відповідальний секретар Всеукраїнської Асоціації Вибухотехніків України, В. Москаленко – консультант Асоціації Чесько-Українського партнерства та ін.

Спікери та учасники відзначили, що захід був інформаційно-аналітично насиченим та професійним. Важливим аспектом стало підписання МЕМОРАНДУМУ про співпрацю і добросусідню конкуренцію щодо основних концептуальних засад діяльності експертів-психофізіологів, експертів-психологів, експертів-поліграфологів, експертів-графологів, експертів-почеркознавців профільних державних установ, громадських організацій та комерційних структур в галузі аудіовізуальної та комп'ютерної психофізіологічної діагностики і прогнозування поведінки людини, як в типових так і екстремальних ситуаціях, а також у сфері професійної діяльності критичних інфраструктур суспільства, держави, цивілізації.

([вгору](#))

Додаток 70

10.12.2018

Урочисті збори наукової громадськості Донецького регіону з нагоди 100-річчя Національної академії наук України

30 листопада 2018 р. Донецький науковий центр НАН України та МОН України (ДНЦ) провів у Краматорську Урочисті збори наукової громадськості Донецького регіону з нагоди 100-річчя Національної академії наук України ([Національна академія наук України](#)).

У святковому засіданні взяли участь представники наукової й освітянської спільноти, промислових підприємств Донецької та Луганської областей, органів влади і громадськості.

Відкрив засідання голова ДНЦ доктор технічних наук, професор В. Ковальов словами привітання до присутніх у зв'язку з визначною для науковців України датою – 100-річчям Національної академії наук України. У своєму виступі він нагадав учасникам заходу історію створення Української академії наук (УАН).

В. Ковальов також відзначив, що разом із Академією свій 100-річний ювілей святкує її чинний Президент академік Борис Євгенович Патон. Від імені всієї наукової спільноти Донеччини було висловлено поздоровлення ювіляру і побажання йому міцного здоров'я.

Голова Центру підкреслив, що саме академік Б. Є. Патон втілює у життя ідеї першого Президента УАН академіка В. І. Вернадського та створив таку Академію, якою той хотів її бачити. Під керівництвом академіка Б. Є. Патона НАН України почала орієнтуватися на технологізацію наукових досліджень і тісну взаємодію науки й виробництва, що стало, без сумніву, кроком вперед.

Усі 56 років, упродовж яких академік Б. Є. Патон очолює НАН України, його авторитет у непростому світі української академічної науки – непохитний і беззаперечний.

Зараз українська наука посідає гідне місце у світі, незважаючи на вкрай недостатнє фінансування фундаментальних і прикладних досліджень.

У своїй доповіді голова ДНЦ високо оцінив здобутки вчених Донеччини. Він підкреслив, що саме створення академіком Б. Є. Патонем у 1965 р. першого в Україні Донецького регіонального наукового центру дало справжній старт для розвитку фундаментальних і прикладних наук на Донбасі.

В. Ковальов оголосив звернення до учасників Урочистого зібрання віцепрезидента Національної академії наук України академіка А. Загороднього.

З вітальними словами до присутніх звернулися також директор ДНЦ О. Коновалов, заступник директора департаменту освіти і науки Донецької обласної державної адміністрації О. Макаренко, заступник начальника управління освіти Краматорського міськвиконкому І. Полупан, голова Донецької обласної організації працівників освіти і науки України Т. Заморська, виконувач обов'язків заступника генерального директора ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» В. Брижниченко, головний технолог ПАТ «ШУ Покровське» Л. Завгородня.

Представники промислових підприємств висловили велику вдячність науковцям установ ДНЦ за тісну співпрацю й вагому допомогу в питаннях розроблення та впровадження новітніх технологій, пристроїв і речовин.

Керівник відділення проблем соціальної економіки та регіональної політики Інституту економіки промисловості НАН України доктор економічних наук, професор В. Ляшенко повідомив про проблеми, наукові здобутки й успіхи своєї установи, яка наразі розташовується в Києві, але продовжує свою наукову діяльність у напрямі відновлення і розвитку Донецького регіону.

На засіданні також виступила голова Донецького територіального відділу Національного центру «Мала академія наук України» О. Євдокімова.

Ректор Донецького національного медичного університету П. Кондратенко разом зі словами привітання наукової спільноти з нагоди ювілею НАН України розповів про активну наукову роботу закладу, його значні здобутки, котрі, без сумніву, не тільки сприяють оздоровленню населення країни, а й роблять значний внесок у розвиток української науки загалом.

Найкращі науковці Донбасу отримали нагороди Президії НАН України – пам'ятні відзнаки на честь 100-річчя НАН України, двом ученим висловлено Подяку Донецької обласної державної адміністрації, вручено Почесні грамоти Краматорського міського голови та Донецького наукового центру.

Почесну грамоту Донецької обласної державної адміністрації було вручено колективі ДНЦ за досягнення у вирішенні науково-технічних проблем Донецького регіону, впровадження наукових розробок і плідну високопрофесійну працю.

Упродовж Урочистих зборів мистецькі колективи закладів вищої освіти Донеччини вітали присутніх концертними номерами.

([вгору](#))

Додаток 71

20.11.2018

14 проектів українських науковців отримали найвищу відзнаку країни у своїй сфері – Державну премію України в галузі науки і техніки

14 робіт з усього спектру напрямів – від медицини та ресурсозбереження до авіабудівництва й економіки – отримали найвищу відзнаку країни в своїй сфері – Державну премію України в галузі науки і техніки 2017 р. Урочисте нагородження колективів відбулося 20 листопада 2018 р., за участі президента НАН України Б. Патона та Міністра освіти і науки України Л. Гриневич ([Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України](#)).

«Тут немає випадкових людей. З 40 поданих робіт лише 14 були удостоєні премії. Аби відібрати цих 14 робіт було організовано і проведено понад 100 наукових і науково-технічних експертиз. Серед переможців присутні представники як університетської науки, так і академій, тут представлений широкий спектр тем – від медичних до теми, наприклад, ресурсоощадності виробництва текстилю, одягу», – зазначила Міністр під час виступу.

Лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 р. є 109 осіб, серед яких 78 докторів наук та 20 кандидатів наук.

«Державна премія України в галузі науки і техніки існує вже майже півстоліття. Протягом цього часу було розглянуто понад 3тис 300 робіт, а пройшли і отримали премію понад 850 робіт. Наукові колективи, що готували ці роботи, це люди – дослідники, медики, інженери та конструктори

– які у свій час були найкращими у своїй справі. І сьогодні ще 14 колективів приєдналися до цієї когорти обраних. Я щиро вас вітаю, це велике визнання вашої копіткої та напруженої праці», – сказав Б. Патон.

Більше інформації про проекти, що отримали відзнаку можна прочитати [за посиланням](#).

([вгору](#))

Додаток 72

08.11.2018

Академічна наукова установа і заклад вищої освіти відкрили спільну лабораторію математичної фізики

У рамках співпраці Інституту прикладної математики і механіки НАН України (ІПММ) (м. Слов'янськ Донецької області) із закладами вищої освіти, підпорядкованими Міністерству освіти і науки України, зокрема, з Донецьким національним університетом імені Василя Стуса (ДонНУ) (м. Вінниця) та Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького (ЧНУ), відкрито спільну науково-дослідну лабораторію математичної фізики, котра функціонуватиме на базі відділу теорії функцій ІПММ та кафедри фізики ЧНУ ([Національна академія наук України](#)).

Науковими керівниками лабораторії призначено провідного наукового співробітника ЧНУ доктора фізико-математичних наук, професора А. Гусака та радника при дирекції ІПММ члена-кореспондента НАН України В. Гутлянського.

26 жовтня 2018 р. на відкриття лабораторії у Черкасах завітав директор ІПММ член-кореспондент НАН України І. Скрипнік. Звертаючись із вітальним словом до учасників зібрання, він зауважив, що попри те, що фундаментальні дослідження в галузі точних наук мають неабияке значення, їхнє подальше застосування для практичних цілей, а також здійснення прикладних досліджень у галузі математичної фізики, механіки й кібернетики завжди були і залишаються основними завданнями роботи ІПММ. Заснована 1965 р. академіком І. Данилюком (1931–1988), ця академічна наукова установа отримала назву «Інститут прикладної математики», оскільки одним із пріоритетних напрямів її діяльності від початку було саме створення низки унікальних прикладних розробок для потреб багатьох галузей – енергетики, вугільної, гірничо- й газодобувної промисловості, космічних досліджень, металургії, машинобудування, медицини. Це було тоді та є зараз надзвичайно актуальним як для Донбасу, так і для всієї України. Учені ІПММ мають досвід співпраці з колегами з Донецького фізико-технічного інституту імені О. О. Галкіна НАН України (нині – м. Київ) та Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б. І. Веркіна НАН України (м. Харків). Розробки ІПММ у галузі динаміки зв'язаних тіл впроваджено на ДП «КБ «Південне» імені М. К. Янгеля», де використовуються при проектуванні космічних апаратів. Результати роботи

Інституту в галузі математичних проблем кібернетики та технічної діагностики цифрових пристроїв впроваджено на підприємствах, які виробляють бортову і вимірвальну обчислювальну техніку.

Оскільки для задач сьогодення досить актуальним питанням є інтеграція установ НАН України та закладів вищої освіти (для посилення наукових шкіл, збереження кадрового потенціалу й залучення талановитої студентської молоді до наукових досліджень, зокрема в системі НАН України), ІПММ вважає безумовно цікавим і корисним досвід співпраці з командою фізиків ЧНУ, яку очолює доктор фізико-математичних наук, професор А. Гусак – відомий у світі фахівець із фізики матеріалів і нанотехнологій. Інститут сподівається, що створена спільними зусиллями лабораторія математичної фізики стане першою і, можливо, не останньою ланкою в цій важливій кооперації.

По завершенні офіційної частини відкриття лабораторії виступили професори А. Гусак і В. Рязанов виступили з науковими доповідями, окресливши в них основні проблеми й завдання, які пропонуються до вирішення в цій лабораторії з боку фізиків ЧНУ та математиків ІПММ.

Метою діяльності лабораторії є розв'язання актуальних фундаментальних і прикладних науково-дослідних задач у галузі математичної фізики, теорії та методів моделювання термодинаміки й кінетики фазових і структурних перетворень у відкритих неоднорідних системах, рівнянь у частинних похідних.

Одним із головних завдань новоствореної лабораторії є реалізація спільних науково-дослідних проектів як фундаментального, так і прикладного спрямування.

[\(вгору\)](#)

Шляхи розвитку української науки

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Упорядник **Натаров Олег Олександрович**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.